

BÖLGESEL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ

Cilt | Volume: **03**
Sayı | Issue: **02**
Aralık | December **2019**
e-ISSN | **2587-1234**

Amerikan Yönetimi Sistemi (Kongre-Başkan) Dahilinde Sözde Ermeni Soykırımın Tanınmasına Yönelik Alınmış Kararlar Üzerine Genel Bir Değerlendirme

(An Evaluation About The Resolutions Recognition of the So-Called Armenian Genocide Within the US Administrative System (Congress-President))

Mehmet Sait DİLEK - Mevlüt YÜKSEL

Empire Tendencies of USA Within the Context of Asia-Pacific Policy and China: An Analysis of Trump Doctrine

(ABD'nin İmparatorluk Yönelimi Bağlamında Asya-Pasifik Politikası ve Çin: Trump Doktrini Üzerinden Bir Okuma)

Kadir Ertaç ÇELİK - Doğan BAŞARAN

Maxim Allegans Contraria non est Audiendus, Junadagh, Jammu and Kashmir

(Maxim Allegans Contraria non est Audiendus, Junadagh, Jammu ve Keşmir)

Mehmet Şükrü GÜZEL

Küçük Devlet Dış Politikası: Angola Örneği

(Small State Foreign Policy: The Case of Angola)

Mürsel BAYRAM

Competition for Infrastructure Among Regions in Turkey

(Türkiye'de Bölgelerarası Altyapı Rekabeti)

Mehmet Güney CELBİŞ, Denis de CROMBRUGGHE, Joan MUYSKEN

Geçmişten Günümüze İran'ın Irak Kürtleriyle İlişkileri ve Bağımsızlık Referandumuna Yaklaşımı

(Iran's Relations with Iraq Kurds from Past to Present and Its Approach to the Referendum on Dependence)

Haval Azad MOHAILDEEN

استراتيجية بناء السلام السياسي في العراق بين المغالطات والمقاربات

(The Strategy of Building Political Peace in Iraq between Fallacies and Approaches)

Hazim Hamad Mousa ALJANABI

Kitap İncelemeleri/Book Reviews

Mahmud Qasimbekov, Nursultan Nazarbayev Biyografisi

(Mahmud Qasimbekov, Nursultan Nazarbayev Biography)

Kadir Ertaç ÇELİK

Ren Xiaosi, Çin Rüyası-Çin ve Dünyanın Geri Kalanı İçin Ne Anlama Geliyor?

(Ren Xiaosi, The Chinese Dream - What it Means for China and the Rest of the World)

Mehmet Akif KOÇ

Cilt: 3 • Sayı: 2 • Aralık 2019

Bölgesel Araştırmalar Dergisi Yılda İki Defa Yayınlanır

SAHİBİ

Prof. Dr. Mehmet Seyfettin EROL

EDİTÖR

Prof. Dr. Mehmet Seyfettin EROL

EDİTÖR YARDIMCILARI

Dr. Abdrasul İSAKOV

Dr. Emre OZAN

Firas ELIAS

SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ

Kadir Ertaç ÇELİK

YAYINA HAZIRLAYANLAR

Doğacan BAŞARAN

Sami BURGAZ

Ayşenur KIRILMAZ

Cenk TAMER

Alper VURAL

YAYIN KURULU

Prof. Dr. Muthana AL-MAHDAWI • Bağdat Üniversitesi

Prof. Dr. İbrahim Ethem ATNUR • Atatürk Üniversitesi

Prof. Dr. Mustafa Sıtkı BİLGİN • Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Prof. Dr. Hacı DURAN • İstanbul Aydın Üniversitesi

Prof. Dr. Temuçin Faik ERTAN • Ankara Üniversitesi

Prof. Dr. Güray KIRPIK • Gazi Üniversitesi

Prof. Dr. Darkhan KYDYRALI • Uluslararası Türk Akademisi

Prof. Dr. Asan ORMUŞEV • Kırgızistan Mahmud Kaşgari Doğu Üniversitesi

Prof. Dr. Şamil ÖÇAL • Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi

Prof. Dr. Hale ŞIVGIN • Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Prof. Dr. Refik TURAN • Gazi Üniversitesi

Doç. Dr. Masa KOLANOVİC • Zagreb Üniversitesi

Doç. Dr. Ahad SALIHOV • Rusya Bilimler Akademisi

Doç. Dr. Katarzyna STOKLOSA • Güney Danimarka Üniversitesi

YAZIŞMA-HABERLEŞME

Bölgesel Araştırmalar Dergisi

Çankaya Mahallesi, Cemal Nadir Sokak, No: 20, Çankaya – Ankara/Türkiye

Tel :+90 312 474 00 46 • Faks: +90 312 474 00 45

E-Posta: bad@ankasam.org • Web: dergipark.gov.tr/bader

KAPAK & DİZGİ TASARIM

Sami BURGAZ-Alper VURAL

YAYIN TÜRÜ

Uluslararası Hakemli Yerel Süreli Yayın

e-ISSN | 2587-1234

YAYIN TARİHİ

27 Aralık 2019

DANIŞMA KURULU

- Prof. Dr. Kuralai BAIZAKOVA • *Al-Farabi Kazak Ulusal Üniversitesi*
Prof. Dr. Giray Saynur DERMAN • *Marmara Üniversitesi*
Prof. Dr. Edward FOSTER • *Stevens Teknoloji Enstitüsü*
Prof. Dr. Muammer GÜL • *Adıyaman Üniversitesi*
Prof. Dr. Sarmad Zeki HAMED • *Al-Nahrain Üniversitesi*
Prof. Dr. Celaleddin Sencer İMER • *Ufuk Üniversitesi*
Prof. Dr. Hasan KÖNİ • *İstanbul Kültür Üniversitesi*
Prof. Dr. Nabizhan MUKHAMMEDKHAN • *Al-Farabi Kazak Ulusal Üniversitesi*
Prof. Dr. Yelda Hatice ONGUN • *Başkent Üniversitesi*
Prof. Dr. Cemalettin TAŞKIRAN • *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi*
Doç. Dr. Ban Ganım AHMED • *Musul Üniversitesi*
Doç. Dr. Fahimi AYDIN • *İnönü Üniversitesi*
Doç. Dr. İmad Khaleel İBRAHİM • *Musul Üniversitesi*
Doç. Dr. Nuri KORKMAZ • *Bursa Teknik Üniversitesi*
Doç. Dr. Abdugani MAMADAZIMOV • *Tacikistan Ulusal Siyaset Bilimciler Birliği*
Doç. Dr. Farhat TOLİPOV • *Özbekistan Bilim Kervanı Enstitüsü Başkanı*
Dr. Öğr. Üyesi Serpil GÜDÜL • *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi*
Dr. Öğr. Üyesi Muwafaq Adil OMAR • *Selahaddin Üniversitesi*
Dr. Azhar E. SERİKKALİYEVA • *Al-Farabi Kazak Ulusal Üniversitesi*

YURTDIŐI TEMSİLCİLİKLERİ

- ABD** | Prof. Dr. Hasan Bülent PAKSOY • *Baker College-Emekli*
Azerbaycan | Dr. Nazim CAFEROV • *Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi*
Etiyopya | Dr. Abdu Muhammed ALİ • *Dilla Üniversitesi*
İrak | Doç. Dr. Ahmed Fakak AHMED • *Musul Üniversitesi*
İsviçre | Prof. Dr. h.c. M. Şükrü GÜZEL • *Ankara Kriz ve Siyaset Araştırmaları Merkezi*
Kazakistan | Dr. Kanat YDYRYS • *Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi*
Özbekistan | Doç. Dr. Shahina İBRAHİMOVA • *Taşkent Devlet Şarkiyat Enstitüsü*
Sudan | Elnur Ahmed el-Nur EZZAKI • *Assayha Journal*

Volume: 3 • Issue: 2 • December 2019

Journal of Regional Studies is Published Twice a Year

OWNER

Prof. Mehmet Seyfettin EROL

EDITOR

Prof. Mehmet Seyfettin EROL

VICE EDITORS

Dr. Abdrasul İSAKOV

Dr. Emre OZAN

Firas ELIAS

MANAGING EDITOR

Kadir Ertaç ÇELİK

PUBLICATION BOARD

Doğacan BAŞARAN

Sami BURGAZ

Ayşenur KIRILMAZ

Cenk TAMER

Alper VURAL

EDITORIAL BOARD

Prof. Muthana AL-MAHDAWI • Baghdad University

Prof. İbrahim Ethem ATNUR • Atatürk University

Prof. Mustafa Sıtkı BİLGİN • Ankara Yıldırım Beyazıt University

Prof. Hacı DURAN • İstanbul Aydın University

Prof. Temuçin Faik ERTAN • Ankara University

Prof. Güray KIRPIK • Gazi University

Prof. Darkhan KYDYRALI • International Turkic Academy

Prof. Asan ORMUŞEV • Kyrgyzstan Mahmud Kashgari Eastern University

Prof. Şamil ÖÇAL • Social Sciences University of Ankara

Prof. Hale ŞIVGIN • Ankara Hacı Bayram Veli University

Prof. Refik TURAN • Gazi University

Assoc. Prof. Masa KOLANOVIC • University of Zagreb

Assoc. Prof. Ahad SALIHOV • Russian Academy of Sciences

Assoc. Prof. Katarzyna STOKLOSA • University of Southern Denmark

CORRESPONDENCE – COMMUNICATION

Journal of Regional Studies

Çankaya Mahallesi, Cemal Nadir Sokak, No: 20, Çankaya – Ankara/Türkiye

Tel: +90 312 474 00 46 • **Fax:** +90 312 474 00 45

E-Mail: bad@ankasam.org • **Web:** dergipark.gov.tr/bader

COVER DESIGN & TYPESETTING

Sami BURGAZ-Alper VURAL

TYPE OF PERIODICAL

International Refereed Local Periodical Journal

e-ISSN | 2587-1234

PUBLICATION DATE

27 December 2019

ADVISORY BOARD

- Prof. Kuralai BAIZAKOVA • *Al-Farabi Kazakh National University*
Prof. Giray Saynur DERMAN • *Marmara University*
Prof. Edward FOSTER • *Stevens Institute of Technology*
Prof. Muammer GÜL • *Adiyaman University*
Prof. Sarmad Zeki HAMED • *Al-Nahrain University*
Prof. Celaleddin Sencer İMER • *Ufuk University*
Prof. Hasan KÖNİ • *Istanbul Kültür University*
Prof. Nabizhan MUKHAMMEDKHAN • *Al-Farabi Kazakh National University*
Prof. Yelda Hatice ONGUN • *Başkent University*
Prof. Dr. Cemalettin TAŞKIRAN • *Ankara Hacı Bayram Veli University*
Assoc. Prof. Ban Ganım AHMED • *University of Mosul*
Assoc. Prof. Fahimi AYDIN • *İnönü University*
Assoc. Prof. Imad Khaleel IBRAHİM • *University of Mosul*
Assoc. Prof. Nuri KORKMAZ • *Bursa Technical University*
Assoc. Prof. Abdugani MAMADAZIMOV • *National Association of Political Scientists of Tajikistan*
Assoc. Prof. Farhat TOLİPOV • *Head of the Institute of Science Caravan of Uzbekistan*
Assoc. Prof. Üyesi Serpil GÜDÜL • *Ankara Hacı Bayram Veli University*
Dr. Muwafaq Adil OMAR • *Salahaddin University*
Dr. Azhar E. SERİKKALİYEVA • *Al-Farabi Kazakh National University*

FOREIGN REPRESENTATIVES

- USA** | Prof. Hasan Bülent PAKSOY • *Baker College-Retired*
Azerbaijan | Dr. Nazim CAFEROV • *Azerbaijan State University of Economics*
Ethiopia | Dr. Abdu Muhammed ALI • *University of Dilla*
Iraq | Assoc. Prof. Ahmed Fakak AHMED • *Mosul University*
Switzerland | Prof. h.c. M. Şükrü GÜZEL • *Ankara Centre for Crisis and Policy Research*
Kazakhstan | Dr. Kanat YDYRYS • *Akhmet Yassawi University*
Uzbekistan | Assoc. Prof. Shahina IBRAHİMOVA • *Tashkent State Oriental Studies Institute*
Sudan | Elnur Ahmed el-Nur EZZAKI • *Assayha Journal*

BU SAYININ HAKEMLERİ / REFEREES OF THIS ISSUE

Prof. Dr. Mehmet Seyfettin EROL • Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Prof. Dr. Bilal KARABULUT • Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Prof. Dr. Cemalettin TAŞKIRAN • Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Doç. Dr. Muharrem EKŞİ • Kırklareli Üniversitesi
Doç. Dr. İtir İMER • Hacettepe Üniversitesi
Doç. Dr. Sibel KAVUNCU • Trakya Üniversitesi
Doç. Dr. Eman MUSTAFA • Musul Üniversitesi
Doç. Dr. Baha SABARİ • Kufa Üniversitesi
Doç. Dr. Kürşad TURAN • Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Nur ALBAYRAK • Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ceren GÜRSELER • Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Evren KÜÇÜK • Kastamonu Üniversitesi
Dr. Şafak OĞUZ • Uluslararası Strateji ve Güvenlik Araştırmaları Merkezi
Dr. Öğr. Üyesi Levent Ersin ORALLI • Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

© Tüm hakları saklıdır. İzinsiz yayımlanamaz. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

© All rights reserved. No portion of this publication may be reproduced, copied, transmitted without the written permission of
Journal of Regional Studies

Dergiye gönderilen yazı ve fotoğraflar iade edilmez.
Bu dergide yayınlanan yazılardaki fikirler yazarlarına aittir

The articles sent cannot be repatriated even if they are not published.
The responsibility of all the ideas in the articles published in this journal belongs to their respective authors.

TARANAN İNDEKSLER VE VERİ TABANLARI INDEXES & DATABASES

Bölgesel Araştırmalar Dergisi Academic Keys, ASOS Index, CEEOL, Cite Factor, DRJI, Index Copernicus, İdeal Online, Journal Factor, Research Bible, Sindex ve TÜBİTAK DERGİPARK tarafından taranmaktadır.

Journal of Regional Studies is indexed by Academic Keys, ASOS Index, CEEOL, Cite Factor, DRJI, Index Copernicus, Ideal Online, Journal Factor, Research Bible, Sindex and TUBITAK DERGIPARK.

EDİTÖRDEN

Değerli okuyucular,

2017 yılında yayın hayatına başlayan dergimizin kısa bir süre içerisinde Türkiye'nin ve dünyanın önde gelen veri tabanları tarafından kabul alması sebebiyle önemli bir başarıya imza attığına inanıyoruz. AcademicKeys, ASOS Index, CEEOL, Cite Factor, DRJI, Index Copernicus, İdeal Online, Journal Factor, Research Bible, Sindex ve TÜBİTAK DERGİPARK olmak üzere toplam 11 veri tabanı tarafından kabul alan dergimizin uluslararası markalaşma çabaları sürmektedir. Bu bağlamda TÜBİTAK ULAKBİM veri tabanı için yaptığımız başvurumuz değerlendirme sürecindedir. Uluslararası hakemli dergimizin başta uluslararası ilişkiler olmak üzere sosyal bilimler literatürüne önemli katkılarda bulunduğuna inanıyoruz.

Her sayısında interdisipliner çalışmalara özen gösteren BAD; 3. Cilt 2. Sayısında uluslararası güncel sorunlar başta olmak üzere siyaset bilimi, dış politika analizi, uluslararası hukuk, bölgesel politika ve rekabet ilişkileri, uluslararası ilişkiler ve çatışma çözümü gibi alanları kapsayan 7 makale ve 2 kitap incelemesiyle okuyucularla buluşmaktadır. Çok dilli yayın politikamız doğrultusunda bu sayımızda 3 Türkçe, 3 İngilizce ve 1 Arapça makaleye yer vermeyi uygun gördük.

Doç. Dr. Mehmet Sait Dilek ve Dr. Mevlüt Yüksel, ortaklaşa kaleme aldıkları "Amerikan Yönetim Sistemi (Kongre-Başkan) Dâhilinde Sözde Ermeni Soykırımının Tanınmasına Yönelik Alınmış Kararlar Üzerine Genel Bir Değerlendirme" adlı çalışmada, Türkiye'yi doğrudan ilgilendiren güncel bir meseleyi ele alarak Amerikan yönetim sisteminin iç yüzünü gözler önüne sermektedir. Arş. Gör. Kadir Ertaç Çelik ve Doğan Başaran'ın birlikte ele aldıkları "Empire Tendencies of USA Within the Context of APAC Policy and China: An Analysis of Trump Doctrine" adlı İngilizce çalışmada ise ABD'nin Asya Pasifik ve Çin politikaları kapsamındaki imparatorluk eğilimleri Trump Doktrini bağlamında analiz edilmektedir.

Prof. Dr. Mehmet Şükrü Güzel'in uluslararası güncel bir meseleye ilişkin kaleme aldığı "Maxim Allegans Contraria non est Audiendus, Junagadh, Jammu and Kashmir" adlı çalışmada uluslararası hukuk ekseninde yeni bir açıklama getirilmektedir. Dr. Mürsel Bayram, "Küçük Devlet Dış Politikası: Angola Örneği" adlı makalesinde dış politika analizine farklı bir yorum getirirken; Dr. Mehmet Güney CELBİŞ, Dr. Denis De Crombrugghe ve Prof. Dr. Joan Muysken'in kolektif eserleri "Competition for Infrastructure among Regions in Turkey", 1999-2011 yılları arasında elde edilmiş veri setlerinden yola çıkarak Türkiye'deki bölgesel politikaları ve rekabet ilişkilerini mekânsal bağımlılık ve siyasi etkiler üzerinden ele almaktadır.

Haval Azad Mohialdeen, "Geçmişten Günümüze İran'ın Irak Kürtleri ile İlişkileri ve Bağımsızlık Referandumuna Yaklaşımı" adlı çalışmasında bölgesel-küresel boyutları olan bir krize tarihsel bir perspektiften açıklık getirirken; Dr. Hazim Hamad Mousa Aljanabi'nin ele aldığı "The Strategy of Building Political Peace in Iraq Between Fallacies and Approaches" adlı eserde, Irak'ta siyasi barış inşasına ilişkin bir tartışmaya kapı aralamaktadır. Son olarak dergimizde Arş. Gör. Kadir Ertaç Çelik'in "Mahmud Qasimbekov-Nursultan Nazarbayev Biyografisi" ve Mehmet Akif Koç'un "Ren Xiaosi-Çin Rüyası - Çin ve Dünyanın Geri Kalanı İçin Ne Anlama Geliyor?" adlı kitap incelemeleri yer almaktadır.

BAD, her sayısında göstermiş olduğu titiz çalışmalar neticesinde Türkiye'nin en fazla okunan açık erişimli sosyal bilimler dergileri arasına girmeyi başarmıştır. 3 yıllık serüven boyunca bu başarıya ulaşmamızda emeği geçenlere bilhassa teşekkür etmek istiyorum. BAD, 2020 yılının Mayıs ve Aralık sayılarında değerli çalışmalarınıza yer vermekten memnuniyet duyacaktır. Yeni sayımızda görüşmek dileğiyle...

BAD Dergi Editörü
Prof. Dr. Mehmet Seyfettin EROL Editorial

EDITORIAL

Dear readers,

The Journal of Regional Studies (JRS), which began its broadcasting life in 2017, has achieved a significant success thanks to getting accepted by the world's leading databases within a short time. Our journal that received an acceptance from 11 databases, which are AcademicKeys, ASOS Index, CEEOL, Cite Factor, DRJI, Index Copernicus, Ideal Online, Journal Factor, Research Bible, Sindex and TUBITAK DERGIPARK, continues its international branding efforts. In this context, our application for TUBITAK ULAKBIM database is in the evaluation process. We attach credence that our international peer-reviewed journal has made significant contributions to the social sciences literature, especially international relations.

JRS, which attaches importance to interdisciplinary studies, meets readers with 7 articles and 2 book reviews in Volume 2, Issue 3, covering issues such as political science, foreign policy analysis, international law, regional policy and rivalry, international relations and conflict resolution. In line with our multilingual publication policy, we deemed it appropriate to include 3 Turkish, 3 English and 1 Arabic article in this issue.

"Amerikan Yönetim Sistemi (Kongre-Başkan) Dâhilinde Sözde Ermeni Soykırımının Tanınmasına Yönelik Alınmış Kararlar Üzerine Genel Bir Değerlendirme" written by Assoc. Prof. Mehmet Sait Dilek and Dr. Mevlut Yuksel, reveals the inner face of the American system of government by addressing a current issue on Turkey. Subsequently, Research Assistant Kadir Ertac Celik and Dogacan Basaran discussed "Empire Tendencies of USA Within the Context of APAC Policy and China: An Analysis of Trump Doctrine".

Prof. Mehmet Şükrü Güzel, in his work titled "Maxim Allegans Contraria non est Audiendus, Junagadh, Jammu and Kashmir" brings a new explanation on a contemporary international issue in the axis of international law. While Dr. Mürsel Bayram, in his article "Küçük Devlet Dış Politikası: Angola Örneği", brings a different interpretation to the analysis of foreign policy; Dr. Mehmet Güney CELBİŞ, Dr. Denis De Crombrughe and Prof. Joan Muysken's collective work titled "Competition for Infrastructure among Regions in Turkey", analyzes regional policy and competition relations in Turkey by the way of spatial dependence and political effects based on the data sets obtained between 1999-2011.

While Haval Azad Mohialdeen, clarifies a crisis having regional-global dimensions from a historical perspective in his study titled "Geçmişten Günümüze İran'ın Irak Kürtleri ile İlişkileri ve Bağımsızlık Referandumuna Yaklaşımı", Dr. Hazim Hamad Mousa Aljanabi's article titled "The Strategy of Building Political Peace in Iraq Between Fallacies and Approaches", opens the door to a debate on the construction of political peace in Iraq. Our journal finally includes 2 book reviews such as "Mahmud Qasimbekov-Nursultan Nazarbayev Biyografisi" written by Research Assistant Kadir Ertac Celik and "Ren Xiaosi-Çin Rüyası - Çin ve Dünyanın Geri Kalanı İçin Ne Anlama Geliyor?" written by Mehmet Akif Koc.

JRS has managed to become Turkey's most-read social sciences journal thanks to its attentive work. I would like to thank especially those who contributed to this success during the 3 years of adventure. JRS will be glad to include your valuable works in the May and December issues of 2020. Hope to see you in our new issue...

JRS Editor
Prof. Mehmet Seyfettin EROL

İÇİNDEKİLER

American Yönetimi Sistemi (Kongre-Başkan) Dahilinde Sözde Ermeni Soykırımın Tanınmasına Yönelik Alınmış Kararlar Üzerine Genel Bir Değerlendirme | 11

Mehmet Sait DİLEK - Mevlüt YÜKSEL

ABD'nin İmparatorluk Yönelimi Bağlamında Asya-Pasifik Politikası ve Çin: Trump Doktrini Üzerine Bir Okuma | 34

Kadir Ertaç ÇELİK - Doğanca BAŞARAN

Maxim Allegans Contraria non est Audiendus, Junadagh, Jammu ve Keşmir | 55

Mehmet Şükrü GÜZEL

Küçük Devlet Dış Politikası: Angola Örneği | 90

Mürsel BAYRAM

Türkiye'de Bölgelerarası Altyapı Rekabeti | 115

Mehmet Güney CELBİŞ, Denis de Crombrughe, Joan Muysken

Geçmişten Günümüze İran'ın Irak Kürtleriyle İlişkileri ve Bağımsızlık Referandumuna Yaklaşımı | 162

Haval Azad MOHAİLDEEN

Irak'taki Çeşitli Yaklaşımlar Bağlamında Siyasi Barış Oluşturma Stratejisi | 189

استراتيجية بناء السلام السياسي في العراق بين المغالطات والمقاربات

Hazim Hamad Mousa ALJANABI

KİTAP İNCELEMELERİ

Mahmud Qasimbekov, *Nursultan Nazarbayev Biyografisi* | 210

Kadir Ertaç ÇELİK

Ren Xiaosi, *Çin Rüyası – Çin ve Dünyanın Geri Kalanı İçin Ne Anlama Geliyor?* | 215

Mehmet Akif KOÇ

TABLE OF CONTENTS

(An Evaluation About The Resolutions Recognition of the So-Called Armenian Genocide Within the US Administrative System (Congress-President) | 11

Mehmet Sait DİLEK - Mevlüt YÜKSEL

Empire Tendencies of USA Within the Context of Asia-Pacific Policy and China: An Analysis of Trump Doctrine | 34

Kadir Ertaç ÇELİK - Doğacan BAŞARAN

Maxim Allegans Contraria non est Audiendus, Junadagh, Jammu and Kashmir | 55

Mehmet Şükrü GÜZEL

Small State Foreign Policy: The Case of Angola | 90

Mürsel BAYRAM

Competition for Infrastructure Among Regions in Turkey | 115

Mehmet Güney CELBİŞ, Denis de Crombrugghe, Joan Muysken

Iran's Relations with Iraq Kurds from Past to Present and Its Approach to the Referendum on Dependence | 162

Haval Azad MOHAİLDEEN

The Strategy of Building Political Peace in Iraq between Fallacies and Approaches | 189

Hazim Hamad Mousa ALJANABI

BOOK REVIEWS

Mahmud Qasimbekov, *Nursultan Nazarbayev Biography* | 210

Kadir Ertaç ÇELİK

Ren Xiaosi, *Çin Rüyası – The Chinese Dream - What it Means for China and the Rest of the World* | 215

Mehmet Akif KOÇ

AMERİKAN YÖNETİM SİSTEMİ (KONGRE-BAŞKAN) DÂHİLİNDE SÖZDE ERMENİ SOYKIRIMININ TANINMASINA YÖNELİK ALINMIŞ KARARLAR ÜZERİNE GENEL BİR DEĞERLENDİRME*

*An Evaluation About The Resolutions Recognition of the So-Called Armenian
Genocide Within the US Administrative System (Congress-President)*

Mehmet Sait DİLEK**
Mevlüt YÜKSEL***

Öz

Dış politika söz konusu olduğunda ABD’de en az üç ayrı devlet organından söz etmek mümkündür. Birincisi yürütme, yani ABD Başkanlık makamıdır. ABD Anayasası incelendiğinde; dış politikanın oluşturulmasında ve yürütülmesinde en büyük yetkinin ABD Başkanına verildiği görülmektedir. İkinci ve üçüncü devlet organları ise birlikte yasama gücünü oluşturan Temsilciler Meclisi’nden ve Senato’dan ibarettir. ABD sisteminde Senato’nun dış politikadaki yetkilerinin, Temsilciler Meclisi’ne nazaran daha fazla olduğu söylenebilir. Bu çalışmada; Amerikan dış politika yapımında etkili olan Kongre’nin ve Başkan’ın sözde soykırımın tanınmasına yönelik atmış oldukları adımlar; hukuki bir zemin ve siyasi tarih perspektifi üzerinden değerlendirilmeye tabi tutulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Amerika Birleşik Devletleri, Sözde Ermeni Soykırımı, Kongre, Başkan, Lobi.

Abstract

When the foreign policy matters in the USA, there are 3 state organs is to be mentioned. First the executive, which is the the US Presidency, when the USA Constitution is examined the greatest authority is given to the US President in constituting the foreign policy and its execution. The second and the third organs are the ones that constituent the legislative power the Senate and the House of the Representatives. It can be said that in the USA system, the authority of the Senate in the foreign policy affairs is more than the the House of the Representatives. In this paper, the steps that are taken by the President and the Congress about the so-called genocide has been evaluated with the perspective of legal ground and political history.

Keywords: United States of America, So-Called Armenian Genocide, Congress, President, Lobby.

* Makale Geliş Tarihi: 13.12.2019 – Yayına Kabul Tarihi: 18.12.2019

** Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, e-posta: mehmetisaitdilek@gmail.com, ORCID: 0000-0003-3841-1975.

*** Dr. Öğr. Üyesi, Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, e-posta: mevlutyuksel@atauni.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3478-219X.

Giriş

Günümüzde Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'nin Ermeni meselesinde Türkiye aleyhine tarafgir bir bakış açısına sahip olduğu bilinen bir durumdur. Bu durumun temel nedenlerini anlayabilmek için Osmanlı Devleti-ABD ilişkilerine bakmak gerekmektedir. Osmanlı topraklarına eş zamanlı olarak yerleşen Amerikan konsolosları, misyonerleri ve tüccarları özellikle Ermenilerle organik bağ kurmuşlardır. Amerikan kurumlarının ve çıkarlarının Osmanlı coğrafyasında genişlemesine paralel olarak Ermeni meselesi başlığı altında Washington-İstanbul akabinde ise Washington-Ankara arasında bir takım sorunların yaşanması (tabiiyet sorunu, Amerikan okulları sorunu, misyonerlik faaliyetleri, Amerikan basınındaki Türk karşıtlığı, bazı büyükelçiler, konsololar ve misyonerler tarafından Türk aleyhtarı abartılı raporların yazılması, çeteci Ermenilerin faaliyetleri ve ABD'deki Ermeni Varlığı vb.) kaçınılmaz bir hâle gelmiştir.¹

Öte yandan Kıbrıs sorununun gün geçtikçe büyümesi (Johnson Mektubu) ve sözde Ermeni soykırımının 50. yıldönümü (1965) etkinlikleri, Ermeni ve Rum lobilerinin² eyaletler bazında harekete geçmelerine zemin hazırlamıştır. 1965'te ABD'nin beş eyaletinde sözde soykırım hakkında çeşitli birimlerce (Valilik-Temsilciler Meclisi, Belediye) kararlar alınması, Ermeni lobilerinin ve destekçilerinin uzun ve kapsamlı bir yol haritası belirlemelerine neden olmuştur. Amerikan yönetim sistemi içinde Başkan'ın ve Kongre'nin güçlü pozisyonu Ermeni lobilerini bu kademelerle ilişkilerini güçlendirmeye sevk ederek, sözde soykırımın kabulü konusunda birçok teşebbüste bulunmaya sevk etmiştir.³

1 Konu hakkında detaylı bilgi için bkz. Çağrı Erhan, *Türk-Amerikan İlişkilerinin Tarihsel Kökenleri*, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara 2001; Semih Bulut, *Atatürk Dönemi Türkiye-ABD İlişkileri (1923-1938)*, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları Ankara 2010.

2 Lobıcılık faaliyetleri diaspora üzerinden yürütülmektedir. En basit anlamıyla diaspora, herhangi bir ulus veya inanç mensuplarının ana yurtları dışında azınlık olarak yaşadıkları yer şeklinde ifade edilmektedir. Kavram hakkında detaylı bilgi için bkz. Ayşenur Kırılmaz-Mehmet Seyfettin Erol, "İran Diasporası'nda Kadın Üzerine Bir Okuma", *Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları Dergisi*, 2(2), Aralık 2018, s. 14-43.

3 Konu hakkında detaylı bilgi için bkz. Şenol Kantarcı, *Amerika Birleşik Devletleri'nde Ermeniler ve Ermeni Lobisi*, Alfa Akademisi, İstanbul 2004.

Ermeni Kararları ve Kongre

ABD’de yasama, yürütme ve yargı üç önemli kuvvet olarak göze çarpmaktadır. Yasama, Amerikan Anayasası’na göre; Senato/Senate (100 Senatör) ve Temsilciler Meclisi’nden/House of Representatives (435 Temsilci) oluşmaktadır. Ermeni lobileri, uzun bir süredir Türkiye karşıtı diğer lobilerden de aldıkları güçle sözde soykırım iddialarını destekleyen metinleri her iki meclisten de geçirerek kongre kararına dönüştürmeye çalışmaktadırlar.⁴ Ermeni lobileri, Temsilciler Meclisi kaynaklı benzer içerik taşıyan Türkiye aleyhtarı iki müşterek karar teklifini ilk olarak 1975 ve 1984 yıllarında adı geçen meclisten geçirmeyi başarmışlardır.⁵ Lakin, Temsilciler Meclisi’nden müşterek karar (joint resolution) mahiyetinde çıkan, bir başka ifadeyle Senato’nun da dolaylı bir şekilde destek verdiği bu tasarılar, ülkenin yasalarına göre kongre kararı anlamına gelmemektedir. ABD Başkanı tarafından onaylanması gereken ve başkanın imzasıyla birlikte yasa hükmü taşıyan “müşterek kararlar” (joint resolutions) yalnızca meclisleri değil, üçüncü kişileri de etkileyebilmektedir. Bir yasa teklifinden neredeyse hiçbir fark taşımayan müşterek kararlar, yasa teklifleri ile eşanlamlı olarak da kullanılmaktadır. Müşterek kararlar, Temsilciler Meclisinden kaynaklanıyorsa H. J. Res.; Senato tarafından kaynaklanıyorsa S. J. Res. şeklindeki bir kısaltma ve ardından gelen sıra numarasıyla anılmaktadırlar.⁶ Örneğin; H. J. Res. 148 sayılı müşterek karar teklifi 28 Ocak 1975 günü ABD Temsilciler Meclisi’ne sunulmuştur. 4 Ağustos 1975 günü ise bu teklif metni Temsilciler Meclisi tarafından kabul edilmiştir. Bu metnin içeriğine bakıldığında aşağıdaki iki husus göze çarpmaktadır. Bunlardan ilki, 24 Nisan’ın “İnsanın İnsana Hunharlık Günü” adı altında kabul edilmiş

4 “ABD’deki Ulusal Hükümetlere, Eyalet Hükümetlerine ve Yerel Yönetimlere Genel Bakış” U.S. Department of State, https://photos.state.gov/libraries/turkey/231771/PDFs/amerika_hakkinda_abd_yonetim_sekli.pdf

5 “Armenian Genocide Recognition in the United States”, *Armenian National Committee of America*, <https://anca.org/armenian-genocide/recognition/united-states/>, (Erişim Tarihi: 14.12.2019).

6 “Karşılaştırmalı Hükümet Sistemleri Başkanlık Sistemi ABD, Arjantin, Azerbaycan, Brezilya ve Nijerya Örnekleri”, *Türkiye Büyük Millet Meclisi*, https://www.tbmm.gov.tr/yayinlar/baskanlik_sistemi.pdf, (Erişim Tarihi: 14.12.2019); *Türkiye Büyük Millet Meclisi*, <https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d17/c006/tbmm17006003.pdf>, (Erişim Tarihi: 14.12.2019).

olmasıdır. İkincisi ise; 24 Nisan başta Ermeni soyundan gelenler olmak üzere bütün soykırım kurbanlarını anma günü kapsamında hatırlatacak şekilde ABD Başkanı'nın açıklama yapması talebidir.⁷ Benzer içerikli H.J. Res 247 sayılı müşterek karar teklifiyse 21 Nisan 1983 günü ABD Temsilciler Meclisi'ne sunulmuştur. 10 Eylül 1984 günü bu metin de ABD Başkanı'nın onayı olmadığından yasa hükmüne dönüşmemiştir.⁸

Yukarıda bahsi geçen teşebbüslerin gerçekleştiği dönemin siyasi konjonktürüne Türk-Amerikan ilişkileri üzerinden bakıldığında; sözde soykırım iddialarının kabulüne yönelik girişimler dışında tarafların birtakım sorunlar nedeniyle de karşı karşıya kaldıkları göze çarpmaktadır. Ermeni lobisi bu kaotik ortamdan istifade edebilmek amacıyla Rum lobisiyle yakın işbirliğine geçtiği gibi sözde soykırımın 60. ve 70.yılı dönümü kapsamında yüksek bir motivasyona da sahip bulunmaktaydı. ABD'nin çoklu bileşenli yapısında Amerikan ulusal çıkarlarını öncelikli gören bir kısım çevreler de Türkiye'yi cezalandırabilmek için Ermeni kartını kullanmayı siyasi bir koz kapsamında değerlendirmekteydiler.⁹ Öte yandan 1975-1985 yılları arasında yaşanan terör dalgası ASALA (Ermenistan'ın Kurtarılması için Ermeni Gizli Ordusu) ve JCAG-ARA (Ermeni Soykırımı için Adalet Komandoları-Ermeni Devrimci Ordusu) adlı iki farklı terör örgütü tarafından yürütülmüştür. ABD'nin California Eyaleti'nde 27 Ocak 1973 günü, Ermeni terör örgütü ASALA, Türkiye'nin Los Angeles Başkonsolosu Mehmet Baydar'ı ve Konsolos Bahadır Demir'i; JCAG-ARA adlı terör örgütü ise 28 Ocak 1982 günü, Los Angeles Başkonsolosu Kemal Arıkan'ı, 4 Mayıs 1982 günü ise Boston Fahri Başkonsolosu Orhan Gündüz'ü şehit etmişlerdir. Ermeni lobileri bu terör faaliyetleriyle

7 "H.J.Res.148-Joint resolution to designate April 24, 1975, as National Day of Remembrance of Man's Inhumanity to Man", *Congress.Gov*, <https://www.congress.gov/bill/94th-congress/house-joint-resolution/148/actions>, (Erişim Tarihi: 14.12.2019); https://r26i43wr32r1ccg5d18cllec-wpengine.netdna-ssl.com/wp-content/uploads/2015/07/HJRes148_1975.pdf, (Erişim Tarihi: 14.12.2019).

8 Aynı yer; *Türkiye Büyük Millet Meclisi*, <https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d17/c006/tbmm17006003.pdf>, (Erişim Tarihi: 14.12.2019).

9 Benzer bir şekilde ABD, terör örgütlerini de Türkiye'yi cezalandırmaya yönelik bir vekil aktör olarak kullanmaktadır. Konu hakkında detaylı bilgi için bkz. Mehmet Seyfettin Erol-Kadir Ertaç Çelik, "ABD'nin Suriye Politikasında Vekil Aktör Olarak Terör Örgütleri: YPG Örneği", *Bölgesel Araştırmalar Dergisi*, 2(2), Aralık 2018, s. 14-45.

birlikte sözde soykırım girişimlerini daha da artırarak devam ettirmişlerdir.¹⁰

Bu dönem daha ayrıntılı değerlendirildiğinde; Ankara'nın bir taraftan haşhaş ekimi yasağını kaldırdığı, diğer taraftan da Kıbrıs Barış Harekâtını da gerçekleştirerek adaya barış getirmeyi amaçladığı görülmektedir. Bu hamleler, ABD Kongresi'nin Türkiye'ye yaptığı silah satışlarının ve verdiği askeri kredilerin durdurulması kararına zemin hazırlamıştır. ABD Başkanı Gerald Ford da Türkiye aleyhtarı yaklaşımların gün geçtikçe güçlenmesi üzerine kongre kararını onaylamak zorunda kalmıştır. Böylesi bir ortamda Ankara'nın Ortak Savunma ve İşbirliği Anlaşması'nı tek taraflı olarak feshetmesi, Amerikan yönetimini özellikle askeri üslerin kullanımı konusunda endişeye düşürmüştür. Bu sebeple Washington, Türkiye'ye yönelik ambargo kararını kaldırabilmek için girişimlerde bulunmaya başlarken tarihsel gerçeklerle uyuşmayan Temsilciler Meclisi kararlarının da kongre kararına dönüşme olasılığı ortadan kalkmıştır.¹¹

Günümüz Türk-Amerikan ilişkileri incelendiğinde; taraflar arasında yaşanan belirsizlik sürecinin, kriz dönemine geçtiğini gösteren güçlü işaretler göze çarpmaktadır. Barış Pınarı Harekâtı, S-400 Krizi ve Doğu Akdeniz gibi güncel meselelerin de etkisiyle başta Ermeni lobileri olmak üzere Türkiye karşıtı güçlü bir ittifak blokunun, yasama mekanizması üzerinden Ankara'yı baskı altında tutmaya çalıştığı görülmektedir. Şöyle ki Temsilciler

10 Bilal Şimşir, *Ermeni Meselesi, 1774-2005*, Bilgi Yayınevi, Ankara 2005, s.376, 385; *Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı*, "Şehit Edilen Diplomatlarımız/Görevlilerimiz ve Aile Bireyleri", http://www.mfa.gov.tr/sehit-edilen-diplomatlarimiz-ve-vatandaslarimiz_tr.tr.mfa, (Erişim Tarihi: 14.12.2019); "Los Angeles Başkonsolosu Kemal Arıkan'ı 1982 Yılında Katleden Harry (Hampig) M. Sassounian'ın Şartlı Tahliyesi", *Avrasya İncelemeleri Merkezi*, <https://avim.org.tr/tr/Yorum/LOS-ANGELES-BASKONSOLOSU-KEMAL-ARIKAN-I-1982-YILINDA-KATLEDEN-HARRY-HAMPIG-M-SASSOUNIAN-IN-SARTLI-TAHLIYESI-2>, (Erişim Tarihi: 14.12.2019); Zuhal Demirci, "31 Türk Diplomat ve yakınları Ermeni Terör Örgütlerinin Kurbanı Oldu", *Anadolu Ajansı*, <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/31-turk-diplomat-ve-yakinlari-ermeni-teror-orgutlerinin-kurbani-oldu/1622156>, (Erişim Tarihi: 14.12.2019).

11 Çağrı Erhan, "1960-1980 Görelî Özerklik", Baskın Oran (der.), *Türk Dış Politikası, Kurtuluş Savaşı'ndan Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar: 1919- 1980*, Cilt I, İletişim Yayınevi, İstanbul 2002, s.701-711.

Meclisi Demokrat Vekili Adam Schiff tarafından 8 Nisan 2019 günü Temsilciler Meclisi'ne sunulan karar tasarısı (H.Res.296), 29 Ekim 2009'da 405 "evet" oyuna karşılık, 11 "hayır" oyuyla meclisten geçmiştir. Temsilciler Meclisi Kararı'nın Girişi şu şekildedir: "ABD; Ermeni Soykırımını, yani 1915'ten 1923'e kadar 1,5 milyon Ermeni'nin Osmanlı Devleti tarafından öldürülmesini tanıma ve kınama ile Ermenilere, Rumlara, Asurilere, Keldanilere, Süryanilere, Aramilere, Maronitlere ve diğer Hristiyanlara karşı soykırım kampanyasından kurtulanlara destek sağlama konusunda gurur verici bir tarihe sahiptir." Gerçekle örtüşmeyen "1,5 milyon" rakamını ve 1915-1923 şeklinde genişleyen yıl aralığını atlayıp bu açıklamanın ikinci kısmına odaklanmak gerekmektedir. O vakit görülecektir ki Temsilciler Meclisi bu cümlesiyle "Ermeni Soykırımını" daha geniş bir çerçevede, "Osmanlı Devleti'nde Hristiyanların soykırımı" kapsamında tanımlamaktadır. Bu cümleler, DAES ve Orta Doğu'daki benzer teröristlerin eylemleri karşısında dehşete düşmüş muhafazakâr Hristiyanların desteğini kazanmak amacıyla, son birkaç yıl içinde soykırım tezinin savunucuları tarafından ilgili metinlerin içerisine eklenmiştir.¹²

Esasında söz konusu bu adım, bir karar tasarısı olduğundan "yasa" hükmü taşımamaktadır. ABD Temsilciler Meclisi'nin bu konudaki düşüncelerini göstermekte olup bağlayıcılığı yoktur. Temsilciler Meclisi kararı (House Resolution) olduğu için bu kararın Senato'ya gitmesi ve orada da kabul edilmesi halinde onaylanması için ABD Başkanına gönderilmesi söz konusu değildir. Temsilciler Meclisi İstihbarat Komisyonu Başkanı Demokrat Partili Adam Schiff'in sunduğu tasarının içeriğine bakıldığında; "Temsilciler Meclisi'nin Ermeni Soykırımını resmen tanımayı ve anmayı ABD politikası olarak gördüğü" ifadesi göze çarpmaktadır. Karar tasarısında, "ABD Hükümeti'nin Ermeni Soykırımı ya da herhangi bir soykırımı reddetmesi için yürüteceği girişimler reddedilmektedir". Tasarıda ayrıca "ABD'nin insani yardım çabaları

12 "Gerileyen Amerika: Temsilciler Meclisinin Yüz Karası ve İtibar Kaybı", *Avrasya İncelemeleri Merkezi*, <https://avim.org.tr/tr/Yorum/GERILEYEN-AMERIKA-TEMSILCILER-MECLISININ-YUZ-KARASI-VE-ITIBAR-KAYBI>, (Erişim Tarihi: 14.12.2019); "H.Res.296-Affirming the United States Record on the Armenian Genocide.", *Congress.Gov*, <https://www.congress.gov/bill/116th-congress/house-resolution/296/actions>, (Erişim Tarihi: 14.12.2019).

dahil, Ermeni Soykırımı gerçeklerini halkın anlaması ve bu konuda eğitilmesi teşvik edilmektedir”.¹³

Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı ise adı geçen karar tasarisını aynı gün içerisinde reddederek aşağıdaki açıklamayı yapmıştır: “İç politika saikleriyle alınmış olan bu kararın tarihi ve hukuki dayanağı bulunmamaktadır. Barış Pınarı Harekâtımızı engelleyemeyerek hüsrana uğrayanlar, ülkemizden bu yolla intikam alacaklarını sanıyorlarsa yanılmaktadırlar. Zira bu kararın Türk Hükümeti ve Halkı nezdinde hiçbir geçerliliği ve hükmü bulunmamaktadır. Esasen bu kararın yasal bağlayıcılığı da yoktur. ABD’deki Ermeni lobisi ve Türkiye aleyhtarı çevreleri memnun etmeye yönelik siyasi bir adım olmanın ötesinde bir anlam da taşımamaktadır. Tarihin meclislerin siyasi hissiyatına göre şekillendirilmeye çalışılmasından daha vahim bir yanılığ olamaz. Karar, 1948 tarihli Soykırımın Önlenmesi Sözleşmesi hükümleriyle bağdaşmayacak şekilde soykırım isnadında bulunması hasebiyle ABD hukukuna ve uluslararası hukuka da aykırıdır. Uluslararası hukukta 1915 olaylarını ‘soykırım’ olarak tanımlayan bir karar bulunmamaktadır. Aksine, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi bu konunun meşru bir tartışma konusu olduğunu hükme bağlamıştır. Sözkonusu dönemde vuku bulan gelişmeler, siyasetin değil tarih biliminin alanıdır. Türkiye’nin ‘Ortak Tarih Komisyonu’ kurulması yönünde 2005 yılında yapmış olduğu önerinin Ermenistan tarafından reddedildiği hatırlanmalıdır. Uluslararası ve bölgesel güvenlik bakımından fevkalade hassas bir dönemde alınan, Türkiye ve ABD ilişkilerini zora sokmaya yönelik bu kararın ABD’nin ulusal çıkarlarına verdiği ve vereceği zararların takdiri Amerikalı siyasetçi ve yöneticiler ile ABD halkınındır. Öte yandan, ABD Yönetimi’nin 1915 olayları konusundaki tutumunda bir değişiklik olmaması da not edilmiştir. Şüphesiz bu karar ABD Temsilciler Meclisi’nin saygınlığına gölge düşürdüğü gibi, Türkiye kamuoyundaki ABD algısına da olumsuz yansiyacaktır. Türkiye ve ABD arasındaki müttefiklik bağının ve dostane ilişkilerin devamına destek veren

13 Aynı yer.; Oğuz Çelikkol, “ABD ve Ermeni Soykırım İddiaları”, *Hürriyet Gazetesi*, <http://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/oguz-celikkol/abd-ve-ermeni-soykirim-iddialari-41366715>, (Erişim Tarihi: 14.12.2019); “ABD Temsilciler Meclisi Ermeni Tasarisını Kabul Etti”, *Amerika’nın Sesi*, <https://www.amerikaninsesi.com/a/abd-temsilciler-meclisi-ermeni-tasarisini-kabul-etti/5144512.html>, (Erişim Tarihi: 14.12.2019).

Amerikalı dostlarımızın bu vahim hatayı sorgulayacaklarına ve sorumlularının ABD halkının vicdanında yargılanacağına inanıyoruz”.¹⁴

Öte yandan Demokrat Senatör Bob Menendez’in ve Cumhuriyetçi Senatör Ted Cruz’un hazırladığı “Ermeni Soykırımının resmen tanınmasını” öngören benzer içerikli bir başka karar tasarısı (S.Res.150) 9 Nisan 2019 günü Senato’ya sunulmuştur. Senato bazında bakıldığında; ABD Senatosunda yapılacak karar tasarısı oylamalarında herhangi bir senatör, karşı görüş bildirerek oylamayı engelleyebilme hakkına sahiptir. Karar tasarısını hazırlayan Demokrat Senatör Bob Menendez, “Ermeni Soykırımının resmen tanınmasını” öngören karar tasarısının Genel Kurul’da oylanmasını ısrarla talep etmiştir. Adı geçen karar tasarısının oylanması, Beyaz Saray’ın isteği üzerine üç kez engellenmiştir. Cumhuriyetçi Senatörler Lindsey Graham, David Perdue ve son olarak Kevin Cramer; ABD Başkanı Trump’ın isteği doğrultusunda oylamayı engelleme hakkını kullanmışlardır. Ancak 12 Aralık 2019 günü, Türkiye konusunda sert tavırlarıyla bilinen Demokrat Senatör Bob Menendez, Ermeni tasarısının Senato’da oybirliğiyle kabul edildiğini, sosyal medya hesabından duyurmuştur. Senato’daki oturumda konuşan Senatör Menendez, kabul edilen tasarı için “Senato’nun bu tasarıyı kabul ederek tarihin doğru tarafında durması uygundur” ifadelerini kullanmıştır.¹⁵

14 “No: 315, 29 Ekim 2019, ‘Ermeni Soykırımı Konusunda ABD’nin Tutumunu Teyit’ (Affirming the United States Record on the Armenian Genocide) Başlıklı Kararın (H-Res-296) ABD Temsilciler Meclisi Tarafından Kabulü Hk.”, *Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı*, http://www.mfa.gov.tr/no_315_ermeni-soykirimi-konusunda-abd-nin-tutumunu-teyit-baslikli-karar-hk.tr.mfa, (Erişim Tarihi: 14.12.2019).

15 “S.Res.150 - A Resolution Expressing the Sense of the Senate That it is the Policy of the United States to Commemorate the Armenian Genocide through Official Recognition and Remembrance”, *Congress.Gov*, <https://www.congress.gov/bill/116th-congress/senate-resolution/150/text?q=%7B%22search%22%3A%5B%22genocide%22%5D%7D&r=5&s=5>, (Erişim Tarihi: 14.12.2019); “‘Ermeni Soykırımı Tasarısı’ ABD Senatosu’nda Üçüncü Kez Engellendi”, *Independent Türkçe*, <https://www.independentturkish.com/node/100241/haber/%E2%80%9Cermeni-soyk%C4%B1r%C4%B1m%C4%B1-tasar%C4%B1s%C4%B1%E2%80%9D-abd-senatosu%E2%80%99nda-%C3%BC%C3%A7%C3%BCnc%C3%BC-kez-engellendi>, (Erişim Tarihi: 14.12.2019).

Senato tarafından kabul edilen kararın “karar tasarısı” olmasından ötürü onay için Başkan’ın önüne gitmesi gerekmemektedir. Dolayısıyla da bu aşamada herhangi bir siyasi veya hukuki bağlayıcılığı da bulunmamaktadır. Bu karar da sözde soykırım iddiaları hakkında sadece ABD Senatosu’nun görüşlerini yansıtmış olacaktır. Ancak her iki meclisin de karar tasarısı üzerinden sözde soykırım hakkında ilk defa olumlu görüş taşıdıklarını ilan etmeleri Ermeni lobileri için ileri bir adım şeklinde kabul edilebilir. Çünkü bu adımla sözde soykırım iftirasını atan ülke sayısı 32’ye yükselmiştir. Türk-Amerikan ilişkilerinin zorlu bir süreçten geçtiği bir ortamda, Başkan Trump’ın azil meselesi ve yaklaşan Amerikan seçimleri, Türkiye karşıtı bloku yeni bir adım atmaya yönlendirmesi muhtemeldir. Bir başka ifadeyle Kongre’ye sözde soykırım ile ilgili karar tasarısının içeriğine benzer bir şekilde bu kez yasa tasarısı sunma olasılığı söz konusu olabilir. Her iki meclisin yasa tasarısı vermesi durumunda, Başkan ve yönetimi bu konuda daha da çok baskılanmaya maruz kalacaktır.¹⁶

Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, ABD Senatosunun almış olduğu karar hakkında ise aşağıdaki açıklamayı yapmıştır: “ABD Senatosu’nun 1915 olaylarıyla ilgili 12 Aralık 2019 tarihli kararı, her türlü tarih bilincinden ve hukuki temelden yoksundur. Bağlayıcılığı ve geçerliliği bulunmamaktadır. Senato’nun bu kararı, tarihin nasıl siyasileştirilebileceğinin utanç verici örneklerinden biridir. Ancak tarihi, siyasi amaçları için kullananlar gerçekleri gözardı ederek hedeflerine asla ulaşamayacaktırlar. Bu karar, aynı zamanda Türkiye-ABD ilişkilerinin geliştirilmesi yönündeki çabaları da sekteye uğratmayı hedefleyen tahripkar bir teşebbüstür. Türkiye’nin bölgesindeki hayati çıkarlarını korumak için verdiği mücadele, bu tür haksız ve izansız kararlardan etkilenmeden kararlılıkla devam ettirilecektir”.¹⁷

16 Menekşe Tokyay, “ABD Temsilciler Meclisi’nin Kararının Ardından Türkiye’yi Ne Bekliyor?”, *Euronews Türkçe*, <https://tr.euronews.com/2019/10/30/abd-temsilciler-meclisi-karar-n-n-ard-ndan-turkiye-yi-ne-bekliyor>, (Erişim Tarihi: 14.12.2019); *U.S. Department of State*, https://photos.state.gov/libraries/turkey/231771/PDFs/amerika_hakkinda_abd_yonetim_sekli.pdf, (Erişim Tarihi: 14.12.2019).

17 “No: 362, 12 Aralık 2019, ABD Senatosu Tarafından Kabul Edilen Karar (S. Res. 150) Hk.”, *Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı*, http://www.mfa.gov.tr/no_362_-abd-senatosu-tarafından-kabul-edilen-karar-hk.tr.mfa, (Erişim Tarihi: 14.12.2019).

ABD Başkanları ve Ermeni Kararları

Dış politika devreye girdiğinde ABD’de en az üç ayrı devlet organından söz edebilmek mümkündür. Bunlardan ilki yürütme, yani ABD Başkanlık makamıdır. ABD Anayasası incelendiğinde; dış politikanın oluşturulmasında ve yürütülmesinde en büyük yetkinin ABD Başkanına verildiği görülmektedir. Başkan kararlarını alırken, bir zorunluluk olmamakla birlikte, Dışişleri, Savunma, Hazine Bakanlarıyla ve Ulusal Güvenlik Danışmanı ile istişare edebilmektedir.¹⁸ Ancak bakanlarının ve danışmanlarının görüşü ne olursa olsun, son kararı kendisinin verme yetkisi vardır. İkinci ve üçüncü devlet organları ise yasama gücünü birlikte oluşturan Temsilciler Meclisi’nden ve Senato’dan ibarettir. ABD sisteminde Senato’nun dış politikadaki yetkilerinin, Temsilciler Meclisi’ne nazaran daha fazla olduğu söylenebilir. Mesela ABD Başkanının imzaladığı uluslararası antlaşmaları üçte iki çoğunlukla onaylama yetkisi Senato’dadır. Keza Başkan’ın aday gösterdiği büyükelçiler ve fevkalade yetkili temsilciler de Senato’nun onayı olmadan görevlerine başlayamazlar. Temsilciler Meclisi ise bütçe yapma yetkisine sahip olduğundan, bu işlevi üzerinden dış politika ve savunma politikasına müdahale etme yetkisine sahiptir. Dış yardımlar, dış askerî malzeme satışı, savunma harcamaları gibi konularda öncelikli söz söyleme hakkı Temsilciler Meclisi’ndedir.¹⁹

Yukarıda bahsedildiği üzere, Temsilciler Meclisi’nde kabul edilmiş 1975 ve 1984 tarihli müşterek kararlarda, 24 Nisan’ı başta sözde soykırıma uğradıkları iddia edilen Ermeni soyundan gelenler olmak üzere bütün soykırım kurbanlarını anma günü kapsamında hatırlatacak bir şekilde ABD Başkanı’ndan açıklama yapması talep edilmişti. Ancak bu müşterek kararların tavsiye niteliğinde olduğu daha önce de belirtilmişti. Dolayısıyla buradan hareketle ABD Başkanları, her 24 Nisan’da açıklama yapma zorunluluğuna sahip değillerdi. Örneğin; 16 Mayıs 1978 günü Beyaz Saray’da Ermeni kökenli Amerikan vatandaşları için verilen bir resepsiyonda söz

18 Kadir Ertaç Çelik-Mehmet Seyfettin Erol, "Aralık 2017 Ulusal Güvenlik Strateji Belgesi Bağlamında ABD’nin Karadeniz Politikası ve Türkiye", *Karadeniz Araştırmaları*, XV(60), 2018, s. 108-109.

19 Çağrı Erhan, "ABD Kongresi", *Türkiye Gazetesi*, <https://www.turkiyegazetesi.com.tr/yazarlar/prof-dr-cagri-erhan/610568.aspx>, (Erişim Tarihi: 14.12.2019).

alan dönemin ABD Başkanı Jimmy Carter, “1916 yılına kadar olan sürecin bütün Ermeni halkını ortadan kaldırmak için organize bir çaba” olduğunu iddia etmiştir. ABD Başkanı Ronald Reagan ise 22 Nisan 1981 günü “Holokost Anma Günü” nedeniyle yaptığı bir açıklamada, “öncesinde gerçekleşen Ermeni soykırımı ve sonrasında gelen Kamboçya soykırımı gibi Holokost’tan alınan dersler asla unutulmamalıdır” şeklinde bir açıklama yaparak sözde soykırım kelimesini kullanan ilk ABD Başkanı olmuştur. ABD Başkanı George H.W. Bush da (Baba Bush) başkanlığı esnasında 1915 yılı olaylarına ilişkin sadece bir açıklama yayımlamıştır. Sözde soykırımın 75. yıl anısına 20 Nisan 1990 günü yaptığı açıklamada Baba Bush, “Ermenilerin birçok trajediyle karşı karşıya kalmış olduğunu” ifade ederek, “1988 yılında Ermenistan’da büyük yıkıma neden olan Spitak depremine” atıf yapmıştır. Ermenilerin “1915-1923 yılları arasında Osmanlı Devleti idaresi altında acılar çektiğini” iddia eden Bush, “1 milyondan fazla Ermeni’nin kurban olduğu katliamları” andığını belirtme gereği duymuştur. ABD’de Bill Clinton’ın başkanlığa seçilmesiyle birlikte her yıl 1915 olayları hakkında açıklama yayımlama geleneği (1994-2019) başlamıştır. Başkanlığı döneminde bu konuda yedi kez açıklama yayımlayan Clinton, açıklamalarında “1915 olaylarını içinde buldukları yüzyılın en kederli dönemlerinden biri» olarak tarif ederken, son açıklamasında, “Osmanlı Devleti’nin yıkılmadan önceki son yıllarında yaklaşık 1,5 milyon Ermeni’nin sürgüne ve katliama uğradığını” ileri sürmüştür. ABD Başkanı George W. Bush da (Oğul Bush) selefi Clinton gibi 1915 yılı olaylarına gerçek dışı iddialar/suçlamalar üzerinden açıklama yapmayı gelenek haline getirmiştir.²⁰

Dönemin ABD Başkanı Barack Obama, önceki başkanların geleneğini Nisan ayı içinde yaptığı açıklamalarla sürdürürken 1915 yılı olayları hakkında Ermenice ‘Büyük Felaket’ anlamına

20 “U.S. Presidential Statements”, *Armenian National Institute*, https://www.armenian-genocide.org/current_category.4/affirmation_list.html, (Erişim Tarihi: 14.12.2019); “Başkan Ronald Reagan 1981’de ‘Soykırım’ Dedi”, *Hürriyet Gazetesi*, <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/baskan-ronald-reagan-1981de-soykirim-dedi-14519129>, (Erişim Tarihi: 14.12.2019); “ABD Başkanlarının 24 Nisan Açıklamaları”, *Dünya Bülteni*, <https://www.dunyabulteni.net/amerika/abd-baskanlarinin-24-nisan-aciklamalari-h328041.html>, (Erişim Tarihi: 14.12.2019).

gelen 'Meds Yeghern' ifadesini ilk defa kullanan başkan olarak kayda geçmiştir.²¹ Donald Trump, ABD Başkanı seçilmeden önce, Obama'nın ve Hillary Clinton'un stratejik dış politika vizyonunu "tam ve eksiksiz bir felaket" şeklinde tanımlamıştı. Gerçekten de Cumhuriyetçiler iktidara geldikten sonra birçok dış politika konusunu yeniden ele alarak Obama dönemi dış politikasını kendi düşünceleri doğrultusunda yeniden güncelleme stratejisi izlemişlerdir. Lakin Trump'ın 24 Nisan açıklamalarına bakıldığında; Obama dönemine ait anahtar kelimelerden (Meds Yeghern) faydalandığı bir başka ifadeyle bu konuda statükocu davrandığı gözlemlenmektedir.²²

Trump, 24 Nisan 2019 günlü açıklamasında, "Bugün Büyük Felaketi anıyoruz ve XX. yüzyılın en kötü toplu katliamlarından birinde acı çekenleri onurlandırıyoruz. 1915'ten başlayarak 1,5 milyon Ermeni, Osmanlı Devleti'nin son yıllarında sınır dışı edildi, katledildi ya da ölüme zorlandı. Bu anma gününde Amerika'daki ve dünya genelindeki Ermeni toplumuna hayatlarını kaybedenlerin yasını tutmada katılıyoruz. Geçmiş trajedileri yeniden tekrarlamamak için bunlardan ders alma sözü veriyoruz. Ermeniler ve Türkler'in acı tarihlerini kabul etme ve bununla hesaplaşma yolundaki çabalarından memnuniyet duyuyoruz. Büyük Felaket sırasında kaybedilen hayatları hatırlamada Ermeni halkının yanında duruyoruz ve daha barışçıl bir dünyaya olan bağlılığımızı yeniden vurguluyoruz" ifadelerine yer vermiştir.²³

ABD Başkanı Donald Trump'ın bu açıklamasına Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı'nın aynı günlü cevabı ise şu şekilde olmuştur: "ABD Başkanı Trump'ın 1915 olaylarına ilişkin 24 Nisan 2019 tarihli açıklamasını reddediyoruz. Ermenilerin kurguladıkları subjektif anlatıyı temel alan bu açıklamanın hiçbir değeri yoktur. Tarihin iç siyasi mülahazalarla çarpıtılması asla kabul edilemez. Aynı dönemde Ermeni isyancılarca katledilen

21 *Armenian National Institute, a.g.m.*

22 *New York Times*, <https://www.nytimes.com/2016/04/28/us/politics/transcript-trump-foreign-policy.html>, (Erişim Tarihi: 14.12.2019).

23 "Trump 24 Nisan İçin Büyük Felaket Dedi", *Amerika'nın Sesi*, <https://www.amerikaninsesi.com/a/trump-24-nisan-yine-buyuk-felaket-dedi/4889310.html>, (Erişim Tarihi: 14.12.2019).

500 binden fazla Müslümanın acılarını bir kez daha hatırlatarak Başkan Trump'ı adil olmaya davet ediyoruz. Türkiye, 104 yıl önce yaşanan olayların her yönüyle anlaşılması için Ortak Tarih Komisyonu kurulması önerisinin arkasındadır. 1915 olaylarındaki sorumluluklarını unutturmak isteyen radikal Ermeniler ise bu öneriye olumlu yaklaşma cesaretini gösterememektedirler. Bu vesileyle, Osmanlı Devleti'nin yıkılış sürecinde hayatını kaybeden Müslüman, Hristiyan ve Yahudi tüm sivil Osmanlı milletlerini saygıyla anıyoruz".²⁴

Siyasi tarih perspektifinden bakıldığında; ABD-Türkiye ilişkileri güçlü olduğunda Başkan'ın ve yönetiminin sözde soykırım konusunda ciddi sorumluluklar yüklendiği; ilişkiler gerildiğinde ise bu meseleyi tarihi bir meseleden, siyasi bir meseleye dönüştürebildikleri göze çarpmaktadır. ABD Başkanlarının Ermeni meselesi üzerine yapmış oldukları açıklamaların içerik analizi yapıldığında ise; özellikle Türkiye'nin kırmızı çizgisi konumundaki 'soykırım' kelimesini Ronald Reagan haricinde kullanmadıkları ancak Ermeni lobilerinin taleplerini kısmen de olsa karşılayabilecek şekilde birtakım gerçek dışı suçlamalara yer verdikleri görülmektedir.²⁵

Tartışmalı bir konuda radikal çevrelerin girişimleriyle Türkiye aleyhine kararlar alınması, Amerikan dış politikasında indirgemeci yaklaşımın güç kazandığına işaret etmektedir. Yani Türk-Amerikan ilişkileri, özellikle bu gibi hassas konular nedeniyle kompartmantalist anlayışla sadece bir alanda değil diğer tüm alanlarda da kriz olasılığıyla karşılaşma potansiyeline sahiptir. ABD Başkanının karar alma mekanizmasındaki etkisi, kendi partisindeki senatörleri yönlendirebilmesi, veto hakkına sahip olması gibi hususlardan ötürü büyüktür. Bu sebeple Ermeni meselesinde yürütmenin bir başka ifadeyle Başkan'ın statükocu davranma seçeneğini kullanması kuvvetle muhtemeldir. Ancak ABD Başkanı Trump hakkında yürütülen azil süreci, seçimlerin yaklaşması, Temsilciler Meclisi'nde çoğunluğun Demokratlarda oluşu (total ördek), ve Türkiye aleyhtarı muhalif blokun yaptırım içeren yasa

24 Türkiye Cumhuriyeti Dışışleri Bakanlığı, a.g.m.

25 Oğuzhan Çelikkol, "Ermeni "Soykırım" İddiaları, Amerikan Kongresi ve Türkiye", Bilge Strateji, 7(13), Güz 2015, s.17-30.

tasarıları üzerinden Ankara'yı sıkıştırmaya/cezalandırmaya çalışması her iki müttefik devlet için mevcut tablonun daha da zor sürdürülmesine neden olmaktadır.²⁶

Son dönem ABD Başkanlarının seçim kampanyaları kapsamındaki konuşmalarına bakıldığında; seçildikleri takdirde "soykırımı" kabul edeceklerine dair birtakım beyanatlarda buldukları görülmektedir. Lakin bu yaklaşımların temelinde popülizmin, menfaatlerin, İslamofobinin ve lobilerin ısrarlı tutumlarının etkili olduğu bir gerçektir. Bilindiği üzere Amerikan seçim sistemine bakıldığında; "kazanan hepsini alır" kuralı her bir eyalette kullanılacak oyun önemini artırmaktadır. Bu duruma ilaveten seçmenlerdeki apolitik tavır, seçime katılım oranlarını beklenen seviyenin altına çekmektedir. Dolayısıyla seçimlere ideolojik ve organize bir şekilde hazırlanan grupların oy rengi, siyasetçiler için önem arz etmektedir.²⁷

Son yaşananlar ışığında Ermeni lobilerinin, her iki meclisten çıkan karar tasarılarından sonra Başkan'ın "soykırım" kelimesini kullanmasına odaklanacakları kuvvetle muhtemeldir. Böylece karar tasarılarının, yasa tasarılarına dönüşmesinin önünde en büyük engel olarak gördükleri Başkan vetosunu geçmeyi planlamaktadırlar. Ermeni lobilerinin sözde soykırımı ait karar tasarılarının içeriğine benzer bir şekilde Kongre'de yasa tasarılarının kabulü için girişimlerde bulunma ihtimali ise bir başka olumsuz senaryo şeklinde gündeme gelebilir. Bu durum gerçekleştiği takdirde, Başkan'ın onayına ihtiyaç duyulacağı için yürütme üzerindeki Ermeni lobilerinin ve destekçilerinin baskısı daha da artacaktır. Ermeni lobileri, yasamanın ve yürütmenin sözde soykırım konusunda ortak bir yasaya onay vermesi durumunda ise Amerikan mahkemelerinde Türkiye aleyhine tazminat içerikli yeni davalar açma/açtırma stratejisini benimsemesi söz konusu olabilir.²⁸

26 Erhan, a.g.m.

27 New York Times, a.g.m.

28 Tuğrul Çam, "ABD'li Ermenilerin Türkiye'den Tazminat ve Toprak Hayalleri Suya Düştü", Anadolu Ajansı, <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/abdli-ermenilerin-turkiyeden-tazminat-ve-toprak-hayalleri-suya-dustu/1564329>, (Erişim Tarihi: 14.12.2019).

Son olarak ABD'deki Ermeni lobileri, 1965 yılından beri 50 eyaletteki dört önemli birimin (Valilik-Eyalet Senatosu-Eyalet Temsilciler Meclisi-Belediye) sözde Ermeni soykırımı tanınması için yoğun çalışmalarında bulunmaya devam etmektedirler. Sözde soykırım konusunda herhangi bir karar almayan tek eyalet Mississippi'dir. Bazı eyaletlerde, Valilik, Eyalet Senatosu, Eyalet Temsilciler Meclisi ve Belediye; Ermeni tezi lehine kararlar almışken; kimi eyaletlerde ise sadece bir birim üzerinden örneğin Vali'nin açıklaması üzerinden eyaletin sözde soykırımı kabul ettiği görülmektedir. Eyaletlerde dört farklı birim üzerinden alınmış olan kararlara bakıldığında; büyük bir kısmının içeriğinin tarihi gerçeklerle örtüşmeyen iddialarla dolu olduğu gerçeği karşımıza çıkmaktadır. Bu durum ise karar metinlerinin Ermeni lobilerince hazırlandığı kanaatini uyandırmaktadır. Ermeni lobilerinin güçlü olduğu bazı eyaletler de ise Dağlık Karabağ, müfredat ve tazminat adı altında bazı radikal kararlara imza atıldığı dikkatlerden kaçmamaktadır. Bu durum eyaletler üzerinden Başkan'a ve Kongre'ye Türkiye ve Azerbaycan aleyhine daha tarafgir adımlar atmaları için bir zemin hazırlanmasından ibarettir.²⁹

29 *Armenian National Committee of America, a.g.m.*

Kaynakça

“Ermeni Soykırımı Tasarısı” ABD Senatosu’nda Üçüncü Kez Engellendi”, *Independent Türkçe*, <https://www.independentturkish.com/node/100241/haber/%E2%80%9Cermen-i-soyk%C4%B1r%C4%B1m%C4%B1-tasar%C4%B1s%C4%B1%E2%80%9D-abd-senatosu%E2%80%99nda-%C3%BC%C3%A7%C3%BCnc%C3%BC-kez-engellendi>, (Erişim Tarihi: 14.12.2019).

“ABD Başkanlarının 24 Nisan Açıklamaları”, *Dünya Bülteni*, <https://www.dunyabulteni.net/amerika/abd-baskanlarinin-24-nisan-aciklamalari-h328041.html>, (Erişim Tarihi: 14.12.2019).

“ABD Temsilciler Meclisi Ermeni Tasarısını Kabul Etti”, *Amerika’nın Sesi*, <https://www.amerikaninsesi.com/a/abd-temsilciler-mec-lisi-ermen-i-tasarisini-kabul-etti/5144512.html>, (Erişim Tarihi: 14.12.2019).

“ABD’deki Ulusal Hükümetlere, Eyalet Hükümetlerine ve Yerel Yönetimlere Genel Bakış” *U.S. Department of State*, https://photos.state.gov/libraries/turkey/231771/PDFs/amerika_hakkinda_abd_yonetim_sekli.pdf, (Erişim Tarihi: 14.12.2019).

“Armenian Genocide Recognition in the United States”, *Armenian National Committee of America*, <https://anca.org/armenian-genocide/recognition/united-states/>, (Erişim Tarihi: 14.12.2019).

“Başkan Ronald Reagan 1981’de ‘Soykırım’ Dedi”, *Hürriyet Gazetesi*, <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/baskan-ronald-reagan-1981de-soykirim-dedi-14519129>, (Erişim Tarihi: 14.12.2019).

“Gerileyen Amerika: Temsilciler Meclisinin Yüz Karası ve İtibar Kaybı”, *Avrasya İncelemeleri Merkezi*, <https://avim.org.tr/tr/Yorum/GERILEYEN-AMERIKA-TEMSILCILER-MECLISININ-YUZ-KARASI-VE-ITIBAR-KAYBI>, (Erişim Tarihi: 14.12.2019).

“H.J.Res.148” *In the House of Representatives*, https://r26i43wr-32r1ccg5d18cllec-wpengine.netdna-ssl.com/wp-content/uploads/2015/07/HJRes148_1975.pdf, (Erişim Tarihi: 14.12.2019).

“H.J.Res.148-Joint Resolution to Designate April 24, 1975, as National Day of Remembrance of Man’s Inhumanity to Man”, *Congress.Gov*, <https://www.congress.gov/bill/94th-congress/house-joint-resolution/148/actions>, (Erişim Tarihi: 14.12.2019)

“H.Res.296-Affirming the United States Record on the Armenian Genocide.”, *Congress.Gov*, <https://www.congress.gov/bill/116th-congress/house-resolution/296/actions>, (Erişim Tarihi: 14.12.2019).

“Karşılaştırmalı Hükümet Sistemleri Başkanlık Sistemi ABD, Arjantin, Azerbaycan, Brezilya ve Nijerya Örnekleri”, *Türkiye Büyük Millet Meclisi*, https://www.tbmm.gov.tr/yayinlar/baskanlik_sistemi.pdf, (Erişim Tarihi: 14.12.2019)

“Los Angeles Başkonsolosu Kemal Arıkan’ı 1982 Yılında Katleden Harry (Hampig) M. Sassounian’ın Şartlı Tahliyesi”, *Avrasya İncelemeleri Merkezi*, <https://avim.org.tr/tr/Yorum/LOS-ANGELES-BAS-KONSOLOSU-KEMAL-ARIKAN-I-1982-YILINDA-KATLEDEN-HARRY-HAMPIG-M-SASSOUNIAN-IN-SARTLI-TAHLIYESI-2>, (Erişim Tarihi: 14.12.2019)

“No: 315, 29 Ekim 2019, ‘Ermeni Soykırımı Konusunda ABD’nin Tutumunu Teyit’ (Affirming the United States Record on the Armenian Genocide) Başlıklı Kararın (H-Res-296) ABD Temsilciler Meclisi Tarafından Kabulü Hk.”, *Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı*, http://www.mfa.gov.tr/no_315_-ermeni-soykirimi-konusunda-abd-nin-tutumunu-teyit-baslikli-karar-hk.tr.mfa, (Erişim Tarihi: 14.12.2019).

“No: 362, 12 Aralık 2019, ABD Senatosu Tarafından Kabul Edilen Karar (S. Res. 150) Hk.”, *Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı*, http://www.mfa.gov.tr/no_362_-abd-senatosu-terafindan-kabul-edilen-karar-hk.tr.mfa, (Erişim Tarihi: 14.12.2019).

“S.Res.150 - A Resolution Expressing the Sense of the Senate That it is the Policy of the United States to Commemorate the Armenian Genocide through Official Recognition and Remembrance”, *Congress.Gov*, <https://www.congress.gov/bill/116th-congress/senate-resolution/150/text?q=%7B%22search%22%3A%5B%22genocide%22%5D%7D&r=5&s=5>, (Erişim Tarihi: 14.12.2019)

“Şehit Edilen Diplomatlarımız/Görevlilerimiz ve Aile Bireyleri”, *Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı*, http://www.mfa.gov.tr/sehit-edilen-diplomatlarimiz-ve-vatandaslarimiz_tr.tr.mfa, (Erişim Tarihi: 14.12.2019).

“Trump 24 Nisan İçin Büyük Felaket Dedi”, *Amerika'nın Sesi*, <https://www.amerikaninsesi.com/a/trump-24-nisan-yine-buyuk-felaket-dedi/4889310.html>, (Erişim Tarihi: 14.12.2019).

“U.S. Presidential Statements”, *Armenian National Institute*, https://www.armenian-genocide.org/current_category.4/affirmation_list.html, (Erişim Tarihi: 14.12.2019).

BULUT, Semih, *Atatürk Dönemi Türkiye-ABD İlişkileri (1923-1938)*, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara 2010.

ÇAM, Tuğrul, “ABD’li Ermenilerin Türkiye’den Tazminat ve Toprak Hayalleri Suya Düştü”, *Anadolu Ajansı*, <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/abdli-ermenilerin-turkiyeden-tazminat-ve-toprak-hayalleri-suya-dustu/1564329>, (Erişim Tarihi: 14.12.2019).

ÇELİK, Kadir Ertaç-Mehmet Seyfettin Erol, “Aralık 2017 Ulusal Güvenlik Strateji Belgesi Bağlamında ABD’nin Karadeniz Politikası ve Türkiye”, *Karadeniz Araştırmaları*, XV(60), 2018, s. 100-123.

ÇELİKKOL, Oğuz, “ABD ve Ermeni Soykırım İddiaları”, *Hürriyet Gazetesi*, <http://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/oguz-celik-kol/abd-ve-ermeni-soykirim-iddialari-41366715>, (Erişim Tarihi: 14.12.2019).

ÇELİKKOL, Oğuzhan, “Ermeni ‘Soykırım’ İddiaları, Amerikan Kongresi ve Türkiye”, *Bilge Strateji*, 7(13), Güz 2015, s.17-30.

DEMİRCİ, Zuhale, “31 Türk Diplomat ve yakınları Ermeni Terör Örgütlerinin Kurbanı Oldu”, *Anadolu Ajansı*, <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/31-turk-diplomat-ve-yakinlari-ermeni-teror-orgutlerinin-kurbani-oldu/1622156>, (Erişim Tarihi: 14.12.2019).

ERHAN, Çağrı, “1960-1980 Görelî Özerklik”, Baskın Oran (der.), *Türk Dış Politikası, Kurtuluş Savaşı’ndan Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar: 1919- 1980*, Cilt I, İletişim Yayınevi, İstanbul 2002.

ERHAN, Çağrı, "ABD Kongresi", *Türkiye Gazetesi*, <https://www.turkiyegazetesi.com.tr/yazarlar/prof-dr-cagri-erhan/610568.aspx>, (Erişim Tarihi: 14.12.2019).

ERHAN, Çağrı, *Türk-Amerikan İlişkilerinin Tarihsel Kökenleri*, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara 2001.

EROL, Mehmet Seyfettin-Kadir Ertaç Çelik, "ABD'nin Suriye Politikasında Vekil Aktör Olarak Terör Örgütleri: YPG Örneği", *Bölgesel Araştırmalar Dergisi*, 2(2), Aralık 2018, s. 14-45.

KANTARCI, şenol, *Amerika Birleşik Devletleri'nde Ermeniler ve Ermeni Lobisi*, Alfa Akademi, İstanbul 2004.

New York Times, <https://www.nytimes.com/2016/04/28/us/politics/transcript-trump-foreign-policy.html>, (Erişim Tarihi: 14.12.2019).

KIRILMAZ, Ayşenur-Mehmet Seyfettin Erol, "İran Diasporası'nda Kadın Üzerine Bir Okuma", *Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları Dergisi*, 2(2), Aralık 2018, s. 14-43.

şİMşİR, Bilal, *Ermeni Meselesi, 1774-2005*, Bilgi Yayınevi, Ankara 2005.

TOKYAY, Menekşe, "ABD Temsilciler Meclisi'nin Kararının Ardından Türkiye'yi Ne Bekliyor?", *Euronews Türkçe*, <https://tr.euronews.com/2019/10/30/abd-temsilciler-meclisi-karar-n-n-ard-n-dan-turkiye-yi-n-bekliyor>, (Erişim Tarihi: 14.12.2019).

Türkiye Büyük Millet Meclisi, <https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d17/c006/tbmm17006003.pdf>, (Erişim Tarihi: 14.12.2019).

U.S. Department of State, https://photos.state.gov/libraries/turkey/231771/PDFs/amerika_hakkinda_abd_yonetim_sekli.pdf, (Erişim Tarihi: 14.12.2019).

Structured Abstract

Today it is known that the USA is biased on the Armenian Question. To understand the main reasons of this bias the relations between the USA and the Ottoman Empire should be looked at. The consuls, missionaries and the merchants who settled in the Ottoman lands simultaneously had organic links particularly with the Armenians.

Parallel with the expansion of American institutions and interest in the Ottoman lands, under the title of the Armenian Question, Washington-Istanbul and then Washington-Ankara relations had some inevitable problems.

As part of the 50th anniversary of the so-called Armenian Genocide (1965), the Armenian lobbies started some activities in the states of America. In 1965, 5 states in America some resolutions have been taken about the so-called genocide by some departments (Office of governor, house of representatives, municipality) made the Armenians lobbies and supporters prepare long and detailed road maps.

Armenian lobbies has managed to pass 2 joint resolutions in 1975 and 1984 from the House of Representatives. But the joint resolution have been passed by the House of Representatives, in other words the Senate has joined to this text indirectly does not mean that it is a Congress resolution. The joint resolutions that must be approved by the US President and became law by the sign of the President may affect not only the houses but also the third parties.

The joint resolutions that have no difference than the law proposal is synonymous with the legislative proposals. The joint resolutions have been talked as H.J. Res. if comes from the House of the Representatives, and talked as S.J. Res if comes from the Senate and a sequence. H.J. Res.148 numbered joint resolution has been proposed in 28th of January 1975 to the US House of Representatives and approved in 4th of July 1975. Similar content H.J. Res 247 numbered joint resolution has been proposed in

21st of April 1983 to the US House of Representatives and failed to be a law due to the lack of approval of the President in 10th of September 1984.

If the Turkish-American relations are examined periodically apart from the so-called genocide assertions, parties have encountered some problems (unbanning the opium ban, Cyprus Peace Operation, weapon embargo etc.). To benefit from this chaotic environment the Armenian lobby had close relations with the Greek lobby and had strong motivations within the 60-70 years of the so-called genocide. In the multi-component structure of the USA, the ones who see the US national interest more important, have been evaluated the Armenian card as a trump to punish Turkey.

In this environment, the agreement of common defence and cooperation's abrogation unilaterally by Ankara has worried the US administrative about the military bases. Due to this, Washington has started to unban the embargo and the probability of the resolution of the House of Representatives which does not fit the reality has never been a Congress resolution.

Today's US-Turkey relations that have some uncertainties turned into a crisis period; there are some strong signs about it. With the effects of the contemporary issues like Operation Peace Spring, S-400 crisis, East Mediterranean the Armenian lobbies first, a strong alliance tries to suppress Ankara with the legislative mechanism. That is the draft house of resolutions proposed by the House of Representative Democrat Deputy Adam Schiff (H.Res 296) in 8th of April 2019, has passed in 29th of October 2009 with 405 yes to 11 no.

Indeed this step, is not a "law" due to the fact that it is draft of house of resolutions. It has no binding but showing the US House of Representatives opinion on the issue. Since it is a house resolution, it is not possible to be sent to the Senate and if approved to be sent to the President for approval.

In addition, Democrat Senator Bob Menendez and Republican Senator Red Cruz's draft senate resolution (S.Res 150) that predicts to be "recognised the Armenian Genocide officially" has been proposed in 9th of April 2019 to the Senate. The developments in the Senate shows that in the draft joint voting, any senator has right to prevent the voting by counter view. The voting of this draft senate resolution's approval has been prevented by the White House thrice. The Republican Senator Lindsey Graham, David Perdue and Kevin Kramer have used the right to prevent with the demand of President Trump. But in 12th of December 2019 the Democrat Senator Bob Menendez who is known for the harsh attitudes towards Turkey has announced the approval of the Armenian Project in the Senate unanimously via the social media.

Since the "resolution" approved by the Senate is a senate resolution does not need to go to the President, it has no binding. This resolution reflects the opinion of the US Senate in this issue. But both assemblies have declared positive opinion about the so-called genocide by the resolutions, it can be thought as a forward step for the Armenian lobbies. In the environment where Turkish-American relations have passed through a rocky road, dismissing the President Trump and upcoming elections can be direct the anti-Turkey bloc to take a new step. In other words. The probabilities of resolution that has similar content to the draft resolution about the so-called genocide to the Congress can be brought to the agenda.

The joint resolutions of 1975 and 1984, it has been demanded from the US President to made a declaration to remember the genocide victims coming from Armenian lineage starting from April 24. But these resolutions has a quality of recommendation and lack of the approval of the US Presidents it has not become a law. Hence the presidents of the US need not to make declarations on April 24. After the presidency of Bill Clinton, the announcement tradition about the 1915 events has started (1994-2019).

President Barack Obama has continued to the tradition of the previous presidents he used firstly 'Meds Yeghern' meaning 'Great Disaster' about the 1915 events and it has been recorded. Donald

Trump has defined the strategical foreign policy vision of Obama and Hilary Clinton as “a full and complete disaster”. Truly after the Republicans have come to the power, they took the foreign policy affairs and updated the foreign policy in accordance with their ideas. But if the April 24 announcement is examined it has been seen that the status quoist attitude has been followed and benefited from the Obama era key words (Meds Yeghern).

From the political history perspective, the President and his administrative have great responsibilities about the so-called genocide when the US-Turkey relations are strong and when the relations are in tension it can be seen that this historical issue can be turned into a political issue. When the content analysis of the announcement of the US presidents about the Armenian Question is done, all presidents but Reagan have not used the Word “genocide”, redline of Turkey, but some unreal accusations are included by part to meet the demands of the Armenian lobbies.

With the attempts of the radical circles on a debatable issue, approval of the resolutions against Turkey has showed that the reductionist approach gained power in the US foreign policy. Namely, Turkey-US relations have a potential to gain a crisis status due to the compertmantalist understandings on these delicate issues. The effects of the US President in decision making mechanism, the ability to orient the senators in his party and dismissal process of President Trump, upcoming elections, majority of the House of the Representations consist of the Democrats (lame duck), the collision of the interest in the foreign policy and the sanctions against Turkey by the opposing bloc to supress/punish Ankara have caused the continuation of the present situation harder.

EMPIRE TENDENCIES OF USA WITHIN THE CONTEXT OF ASIA-PACIFIC POLICY AND CHINA: AN ANALYSIS OF TRUMP DOCTRINE*

ABD'nin İmparatorluk Yönelimi Bağlamında Asya-Pasifik Politikası ve Çin:
Trump Doktrini Üzerinden Bir Okuma

Kadir Ertaç ÇELİK**
Doğacan BAŞARAN***

Abstract

The end of the Cold War led to a unipolar New World Order under the American leadership. However, the USA military interventions attracted negative reactions from international society, prompting a search for the balance of power against USA. It has been observed that China's strategical coalitions it guides, has turned Beijing into a centre of attraction. Experts began to discuss China as a new hegemonic actor. In this regard, the National Security Strategy Document of the Trump Administration which is also referred to as the Trump Doctrine reflects the USA concerns. The article analyses the USA foreign policy towards Asia-Pacific and China based on this doctrine.

Keywords: Empire, Trump Doctrine, Foreign Policy, Asia-Pacific, China.

Öz

Soğuk Savaş'ın sona ermesi, tek kutuplu Yeni Dünya Düzeni'nin ortaya çıkmasına yol açmış ve bu düzen, bir Amerikan Düzeni olarak şekillenmiştir. Ancak Soğuk Savaş sonrasında ABD'nin yaptığı operasyonlar, uluslararası toplumun tepkisini çekmiş ve güç dengesi arayışlarına sebep olmuştur. Bu bağlamda Çin'in öncülük ettiği stratejik ittifakların, Pekin'i bir çekim merkezine dönüştürdüğü görülmektedir. Bu durum, Çin'in yeni hegemon aktöre dönüşebileceğinin tartışılmasına yol açmıştır. Bu tartışmalar sebebiyle Washington, küresel liderliğinin sürdürülebilirliğine ilişkin endişe duymuştur. Söz konusu endişenin dış politikaya yansımaları anlamında, Trump Doktrini olarak da tanımlanan Trump döneminin ilk Ulusal Güvenlik Strateji Belgesi oldukça önemlidir. Bu makalede de Trump Doktrini üzerinden ABD'nin Asya-Pasifik ve Çin politikası ele alınmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İmparatorluk, Trump Doktrini, Dış Politika, Asya-Pasifik, Çin.

* Received on: 08.08.2019 – Accepted on: 05.09.2019

** Research Assisant, Ankara Hacı Bayram Veli University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, International Relations Department, e-mail: kadir.celik@hbv.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7856-9411.

*** PhD Candidate, Trakya University, Social Sciences Institute, International Relations Department, e-mail: basarandogacan@gmail.com, ORCID: 0000-0002-5055-5069.

Introduction

After the disintegration of the Soviet Union, The USA began to direct this ideological victory, in accordance with its geopolitical aims and in this context, the American hegemony, which began to prosper after the Second World War, reached its climax as the sole superior power in the global order by the end of the Cold War.¹ Being a superior power, served the global empire vision of the United States.

According to the USA geopolitics experts, the extinction of the Soviet Union- which was considered a serious menace and labelled as “other” after Cold War-brought the Eurasian geography to the forefront hence the USA foreign policy developed strategies on dominating this region as a prize for the formation of monopolar world order.

Even though the expulsion of the USA order to Central Asia and the Middle East, began with the occupation of Afghanistan and Iraq, *the Rising China* reality in Pacific geography became the important development that detracted the USA for global supremacy. As a result, the international system shifted from the monopolar structure formed after the Cold War, to a multipolar one.²

In the 1970s, China began to deter from Mao’s self-enclosed-revolutionist politics and embraced capitalism, prompting huge economic growth in a short span of time. The Beijing government won the price of being included in the global capitalist order and this growth provided China with a large economic power in the 1990s.³ As a natural result, the economic rise of China and the improving situation actuated discussions regarding whether Beijing was an applicant to Washington in early 2000 or not. The Chinese foreign policy is structured based on the sensitivity that, an economic giant isn’t a political dwarf. Therefore, China lead’s as an architect of initiatives such as the Shanghai Cooperation Organisation (SCO), BRICS and the New Silk Road which have been considered as the first steps to creating a global hegemony.

Thus, China's growth attracts the attention of Washington which perceives a global empire vision and assessments related to the future of China's expansions presented in the *USA National Security Strategy Documents*.

This study aims to focus on the United States Pacific tendencies and China's policy which were mentioned in the first National Security Strategy of the Trump administration published on 18th December 2017. The first section of the article, focuses on the *global empire tendencies of the US*, developing emphases on the rising importance of Pacific geography. The second section of the article deliberates on China's ascent, which is seen as a competitor to the United States global dominance. This growth began in the 1970s and took a different course after the 1990s due to desires of the SCO, BRICS and Belt and Road Initiatives which have been analysed as the possible/potential Chinese hegemony liaisons. The last section of the article focuses on Trump's Doctrine and the reflections of China's salient rise in the USA National Security Strategy Document.

The United States Pacific Policy as Part of USA Hegemony and Empire Tendency after the Cold War

Imperial tendencies in American foreign policy

The term imperial, which means '*imperium*' in Latin, has been used to illustrate an international structure created from different national colours by overstepping dynamic borders shaped like a rainbow.⁴ Therefore, when the term imperial is used; a centre which dominates in a system, existence of units in the mean of hierarchical, is mentioned⁵ and domination relations in system are described. Therefore, to handle Immanuel Wallerstein's concept which handles modern capitalist institutionalisation duration as

4 Hakan Tunç, *Wallerstein'e Göre Modern Dünya-Sistemi*, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Unpublished Master Thesis), İstanbul 2010, p. 12.

5 Stephen Howe, *İmparatorluk*, trans. Sinem Gül, Dost Yayınevi, Ankara 2012, p. 34-35.

a modern world- system and evaluates the history as a scene of empires, will be a consistent perspective.

As mentioned above, the imperial structure is based on the prolongation capacity of the international system accepted by the sovereign state's domination on the system on behalf of other actors. Consequently, the imperial structure on prolongation of power to other actors has a direct relation with armament and closely relates to preclusion capacity of alliances.⁶ When foreign policy activities of the USA were analysed after the Cold War it is understood that it displayed an imperial reflex and wanted to set an imperial order by tyrannizing the system through forceful measures. The topic of this study is consent-domination dilemma occurring during turning the global hegemony into a global imperial tendency.

The implementation of the USA power in the Bosnian War with the intention of creating peace is evaluated as a response to continuing the system and is accepted as a legitimate cause by the international public opinion.⁷ Thus, the USA hegemonial order's main feature is to prove its capacity in order to endure the system by organising rules and regulations within the international system. According to Stephen Howe, the perception portrayed the UAS as an informal empire.⁸ Therefore, John Bellamy Foster explains the imperial structure of 21st century as a new speculative term, including political sciences, he further identifies imperialism as a hegemonial leadership which is used for system's continuation based on free market economy and armament.⁹ Nevertheless, the domination approach in imperialism causes discussions and consent which are evident. In the end, achievement of global superiority by the USA following the Cold War by dominating and tyrannising the system is a manifestation of becoming an empire

6 Kemal Çiftçi, "Soğuk Savaş Sonrasında ABD: Rızaya Dayalı Hegemonyadan İmparatorluk Düzenine" *ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(10), 2009, p. 203-219.

7 Michael Hardt-Antonio Negri, *İmparatorluk*. trans. Abdullah Yılmaz, Ayrıntı Yayınları, İstanbul 2012, p. 91.

8 Howe, *op. cit.*, p. 152.

9 John Bellamy Foster, *Emperyalizmin Yeniden Keşfi*, trans. Çiğdem Çidemli, Divan Yayıncılık, İstanbul 2008, p. 27.

which leads to criticising the USA as a power abuser.

The abuse of power concerted in Afghanistan and Iraq has directed other actors in the system for a search to balance the USA power.¹⁰ Historically looking at the USA power balance, it enhances the search for hegemony examples in history. After evaluating these examples, it is evident that a power balance springs to hinder demands of governments that generally tyrannises the system, efficient in its politics, economic and military turning them into a hegemon actor. During the Second World War, the USA hegemony institutionalised to prevent the global imperial tendency of the German Nazi leadership.

However, during the 21st century, as the USA aggression and imperial tendencies became prominent, the need for a new balance of power was evident. In this context, experts term China as the rival of the US, because of its role within the imperial orientation. In this context, the USA focuses on the Pacific and Chinese policies in order to maintain its global dominance and change its hegemonic system to an imperial institute.

The rising importance of the Pacific region in Us imperial tendency

In recent years, international relations literature has been dominated by debates in regards to global empire orientation by the USA. Nonetheless, the actors within the international system are in search of a new balance of power which will advocate the relation to the USA response to global policies of dominance. For that reason, China is considered a rival of the USA's position in terms of the balance of power, expected to be established against the American supremacy thence, China stands out as a strong actor with the ability to create hegemony. China's hegemonic potential necessitates the USA to succeed in its policies regarding Pacific geography. Focussing on the international ground, it is obvious that

10 Betül Karagöz Yerdelen, "Birleşmiş Milletler'in 70. Yılında Devletlerin İnsani Sorumluluğu ve İnsani Müdahale Sorunsalı", *Küresel Yönetişim, Güvenlik ve Aktörler: 70. Yılında BM*, Tasam Yayınları, İstanbul 2016, p. 51-52.

the playground of the struggle for global domination is shifting from the Middle East to the Pacific due to China's remarkable rise.¹¹ In this context, the United States needs to reduce China and Russia's effectiveness within the Pacific region in order to establish a global imperial strategy from its global hegemony.¹²

The Asia-Pacific region plays a major role within the geographical sphere consisting of the coastal and oceanic states.¹³ From a wider perspective, it is evident that Southeast Asia's region is a community-based island. Today, the region yields great dynamism within the economy despite the serious political uncertainties related to the border issues arising from the states of the islands mentioned above. The political uncertainties experienced the region, results in the question on the effect of economic dynamism.¹⁴

The increase in wealth and prosperity of the states is due to economic status and fuel the national ambitions of these states. As a result, the rise of mass nationalisms attracts attention within the Pacific countries. The growing political uncertainties associated with the mass nationalisms mentioned in the Pacific region enhances the stability of the region.¹⁵ Furthermore, the nuclear activities conducted by North Korea draws the world's attention to the region by often enmeshing international society. The reasons mentioned above led Zbigniew Brzezinski to describe the region as a political volcano where large economic growth activities take place.

Although Brzezinski has defined the region as a political volcano by revealing its conflict potentials in the geography, China

11 Doğancaş Başaran, *Uluslararası Güç İlişkileri Bağlamında İkinci Dünya Savaşı Sonrası Hegemonik Mücadelelerin İncelenmesi*, Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Unpublished Master Thesis), Giresun 2017, p. 92.

12 Kaan Yiğenoğlu, "İkinci Dünya Savaşından Günümüze Değişen Güç Dengeleri ve ABD'nin Pasifik Bölgesi Stratejisi: Trans-Pasifik Ortaklığı Örneği", *Akademik Bakış Dergisi*, 58, 2016, p. 339.

13 Ömer Atagenc, "Çin ve Hindistan'ın Deniz Stratejisi ve Hint Okyanusu'nda Güç Mücadelesi", *Bilge Strateji*, 4(6), 2012, p. 139.

14 Zbigniew Brzezinski, *Büyük Satranç Tahtası*, trans. Yelda Türedi, İnkılap Yayınları, Ankara 2014, p. 215-216.

15 *Ibid.*

has made it clear that it may form the political side of hegemony in this region with political alliances which it pioneered. Beijing's growing regional role also increases the importance of the USA military presence in South Korea and Japan; because the USA has a global empire tendency in the Pacific. These are South Korea and Japan. hence, the USA willing to balance China's power within the region by keeping its alliance with these two countries limiting China's cooperation in a global sense.¹⁶

China's geopolitical convergence is one of the priority targets of the United States, though the Washington administration intends to limit China using peaceful means by including China into international cooperation. The United States believes that, the Malacca Strait should be controlled in terms of enclosing China, and this situation enchafes China.¹⁷ The first foreign visit of the former USA President Barack Obama, who initiated the gradual withdrawal of the United States from the Middle East, carried out to the countries surrounding the Strait of Malacca can be seen as an example.¹⁸ In terms of USA's operations in the Pacific, Beijing thinks that the USA is provocative. The Beijing administration is directly involved with the USA military presence in South Korea and Japan; and indirectly with Malaysia, Philippines and Indonesia.¹⁹ It is obvious that the USA attempted to construct a regional hegemony Association of Southeast Asian Nations (ASEAN) in this geographic region through the countries where it indirectly intervened its containment strategy.²⁰

As a result, if the USA wants to succeed in its empire tendency in the direction of global domination, it will try to maintain its

16 Brzezinski, *op. cit.*, p. 225.

17 Kailash K. Prsaad, "The Limits of Hegemony: China's Troubled Assertiveness in the Asia Pacific", *Georgetown Journal of International Affairs*, 4 November 2014, p. 63-78.

18 Engin Akçay-Özdemir Akbal, "ABD Güvenlik Politikasında Söylem ve Pratik", *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 11(22), 2013, p. 9; Fuad Halilov, "Amerika Çin Etrafındaki Çemberi Daraltıyor", *TASAM*, http://www.tasam.org/tr-TR/Icerik/4931/amerika_cin_etraindaki_cemberi_daraltiyor, (Date of Accession: 26.01.2018).

19 Ersin Dedekoca, "Güçlenerek Artan Japonya-ABD İlişkileri", *Academia*, <https://bit.ly/2Hv5boi>, (Date of Accession: 26.01.2018).

20 Mark Beeson, "American Hegemony and Regionalism: The Rise of East Asia and the End of the Asia-Pacific", *Geopolitics*, 11(4), 2006, p. 541-560.

presence in Japan and South Korea and will face China due to Taiwan and North Korea. For these reasons, it will not be an exaggerated prediction in the coming period to expect the New Cold War as a hot-war zone to be Asia-Pacific.²¹

The Rise of China Against USA Imperial Tendency and the New Global Power Balance

Rising China case

America's value around reshaping of the international system is essentially based on the idea of Pax-Americana, which takes on an absolute hegemonic mindset with the Bush administration.²² The transformation of the USA hegemony into this kind of aggressive mentality has pushed other international actors to search for a balancing power against the US. There has been a debate about China being the only actor threatening the global leadership of the United States as a result of these searches. Thus, most the official statements have not been explicitly stated, the main challenge on the United States and its Pacific allies come from China, who are able to rival the United States with its economic rise and military potential.²³

In China's policy activities, developed in parallel with the pushing of ideology, and China's foreign policy, in contrast to the imperialist character of American foreign policy, has been defined in the context of a status quo as "Peaceful Ascension" term (Çakmak, 2011: 123).

The concept of peaceful ascension was first used by Hu Jintao in 2003 and later developed by Zheng Bijian.²⁴ This discourse in relation to Bijian's perspective is based on the continuation of

21 Başaran, *op. cit.*, p. 94.

22 Abdullah Özkan, *21. Yüzyılda ABD'nin Küresel Stratejileri*, TASAM Yayınları, İstanbul 2006, p. 115.

23 Stephen W. Hook-John Spainer, *Amerikan Dış Politikası İkinci Dünya Savaşından Günümüze*, trans. Özge Zihnioglu, İnkılap Kitabevi Yayınları, İstanbul 2016, p. 363.

24 Rana Mitter, *Modern Çin*, trans. İnci Öztürk, Dost Yayınevi, Ankara 2012, p. 9.

political and economic reforms for the peaceful rise of China and the provision of cultural support. Nowadays, it is seen that China's Peaceful Ascension policy is based on 'harmony and development (Akgün, 2015). In this context, China, which rises on the basis of economic growth, increases its financial and economic success with the principles of business ethics, discipline, and social humanism and uses soft power elements within its political tendencies.²⁵

Although the peaceful rise of China did not create a rich society from the poor country during the Mao period. In terms of per capita income, this process significantly increased China's GNP making it rich enough to fund other countries (Wasserstrom, 2011: 173). Therefore, by using peaceful diplomacy elements, it is clear that possible hegemony can provide consent. Hence, the Beijing government, being aware of its own potential, by trying to build the foundations of potential hegemony in terms taking steps to obtain the consent of other actors such as the SCO, BRICS and the Belt and Road Initiative.

Shanghai cooperation organization

After the collapse of the Soviet Union, the transformation of the USA into this dominant sovereign actor in Asia has drawn the reaction of Asian states such as China and Russia and has directed these pairs to seek at least a regional balance of American power.²⁶ The main reason for the establishment of the SCO was the search for the balance against American power.

Beijing and Moscow have voiced the search for multi-polarity against the United States' unipolar world order,²⁷ this discourse was established with the participation of three Central Asian countries

25 Gosal Anthara Singh, "China's Soft Power Projection Across the Oceans", *Maritime Affairs: Journal of National Maritime Foundation of India*, 12(1), 2016, p. 26.

26 Göktürk Tüysüzöglü, "Çok Kutupluluk Tartışmaları ve Karadeniz Havzası'nın Bölgesel Görünümü", *Akademik İncelemeler Dergisi*, 8(3), 2013, p. 249.

27 Muharrem Ekşi, "The Bush Administration Fiasco from Hegemony to Empire and The Obama Restoration", *Bilge Strateji*, 2(2), Spring 2010, p. 129.

known as the Shanghai Five.²⁸ This creation under the leadership of Russia and China has a sensitivity to ensure that the security of the region and the organization have demonstrated a new global vision which includes the disarmament and cooperation related to security. The Shanghai Five was founded with the support of three Central Asian countries.

In 1996, the Shanghai Five founded in Shanghai,²⁹ between China, Russia, Kazakhstan, Kyrgyzstan, and Tajikistan, was later transformed into the SCO with an agreement signed with Uzbekistan in 2001.³⁰

In addition to Uzbekistan's membership, India and Pakistan have become the next two members while Iran and Mongolia have joined the organization with the status of "observer member". Today this organization has an area of 37 million square kilometers while it constitutes 40% of the world's population. The organization also has two permanent members of the UN Security Council and half of the countries with nuclear power in the world.³¹

Despite SCO's characteristics, it safe to say that, it less successful in terms of institutionalization. this is quite important because the organization was transformed into a symbol that reflects the search for multi-polarity against the dictation of the American order, rather than the institutional depth. SCO's weakness has not surfaced due to the fact that it implied a message of "Don't Interfere with the Cases of our Continent" to the USA. This structure can be equally likened to "Monroe Doctrine" which prohibited the interference of the USA in other continents. Regardless of its demands.³² China turns out to be irrelevant in this study by serving as the first example in terms of transforming into an actor capable of providing consent to the anti-USA alliances in the 21st century.

28 Selçuk Çolakoğlu, "Şangay İşbirliği Örgütü'nün Geleceği ve Çin", *Uluslararası İlişkiler*, 1(1), Spring 2004, p. 176; Mehmet Seyfettin Erol, "Orta Asya'da Güvenlik Sorunları", *Türkiyat Araştırmaları*, 1(1), 2004, p. 89.

29 *Ibid.*

30 "About", *Shangai Cooperation Organization*, http://eng.sectSCO.org/about_sco/, (Date of Accession: 23.03.2018).

31 Esm'e Özdaşlı, "Çin ve Rusya Federasyonu'nun Perspektifinden Şanghay İşbirliği Örgütü", *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(6), 2012, p. 120.

32 Başaran, *op. cit.*, p. 86.

BRICS

BRICS structure is the only key project China ever established, within the global sphere. It's defined as the economic, social and political project with country members: Brazil, Russia, India, China, and South Africa.

Although the BRICS occupy 40% of the world's population, they are also well strategically positioned in terms of their geographical locations. In this context, the BRICS members appear to have a massive organizational impact capacity.³³ Moreover, it draws more attention as an example as a reference to the Chinese power over the global system compared to the SCO.³⁴

The key example of China's vision of global leadership is that the cooperation of BRICS countries is not limited to the member countries. BRICS members carry out trade with developing countries, which have low-income levels and apply foreign direct investment and development finance. In particular, China has become the most important trading partner in these countries because it has become a factory for developing countries. This situation is similar to the Marshall Plan practice.

During the BRICS's sixth summit in Brazil, the organization announced a "New Development Bank" in Shanghai, though its headquarters is based in China so as the case relation with SCO, this showcase's the effectiveness of Beijing in institutionalization and reflects on China's leadership status.³⁵ In addition, the BRICS countries will stand against the USA hegemony and reduce their commitment to the dollar in the long run. With that said, China's BRICS structure reveals that it will challenge the American

33 Prsaad, *op. cit.*, p. 8.

34 Sibel Turan, "Değişen Dengeler Işığında Orta Asya'daki Küresel ve Bölgesel Güç Odakları Üzerine Bir İnceleme", *II. Sosyal Bilimciler Kongresi*, <http://www.bilgesam.org/Images/Dokumanlar/0-319-2014081424sosbilkongre71.pdf>, (Date of Accession: 29.07.2019), p. 864.

35 "Press Releases: Sixth BRICS Summit Fortaleza Declaration", *BRICS*, <http://BRICS6.itamaraty.gov.br/media2/press-releases/214-sixth-BRICS-summit-fortaleza-declaration>, (Date of Accession: 19.03.2018).

supremacy and become the architect of the emerging multi-polar world.³⁶

Belt and Road Initiative

In recent years, the rapprochement between Beijing and Moscow based on anti-USA is observed. SCO and BRICS projects were as a result of these rapprochements. On the other hand, they have proven not to be strong enough to provide a global alternative to the American hegemony. Thus, to establish a new world order for Beijing, it is of the great importance of expanding the alliance with the participation of many countries in the global sense by maintaining the alliance with Russia. In this sense, China with the effect of its own economic growth has made efforts by becoming the leader of the new multi-polar new world order and started the initiative of reviving the historic Silk Road, with the consideration to establish a global trade network.

Chinese President Xi Jinping, during his visit to Kazakhstan in 2013, laid out the pillars of the initiative, dubbed as the New Silk Road project.³⁷ The Silk Road, which traditionally begun from China to Europe and the Red Sea through Anatolia and the Mediterranean to Africa, is now being pushed forth by China as a hegemonic model. The modern Silk Road project is likened to the Marshall Plan, which was implemented by various circles in order to restore post-WWII Europe.³⁸ The Iron Silk Road project aims to create a global economic network through the interconnection of various countries by rail. For this reason, the strategies applied in the Chinese Foreign Policy recently are also defined by the term of railway diplomacy. The New Silk Road Strategy, with outstanding strategies implemented by China in line with its global leadership

36 Michael A. Glosny, "China and the BRICS: A Real (But Limited) Partnership in a Unipolar World", *Polity*, 42(1), January 2010, p. 129.

37 Tim Summers, "China's 'New Silk Roads': Sub-National Regions and Networks of Global Political Economy", *The World Quarterly*, 37(9), 2016, p. 3.

38 Özlem Zerrin Keyvan, "İpek Yolu Projesinde Türkiye'nin Yeri ve Önemi", *ANKASAM*, <https://ankasam.org/ipek-yolu-projesinde-turkiyenin-yeri-onemi/>, (Date of Accession: 02.09.2018); Nicolo Casarini, "When All Roads Lead to Beijing. Assessing China's New Silk Road and Its Implications for Europe", *The International Spectator*, 51(4), 2016, p. 95.

goal, aims for Chinese leadership in world trade with the creation of a global network. China's attempt to build its own hegemony in this way disturbs Washington and affects the USA's perception of security.

Incidences of Rising China Case to Trump's National Security Strategy Document

Donald Trump's first National Security Strategy Document was published on the 17th of December 2017. The document implied that, the United States acknowledged the fall of the political hegemony, will be shaped by the use of soft power aspects. Furthermore, the USA will adopt a foreign policy strategy based on the use of hard power elements resulting in the new Cold War.

This document further emphasizes on the values by accentuating the liberal understanding of the American society. The USA foreign policy will be shaped with the sensitivity of protecting these values. An examination regarding the document in question reveals that the USA foreign policy will focus on four countries during Trump's term. The states include China, Russia, Iran, and North Korea. The document emphasizes that China and Russia are challenging the USA power, while Iran and North Korea are also destabilizing it by putting the international peace environment at risk.³⁹ It is evident that two of the four countries mentioned in this document are of the Asia-Pacific states. Thence, this chapter examines the Asia-Pacific region and China in two separate sub-chapters.

Asia-Pacific Region in National Security Strategy Document Dated December 2017

The American National Security Strategy Document refers to the values of Japan and South Korea as the main American allies in the context of Asia-Pacific policy. The document emphasizes on

³⁹ The White House, *National Security Strategy of the United States of America*, December 2017, <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2017/12/NSS-Final-12-18-2017-0905.pdf>, (Date of Accession: 22.03.2018), p 2.

how both countries are economically developed and have political stability within the region.⁴⁰ Hence the USA forging an alliance with Japan and South Korea against North Korea and China, causing threats in the Asia-Pacific region. It is clear that the USA-Japan-South Korea tripartite alliance is based on liberal democracies alliances. Nonetheless, it is uncommon that the USA will strengthen its military presence in the region and will cooperate with Tokyo regarding missile defense systems.⁴¹ This shows that the USA wants to preserve its status quo in the region and it also shows a stick against the revisionist tendencies to disrupt this status quo.

North Korea's nuclear activities are above the USA's revisionist tendencies in the Asia-Pacific region. The document states that North Korea's nuclear activities have been defined by Washington as a bandit state, which threatens the peace in the region. Additionally, the USA will force North Korea to give up its nuclear.⁴²

The USA alliance with South Korea against North Korea demonstrates that the Asia-Pacific policy has a strategy that embraces the creation of power balance by co-operating with its allies and that power relations in the region are prominent.⁴³ Therefore, although the document states that the foreign policy orientations of the USA are based on defending liberal democratic values, it is quite hard to tell if the policy will be addressed within the framework of idealistic concept within international relations theories.

Washington's regional policy is considered within the framework of realist power relations, it is clear that other USA allies in the region other than Japan and South Korea come together in the ASEAN alliance to institutionalize this organizational structure. In this context, it is safe to say that the United States has developed a containment strategy against China through its allies in the region. Nonetheless, it is explicitly stated in the document that

40 The White House, *op. cit.*, p. 38.

41 The White House, *op. cit.*, p. 47.

42 *Ibid.*

43 The White House, *op. cit.*, p. 46.

the USA will try to ensure Taiwan's legitimacy on the reduction of China's prestige within regional politics.⁴⁴ Thus, the next chapter of this article aims to discuss how the United States perceives China in the National Security Strategy.

China in National Security Strategy Document Dated December 2017

China's increasing impact in the international sphere has developed due to the failure of America within the global power, causing the USA to turn its focus in foreign policy activities towards the Asia-Pacific region. The document state that Obama's second term strategy and Washington supported China's free market economy in the 1970s through self-criticizing USA politics. However, it also emphasizes that China has sabotaged the situation with ambitious policies. Therefore, the document states that China wants to disrupt the status quo in its own favor by using the statist economic model in the Asia-Pacific region.⁴⁵

China, wants to turn the status quo in its own favor in the Asia-Pacific region and expand its influence by investing billions of dollars in USA countries to reduce the American effectiveness.⁴⁶ Therefore, Beijing has made efforts in terms of achieving its geopolitical goals with its infrastructure investments and trade strategies. In order to turn the status quo in its favor, China is weakening the stability of the region by carrying out activities aimed at its sovereignty in the South China Sea and establishing artificial islands in this sea.⁴⁷ Moreover, the Beijing government's strategy to expand its sphere of influence is not limited to the Asia-Pacific region and challenges the US's global superiority.⁴⁸

It is evident that China's activities undermine Washington's

44 The White House, *op. cit.*, p. 47.

45 The White House, *op. cit.*, p. 14.

46 The White House, *op. cit.*, p. 38.

47 The White House, *op. cit.*, p. 46.

48 Kadir Ertaç Çelik-Mehmet Seyfettin Erol, "Aralık 2017 Ulusal Güvenlik Strateji Belgesi Bağlamında ABD'nin Karadeniz Politikası ve Türkiye" *KARAM*, 15(60), Spring 2018, p. 114.

global supremacy in Europe, Latin American and African activities in the document. According to the document, China is trying to penetrate Europe by using the increasing trade volume strategy⁴⁹. Beijing's administration is prepared to take the lead on the global capitalist system. It is doing so by being active in countries such as El Salvador, Cuba, and Venezuela by establishing an alliance relationship over the authoritarian leftist model based on the Chinese Communist Party tradition governing China.⁵⁰

Consequently, the statements mentioned above, prove that China threatens American supremacy globally. The threat is perceived by the United States because it finds itself in the USA National Security Strategy Document. Nevertheless, the USA is once again reminded of its classic strategy of containment which will result in the Cold War in the long run. As described in the White House document. In addition, Japan and South Korea, have established strategies to improve relations with states e.g Singapore, Malaysia, Indonesia, Philippines, and Australia.

Conclusion

After the Cold War, the United States intervened with the Balkans by using the concepts of peace power and humanitarian intervention with the demands of the international community. Although the United States attitude reveals the situation described as Pax-Americana, the case of the Balkans. Concepts such as peacekeeping and humanitarian intervention became legitimate and were abused by Washington in the following years. By the 2000s, the USA moved away from Pax-Americana's hegemonic conception and established an empire orientation based on domination policies. In this context, the Iraq and Afghanistan interventions have been carried by undermining the international law, therefore, the need to balance USA power resulted. Only a quarter of a century has passed since the USA declared itself a single global superpower, thus those who declared the end of history after the Cold War were mistaken.

49 The White House, *op. cit.*, p. 47.

50 The White House, *op. cit.*, p. 51-52.

Recognizing the search for an international community seeking to establish a balance of power in the face of American aggression, the Beijing administration has demonstrated that it can lead this hegemonic leadership with strategies such as economic capacity as well as strategies developed by the SCO, BRICS and Belt and Road Initiative. China's leadership of the global system inflicted panic to the American foreign policymakers leading them to develop and implement new strategies.

The American strategy was to limit China in previous periods and attract it to broad cooperation within the liberal capitalist system; it was founded based on rasping its global leadership ambitions. However, according to the Americans, Washington was not able to co-operate to limit its ambitions for global leadership, on the contrary, it abused Chinese liberalism and prepared Beijing for the leadership role of the global system. For this reason, the policy of containment in the geopolitical sense has been adapted to limit China since the Obama period. This containment strategy has been detailed in the American National Security Strategy Document during Trump's term. The document predicts the existence of a new Cold War on the Asia-Pacific.

References

“About”, *Shangai Cooperation Organization*, http://eng.sectesco.org/about_sco/, (Date of Accession: 23.03.2018).

AKÇAY, Engin-Özdemir Akbal, “ABD Güvenlik Politikasında Söylem ve Pratik”, *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 11(22), 2013, p. 7-29.

AKGÜN, Birol, “Çin İzlenimleri, Bir Ejderin Ayak Sesleri”, *Stratejik Düşünce Enstitüsü*, <http://www.sde.org.tr/tr/kose-yazilari/611/cin-izlenimleri-i-ejderin-ayak-sesleri.aspx>, (Date of Accession: 24.04.2018).

ATAGENÇ, Ömer, “Çin ve Hindistan’ın Deniz Stratejisi ve Hint Okyanusu’nda Güç Mücadelesi”, *Bilge Strateji*, 4(6), 2012, p. 135-167.

BAŞARAN, Doğan, *Uluslararası Güç İlişkileri Bağlamında İkinci Dünya Savaşı Sonrası Hegemonik Mücadelelerin İncelenmesi*, Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Unpublished Master Thesis), Giresun 2017.

BEESON, Mark, “American Hegemony and Regionalism: The Rise of East Asia and the End of the Asia-Pacific”, *Geopolitics*, 11(4), 2006, p. 541-560.

BRICS, <http://BRICS6.itamaraty.gov.br/media2/press-releases/214-sixth-BRICS-summit-fortaleza-declaration>, (Date of Accession: 19.03.2018).

BRZEZINSKI, Zbigniew, *Büyük Satranç Tahtası*, trans. Yelda Türedi, İnkılap Yayınları, Ankara 2014.

CASARINI, Nicolo, “When All Roads Lead to Beijing: Assessing China’s New Silk Road and Its implications for Europe” *The International Spectator*, 51(4), 2016, p. 95-108.

ÇELİK, Kadir Ertaç-Mehmet Seyfettin Erol, “Aralık 2017 Ulusal Güvenlik Strateji Belgesi Bağlamında ABD’nin Karadeniz Politikası ve Türkiye” *KARAM*, 15(60), Spring 2018, p. 100-124.

ÇİFTÇİ, Kemal, "Soğuk Savaş Sonrasında ABD: Rızaya Dayalı Hegemonyadan İmparatorluk Düzenine" *ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(10), 2009, p. 203-219.

ÇOLAKOĞLU, Selçuk, "Şhangay İşbirliği Örgütü'nün Geleceği ve Çin", *Uluslararası İlişkiler*, 1(1), Spring 2004, p.173-197.

DEDEKOCA, Ersin, "Güçlenerek Artan Japonya-ABD İlişkileri", *Academia*, <https://bit.ly/2Hv5boi>, (Date of Accession: 26.01.2018).

EKŞİ, Muharrem, "The Bush Administration Fiasco from Hegemony to Empire and The Obama Restoration", *Bilge Strateji*, 2(2), Spring 2010, p. 115-136.

EROL, Mehmet Seyfettin, "Orta Asya'da Güvenlik Sorunları", *Türkiyat Araştırmaları*, 1(1), 2004, p. 85-112.

FOSTER, John Bellamy, *Emperyalizmin Yeniden Keşfi*, trans. Çiğdem Çidemli, Divan Yayıncılık, İstanbul 2008.

FUKUYAMA, Francis, "The End of History", *National Interest*, 16, 1998, p. 3-18.

GLOSNEY, Michael A., China and the BRICS: A Real (But Limited) Partnership in a Unipolar World. *Polity*, 42(1), 2010, s. 100-129.

HALILOV, Fuad, "Amerika Çin Etrafındaki Çemberi Daraltıyor", *TASAM*, http://www.tasam.org/tr-TR/Icerik/4931/amerika_cin_etrafindaki_cemberi_daraltiyor, (Date of Accession: 26.01.2018).

HARDT, Michael-Antonio Negri, İmparatorluk, trans. Abdullah Yılmaz, Ayrıntı Yayınları, İstanbul 2012.

HOOK, Stephen W.-John Speiner, *Amerikan Dış Politikası İkinci Dünya Savaşından Günümüze*, trans. Özge Zihnioğlu, İnkılap Kiyabevi Yayınları, İstanbul 2016.

HOWE, Stephen, İmparatorluk, trans. Sinem Gül, Dost Yayınevi, Ankara 2002.

IKKENBERRY, John Gilford, "The Illusion of Geopolitics: The Enduring Power of the Liberal Order" *Foreign Affairs*, 93, 2004, p. 80-90.

KARAGÖZ YERDELEN, Betül, “Birleşmiş Milletler’in 70. Yılında Devletlerin İnsani Sorumluluğu ve İnsani Müdahale Sorunsalı”, *Küresel Yönetişim, Güvenlik ve Aktörler: 70. Yılında BM*, TASAM Yayınları, İstanbul 2016, p. 51-63.

KAVUNCU, Sibel, “Nükleer Silahsızlanma Yolunda START Süreci”, *Bilge Strateji*, 5(8), Spring 2013, p. 119-148.

KEYVAN, Özlem Zerrin, “İpek Yolu Projesinde Türkiye’nin Yeri ve Önemi”, *ANKASAM*, <https://ankasam.org/ipek-yolu-projesinde-turkiyenin-yeri-onemi/>, (Date of Accession: 02.09.2018).

MITTER, Rana, *Modern Çin*, trans. İnci Öztürk, Dost Yayınevi, Ankara 2012.

MONGIA, Radhika, “The Global Political Economy and China”, *Defence and Diplomacy*, 3(2), 2004, p. 41-53.

ÖZDAŞLI, Esmę, “Çin ve Rusya Federasyonu’nun Perspektifinden Şanghay İşbirliği Örgütü” *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(6), 2012, p. 108-122.

ÖZKAN, Abdullah, *21. Yüzyılda ABD’nin Küresel Stratejileri*, Tasam Yayınları, İstanbul 2006.

PRASAD, Kailash K., “The Limits of Hegemony: China’s Troubled Assertiveness in the Asia Pacific”, *Georgetown Journal of International Affairs*, 4 November 2014, p. 63-78.

SINGH, Gosal Anthara, China’s Soft Power Projection Across the Oceans, *Maritime Affairs: Journal of National Maritime Foundation of India*, 12(1), 2016, p. 25-37.

SUMMERS, Tim, “China’s ‘New Silk Roads’: Sub-National Regions and Networks of Global Political Economy”, *The World Quarterly*, 37(9), 2016, p. 1628-1643.

The White House, *National Security Strategy of the United States of America*, December 2017, <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2017/12/NSS-Final-12-18-2017-0905.pdf>, (Date of Accession: 22.03.2018).

TUNÇ, Hakan, *Wallerstein'e Göre Modern Dünya-Sistemi*, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Unpublished Master Thesis), İstanbul 2010.

TURAN, Sibel, "Değişen Dengeler Işığında Orta Asya'daki Küresel ve Bölgesel Güç Odakları Üzerine Bir İnceleme", *II. Sosyal Bilimciler Kongresi*, <http://www.bilgesam.org/Images/Dokumanlar/0-319-2014081424sosbilkongre71.pdf>, (Date of Accession: 29.07.2019), p. 858-873.

TÜYSÜZOĞLU, Göktürk, "Çok Kutupluluk Tartışmaları ve Karadeniz Havzası'nın Bölgesel Görünümü", *Akademik İncelemeler Dergisi*, 8(3), 2013, p. 241-273.

WALLERSTEIN, Immanuel, "The World-System after the Cold War", *Journal of Peace Research*, 30(1), 1993, p. 1-6.

WASSERSTROM, John N., *21. Yüzyılda Çin: Çin Hakkında Bilmek İstedığınız Her Şey*, trans. Hür Güldü, İletişim Yayınları, İstanbul 2011.

YİĞENOĞLU, Kaan, "İkinci Dünya Savaşı'ndan Günümüze Değişen Güç Dengeleri ve ABD'nin Pasifik Bölgesi Stratejisi: Trans-Pasifik Ortaklığı", *Akademik Bakış Dergisi*, 58, 2011, p. 327-341.

MAXIM ALLEGANS CONTRARIA NON EST AUDIENDUS, JUNADAGH, JAMMU AND KASHMIR*

Maxim Allegans Contraria non est Audiendus, Junadagh, Jammu ve Keşmir

*Mehmet Şükrü GÜZEL***

Abstract

On 5 August 2019, the Indian Government announced the revocation of Article 370 of the Constitution, which grants the state of Jammu and Kashmir considerable political autonomy. Article 370 allowed Jammu and Kashmir to have its own constitution, a separate flag and independence over all matters except foreign affairs, defence and communications. The Government says this is an internal affair of India, subject to Article 2.7 of the UN Charter even if the United Nations Security Council defines Jammu and Kashmir as disputed territory. This Article examines the dispute of Jammu and Kashmir within the UN system of decolonization, and analyzes whether there exists any international legal obligation for India arising from the decolonization of Junagadh for Jammu and Kashmir within the principle of maxim allegans contraria non est audiendus.

Keywords: *Jammu and Kashmir, Decolonization, Junagadh, Indian Constitution Article 370, UN.*

Öz

5 Ağustos 2019 tarihinde Hindistan hükümeti, Jammu ve Keşmir eyaletine kayda değer siyasi özerklik kazandıran Anayasanın 370. Maddesinin iptal edildiğini duyurdu. 370. Madde, Jammu ve Keşmir'in dışişleri, savunma ve haberleşme dışındaki tüm konularda kendi anayasasına, ayrı bir bayrağa ve bağımsızlığına sahip olmasını sağlamakta idi. Hindistan hükümeti, Jammu ve Keşmir'in Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi tarafından tartışmalı bölge olarak tanımlanmasına rağmen, Hindistan Anayasasının 370. Maddesinin Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nin 2.7 Maddesi kapsamında Hindistan'ın bir iç meselesi olduğunu iddia etmektedir. Bu makale, Birleşmiş Milletler dekolonizasyon sistemi içerisinde Jammu ve Keşmir sorununu, Hindistan'ın Junagadh'in Eyaleti'nin dekolonizasyon süreci ile mukayeseli olarak inceleyerek, maxim allegans contraria non est audiendus prensibi çerçevesinde Hindistan'ın Jammu ve Keşmir için uluslararası bir yükümlülüğünün olup olmadığını analiz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Jammu ve Keşmir, dekolonizasyon, Junagadh, Hindistan Anayasası 370. Madde, BM.*

* Received on: 01.10.2019 – Accepted on: 18.12.2019.

** Prof. Dr. h.c., Switzerland Representative of Ankara Center for Crisis and Policy Studies, e-mail: guzelmehmet sukru@gmail.com, ORCID: 0000-0002-4179-3102.

Introduction

On 5 August 2019, the Government of India revoked the special status granted to Jammu and Kashmir by Article 370 of its Constitution. Article 370 allows Jammu and Kashmir to have its own constitution, a separate flag and independence over all matters except foreign affairs, defence and communications.

Since the *Maharaja* (Ruler) of *Jammu* and *Kashmir* did execute an Instrument of Accession (IOA) in favour of India in 1947, India considers all questions relating to Kashmir, including to hold a referendum or plebiscite in the state to decide its future, as falling within its domestic jurisdiction.¹ The eventual stand taken by India before the United Nations (UN) Security Council for the Jammu and Kashmir dispute is that following the princely British Indian state of Jammu and Kashmir's accession to the Dominion of India, India's commitment to hold the plebiscite to decide the state's future – after peace was to be restored. According to India, such commitment does not constitute an “international obligation” but is merely an “engagement” that falls within the domestic jurisdiction of India. Any question regarding that princely Indian state, having acceded to the dominion of India, should logically fall within the domestic jurisdiction of India and be excluded from discussion at the UN or other international fora.²

The provisions of Article 2.7 of the UN Charter which prohibit the UN from intervening in matters which are essentially within the domestic jurisdiction of any state or from requiring the members to submit such matters to settlement under the UN Charter. The UN Charter is part of a world constitutional instrument. As a constitution, the Charter is the formal basis of an international rule of law. One of its primary purposes is to constrain sovereign behaviors inconsistent with its key precepts.

1 Aman Hingorani, *The Kashmir Issue: Differing Perceptions*, Swiss Federal Institute of Technology Zurich, Zurich 2007, p. 5.

2 Hingorani, *op.cit.* p. 10.

The UN Charter Article 2.7 is the Charter's reference to sovereignty. The UN Charter Article 2.7, shifts the focus from the analytical and normative to the empirical. It provides a short overview of continuing problems in exploring the nature of sovereignty. It stipulates that nothing in the Charter authorize the UN to intervene in matters, which are "essentially within the domestic jurisdiction of any State"³

In its Advisory Opinion on the Tunis and Morocco Nationality Decrees of 1923, the *Permanent Court of International Justice* (PCIJ) on citizenship stated that whether a certain matter is or is not solely within the domestic jurisdiction of a State is an essentially relative question; it depends on the development of international relations of the State. The PCIJ said that while nationality issues were, in principle, within domestic jurisdiction, States must, nonetheless, honour their obligations to other States as governed by the rules of international law.

One of the basic principles governing the creation and performance of international legal obligations for the States, whatever their source, is the principle of good faith. Just as the rule of *pacta sunt servanda* in the law of treaties is based on good faith, has the same binding character of an international obligation assumed by unilateral declarations or acts of any state.

In its Judgment in the Nuclear Test cases, the International Court of Justice (ICJ) said:

"It is well recognized that declarations made by way of unilateral acts, concerning legal or factual situations, may have the effect of creating legal obligations."

When British India was decolonized, a choice between two dominions, namely India and Pakistan had given to the 565 Princely States by the Indian Independence Act (IIA). The choice of

³ Winston P. Nagan-Aitza M. Haddad, "Sovereignty in Theory and Practice", *San Diego International Law Journal*, 2012, p. 462.

the Muslim Nawadh (Ruler) of Junagadh was in favour of Pakistan where %80 of the population were Hindus. India opposed the choice of the Nawadh of Junadagh and asked for the verdict of the peoples. On the other hand, the Hindu Maharaja (Ruler) of the State of Jammu and Kashmir was in favor to India where %75 population were Muslim. This article examines the revocation of Article 370 of the Indian Constitution from the historical background of the decolonization process of the British India, subject to the discussions during the UN 264th Security Council meeting of 8 March 1948 with in the principle of maxim allegans contraria non est audiendus⁴ and questions whether unilateral declarations and actions of India regarding to Junadagh created any international obligations to Jammu and Kashmir, subject to the verdict of the peoples of Jammu and Kashmir.

Historical Background

The British Empire reached its greatest extent after the First World War⁵, by which time it covered one quarter of the earth's surface and governed a similar proportion of the world's population. Yet between 1947 and 1964, Britain granted independence to most of its colonies. British decolonization is usually associated with the period after 1945 but the 1931 Statute of Westminster had already granted independence to the white Dominions of Australia, Canada, Eire (Irish Free State), Newfoundland, New Zealand, and South Africa. ⁶ Unlike other empires in history – such as the Roman, Byzantine, Ottoman, or Habsburg – the collapse of the British Empire was based on the UN decolonization system.

4 Legal maxim and Latin for one making contradictory statements is not to be heard. It is a principle of good faith that a person should not be allowed to testify hot and cold at different times about the same event, denying today, affirming tomorrow. It is a concept of common sense and used to bring cross examination to an abrupt end, *The Law Dictionary*, <https://dictionary.thelaw.com/allegans-contraria-non-est-audiendus/> (Date of Accession: 03.10.2019).

5 For more information about the effects of the First World War on colonisation: Mehmet Seyfettin Erol-Oktay Bingöl, "Birinci Dünya Savaşı'nın Afrika'ya ve Sömürgecilğe Etkileri." *Gazi Akademik Bakış* 7(14), 2014, p. 182-193.

6 Carl P. Watts, "British Decolonization", https://www.academia.edu/2002497/British_Decolonization, (Date of Accession: 03.10.2019).

During the interwar period the League of Nations Mandate system introduced the idea of accountability into colonial administration, suggesting that imperial powers had a responsibility to develop territories for the benefit of the colonial population. The Second World War gave great hope to colonial nationalist movements. The Atlantic Charter of August 1941 suggested *inter alia* that territorial adjustments after the War must accord with the wishes of the people in those territories, which colonial peoples thought applied to them as well as the population of occupied territories in Europe. In 1941-42, Japanese military success against the British and other European empires in the Far East shattered the image of white racial superiority that underpinned imperialism. After the War, the UN provided a critical forum for anti-colonial pressure. Chapter XI of the UN Charter established the principles that guided the UN decolonization efforts, whilst Chapters XII and XIII established the International Trusteeship System and Trusteeship Council that succeeded the League of Nations Mandate System.⁷

British imperialism in South Asia built on a dual system. On the one hand, the British fully annexed territories, primarily in the late 18th and early 19th century, that thereby came to be directly governed, whereas it—as its presence in the region progressed and stabilised in terms of challenges to its hegemony—increasingly committed to a policy of indirect rule over a considerable array of polities, large and small.⁸ The Indian States comprised the native principalities which entered into treaties and agreements with the British East India Company and later with British Crown.⁹

The 565 Princely States in British India, covered an area of 715,964 square miles out of the total area of 1,581,410 square miles under British rule; that is, about 45 percent of the total Indian territories.¹⁰ During the British Raj the princely states were

7 *Ibid.*

8 Ted Svensson, "A Federation of Equals? Bringing the Princely States into United India", *Stance Working Paper Series*; 9, 2016, p. 9.

9 Attiya Khanam, "An Historical Overview of the Accession of Princely States", *Journal of Historical Studies*, 2(1), January-June 2016, p. 85.

10 Hingorani, *op. cit.*, p. 6.

not directly controlled by the British government but rather by a royal ruler under the law of indirect rule. The policy of British in the early part of 19th century tends towards the annexation of the states after observing the role of states in the battle of 1857. The East India Company rule was supplanted by direct British rule under a Royal Proclamation of 1858. Most of Muslim India which had been subjugated by the British and the administration of which was assumed by the British Crown in 1858, came to be termed as British India. The remaining territories, ruled by the native princes, were allowed to stay as autonomous units under the treaties and agreements entered into by them with the British Government. These units were known as Indian States.¹¹ Paramountcy was a special system concerning the relationship of the states with the British government. The states had to cooperate with the government on matters of all-India policies in respect of railways, post and telegraphs, and defense. The crown representatives sometimes used to station an army, construct railways on a part of the states, and used to take the administrative control of the area.¹²

Decolonization of British India

The Indian National Congress, defining her policy for the accession of the 565 Princely States as early as 1931 had already announced that all the Princely States, would, at the withdrawal of the British from the area, become part of the Indian Union.¹³ Prior to 1947, the constitutional law in force in colonial India was the Government of India Act of 1935 enacted by the British (Imperial) Parliament.¹⁴ The Cabinet Mission Plan of 16 May, 1946 gave a clear picture of the transfer of power and the position of the native states in the new set up of free India. The British Cabinet in their statement of May 1946 pronounced that paramountcy could neither be retained by British Crown nor transferred to any new government in India. The state

11 Khanam, *op. cit.*, p. 86.

12 Santoshkumar M. Katke, "A Study on Contributions of Sardar Vallabhbbhai Patel in Consolidating Social Elements in New India after Independence", *International Journal of Creative Thoughts*, 3(1), March 2015, p. 206.

13 Kausar Parveen, "Nature of Indian Politics Before 1947", *Center for South Asian Studies*, 14, 2013, p. 147.

14 Hingorani, *op. cit.*, p. 7.

released from the obligation of paramountcy would work out their relationship with the succession state. These policy formulations were somewhat ambiguous in that they did not define the precise status of the states after British colonial rule in India had come to an end.¹⁵ The end of colonial rule in the Indian subcontinent marked the birth of two nations- India, and Pakistan. According to the plan the provinces of Punjab and Bengal were to be divided to create a separate state-East Pakistan and West Pakistan. On July 4th, 1947 the Indian Independence Act (IIA) was introduced in the British Parliament and was passed. The Act formulated on 18 July, made provision for the Partition of the sub-continent into two sovereign states. Pakistan celebrated Independence on 14 August 1947, and India on 15 August. Thus came to an end, the more than 200 years of colonial rule in the subcontinent. The provinces which were formerly administered directly by the British are attached to one or other of these two states, depending on whether the majority of the population is Hindu or Muslim. The princely states are free to decide whether they belong to Pakistan or India.¹⁶

The main provisions of IIA 1947 were as under:

1. The British government will leave India on 15th August, 1947.
2. India will be divided into two sovereign states of India and Pakistan and both these states will become sovereign on this very day.
3. The powers previously exercised by the British government in India will be transferred to both these states.
4. Paramountcy of Britain over Indian states and tribal areas was to come to an end on 15th August, 1947. In their case power was not to be transferred to dominions, but it was left to the states to decide whether they would like to join India or Pakistan.

15 Khanam, *loc. cit.*

16 "Indian Independence Act (1947)", *CCVE*, https://www.cvce.eu/content/publication/2015/6/30/b95cc09b-eb90-400d-848d-266e2346a603/publishable_en.pdf (Date of Accession: 03.10.2019).

With regard to the princely Indian states, Section 7 of the 1947 Act declared that as of 15 August 1947 “the suzerainty of His Majesty over the Indian States lapses.” The amended Government of India Act of 1935 provided in Section 6 that “a princely Indian state shall be deemed to have acceded to either of the dominion on the acceptance of the IOA executed by the Ruler thereof.”¹⁷

The Standstill Agreement and the Instruments of Accession

Two key documents were produced for the Princely States. The first was the Standstill Agreement, which confirmed the continuance of the pre-existing agreements and administrative practices. The Standstill Agreement was also used as a negotiating tool, as the States Department categorically ruled out signing a Standstill Agreement. The second was the IOA, by which the ruler of the princely state in question agreed to the accession of his kingdom to independent India, granting the latter control over specified subject matters. The nature of the subject matters varied depending on the acceding state. The states which had internal autonomy under the British signed an IOA which only ceded three subjects to the government of India— defence, external affairs, and communications, each defined in accordance with List 1 to Schedule VII of the Government of India Act 1935. Rulers of states which were in effect estates or talukas, where substantial administrative powers were exercised by the Crown, signed a different IOA, which vested all residuary powers and jurisdiction in the Government of India. Rulers of states which had an intermediate status signed a third type of Instrument, which preserved the degree of power they had under the British.¹⁸

The IOA implemented a number of other safeguards. Clause 7 provided that the princes would not be bound to the Indian constitution as and when it was drafted. Clause 8 guaranteed their autonomy in all areas that were not ceded to the Government of

¹⁷ Hingorani, *op. cit.*, p. 5-7.

¹⁸ Katke, *op. cit.*, p. 214.

India. This was supplemented by a number of promises. Rulers who agreed to accede would receive guarantees that their extra-territorial rights, such as immunity from prosecution in Indian courts and exemption from customs duty, would be protected, that they would be allowed to democratize slowly, that none of the eighteen major states would be forced to merge, and that they would remain eligible for British honours and decorations.¹⁹

Junagadh

The Nawab of Junagadh, a princely state located on the south-western end of Gujarat and having no common border with Pakistan, chose to accede to Pakistan on 15 September 1947. The rulers of two states that were subject to the suzerainty of Junagadh—Mangrol and Babariawad—reacted to this by declaring their independence from Junagadh and acceding to India. In response, the Nawab of Junagadh militarily occupied the states. The rulers of neighboring states reacted angrily, sending their troops to the Junagadh frontier and appealed to the Government of India for assistance. A group of Junagadhi people, led by Samaldas Gandhi, formed a government-in-exile, the Aarzi Hukumat (temporary government).²⁰

After Pakistan announced that it had accepted the accession of Junagadh on 16 September 1947, India proposed that the future of the state be determined by the people via a referendum or plebiscite. India pointed out that the state was 80% Hindu, and called for a plebiscite to decide the question of accession. India rejected on 26 October, the Nawab and his family fled to Pakistan following clashes with Indian troops. On 7 November, Junagadh's court, facing collapse, invited the Government of India to take over the State's administration. The Government of India agreed.²¹

A plebiscite (referendum) was conducted on 20 February 1948, which went almost unanimously in favour of accession to India.²²

19 Katke, *op. cit.* p. 211.

20 *Ibid*

21 *Ibid*

22 Katke, *op. cit.* p. 212.

When India brought the Jammu and Kashmir problem to the UN Security Council, during the debates, the problem of the status of Junadagh was also included into the discussions for the future of Jammu and Kashmir.

During the 264th meeting of the UN Security Council on 8 March 1947, Mr. Gopaldaswami Ayyangar , representative of India stated that as early as 21 August 1947 “when India come to know that Junagadh proposed to accede to Pakistan, the ministry of the Government of India concerned with this matter wrote to the High Commissioner of Pakistan in New Delhi and particularly stressed this claim as: ²³

“An important decision like this cannot surely be taken by its Ruler without regard to the wishes of its peoples,”

Mr. Gopaldaswami Ayyangar informed the UN Security Council that on 11 September 1947 Prime Minister of India sent a telegraph to the Prime Minister of Pakistan. In the course of the telegram, it is said that:²⁴

“The dominion of India would be prepared to accept any democratic test in respect of the accession of Junagadh state to either of the two dominions. They would accordingly be willing to abide by a verdict of its people in this matter, ascertained under joint supervision”.

Mr. Gopaldaswami Ayyangar, informed the UN Security Council during the 264th meeting about the communications of India with Pakistan and India`s political point of view on the final decolonization process of Junadagh in his speech as:

By a telegraph dated 21 September 1947, sent from the Prime Minister of India to the Prime Minister of Pakistan. In the course of this telegram, it is written that:²⁵

23 UN Security Council 8 March 1948 264th Meeting, UN Document, S/Agenda 264, p.51.

24 UN Security Council 8 March 1948 264th Meeting, *op. cit.*, p.52.

25 *Ibid.*

“As regards accession of Junadagh to Pakistan, your attention is invited to our telegram addressed to Prime Minister Pakistan and delivered personally at the Government House, Karachi by Lord Ismay on 12 September, explaining fully the Government of India’s position regarding Junadagh.”

“The Government of India are, however, still prepared to accept the verdict of the people of Junadagh in the matter of accession, the plebiscite being carried out under supervision of Indian and Junadagh Governments”

By a telegraph dated 2 October 1947, from the Foreign Affairs of New Delhi to the Foreign Affairs in Karachi, drew the attention to this situation in the following words:²⁶

“This will relieve the present tension and enable us to proceed towards finding an amicable solution in consonance with the wishes of the people of the territories effected”

By a telegram from India dated 5 October 1947, it is written that:²⁷

“The only basis on which friendly negotiations can start and be fruitful is reversion in Junadagh, Bariawad and Mangrol to the status quo preceding, the accession of Junadagh to Pakistan. The alternative to negotiation is a referendum or plebiscite by the people of Junadagh”

By a telegram on 7 October, the Prime Minister of India had written that:²⁸

“In our opinion it is essential to reach a settlement of this fundamental issue Fust. We are glad that

26 *Ibid.*

27 UN Security Council 8 March 1948 264th Meeting, *op. cit.*, p. 53.

28 *Ibid.*

you are agreeable to our discussing conditions and circumstances under which a plebiscite or a referendum should be held to ascertain the wishes of the people. Once this is settled in Junagadh, it would be comparatively an easy matter to dispose of the subsidiary issues of Mangrol and Babriawad."

By a telegram on 10 November 1947, the day after the administration of Junadagh was taken over from the Dewan and Council of Ministers, sent to Prime Minister of Pakistan from India, it is written that:²⁹

"We have pointed out to you previously that final decision should be made by means of referendum or plebiscite"

By a telegram on 17 November, from Foreign Ministry of India sent to Foreign Ministry of Pakistan, it is written that:³⁰

"To stabilize the situation swiftly and promptly is therefore the essence of the Government of India's policy, and for this purpose we wish to settle the issue with the least possible delay by a plebiscite, as already conveyed to you in my telegram dated 10 November. This seems to us the only way in which this issue settled satisfactorily."

Mr. Gopaldaswami Ayyangar stated the policy of India on the decolonization of Junadagh with the following sentences:

"No doubt, the ruler, as the head of State has to take action in respect of accession. When he and his people are in agreement as to the new Dominion, to which they could accede, he applies for accession to that Dominion. However when he takes one view and his people take another view, the wishes of the people have to be

29 *Ibid.*

30 *Ibid.*

ascertained. When so ascertained, the Ruler has to take action in accordance with the verdict of the people. That is our position.”³¹

“In fact, I make claim that there has been no case within my knowledge where, in the case of such conflict of view between the Ruler and his people, India has contended that the Ruler’s view should prevail.”

“If there is one thing which is clear above everything else in the Junadagh case, it is that the people of this State by an overwhelming majority of both its leaders and its rank and file were in favour of accession to India, while the Ruler favoured accession to India, while the Rulerfavoured accession to Pakistan. And the principle is conceded – as the representative of Pakistan has stated – that, in the case of a disputed accession of that sort, the verdict of the people should be the final determinant in deciding the question to which Dominion the State want s accede.”³²

Jammu and Kashmir

Before the partition of British India, the Princely State of Kashmir was an autonomous state under the paramountcy of British rule with the Treaty of Amritsar, 16 March 1846. Under the terms of Article 9 of the treaty, Kashmir was in fact a protectorate of the British. Article 9 of this Treaty clearly stated that “the British Government will give its aid to the Maharaja in protecting his territories from external enemies”.³³

Kashmir had consolidated power (reflected in its constitution Jammu and Kashmir Constitution Act 1939) general laws, and the numerous treaties that Kashmir signed with the British and

31 UN Security Council 8 March 1948 264th Meeting, *op. cit.*, s. 50-51.

32 *Ibid.*

33 UN Security Council 18 February 1948 250th Meeting, UN Document, S/Agenda 250, p. 185.

the neighboring states. Kashmir had its own rules for citizenship, which were framed into law by the State Subject Definition Notification of 20 April 1927.³⁴

In preparation for British India's decolonization, the IIA 1947 (IIA) under Section 7(1) (b), clarified the British Government's position, which was that "paramountcy is not transferable in any circumstances" and would simply lapse. However, Section 7(1) (a) of the IIA did mention that the British Government was not responsible to the "government of any of the territories which, immediately before that day (15 August 1947), were included in British India".

The intention of the Maharaja of Kashmir to remain independent became obvious when he sought to enter into the Standstill Agreements with both India and Pakistan, in accordance with the IIA 1947. The Maharaja sent identical telegrams to both the dominions on 12 August 1947. The text is as follows:

"Jammu and Kashmir Government would welcome Standstill Agreements with India/Pakistan on all matters in which these exist at present moment with outgoing British India Government. It is suggested that existing arrangements should continue pending settlement of details."

The reply from Government of Pakistan sent on August 15th 1947, it is written that:

"Your telegram of the 12th. The Government of Pakistan agrees to have a Standstill Agreement and Kashmir for the continuance of the existing arrangements pending settlement of details and formal execution."

34 Fozia Nazir Lone, "Historical Title", *Self-Determination and the Kashmir Question*, Brill Nijhoff, Leiden 2018, p. 173.

The reply from Government of India, it is written that:

“Government of India would be glad if you or some other Minister duly authorized in this behalf could fly to Delhi for negotiating Standstill Agreement between Kashmir Government and India dominion. Early action desirable to maintain intact existing agreements and administrative arrangements.”³⁵

Pakistan agreed to a Standstill Agreement on 15 August 1947. The Standstill Agreement was a settlement pending any accession and the formal execution of new agreements. As far as India was concerned, she was in the process of negotiating such an agreement, but it was never signed. The execution of the Standstill Agreement with Pakistan and the negotiation of such an agreement with India clearly meant that none of the dominions were entitled to exercise any paramountcy over Kashmir.³⁶

On 24 October, the rebels in Poonch declared independence as Azad Kashmir and the Pathans advanced to within 30 miles of Srinagar. They met with little resistance from the Jammu and Kashmir State forces, many of whom were Muslims from Poonch who changed sides. However, the Kashmiri Muslims did not rise in support of the invaders - at least in part because of the gross misbehavior of the Pathans in Baramulla, which they treated as a conquered rather than a liberated town. On the same day, the Maharaja asked for Indian military assistance. The Indian Government insisted on the Maharaja signing the Instrument of Accession before sending help. The Maharaja signed the Instrument on 26 October and sent it to Lord Mountbatten as Governor-General of India at the time. On 27 October, Mountbatten replied to the Maharaja in a letter accepting the accession and containing the following words: “...consistently with their policy that in the case of any State where the issue of accession has been the subject of

³⁵ Jammu and Kashmir in Legal Perspective, *The European Foundation for South Asian Studies*, <https://www.efsas.org/EFSAS-Jammu%20and%20Kashmir%20in%20Legal%20Perspective.pdf>, (Date of Accession: 03.10.2019).

³⁶ Lone, *op.cit.*, p. 183.

dispute, the question of accession should be decided in accordance with the wishes of the people of the State, it is my Government's wish that as soon as law and order have been restored in Kashmir and her soil cleared of the invader the question of the State's accession should be settled by a reference to the people".³⁷

The Maharaja of the State of Jammu and Kashmir signs the IOA on 26 October, acceding the 75% majority Muslim region to the Indian Union. Indian troops were airlifted into Srinagar on the morning of 27 October. They quickly established the situation and by about the middle of November had recaptured the rest of the Valley of Kashmir.

The form of the IOA executed by the Ruler of the State is the same as that of the Instruments executed by the Rulers of other acceding States. Legally and constitutionally therefore the position of this State is the same as that of the other acceding States.

The Government of India, in their White Paper on Indian States book openly expressed their point of view that it's the people to determine their own political future as:³⁸

"No doubt, stand committed to the position that the accession of this State is subject to confirmation by the people of the State. This, however, does not detract from the legal fact of accession. In view of the special problems arising in respect of this State and the fact that the Government of India have assured its people that they would themselves finally determine their political future, the following special provision has been made in the Constitution."

The UN was formally introduced to the Kashmir problem on 30 December, 1947 when the Government of India announced its decision to bring the dispute before the Security Council

37 International Commission of Jurists, Human Rights in Kashmir, Report of a Mission, ICJ, Geneva 1995, p. 12-13.

38 Government of India, White Paper on Indian States, Delhi 1950, p. 111.

under Article 35 of the UN Charter. India complained that Pakistani nationals had taken part in the invasion of Kashmir and that the invaders had been actively assisted by Pakistan with equipment and supplies, training and guidance and bases within Pakistani territory from which to operate. India called upon the Security Council to take steps to prevent Pakistani nationals from participating in the attack on Kashmir and Pakistan from rendering assistance in any form to the invaders. The Security Council took up the matter for consideration on 15 January 1948. The two countries agreed to the appointment of a UN Commission to mediate between them. A resolution moved by Belgium for a three-member Commission was approved by the Security Council. The Commission was to consist of one nominee each of India and Pakistan and a third member agreed upon by both. Finding India and Pakistan unable to compose these differences, a resolution was moved on 18 April 1948 in the Security Council by seven members, including the UK and the US. The resolution 47 of 21 April 1948, which was passed despite protests from both India and Pakistan, expanded the size of the UN Commission on Kashmir from three to five and directed it to place its services at the disposal of India and Pakistan to restore peace and order in Kashmir and, when this was achieved, to hold a plebiscite there to determine the wishes of the people. To this end it directed Pakistan to withdraw all her personnel in Kashmir and to deny help to the invaders; when the Commission was satisfied that the invaders had started withdrawing, India would withdraw her forces leaving behind only a minimum necessary for maintaining law and order. The plebiscite 'was to be conducted by a Plebiscite Administrator to be appointed by the U N Secretary-General.³⁹ It is to be noted that the resolution considered no possibilities other than the accession of the State as a whole to either India or Pakistan. In particular, the possibilities of either independence or the partition of the State between India and Pakistan were ignored.⁴⁰

39 UN's Failure in Kashmir a Factual Survey, *EPW*, https://www.epw.in/system/files/pdf/1965_17/40/un_s_failure_in_kashmira_factual_survey.pdf , (Date of Accession: 03.10.2019).

40 Government of India, White Paper on Indian States, Delhi, 1950, p.111.

Article 1 of the Indian Constitution, adopted in January 1950, deemed the State of Jammu and Kashmir to be an integral part of India. According to Indian Government White Paper, the effect of this provision is that the State of Jammu and Kashmir, “Continues to be a part of India. It is a unit of the Indian Union and the Union Parliament will have jurisdiction to make laws for this “State on matters specified either in the IOA or by later additions with the concurrence of the Government of the State. An order has been issued under Article 370 specifying (1) the matters in respect of which the Parliament may make laws for the Jammu and Kashmir State and (2) the provisions, other than Article 1 and Article 370, which shall apply to that State. Steps will be taken for the purpose of convening a Constituent Assembly which will into these matters in detail and when it comes to a decision on them, it will make a recommendation to the President who will either abrogate Article 370 or direct that it shall apply with such modifications and exceptions as he may specify”.⁴¹

A communication from the British Embassy in Washington to the Foreign Office in London in 1950 discussed the legality of the IOA to India and concluded:

The Standstill Agreement ... was still in force at the time when the Maharaja of Kashmir executed an Instrument of Accession to India in October 1947 ... Kashmir’s failure to consult Pakistan in advance of the Maharaja’s executing an Instrument of Accession ... constituted ... breach of duty on the part of Kashmir ... the contested Instrument of Accession was not effective to settle definitely the right of the parties ... for these reasons the execution of Instrument of Accession could not finally accomplish the accession of Kashmir to either dominion ... the question of [the] future of Kashmir remained to be settled in some orderly fashion and in relatively stable conditions.⁴²

By its resolution 91 on 31 March 1951, the UN Security Council affirmed that any determination of the future shape and affiliation

41 *Ibid.*

42 Government of India, *op. cit.*, p. 2080.

of Jammu and Kashmir by the proposed Constituent Assembly would not constitute a disposition of the State in accordance with the principle (embodied in the Security Councils earlier resolutions) that the final disposition of the State should “be made in accordance with the will of the people expressed through the democratic method of a free and impartial plebiscite (referendum) conducted under the auspices of the UN”.⁴³

The Principle of Justice

The principle of justice is linked to the principle of good faith, which is included in the very concept of *pacta sunt servanda*. As an element of the principle *pacta sunt servanda*, the principle of good faith binds subjects of international law to identify in good faith the actual circumstances and interests of states within the scope of a rule; to select the applicable rule or rules in good faith; to ensure that the application of rules is truly compatible with their letter and spirit, as well as with concepts of international law and morality and other obligations of the subjects; to define in good faith the limits on rules so as not to apply them in such a way as to cause damage to the rights and legitimate interests of other subjects; and to prevent abuse of rights. The principle of good faith fulfillment of obligations prescribes a rule of fairness, which governs the ways and means of implementing international legal norms. For example, it is inadmissible to use deception. The latter is known to be a ground for challenging the validity of treaties, as is fraud.⁴⁴

It is well established in international law that obligations cannot be imposed by a State upon another State without its consent. For the law of treaties, this principle has been codified in article 34 of the 1969 Vienna Convention on the Law of Treaties (VCLT).⁴⁵The

43 International Commission of Jurists, Human Rights in Kashmir, Report of a Mission, ICJ, Geneva 1995, p. 12-13.

44 Igor Ivanovich Lukashuk, “The Principle Pacta Sunt Servanda and the Nature of Obligation under International Law”, *American Journal of International Law*, 83(3), 1959, p. 517.

45 “Guiding Principles Applicable to Unilateral Declarations of States Capable of Creating Legal Obligations, with Commentaries Thereto”, *UN*, http://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/commentaries/9_9_2006.pdf p.379, (Date of Accession: 03.10.2019).

principle that treaty obligations must be fulfilled in good faith is one aspect of the fundamental rule that requires all subjects of international law to exercise in good faith their rights and duties under that law. In the sociopolitical sphere, this fundamental principle may be seen as manifesting the need perceived by states for an international legal system that can ensure international order and prevent arbitrary behavior and chaos. In the legal sphere, the principle is confirmation of the character of international law as law. Subjects of international law are legally bound under the principle to implement what the law prescribes. Like all other rules of international law, the principle of good faith fulfillment of obligations derives from, and is kept in force by, the general consent of states. The detailed content of the principle can also be seen to be developing on a consensual basis. Consent is the only way to establish rules that legally bind sovereign states.⁴⁶

When a unilateral action of a state clarified its consent on a specific subject. The ICJ has found that that a State can be bound by a unilateral act alone: a public statement made by a State, with an intention to be bound, can create legal obligations, which could otherwise only be created through a treaty. In the Nuclear Tests Case, the ICJ held that:⁴⁷

“One of the basic principles governing the creation and performance of legal obligations... is good faith. Trust and confidence are inherent in international cooperation, in particular in an age when this cooperation in many fields is becoming increasingly essential. Just as the very rule of pacta sunt servanda in the law of treaties is based on good faith, so also is the binding character of an international obligation. Thus interested States may take cognisance of unilateral declarations and place confidence in them, and are entitled to require that the obligation thus created be respected.”

⁴⁶ Lukashuk, *op. cit.*, p.513.

⁴⁷ Stevin Reinhold, “Good Faith in International Law”, *UCL Journal of Law and Jurisprudence*, 2, 2014, p. 46.

The VCLT, which established the term “international community” in international law, defined it as a community of States (article 53). What is meant here is not merely the sum total of States, but a specific system that has certain attributes, including legal attributes, that are not to be found in the individual States that constitute it. It is not by chance that international legal instruments refer to the international community of States as a whole, that is, a unified entity. Acting as such, the international community has the right to adopt and amend the peremptory rules of international law (*jus cogens*) cannot fail to have its own interests, which are not confined to the coinciding individual interests of States. Thus, one of the international community’s principal tasks is to protect its own interests. The foregoing is also reflected in the practice of the International Court of Justice. In its decision in the case concerning United States Diplomatic and Consular Staff in Tehran, the Court referred to interests “vital for the security and well-being of the complex international community of the present day”.⁴⁸

Faced with the existence of the international community, the ICJ is taking account of the legal consequences arising therefrom. In particular, it has made a distinction between the ordinary international obligations of States and their obligations towards the international community as a whole, such as the obligations deriving from the norms on the prohibition of aggression and genocide, as well as from human rights norms. The obligations towards the international community are the concern of all States, they are *erga omnes* obligations.⁴⁹

The accepted formulation is “obligations under international law.” In jurisprudence the term “obligation” is not equivalent to the term “duty,” since the former includes not only duties, but also relevant rights. Rights, too, should be exercised in good faith, i.e., in conformity with the purposes and principles of international law and without prejudice to the legitimate interests and rights of other

48 “International Law Commission on the Eve of the Twenty-First Century”, *UN*, New York 1997, p. 53-54.

49 *Ibid.*

subjects of that law.⁵⁰ A considerable weight of authority supports the view that estoppel is a general principle of international law, resting on principles of good faith and consistency, and shorn of the technical features to be found in municipal law.⁵¹

Further aspects of good faith in international law, which have fairly well established private law counterparts, are the principles of estoppel. A considerable weight of authority supports the view that estoppel is a general principle of international law, resting on principles of good faith and consistency.⁵² International law has long recognized the doctrine of estoppel, a principle which prevents states from acting inconsistently to the detriment of others.⁵³

Estoppel

Obligations cannot be imposed by a State upon another State without its consent as well there is no reason why this principle should not also apply to unilateral declarations; the consequence is that a State cannot impose obligations on other States to which it has addressed a unilateral declaration unless the latter unequivocally accept these obligations resulting from that declaration. In the circumstances, the State or States concerned are in fact bound by their own acceptance.⁵⁴

International law has long recognized the doctrine of estoppel, a principle which prevents states from acting inconsistently to the detriment of others. Generally, a unilateral act of a State means an unequivocal expression of will which is formulated by a State with the intention of producing legal effects in relation to the

50 Lukashuk, *op. cit.*, p. 514.

51 *Ibid.*

52 Reinhold, *op. cit.*, p. 46.

53 Alfred P. Rubin, "The International Legal Effects of Unilateral Declarations", *American Journal of International Law*, 1977, p. 12.

54 "Guiding Principles Applicable to unilateral Declarations of States Capable of Creating Legal Obligations, with Commentaries Thereto", *UN*, http://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/commentaries/9_9_2006.pdf, (Date of Accession: 03.10.2019).

international community.⁵⁵ Estoppel is a legal technique whereby a State is bound by its former declaration in a certain case and cannot afterwards alter its position. According to the Anglo-Saxon doctrine the principle of estoppel rise from the maxim of *adversus factus suum quis venire non potest*, thus it is a mechanism applicable in the international sphere which primarily deals with creating a certain amount of legal security, preventing States from acting against their own acts. Its significance in international law is embodied in its evidential and often practical importance. In international law, estoppel is a consequence of the principle of good faith which also governs the rules on the legal effects of unilateral acts. As its connection with unilateral acts it seems, that a unilateral act could give rise to an estoppel, but it is a consequence of the act and no category of acts which would constitute 'estoppel acts' seems to exist, the only link between the two categories is that, in certain circumstances, a unilateral act could form the basis for an estoppel.[38] It is not in itself a unilateral act but the consequence of such an act or acts, moreover, the most characteristic element of estoppel is not the conduct of the State, but rather the confidence created in the other State thus it serves as a mechanism that eventually validates given circumstances which otherwise would have permitted the nullification of the legal act in question. The question of estoppel can be interested in connection with the modification of unilateral acts by the State formulating them.⁵⁶

In order to estoppel shall be revoked, it is necessary that the original act - whether it is a unilateral act or not - or the 'attitude' to which the State is bound, shall be clear and unequivocal. International estoppel requires satisfaction of three elements. First, the statement creating the estoppel must be clear and unambiguous; second, the statement must be voluntary, unconditional, and authorized; and finally, there must be good faith reliance upon the representation of one party by the other party either to the detriment of the relying party or to the advantage of

55 UN Doc. A/CN.4/525, Fifth Report on Unilateral Acts of States by Victor Rodríguez Cedeño, Special Rapporteur. 54th session. p. 51.

56 Erzsébet Csatlós, The Legal Regime of Unilateral Act of States, *Miskolc Journal of International Law*, 7(1), 2010, p. 38.

the party making the representation.⁵⁷

In the Nicaragua case, the ICJ reaffirmed the reliance requirement.⁵⁸

“Estoppel may be inferred from the conduct, declarations and the like made by a State which... [has] caused another State or States, in reliance on such conduct, detrimentally to change position or suffer some prejudice.”

What appears to be the common denominator of the various aspects of estoppel which have been discussed, is the requirement that a State ought to maintain towards a given factual or legal situation an attitude consistent with that which it was known to have adopted with regard to the same circumstances on previous occasions. At its simplest, estoppel in international law reflects the possible variations, in circumstances and effects, of the underlying principle of consistency which may be summed up in the maxim *allegana contraria non audiendus est*. Linked as it is with the device of recognition, it is potentially applicable throughout the whole field of international law in a limitless variety of contexts, not primarily as a procedural rule but as a substantive principle of law.⁵⁹ Estoppel is not dependent for its authority on acceptance of the principle of good faith. It has itself been accorded substantial recognition by States and by tribunals.⁶⁰

Unilateral declaration can be addressed to the international community as a whole, containing *erga omnes* undertakings. , Egypt’s declaration regarding the Suez Canal was not addressed only to the States parties to the Constantinople Convention or

57 Megan L. Wagner, Jurisdiction by Estoppel in the International Court of Justice, *California Law Review*, 74(5), 1986, p. 1780.

58 ML Wagner, Jurisdiction by Estoppel in the International Court of Justice, Berkeley, <https://scholarship.law.berkeley.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=https://www.google.com/&httpsredir=1&article=1992&context=californialawreview> , (Date of Accession: 03.10.2019).

59 I.C. MacGibbon , “Estoppel in International Law”, *International & Comparative Law Quarterly*, 7(3), 1958, p. 512-513.

60 *Ibid*.

to the States members of the Suez Canal Users' Association, but to the entire international community. Similarly, the Truman Proclamation, and also the French declarations regarding suspension of nuclear tests in the atmosphere, although the latter were of more direct concern to Australia and New Zealand, as well as certain neighbouring States were also made *erga omnes* and, accordingly, were addressed to the international community in its entirety.⁶¹

The Binding Character of the Declarations Made Before the Permanent Court of Justice

The PCIJ Justice has held that declarations of intention made before the court are binding. In the German Interests in Polish Upper Silesia Case of 1926, PCIJ stated that:⁶²

"The representative before the Court of the respondent Party, in addition to the declarations above mentioned regarding the intention of his Government not to expropriate certain parts of the estates in respect of which notice had been given, has made other similar declarations which will be dealt with later; the Court can be in no doubt as to the binding character of all these declarations."

In *The Mavrommatis Palestine Concessions Case* of 1925, the Court referred to a declaration made by the British Government, through its Representative before the Court:⁶³

"That explicit declaration I, as such authorized representative of H.M. Government, and a member of

61 "Guiding Principles Applicable to Unilateral Declarations of States Capable of Creating Legal Obligations, with Commentaries Thereto", *UN*, http://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/commentaries/9_9_2006.pdf, (Date of Accession: 03.10.2019).

62 "Case Concerning Certain German Interests in Polish Upper Silesia", *ICJ*, https://www.icj-cij.org/files/permanent-court-of-international-justice/serie_A/A_07/17_Interets_allemands_en_Haute_Silesie_polonaise_Fond_Arret.pdf, (Date of Accession: 03.10.2019).

63 Rubin, *op. cit.*, p. 6.

it, here repeat that we intend to carry out whatever obligations, if any, the Court says are imposed upon us by the terms of the Lausanne Protocol.”

The Court said:

“After this statement, the binding character of which is beyond question ...”

The Use of Estoppel in the ICJ

The ICJ has bound a state by its previous actions on four occasions. Two involved unilateral declarations, while the other two involved acquiescence. In none of these cases did the Court identify the doctrine that justified its holding. However, all four contained references to good faith, consistency, or intent to be bound, language that supports an estoppel theory.

Eastern Greenland

By 1933, the doctrine of estoppel in international adjudications had gained enough legitimacy to serve as the basis for a PCI decision. The Court held in *Legal Status of Eastern Greenland* that Norway could not object to a Danish claim of sovereignty over Greenland because a Norwegian official previously had made a statement inconsistent with such a claim.

Fisheries Case

In 1951, the International Court of Justice applied the principle of estoppel in the *Fisheries* case. The United Kingdom brought the case to the ICJ, objecting to Norway’s delimitation of its coastline along the North Sea. Since the coastline serves as the baseline for measuring the territorial sea, Norway’s delimitation extended its territorial sea rights into what the United Kingdom considered the high seas, open to general use by all nations. The ICJ, however, noted that “the system [of delimitation] was consistently applied

by Norwegian authorities,” and that “for a period of more than sixty years the United Kingdom Government itself in no way contested it.” Therefore, the Court held, Norway could enforce the system against the United Kingdom.

Temple

The Court’s clearest application of estoppel was in 1962 in Concerning the Temple of Preah Vihear. The suit centered on the location of the boundary between Cambodia and Thailand. The temple, which had cultural and religious significance for both states, sat on a promontory in the Dangrek mountain range. This range generally served as the boundary in the region. The Court held that Thailand’s failure to object to this map required it to abide by the boundary. It based this conclusion on the need for consistency in international relations, stating that “when two countries establish a frontier between them, one of the primary objects is to achieve stability and finality. This is impossible if the line so established can, at any moment ... be called in question.... Although again the judgment does not refer to estoppel specifically, this language evokes the general principle.

Nuclear Tests

In Nuclear Tests, the Court declined to reach the merits upon a finding of mootness. Australia had brought the case in opposition to France’s atmospheric nuclear tests in the South Pacific Ocean. Before the case was heard, however, France declared that “the atmospheric tests which are soon to be carried out will, in the normal course of events, be the last of this type.” The Court held that if this statement were held binding, Australia would have to regard “its objective as having been achieved.”⁶⁴

⁶⁴ Wagner, *op. cit.*

Conclusion

Article 1.1 articulates the primary goal of the UN Charter, namely the maintenance of international peace and security and the peaceful settlement of disputes in accordance with international law and procedural justice. Article 2.2 requires that the UN (and its organs) respects the principle of good faith, whereas article 1.3 obliges the organisation to protect human rights. The principle of good faith as articulated in article 2.2 of the Charter is closely related to the concept of equitable (promissory) estoppel, which was initially developed in interstate relations, but also applies to international organisations as a general principle of law. Where a country or an international organisation creates the legitimate expectation that it will act in a certain manner, it is under a legal obligation to fulfil that expectation. More concretely, in light of the interaction of the principle of good faith with articles 1.1 and 1.3 of the Charter, the principle of good faith would estop the organs of the UN from behaviour that violates the rights and obligations flowing from these articles.⁶⁵

Article 24 of the UN Charter defines functions and powers of the UN Charter. Article 24.1 mentions the primary responsibility for the Security Council for the maintenance of international peace and security whereas Article 24.2 articulates the responsibility of the Security Council to act in accordance with the Purposes and Principles of the UN Charter to achieve the duties.

The UN was formally introduced to the Kashmir problem on 30 December 1947 when the Government of India announced its decision to bring the dispute before the Security Council under Article 35 of the UN Charter. Article 35 is under Chapter VI: Pacific Settlement of Disputes of the UN Charter by which any member of the UN may bring any dispute, or any situation of the nature

65 Erika de Wet, "Holding the UN Security Council Accountable for Human Rights Violations Through Domestic and Regional Courts: A case of "Be Careful What You Wish For"", *EUI*, <https://www.eui.eu/Documents/DepartmentsCentres/AcademyofEuropeanLaw/CourseMaterialsHR/HR2009/DeWet/DeWetBackgroundReading1.pdf>, (Date of Accession: 03.10.2019).

referred to in Article 34, to the attention of the Security Council or of the General Assembly. Article 34 stipulates that the Security Council may investigate any dispute, or any situation which might lead to international friction or give rise to a dispute, in order to determine whether the continuance of the dispute or situation is likely to endanger the maintenance of international peace and security.

One could argue that the Security Council is, in principle, bound to respect all human rights contained in the Universal Bill of Human Rights. This includes the United Nations Declaration of Human Rights of 1948, the International Covenant on Civil and Political Rights, and the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights. Although the Security Council is not a party to these treaties by means of ratification, they represent an elaboration upon the Charter's original vision of human rights found in its purposes (Article 1.3), and Articles 55 and 56.⁶⁶ On the other hand, States are bound their unilateral declarations during the Security Council debates as a source of law within the principle of *maxim allegans contraria non est audiendus*, same as the binding character of the declarations made before the PCIJ. The ICJ has bound a state by its previous actions on four occasions, all four contained references to good faith, consistency, or intent to be bound, language that supports an estoppel theory.

Accordance with article 25 of the Charter which obliges members of the UN to accept and carry out the decisions of the Security Council. When India brought the Kashmir dispute to the UN Security Council, India accepted to carry out any decision of the UN Security Council as well as its unilateral declarations made during the Security Council meetings as an obligations arising from Article 2.2 of the UN Charter as a principle of *maxim allegans contraria non est audiendus* with in the concept of estoppel.

India proposed that the future of the Junagadh to be determined by the people via a referendum or plebiscite. India pointed out that

⁶⁶ Erika de Wet, "Human Rights Limitations to Economic Enforcement Measures under Article 41 of the United Nations Charter and the Iraqi Sanctions Regime", *Leiden Journal of International Law*, 14, 2011, p. 284.

the state of Junagadh was 80% Hindu, and called for a plebiscite to decide the question of accession. India repeated its point of view that an important decision cannot surely be taken by the Ruler of the Princely State without regard to the wishes of its people in the 250th and 264th meeting of the Security Council. India mentioned the principle of the verdict of people for the decolonization process of the Princely States and according to India an important decision like this cannot surely be taken by its Ruler without regard to the wishes of its people. Indian's declarations on Junadagh during the UN Security Council meetings are one of the legal background of the resolution 91 of 31 March 1951 of the UN Security Council that any determination of the future shape and affiliation of Jammu and Kashmir "be made in accordance with the will of the people expressed through the democratic method of a free and impartial plebiscite (referendum) conducted under the auspices of the UN".

On 5 August 2019, when the Indian Government suddenly announced the revocation of Article 370 of the Constitution, which grants the state of Jammu and Kashmir considerable political autonomy, India acted against the principle of *maxim allegans contraria non est audiendus*. The Maharaja of the State of Jammu and Kashmir signed the IOA, acceding the 75% majority Muslim region to the Indian Union which was vice versa the situation of the Princely State of Junadagh. As long as, the principle of justice is linked to the principle of good faith, which is included in the very concept of *pacta sunt servanda*. As an element of the principle *pacta sunt servanda*, the principle of good faith binds subjects of international law to identify in good faith the actual circumstances and interests of states within the scope of a rule in the international community, and India is in fact bound by its own acceptance of the principle of the verdict of the people of Jammu and Kashmir. As in the Advisory Opinion on the Tunis and Morocco Nationality Decrees of 1923, the PCIJ stated that whether a certain matter is or is not solely within the domestic jurisdiction of a State is an essentially relative question; it depends on the development of international relations of the State. By its unilateral declarations during the meetings of the UN Security Council, India entered the international obligation to respect to the verdict of the peoples of

the Jammu and Kashmir as the verdict of the peoples of Junadagh. The revocation of Article 370 of the constitution by the Indian government means that in fact India is acting against its own acts.

References

“For”, *EUI*, <https://www.eui.eu/Documents/DepartmentsCentres/AcademyofEuropeanLaw/CourseMaterialsHR/HR2009/DeWet/DeWetBackgroundReading1.pdf>, (Date of Accession: 03.10.2019).

“Guiding Principles Applicable to Unilateral Declarations of States Capable of Creating Legal Obligations, with Commentaries Thereto”, *UN*, http://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/commentaries/9_9_2006.pdf , (Date of Accession: 03.10.2019).

“Guiding Principles Applicable to Unilateral Declarations of States Capable of Creating Legal Obligations, with Commentaries Thereto”, *UN*, http://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/commentaries/9_9_2006.pdf p.379, (Date of Accession: 03.10.2019).

“Indian Independence Act (1947)”, *CVCE*, https://www.cvce.eu/content/publication/2015/6/30/b95cc09b-eb90-400d-848d-266e2346a603/publishable_en.pdf, (Date of Accession: 03.10.2019).

“Jammu and Kashmir in Legal Perspective”, *The European Foundation for South Asian Studies*, <https://www.efsas.org/EFSAS-Jammu%20and%20Kashmir%20in%20Legal%20Perspective.pdf>, (Date of Accession: 03.10.2019).

“UN’s Failure in Kashmir a Factual Survey”, *UN*, https://www.epw.in/system/files/pdf/1965_17/40/un_s_failure_in_kashmira_factual_survey.pdf , (Date of Accession: 03.10.2019).

CSATLÓS, Erzsébet, “The Legal Regime of Unilateral Act of States”, *Miskolc Journal of International Law*, 7(1) , 2010, p. 33-60.

EROL, Mehmet Seyfettin-Oktay Bingöl, "Birinci Dünya Savaşı'nın Afrika'ya ve Sömürgeciliğe Etkileri." *Gazi Akademik Bakış* 7(14), 2014, p. 177-196.

Government of India, *White Paper on Indian States*, Delhi 1950.

HINGORANI, Aman, *The Kashmir Issue: Differing Perceptions*, Swiss

Federal Institute of Technology Zurich, Zurich 2007.

International Commission of Jurists, Human Rights in Kashmir, Report of a Mission, *ICJ*, Geneva 1995 p.12-13.

International Law Commission on the Eve of the Twenty-first Century, *UN*, New York 1997, p. 53-54.

KATKE, Santoshkumar M, "A Study on Contributions of Sardar Vallabhbhai Patel in Consolidating Social Elements in New India After Independence", *International Journal of Creative Thoughts*, 3(1), March 2015, p. 202-215.

KHANAM, Attiya, "An Historical Overview of the Accession of Princely States", *Journal of Historical Studies*, 2(1), January-June 2016, p. 84-103.

LONE, Fozia Nazir, *Historical Title, Self-Determination and the Kashmir Question*, Brill Nijhoff, Leiden 2018.

LUKASHUK, Igor Ivanovich, "The Principle Pacta Sunt Servanda and the Nature of Obligation under International Law", *American Journal of International Law*, 83(3), 1959, p. 513-518.

NAGAN, Winston P-Aitza M. Haddad, "Sovereignty in Theory and Practice", *San Diego International Law Journal*, 2012, p. 429-520.

PARVEEN, Kausar, "Nature of Indian Politics Before 1947", *Center for South Asian Studies*, 2013, 14, p. 130-182.

REINHOLD, Stevin, "Good Faith in International Law, *UCL Journal of Law and Jurisprudence*, 2, 2014, p. 40-62.

RUBIN, Alfred P., "The International Legal Effects of Unilateral Declarations", *American Journal of International Law*, 1977, p. 1-30.

SVENSSON, Ted, "A Federation of Equals? Bringing the Princely States into United India", *Stance Working Paper Series*; 9, 2016,

The Law Dictionary, <https://dictionary.thelaw.com/allegans-contraria-non-est-audiendus/> (Date of Accession:

03.10.2019).

UN Doc. A/CN.4/525, Fifth Report on Unilateral Acts of States by Victor Rodríguez Cedeño, Special Rapporteur. 54th session.

UN Document, S/Agenda 250, UN Security Council 18 February 1948 250th Meeting.

UN Document, S/Agenda 264, UN Security Council 8 March 1948 264th Meeting.

WAGNER, ML, Jurisdiction by Estoppel in the International Court of Justice, Berkeley, <https://scholarship.law.berkeley.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=https://www.google.com/&httpsredir=1&article=1992&context=californialawreview>, (Date of Accession: 03.10.2019).

WATTS, Carl P., "British Decolonization", *Academia*, https://www.academia.edu/2002497/British_Decolonization, (Date of Accession: 03.10.2019).

WET, Erika de, "Holding the UN Security Council Accountable for Human Rights Violations Through Domestic and Regional Courts: A Case of "Be Careful What You Wish For", *EUI*, <https://www.eui.eu/Documents/DepartmentsCentres/AcademyofEuropeanLaw/CourseMa>

WET, Erika de, "Human Rights Limitations to Economic Enforcement Measures Under Article 41 of the United Nations Charter and the Iraqi Sanctions Regime", *Leiden Journal of International Law*, 14, 2011, p. 277-300.

KÜÇÜK DEVLET DIŞ POLİTİKASI: ANGOLA ÖRNEĞİ*

Small State Foreign Policy: The Case of Angola

Mürsel BAYRAM**

Öz

Uluslararası politikanın marjinde yer alan küçük devletler, askerî ve iktisadî gereksinimleri doğrultusunda esnek bir dış politika takip ederek resmî ideolojileriyle uyuşmayan devletlerle de çeşitli őekillerde ilişki kurabilirler. Bu ilişkilerin biçimi ve yoğunluğu, küçük devletlerin bölgesel ve büyük güçlere nispetle daha adaptif bir diplomatik yaklaşımla hareket ettiklerini göstermektedir. Uluslararası siyasal-ekonomik koşullara uyum kabiliyetini ifade eden söz konusu "adaptif diplomasi" yaklaşımı, bu makalede Angola'nın Rusya, ABD ve Çin ile ilişkileri üzerinden örneklenmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Küçük Devlet, Adaptif Diplomasi, Angola, MPLA, Afrika.

Abstract

Small states situated on the margins of international politics generally follow flexible foreign policies in line with their political and economic needs. The nature and intensity of their ties show that small state diplomacy is relatively more adaptive than that of regional and Great Powers. Adaptive diplomacy refers to quick adaptation to the global politico-economic circumstances. This paper aims to exemplify the mentioned adaptation capability through Angola's relations with Russia, the United States, and the People's Republic of China.

Keywords: Adaptive Diplomacy, Small State, Cold War, Angola, Africa.

* Makale Geliş Tarihi: 13.10.2019 - Yayına Kabul Tarihi: 08.12.2019

** Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Doğu ve Afrika Araştırmaları Enstitüsü, Afrika Çalışmaları Ana Bilim Dalı, ORCID: 0000-0002-1183-0515, e-posta: mürsel.bayram@asbu.edu.tr

Giriş

16. yüzyıl siyaset felsefecisi Giovanni Botero'ya göre devletler üçe ayrılır: büyükler (*grandi*), orta büyüklüktekiler (*mezani*), küçükler (*piccioli*). Büyükler, gücüne güvenen imparatorluk niteliğindeki devletlerdir; orta büyüklüktekiler, kendi ayakları üzerinde durabilecek güce ve otoriteye sahip olan devletlerdir; küçükler ise başkalarının yardımına ihtiyaç duyan devletlerdir.¹ Bu tasnifin günümüze uyarlanmış biçiminin ilk kategorisini teşkil eden “büyük güçler”, dünya ölçeğinde nüfuz uygulayabilme kabiliyetleri dikkate alınarak “küresel güç” olarak da adlandırılırlar.² Amerika Birleşik Devletleri, Rusya, Çin, İngiltere ve Fransa bu kategoriye girer. Büyük güçlerden sonra uluslararası ilişkilerde önem bakımından ikinci sırada “orta ölçekli güçler” gelmektedir. Bunlar, maddî kabiliyetleri ve etki sahaları dikkate alınarak “bölgesel güç” olarak da tanımlanan devletlerdir.³ Avustralya, Brezilya, Güney Afrika, Hindistan ve Türkiye bu kategoridedir. Uluslararası politikada önem bakımından son sırada “küçük güçler/devletler” yer almaktadır. Küçük devletler, genel olarak bölgesel ve küresel düzeyde kayda değer bir siyasî, askerî, iktisadî vs. etkinlik gösteremeyen devletleri ifade etmektedir.⁴

193 BM üyesi devletin büyük çoğunluğunu küçük devletler oluşturduğu için bunların tamamını işlevsel ve davranışsal olarak aynı kategoride değerlendirmek analitik açıdan sorunlu olabilir. Çünkü Kolombiya, Romanya ve Yeni Zelanda gibi ekonomik ve askerî güç endekslerinde orta sıralarda yer aldıkları halde ne bölgesel bir güç kadar etkili ne de mikro devletler kadar güçsüz olan çok sayıda devlet vardır. Bu devletler, “alt-orta ölçekli güç” (*lower-middle power*) kategorisinde değerlendirilebilir. Bunun yanında, Belize, Laos, Moldova gibi minimum ölçekte maddî kabiliyetleri olan devletler vardır. Bunlara “asgarî güç” (*minimal*

1 Giovanni Botero, *Della Ragione di Stato*, Gioliti, Venedik 1589, s. 7-11.

2 José Luís Fiori, “O Poder Global e a Nova Geopolítica das Nações”, *Crítica y Emancipación*, 1(2), 2009, s. 157-183.

3 Eduard Jordaán, “The Concept of a Middle Power in International Relations: Distinguishing between Emerging and Traditional Middle Powers”, *Politikon*, 30(1), 2003, s. 165-181.

4 Jeanne A. K. Hey, *Small States in World Politics: Explaining Foreign Policy Behavior*, Lynne Rienner, Londra 2003, s. 3.

power) denilebilir. Son olarak, bütün maddî güç ölçütlerinde son sıralarda yer alan Kiribati, Nauru, Saint Lucia gibi tanım gereği güç denilebilecek devletler vardır. Bu devletler için “mikro güç” (*micro power*) veya “itibarî güç” (*nominal power*) gibi tanımlamalar önerilebilir.⁵

Makalede ele alınacak olan Angola, küçük devletler içerisinde, “alt-orta ölçekli güç” kategorisinde değerlendirilebilir. 1 milyon 246 bin kilometre karelik bir alanda 30 milyon nüfusu barındırması, satın alma gücü paritesine göre 198 milyar doları bulan gayri safi yurtiçi hasılası ile Bulgaristan ve Slovakya gibi AB üyesi ülkelerden daha büyük bir ekonomiye sahip olması⁶, askerî güç endeksinde 137 ülke arasında 58. sırada yer alması⁷, bölgesel politikada nispeten dikkate alınan bir aktör olması, Angola’yı “alt-orta ölçekli güç” kategorisinde değerlendirmeye imkân vermektedir. Bununla birlikte, kişi başı millî gelirinin henüz 6 bin 800 dolar düzeyinde olması, büyük oranda petrol ihracına dayalı bir ekonomik yapıya sahip olması⁸, henüz 1975’te bağımsızlığını kazanmış ve uzun bir iç savaş (1975-2002) tecrübe etmiş olması, bölge devletlerinin çoğunluğu üzerinde askerî ve siyasî etki kapasitesine sahip olmaması, Angola’yı tam olarak “orta ölçekli güç” sınıfına dâhil etmeyi mümkün kılmamaktadır. Dolayısıyla bu ülkenin genel küçük devlet kategorisi içerisinde ele alınması uygun görünmektedir.

Eritre’den San Marino’ya, Nepal’den Paraguay’a kadar geniş bir analiz kategorisini teşkil eden ve ne maddî güç ölçütleri ne de siyasal kimlikleri benzeşen küçük devletlerin davranışları, hem uluslararası sistemin yapısından hem de devlet ve karar alıcı düzeyindeki değişkenlerden etkilenir.⁹ Böylesi geniş bir analiz kategorisinde çeşitliliğin doğal karşılanması gerektiği kabul

5 Mürsel Bayram, *Güç ve Kimlik Perspektifinden Çin-Afrika İlişkileri*, Savaş Kitabevi, Ankara 2018, s. 30-41.

6 “GDP Ranked by Country 2019”, *World Population Review*, <http://worldpopulationreview.com/countries/countries-by-gdp/>, (Erişim Tarihi: 08.12.2019).

7 “Angola Military Strength”, *Global Firepower*, https://www.globalfirepower.com/country-military-strength-detail.asp?country_id=angola, (Erişim Tarihi: 08.12.2019).

8 “Angolan Economy Weaker than Expected in 2019”, *Macauhub*, <https://macauhub.com.mo/feature/pt-economia-angolana-mais-fraca-do-que-previsto-em-2019/>, (Erişim Tarihi: 08.04.2019).

9 Bayram, *a.g.e.*, s. 41-42.

edilirse, ilgili literatürden yola çıkarak küçük devletlerin dış politika davranışlarına dair bazı genellemeler yapmak mümkündür. Hey'in ilgili literatürden derlediği sonuçlara göre, büyük ve orta ölçekli güçlerin dış politika davranışları nispeten daha istikrarlı iken, küçük devletlerin dış politika davranışları daha eklektiktir. Küçük devletler, uluslararası ilişkilere alt düzeyde katılım gösterirler. Dış politika sorunlarının kapsamı dar ve yakın çevreleriyle sınırlıdır. Güvenliklerini sağlama gereksinimleri ile dış politika kaynakları orantılı değildir. Bu nedenle başta güvenlikleri olmak üzere birçok konuda dışa bağımlı olduklarını bilirler. Dış ilişkilerinde askerî araçlar yerine daha çok diplomatik ve ekonomik araçlardan yararlanırlar. Genel olarak uluslararası örgütlere katılımı önemserler. Belli ürünlerde uzmanlaşarak ve ticaret ortaklarını çeşitlendirerek ekonomik kazançlarını artırabilir; aynı şekilde, jeostratejik konumlarını kullanarak askerî destek kaynaklarını çeşitlendirebilirler.¹⁰

Küçük devletler, coğrafi olarak bir büyük gücün yakınında yer almaları durumunda onun nüfuz dairesinden çıkmakta zorlanırlar. Zira coğrafi yakınlık küçük devletin ekonomik bağımlılık ve jeopolitik savunmasızlık oranını artırır. Bu bakımdan Orta ve Güney Amerika'daki küçük devletler ABD'nin; Orta Asya ve Kafkasya'daki küçük devletler Rusya'nın; Doğu ve Güneydoğu Asya'daki küçük devletler daima Çin'in etkisini hissetmişlerdir. Sahraaltı Afrika'daki küçük devletler ise bu üç büyük güce de takriben eşit uzaklıkta oldukları için genellikle birden fazla büyük gücün etkisine ve rekabetine açık olmuşlardır.¹¹

İki kutupluluktan tek kutupluluğa geçiş gibi sistemik düzeydeki değişimlerin yönetimi konusunda doğal olarak büyük güçler daha etkin bir rol oynarken, küçük devletler genellikle büyük güçlerce yönetilen değişim süreçlerine adapte olma zorunluluğuyla karşı karşıya kalır. Bu zorunluluk, özellikle küçük devletlerin farklı uluslararası koşullara uyum sağlayabilecek şekilde her an değişime hazır olmalarını, diğer bir deyişle "adaptif diplomasi" izlemelerini gerektirir. Bu siyaset anlayışı, temel olarak, "*güçlüler neye güçleri*

10 Hey, *a.g.e.*, s. 4-5.

11 Bayram, *a.g.e.*, s. 43.

yetiyorsa onu yapar; zayıflar ise neye mecburlarsa ona katlanırlar”¹² hipotezini desteklemektedir.

Küçük devletlerin “katlanmaya mecbur oldukları” değişim durumlarını kendi çıkarları ile olabildiğince uyumlaştırabilme becerileri göz ardı edilmemelidir. Bu beceriler, daha çok büyük yahut bölgesel güçler arası rekabetten ve bu güçlere özgü zaafardan yararlanma şeklinde tezahür eder. Örneğin, Doğu Afrika’nın küçük ülkelerinden Cibuti, büyük güçlerin kendisini üs olarak kullanmasını ve Etiyopya’nın ulaşım açısından kendisine bağımlı olmasını ekonomik açıdan avantaja dönüştürmüştür.¹³ Benzer şekilde Pasifik’te yer alan küçük ada devletleri de uluslararası jeopolitiğin marjinde yer almalarını ve Avustralya’nın kendilerine yönelik kurumsal bir dış politika geliştirmemiş olmasını avantaja dönüştürerek “zayıfın silahı” olarak değerlendirilebilecek stratejiler geliştirmişlerdir.¹⁴

Küçük devlet dış politikası ve adaptif diplomasi olgusu, Güney Afrika ülkelerinden Angola üzerinden örneklenebilir. Bağımsızlığının ertesinde Marksist-Leninist bir ideolojik yönelim benimseyen Angola Cumhuriyeti, bu yönelimine rağmen, Batı ve Doğu bloğuna mensup ülkelerle kurduğu ilişkilerde çıkarlarını optimize etmeye yönelik adaptif bir diplomasi izlemiş; Soğuk Savaş’ın iki kutuplu yapısına uyum sağladığı gibi, Soğuk Savaş sonrası ABD merkezli tek kutuplu dünya düzenine ve yükselen Asyalı güçlerin oluşturduğu yeni ekonomik ilişkiler ağına da hızlı biçimde adapte olmuştur. Bu adaptasyon sürecini açıklamak üzere çalışmada öncelikle Angola dış politikasının gelişimine değinilecek; ardından, ülkenin Sovyetler Birliği/Rusya Federasyonu, Amerika Birleşik Devletleri ve Çin Halk Cumhuriyeti ile ilişkileri analiz edilecektir. Sonuç bölümünde, Angola’nın diplomasi performansı önce uluslararası sistem, daha sonra aktör/devlet düzeyinde bir analize konu edilecektir.

12 Thucydides, *History of the Peloponnesian War*, çev. Rex Warner, Penguin Classic, Londra 1972, s. 402.

13 David Styan, “Djibouti: Changing Influence in the Horn’s Strategic Hub”, *Chatham House Briefing Paper*, Nisan 2013.

14 Jonathan Schultz, “Theorising Australia-Pacific Island Relations”, *Australian Journal of International Affairs*, 68 (5), 2014, s. 548–568.

Angola Dış Politikasının Gelişimi

11 Kasım 1975'te Portekiz'den bağımsız olan Angola, içine doğduğu Soğuk Savaş döneminin iki kutuplu uluslararası yapısına uyum sağlama zorunluluğuyla karşı karşıya kalmıştır. Angola'nın bağımsızlığı için mücadele etmek üzere kurulan örgütlerin bağımsızlık öncesi ve sonrası süreçte kendi aralarında iktidar mücadelesine girişmesi, hemen hemen bütün Soğuk Savaş aktörlerinin Angola iç savaşına müdahil olmasını beraberinde getirmiş ve bu müdahaleler, ülkenin bütüncül bir aktör olarak dış politika yürütmesini zorlaştırmıştır. Bağımsızlıkla birlikte baş gösteren iç savaş zarfında merkezî hükümetle çatışan gruplar da kendi dış ilişkiler ağını oluşturduğu için, Soğuk Savaş döneminin iki kutuplu uluslararası yapısı ile Angola devletinin çok-aktörlü yapısı birbirini beslemiştir.¹⁵ Bu konjonktürde Angola merkezî hükümeti, askerî ve siyasî olarak Doğu Bloku ülkelerine yaslanırken ekonomik olarak Batı Bloku ülkelerine bağımlı kalmıştır.¹⁶

1956'da Antonio Agostinho Neto liderliğinde anti-kolonyalist bir hareket olarak kurulan *Movimento Popular de Libertação de Angola* (MPLA)¹⁷, temel olarak Sovyetler Birliği, Küba, Doğu Almanya, Yugoslavya, Çekoslovakya, Bulgaristan, Kuzey Kore ve Libya hükümetlerinden destek almıştır.¹⁸ Doğu Bloku ülkelerinin askerî desteği ile bağımsızlık sonrası Angola siyasetinin başat aktörü MPLA olmuştur. Afrika Birliği Teşkilatı da 11 Şubat 1976'da MPLA'yı Angola'nın meşru hükümeti olarak tanımıştır. MPLA'nın karşısına iki örgüt çıkmıştır. Birincisi, Holden Roberto liderliğindeki *Frente Nacional de Libertação de Angola* (FNLA)¹⁹, diğeri Jonas Savimbi liderliğindeki *União Nacional para a Independência Total de Angola* (UNITA)²⁰ adlı örgüttür. FNLA zamanla bölünüp

15 Mürsel Bayram, "Angola İç Savaşının Ana Aktörleri ve Uluslararası Ramifikasyonları", *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 6(15), 2016, s. 365-383.

16 José Maria Nunes Pereira Conceição, *Angola: uma Política Externa em Contexto de Crise (1975-1994)*, Tese de Doutorado, Universidade de São Paulo, São Paulo 1999.

17 Angola Halk Kurtuluş Hareketi.

18 Inge Tvedten, *Angola: Struggle for Peace and Reconstruction*, Westview Press, Boulder 1997, s. 29; Peter Abbott, *Modern African Wars: Angola and Mocambique, 1961-74*, Osprey Publishing, 1988, s. 10.

19 Angola Millî Kurtuluş Cephesi.

20 Angola'nın Tam Bağımsızlığı İçin Millî Birlik.

etkisizleşirken UNITA, iç savaşın sonuna dek mücadelesini sürdürmüştür. Bağımsızlık öncesi süreçte Portekiz sömürge idaresini sona erdirecek bir mücadele yürütmekten ziyade MPLA'yı zayıflatmaya odaklanan UNITA, bu anlamda sömürge yönetimi lehine faaliyet yürüten bir hareket olduğu izlenimini vermiştir. Nitekim Portekiz emniyet istihbaratının (*Polícia Internacional e de Defesa do Estado*) yayınladığı belgelere dayanılarak, UNITA lideri Savimbi'nin MPLA'ya karşı savaşmak için Portekiz sömürge yönetimi yetkilileriyle işbirliği yaptığı iddia edilmiştir.²¹ UNITA örgütü, Angola'nın bağımsızlığından sonra ABD, Fransa, Güney Afrika, İsrail, Suudi Arabistan, Fas, Senegal, Malavi, Togo ve Zaire devletlerinden destek almıştır. Bunlara ek olarak, o sıralar SSCB ile rekabet halinde olan Çin Halk Cumhuriyeti de Sovyet yanlısı MPLA'ya karşı UNITA'yı desteklemiştir.²²

Bağımsızlık sonrası süreçte Angola'nın dış politika gündemi MPLA Merkez Komitesi'nde Sekreteryaya ve Politbüro üyelerince belirlenmiştir. 1979'da Agostinho Neto'nun ölümü üzerine partinin ve hükümetin başına geçen Jose Eduardo dos Santos, hükümetin icracı organlarını güçlendirerek MPLA Merkez Komitesi ile Politbüro'nun dış politika ve ulusal güvenlik üzerindeki kontrolünü azaltmıştır. Dos Santos bu amaçla 1984'te icracı danışma kurulu olarak Savunma ve Güvenlik Konseyi'ni kurmuş; bu konseye altı bakan, genelkurmay başkanı ve Merkez Komite'nin ideoloji, enformasyon ve kültür sekreterini üye olarak atamıştır. Konseyin görevi, güvenlikle ilgili politikaların icrasını gözden geçirip koordine etmektir. Dışişleri Bakanlığı ise güvenlikten çok diplomatik ve ekonomik işlerle ilgilenmiştir.²³

Aralık 1977 tarihli ilk kongresinde ismine *Partido do Trabalho* (İşçi Partisi) ibaresini ekleyen MPLA, resmî ideolojisini Marksizm-Leninizm olarak belirlemekle birlikte, fiilen Afro-

21 Victoria Brittain, "Jonas Savimbi: Angolan Nationalist Whose Ambition Kept His Country at war", *The Guardian*, 25 Şubat 2002; Paul M. Whitaker, "The Revolutions of Portuguese Africa", *Journal of Modern African Studies*, 8(1), 1970, s. 15-35.

22 Morgan Hess, *U.S.-Chinese Cooperation and Conflict in the Angolan Civil War*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), City University of New York, New York 2012, s. 20-26.

23 Thomas Collelo, *Angola: A Country Study*, U.S. Library of Congress Federal Research Division, Washington 1991, s. 191-192.

Stalinizm'in²⁴ temsilcisi gibi görülmüştür. Ancak, ne Marksizm-Leninizm, ne de Afro-Stalinizm, Angola dış politikasına yön veren ana ideolojik yaklaşımlar olmamıştır.²⁵ MPLA hükümeti, "jeopolitik bağlantısızlık" olarak tanımladığı dış politika yönelimi çerçevesinde, dış askerî yardıma bağımlılığını azaltmak ve ticarî ilişkilerini çeşitlendirerek ekonomik olarak kendi kendine yeterli bir ülke hale gelmeyi hedeflemiştir. Sözü edilen hedef, Marksist-Leninist ideolojiye bağlılık ile Batılı yatırımlara bağımlılık arasında ciddi bir ikilemi beraberinde getirmiştir. Retorik olarak Batı karşıtı bir dış politika izlense de Batılı petrol şirketlerinin Cabinda eksklavındaki yatırımlarının rejim açısından hayati bir gelir kaynağı olduğu bilinmekteydi. Buradan çıkarılan Angola petrolünün büyük bir bölümünün ABD tarafından satın alınıyor olması da MPLA hükümetinin ideolojik yönelimi ile ülkenin ulusal çıkarları arasında pragmatist bir denge kurmasını gerektirmekteydi. Bu doğrultuda, UNITA'nın saldırılarına maruz kalması muhtemel Amerikan petrol şirketlerinin tesisleri, paradoksal biçimde Angola ve Küba askerleri tarafından korunmuştur.²⁶

SSCB'nin dağılmasıyla birlikte ideolojik oryantasyonunu gözden geçiren MPLA hükümeti, 1990 yılı içerisinde çok partili siyasete ve kapitalist ekonomiye geçiş yönünde adımlar atarak ABD liderliğindeki yeni uluslararası düzene adapte olmaya çalışmıştır. Aralık 1990'daki kongresinde MPLA, isminden İşçi Partisi ibaresini çıkararak Marksist-Leninist ideolojiden resmî anlamda vazgeçtiğini duyurmuştur. Afro-Stalinizm'den petro-elmas kapitalizmine geçiş olarak tanımlanan²⁷ bu değişim, Angola'nın diplomatik ilişkilerinde çeşitlenmeyi beraberinde getirmiştir.²⁸

24 Stalinizm, Sovyet lider Josef Stalin'in (1929-1953) politikalarını ve yönetim tarzını ifade etmektedir. Stalin, devrim olgusunu pratik bir yaklaşımla ele almıştır. Parti ideolojisinin "yegâne yanılmaz yorumlayıcısı" olarak görülen Stalin, monolitik parti doktrini ile parti politikalarını tartışmaya açmaları kınamış ve karşı çıkanları ihanetle suçlamıştır. Kişi kültürüne dayanan bu yaklaşım, Angola gibi bazı Afrika ülkelerinde de karşılık bulmuş ve Afrika'ya özgü yanlarına atfen Afro-Stalinizm olarak nitelenmiştir. Bkz. Ash Eberle, "Angola and the Legacy of Stalinism", *MURAJ*, 1(1), 2018, s. 1-8.

25 Collelo, *a.g.e.*, s. 191-192.

26 Bayram, *a.g.m.*, s. 365-383.

27 Tony Hodges, *Angola: From Afro-Stalinism to Petro-Diamond Capitalism*, Indiana University Press, Bloomington 2001.

28 Nitekim 2019 itibarıyla Angola'nın 56 ülkede büyükelçiliği bulunurken aynı sayıda ülkenin de Angola'da büyükelçiliği mevcuttur. Bunlar arasında, Güney Kore ile Kuzey Kore ve İsrail ile Filistin'in aynı anda Angola'da mukim büyükelçilik düzeyinde temsil ediliyor olmaları, ülkenin diplomatik ilişki çeşitliliği açısından dikkate şayandır.

Angola-Rusya İlişkileri

1960'lı yılların başından itibaren SSCB ile temas halinde olan MPLA, bu ülkeden silah ve eğitim desteği sağlamıştır. ABD ve ÇHC destekli FNLA/UNITA ittifakının saldırılarını yoğunlaştırması üzerine MPLA, SSCB'den askerî takviye talep etmiş, ancak SSCB yönetimi, Angola'ya ilave askerî birlik sevk etmekten kaçınmıştır. Bunun üzerine MPLA yönetimi Küba'ya yönelmiştir.²⁹ Üçüncü Dünya ülkeleri arasında kendi ölçeğinde liderlik rolü üstlenmeye çalışan Küba, MPLA'nın talebini olumlu karşılamıştır. Ekim 1975'te Küba'dan Angola'ya asker sevk edilmeye başlanmış, ancak ABD'nin müdahalesiyle Azor, Barbados, Santa Maria gibi önemli yakıt ikmal istasyonları Küba gemilerinin ve uçaklarının erişimine kapatılmıştır. Bunun üzerine Küba, SSCB'den yardım istemek durumunda kalmış; SSCB yönetimi de Küba gibi kritik konumdaki bir müttefiki ile ihtilaf yaşamamak adına bu isteğe olumlu karşılık vermiştir. Böylelikle çok daha fazla sayıda Küba askeri, Sovyet uçakları ile Angola'ya taşınarak MPLA'nın iktidarı tahkim edilmiştir.³⁰

Angola, bağımsızlığını takiben SSCB ile Dostluk ve İşbirliği Anlaşması akdetmiş ve bu ülkeden askerî ve diplomatik desteğin yanı sıra, altyapı, tarım, balıkçılık, sağlık, eğitim vb. alanları kapsayan çeşitli teknik yardımlar almıştır. Ancak Agostinho Neto liderliğindeki MPLA iktidarı, dış yardıma bağımlı olmasına rağmen, SSCB'nin yörüngesine girme konusunda temkinli davranmıştır. Bu nedenle, Mayıs 1977'de Neto'ya karşı gerçekleştirilen darbe girişiminde SSCB'nin rol oynadığı düşünülmektedir. Söz konusu girişim, eski İç İşleri Bakanı Nito Alves'e atıfla Nitocular olarak bilinen SSCB taraftarı bir grup tarafından gerçekleştirilmiştir. Küba'nın desteğiyle önlenecek Nitocu kalkışma, Moskova ile

29 Angola-Küba diplomatik ilişkileri resmî olarak 15 Kasım 1975'te başlamıştır. 29 Temmuz 1976'da iki ülke arasında eğitim, sağlık, inşaat, balıkçılık, şeker ve kahve endüstrisi gibi alanları kapsayan bir işbirliği anlaşması imzalanmıştır. Ancak Angola-Küba ilişkileri, yukarıda izah edildiği üzere, ekonomik işbirliğinin çok ötesinde bir önem taşımaktadır. Bkz. Comissão para a Elaboração da História, *História do MPLA, 2*, Centro de Documentação e Investigação Histórica do MPLA, Luanda 2008, s. 265.

30 Stephanie Schehara Kessler, *Cuba's Involvement in Angola and Ethiopia: A Question of Autonomy in Cuba's Relationship with the Soviet Union*, Naval Postgraduate School, Monterey 1990, s. 45-53.

Havana'nın Angola politikasındaki ayrılığı gün yüzüne çıkarırken, MPLA nezdinde Küba nüfuzunun Sovyet nüfuzundan ehven olduğunu göstermiştir.³¹

Angola'nın ABD ile yakınlaşma eğilimi nedeniyle 1980'li yılların ortalarından itibaren Angola-SSCB ilişkilerinde zayıflama gözlenmiştir. 1979'da iktidara gelen Jose Eduardo dos Santos rejiminin özellikle ekonomik alanda ABD'ye verdiği "tavizler" ve sayısı on binleri aşan Küba askerî varlığının idamesindeki zorluklar, SSCB'nin Angola'daki faaliyetlerini giderek sonuçsuz ve külfetli hale getirmiştir. Dos Santos hükümeti, SSCB'nin Angola'yı ihmalinden ve Küba askerî varlığının ekonomik külfetinden yakınmaya başlamış; ayrıca SSCB'nin Angola'dan düşük fiyatlarla satın aldığı kahveyi ciddî bir kâr oranı ile yeniden Angola'ya ihraç etmesi gibi hususları şikâyet konusu olarak gündeme getirmiştir.³²

Soğuk Savaş sonrası dönemde Angola, Batı dünyası ile ilişkilerini geliştirirken Rusya ile ilişkilerini koparmamıştır. Angola ordusu uzunca bir süre SSCB tarafından teçhiz edildiği için Soğuk Savaş sonrası dönemde Angola'nın Rusya'ya teknik bağımlılığı bir müddet daha devam etmiştir. 2000'li yıllarda bu bağımlılık nispeten dengelenmeye başlamıştır. Angola güvenlik birimlerine askerî liderlik eğitimi konusunda Portekiz; askerî tıp eğitimi konusunda Brezilya; istihbarat ve dil eğitimi konusunda Güney Afrika; uygun fiyatlı teçhizat temini konusunda Çin Halk Cumhuriyeti ön plana çıkmıştır.³³

Angola yönetimi, bir yandan askerî ortaklarını çeşitlendirmeye çalışırken, diğer yandan Moskova ile farklı alanlarda işbirliğini geliştirmeye yönelik adımlar atmıştır. Jose Eduardo dos Santos'un 1998 ve 2006 yıllarında Rusya'ya gerçekleştirdiği resmî ziyaretler sırasında iki ülke arasında 10'dan fazla anlaşma imzalanmıştır. 2009'da Rusya'dan Angola'ya devlet başkanı düzeyinde gerçekleşen ilk resmî ziyarette iki ülke arasında işbirliği alanlarını çeşitlendirme

31 W. Martin James III, *A Political History of the Civil War in Angola: 1974-1990*, Transaction Publishers, Piscataway 1992, s. 228.

32 Collelo, *a.g.e.*, s. 197-199.

33 Ana Cristina Alves vd., "Russia and Angola: The Rebirth of a Strategic Partnership", *SAIIA Occasional Paper*, 154, 2013, s. 13.

yönünde mesajlar verilmiştir.³⁴ Son ziyaret sırasında Rus elmas, doğalgaz ve petrol şirketleri (Almazy Rossii-Sakha, Gazprom, Lukoil) ile Angolalı muadil şirketler (Endiama ve Sonangol) arasında protokollerin imzalanması Luanda-Moskova işbirliğinde enerji kaynaklarının ağırlık kazandığını göstermektedir.³⁵

Dos Santos'un halefi João Lourenço'nun Nisan 2019'da Moskova'ya gerçekleştirdiği resmî ziyarette, iki ülke arasında elmas, doğalgaz ve petrol üretiminin yanı sıra uzay ve tarım alanlarında işbirliğini öngören altı anlaşma daha imzalanmıştır. Angola-Rusya ilişkilerinin enerji ve maden sektöründe yoğunlaşmasını tenkit eden Lourenço, Moskova ile askerî ilişkiler de dâhil olmak üzere farklı düzey ve biçimlerde işbirliği geliştirmek istediklerini belirtmiştir. Lourenço, bu kapsamda Rusya'dan sadece silah satın almak değil, bu ülke ile birlikte silah üretmek istediklerini vurgulamıştır. Lourenço ile beraber Moskova'da temaslarda bulunan Angola Savunma Bakanı Salviano Sequeira da, askerî teknik ve doktrin bakımından Rusya ile bağlarının güçlü olduğunu ve bu ülke ile askerî işbirliğini devam ettirme arzusunda olduklarını belirtmiştir.³⁶ Rusya'dan sekiz adet SU-30K savaş uçağı satın aldıklarını açıklayan Sequeira, S-400 hava savunma sistemleri ile de ilgilendiklerini, ancak ekonomik zorluklar nedeniyle henüz bu konuda bir görüşme gerçekleştirmediklerini ifade etmiştir.³⁷ Sonuç olarak, 1990 ve 2000'li yıllarda ekonomik yönü ağırlık kazanan Angola-Rusya işbirliği, 2010'lu yılların sonlarında enerji ve maden sektörünün yanı sıra yeniden askerî alana da yoğunlaşmaya başlamıştır.

Angola-ABD İlişkileri

Angola, ideolojik yönelimi nedeniyle Soğuk Savaş dönemi boyunca ABD ile resmî diplomatik ilişki kurmamıştır. Doğu Bloku'nun

34 "Trinus Est Aperta Angolae Dmitry Medvedev Has Completed Visitationes ad Seriem Terris in Africa", <http://kremlin.ru/events/president/news/4626>, 26.06.2009, (Erişim Tarihi: 08.08.2019).

35 Alves vd., *a.g.m.*, s. 12.

36 Cândido Bessave Fonseca Bengui, "João Lourenço na Rússia Para Reforço da Cooperação", *Jornal de Angola*, 01.04.2019.

37 Eric Oteng, "Russia, Angola sign Cooperation Deals in Moscow", *Africa News*, 06.04.2019.

nüfuzu altındaki hükümetleri tehdit olarak değerlendiren ABD de bu doğrultuda Angola'nın Birleşmiş Milletler üyeliğini 1 Aralık 1976'ya kadar bloke etmiş ve Angola merkezî hükümeti ile çatışan UNITA'ya askerî ve malî yardımda bulunmuştur. 1986'da UNITA lideri Jonas Savimbi'yi Beyaz Saray'da ağırlayan dönemin ABD Başkanı Ronald Reagan, UNITA'nın o sıralar Lomba Nehri civarında MPLA'ya karşı elde ettiği askerî başarıya atfen şu ifadeleri kullanmıştır:

“Devrimci mücadeleler veya gerçek ulusal kurtuluş hareketleri tarihinde, dünyayı heyecanlandıran ve diğer ulusların bu tür özgürlük mücadelesi verenlere büyük sempati duyup onları desteklemelerine neden olan bunun gibi birçok zafer vardır. Geçmiş Amerikan Başkanları, Amerikan Kongreleri ve elbette Amerikan halkı da başlattığımız özgürlük davası için savaşanlara daima yardım etmiştir. O yüzden burada hepimiz Lomba Nehri'nin kahramanlarını ve onların lideri, Angola'nın umudu Jonas Savimbi'yi selamlıyoruz.”³⁸

Diğer taraftan Angola yönetimi, ABD'li petrol şirketlerinin Cabinda bölgesindeki yatırımlarından ciddi bir ihracat geliri ve döviz elde etmiştir. Bu durum, sadece Dos Santos dönemi (1979-2017) için geçerli değildir. Neto'nun cumhurbaşkanlığı döneminde (1975-1979) de Amerikan petrol şirketlerinin önemine vurgu yapılmıştır. Neto, Amerikan petrol şirketlerine bakışını şu sözlerle özetlemiştir:³⁹

“Bırada, özellikle petrol sektöründe faaliyet yürüten Amerikan petrol şirketleri bizimle oldukça iyi geçinmekte. İşlerini çok iyi yapıyorlar. Vergilerini zamanında ödüyorlar. Dolayısıyla [bu şirketlerden] şikâyet etmemizi gerektirecek bir neden yok”

38 Ronald Reagan, Remarks at the Annual Dinner of the Conservative Political Action Conference, January 30, 1986.

39 Alberto André Carvalho Francisco, *A Política Externa de Angola Durante a Guerra Fria (1975-1992)*, Dissertação de Mestrado, Universidade de Brasília, 2013, s. 110.

İç savaştan kaynaklanan risklere rağmen Angola ile ABD arasında artarak devam eden petrol ticaretinin MPLA rejiminin bekasına katkı sağlaması, UNITA tarafından ABD'li petrol şirketlerinin yatırımlarına yönelik olarak gerçekleştirilebilecek sabotajların Angola ve Küba askerlerince bertaraf edilmesini gerektirmiştir. Cabinda'daki petrol tesislerinin korunmasından sorumlu iki bin civarındaki Küba askerinden biri olan Yüzbaşı Pedro Valdez Alfonso, konuya ilişkin bir soruya, "Amerikalıları değil, Angola'nın ekonomik hedeflerini korumak için buradayız" şeklinde cevap vermiştir.⁴⁰

Ekonomik açıdan realist, ideolojik açıdan paradoksal görünen bu ilişki biçimi, Angola-ABD yakınlaşmasını kolaylaştıran bir etken olmuştur. Marksist-Leninist ideolojiye bağlılık ile ekonomik çıkarları arasında kurduğu reelpolitik denge ile Soğuk Savaş sonrası dünya düzenine adapte olmakta zorlanmayacağını gösteren MPLA, zamanla Amerikan ekonomik çıkarlarını tehdit etmeye başlayan UNITA'ya tercih edilir hale gelmiştir. Nitekim 1993'te Amerikan Başkanlık Kararnamesi ile UNITA'nın "Amerikan dış politika hedeflerine tehdit oluşturduğu" belirtilmiştir. Aynı yıl ABD ve İngiltere yönetimleri MPLA'ya yönelik silah ambargosunu kaldırırken Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nde alınan 864 sayılı karar ile UNITA'ya silah ve petrol mamulü satışının yasaklanmasını öngören yaptırımlar yürürlüğe konmuştur.⁴¹

1988'de Angola'daki Küba askerî varlığını sonlandırmaya yönelik müzakerelerin ardından Luanda-Washington ilişkilerinin normalleşmesi gündeme gelmiş, fakat diplomatik ilişkilerin tesisi beş yıl sonra gerçekleşebilmiştir. 19 Mayıs 1993'te MPLA Hükümeti'ni resmen tanıyan ABD, 9 Mayıs 1994'te Angola'ya ilk büyükelçisini atamıştır. Angola da ertesi yıl ilk ABD büyükelçisini atayarak karşılık vermiştir.

Angola-ABD ilişkilerinin normalleşmesi, Angola iç savaşının MPLA lehine sonuçlanma sürecini hızlandırmıştır. ABD ve İsrail'in

40 Nathaniel Sheppard Jr., "Cuban Troops in Angola Aid U.S.", *Chicago Tribune*, 04.12.1986.

41 "Resolution 864, Adopted by the Security Council at its 3277th Meeting on 15 September 1993", S/RES/864 (1993).

uydu fotoğrafı desteği ile Angola ordusu, 22 Şubat 2002'de UNITA lideri Savimbi'yi öldürmüştür. SSCB'nin yokluğunda işlevsizleşen UNITA örgütü böylelikle tasfiye edilmiş ve ABD'nin Afrika'daki ana ticaret ortaklarından biri olan Angola'nın siyasal ve ekonomik anlamda istikrarlı bir ülke haline gelmesinin önü açılmıştır.⁴²

Afrika'nın ikinci büyük petrol üreticisi olan Angola, 2009'da ABD'nin Afrika'daki üç stratejik ortağından biri olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda ABD ile ticaret ve yatırım anlaşmaları imzalayan Dos Santos hükümeti, 2010'da ABD-Angola Stratejik Ortaklık Diyalogu'nu akdederek Gine Körfezi'nin hava ve deniz güvenliğini sağlama konusunda önemli bir rol üstlenmiştir. Angola eski Savunma Bakanı João Lourenço, Mayıs 2017'de ABD'li mevkidaşı Jim Mattis ile iki ülke arasında stratejik güvenlik işbirliğini öngören bir mutabakat zaptı imzalamıştır. Askerî teçhizat satışını ve Angola güvenlik birimlerinin ABD'de eğitim almaya devam etmelerini öngören zabit, Mattis tarafından Angola ile uzun vadeli bir ortaklığın başlangıcı olarak nitelenmiştir. Bu imzadan beş ay sonra Angola Cumhurbaşkanı seçilen Lourenço, her fırsatta ABD ile işbirliğini geliştirme niyetini izhar etmiş; bu ülke ile ekonomik işbirliği konusunda hayli mesafe kat edilirken askerî işbirliği konusunda benzer bir ilerlemenin söz konusu olmadığından yakınmıştır.⁴³

Angola-ÇHC İlişkileri

Angola'nın Çin Halk Cumhuriyeti (ÇHC) ile ilişkileri dostane bir temelde başlamamıştır. Bu durum, Çin-Sovyet ilişkilerindeki dalgalanmalara ve bununla bağlantılı olarak Pekin'in tutarlı bir Angola politikası izlememesiyle ilgilidir. Angola'da ilk olarak anti-kolonyal mücadelenin lideri konumundaki MPLA'nın safında yer alan ÇHC, 1960'lı yılların ortalarından itibaren MPLA karşıtı gruplara askerî yardımda bulunmuştur. FNLA, silahlarının büyük

42 Mürsel Bayram, "Enerjeopolitik Müdahaleler ve Afrika'daki İç Savaşlar: Angola, Nijerya ve Sudan Örnekleri", *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 2017, s. 222.

43 Steven Mufson, "After 37 Years, Angola Will get A New President. Can Joao Lourenco Reduce Widespread Corruption?", *The Washington Post*, 21.05.2017; John Campbell, "Trump Staying the Course with Angola", *Council on Foreign Relations*, <https://www.cfr.org/blog/trump-staying-course-angola>, (Erişim Tarihi: 23.08.2017).

kısmını ÇHC'den temin ederken UNITA lideri Jonas Savimbi de 1964-65 yıllarında ÇHC'ye giderek Nanjing Askerî Akademisi'nde taktik eğitimi almıştır. MPLA lideri Agostinho Neto, 1971'de Pekin'i ziyaret ederek Başbakan Zhou Enlai ile görüşmüş ve bu görüşmeden sonra ÇHC kısa bir süre MPLA'ya destekte bulunmuştur.⁴⁴ Ne var ki ÇHC, aynı zamanda SSCB'den yardım alan bir grubu güçlendirmek istememiş, bu nedenle 1973'ten sonra askerî yardımlarını yeniden FNLA'ya yoğunlaştırmıştır. Batılı aktörler gibi ÇHC de tabir caizse "yanlış ata oynayarak" Angola'daki bağımsızlık mücadelesinin Sovyet destekli bir grubun lehine sonuçlanmasını engelleyememiştir. Bağımsızlık sonrasında Angola'nın meşru hükümeti olarak tanınan MPLA, kendisiyle çatışan örgütlere yardım etmesi nedeniyle ÇHC ile diplomatik ilişki kurmamış ve uluslararası alandaki eylemlerine karşı tavır almıştır. Örneğin, Agostinho Neto, 1979'da Angola'yı ziyaret eden Doğu Almanya Cumhurbaşkanı Erich Honecker ile birlikte ortak bildiri yayınlayarak ÇHC'nin Vietnam saldırısını kınamıştır.⁴⁵

Çin-Sovyet ilişkilerinin normalleşmeye başlaması, Angola-ÇHC ilişkileri açısından yeni bir dönemin başlangıcı olmuştur. ÇHC'nin iki ülke arasındaki ilişkileri normalleştirme teklifi Angola tarafından da kabul edilmiş ve nihayet Ocak 1983'te Angola ile ÇHC arasında diplomatik ilişki kurulmuştur. Angola Dış Ticaret Bakanı Ismael Gaspar Martins'in 1984'teki Çin ziyareti sırasında iki ülke arasında ticaret anlaşması imzalanmıştır. Dört yıl sonra, ÇHC'nin daveti üzerine Angola Cumhurbaşkanı Jose Eduardo dos Santos, savunma bakanı ile birlikte Ekim 1988'de Pekin'e bir resmî ziyaret gerçekleştirmiştir.⁴⁶

Angola-ÇHC ilişkileri, Angola iç savaşının sona erdiği 2002 yılından sonra ivme kazanmıştır. İç savaş nedeniyle altyapısı tahrip

44 Alaba Ogunsanwo, *China's Policy in Africa, 1958-71*, Cambridge University Press, Cambridge 1974; Gerald Segal, "China and Africa", *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 519, 1992, s. 117.

45 Gareth M. Winrow, *The Foreign Policy of the GDR in Africa*, Cambridge University Press, Cambridge 1990, s. 116.

46 Steven F. Jackson, "China's Third World Foreign Policy: The Case of Angola and Mozambique, 1961-93", *The China Quarterly*, 142, 1995, s. 388-422.

olan Angola, büyük oranda ÇHC tarafından yeniden inşa edilmiştir.⁴⁷ Ülkenin yeniden inşasını finanse etmek üzere Çin İhracat-İthalat Bankası tarafından 2004 yılında Angola hükümetine 2 milyar dolar değerinde kredi tahsis edilmesi ve Angola'nın bu krediyi ÇHC'ye petrol ihraç ederek ödeyecek olması, iki ülke arasında "altyapı karşılığında petrol" olarak özetlenebilecek bir ilişki biçiminin ön plana çıktığını göstermektedir.⁴⁸ ÇHC'nin kredi ve yatırım teklifini gerekçe göstererek IMF'nin koşullu borç teklifini reddeden Angola, öte yandan ÇHC ile yaptığı anlaşmalarda da yerli sermayenin ülke dışına kaçmasını önleme ve yerli istihdama kontenjan ayırma gibi maddeler ekletmeyi ihmal etmemiştir.⁴⁹ Bu anlamda Angola'nın hem Batılı aktörler karşısında hem de ÇHC karşısında çıkarlarını korumaya yönelik diplomatik manevra kabiliyeti sergilediği söylenebilir.

Kısa sürede dramatik biçimde gelişen Angola-ÇHC ilişkileri, aynı zamanda dünyanın ekonomik ağırlık merkezinin Doğu Asya'ya kayma sürecinin göstergelerindedir. Luanda'nın bu sürece başarılı biçimde uyum sağladığı söylenebilir. Hâlihazırda Angola, ihracatının yüzde 61'ini Asya ülkelerine yapmakta ve bu ülkeler arasında yüzde 79 ile ÇHC ilk sırada yer alırken onu yüzde 16 ile Hindistan takip etmektedir. Angola'nın ithalat ortaklarının da yüzde 33'ü Asya'da yer almakta ve bunlar arasında yüzde 64 ile ilk sırada yine ÇHC bulunmaktadır.⁵⁰

Angola-ÇHC işbirliği ağırlıklı olarak ticaret ve yatırım ilişkilerini içermekle birlikte, son yıllarda askerî alanda da işbirliğini geliştirme yönünde girişimler gözlenmekte olup bu kapsamda bir Angola-Çin ortak işletmesinin kurulması gündeme gelmiştir. Haziran 2019'da ÇHC Merkezî Savunma Komitesi'nden bir heyetin Luanda'yı ziyareti sırasında Angola Savunma Bakanı Salviano Sequeira, Pekin

47 "Angola Seeks \$15bn from China for Infrastructure", *Global Construction Review*, <http://www.globalconstructionreview.com/news/angola-seeks-15bn-china-infrastructure/>, (Erişim Tarihi: 21.5.2018).

48 Luka Durovic, "Resource Curse and China's Infrastructure for Resources Model: Case Study of Angola", *Journal of China and International Relations*, 4 (1), 2016, s. 67-86.

49 Lucy Corkin, *Uncovering African Agency: Angola's Management of China's Credit Lines*, Ashgate, Farnham 2013; Dilma Esteves, *Relações de Cooperação China-África: O Caso de Angola*, Universidade Técnica, Lizbon 2007.

50 ÇHC'yi sırasıyla Güney Kore, Hindistan, Malezya ve Türkiye takip etmektedir.

ile askerî işbirliğinin ümit vaat ettiğini, bu işbirliğinde savunma sanayii ürünlerinin temini ve bakımı ile savunma altyapısının geliştirilmesine öncelik verdiklerini belirtmiştir.⁵¹

Sonuç

Angola'nın Soğuk Savaş dönemi ve sonrasındaki dış politika yönelimindeki farklılıklar, iki düzeyde analiz edilebilir. Uluslararası sistem düzeyinde bir analiz tercih edilirse, küresel ölçekte etkili olan siyasî ve iktisadî koşulların Angola'yı adaptif bir diplomasi izlemeye zorladığı varsayılabilir. Bu varsayım, Angola'nın uluslararası sistem üzerinde hemen hemen hiçbir etkisi olmayan bir "küçük devlet" olarak ele alınmasını gerektirir. Böyle bir devletin Soğuk Savaş'ın iki kutuplu uluslararası yapısına, Soğuk Savaş sonrası dönemin tek kutuplu yapısına ve 21. yüzyılın ilk çeyreğinde tartışılmaya başlanan çok kutupluluğa geçiş sürecine ayak uydurmaktan başka bir seçeneği yoktur. Uyum dışında başka seçeneklere yönelmek (örneğin tek kutuplu bir yapıda o kutbu temsil eden güce meydan okumak), Angola gibi küçük devletleri "irrasyonel" hareket ettiği düşünülen aktörlere dönüştürür.

Aktör/devlet düzeyinde bir analiz yapılacak olursa, Angola'nın uluslararası yapıdan kaynaklanan zorunluluklar ile kendi ulusal çıkarları arasında bir denge oluşturmaya çalıştığı söylenebilir. Örneğin, Soğuk Savaş'ın iki kutuplu yapısında Angola, siyasî ve askerî açıdan süper güçlerden birine (SSCB) yaslanmayı tercih etmiş, ancak bunu yaparken diğer süper güç (ABD) ile ekonomik ilişkilerini koparmamıştır. Dahası, Doğu Bloku'nun birincil temsilcisine (SSCB) olan siyasî-askerî bağımlılığını o blok içerisindeki ikincil önemde bir aktör (Küba) ile dengelemiştir. Soğuk Savaş sonrası tek kutuplu yapıda ise Angola merkezî hükümeti, Marksist ideolojik yönelimini bir kenara bırakarak yeni uluslararası yapının hâkim gücü (ABD) tarafından temsil edilen neo-liberal düzene hızlı bir geçiş yapmıştır. Bu geçiş sürecinde Angola, Doğu Bloku ülkeleriyle kurmuş olduğu ilişkileri kesintiye uğratmayıp bu ülkelere olan askerî bağımlılığını kademeli

51 "Angola wants to strengthen military cooperation with China", *Agência Angola Press*, 24.06.2019.

biçimde azaltmaya çalışmış ve onların sunduğu yeni işbirliği imkânlarını değerlendirmiştir. Angola, benzer şekilde, 2000’li yılların başlarından itibaren çok kutupluluğa geçiş tartışmalarının odağında olan Çin Halk Cumhuriyeti ile ilişkilerini yoğunlaştırarak, gelecekte oluşması muhtemel bir Çin merkezli sisteme de çok rahat uyum sağlayabileceğini göstermiştir. Bu uyum becerisi, objektif açıdan “Realizm”, eleştirel açıdan ise “Makyavelizm” yahut “oportünizm” çerçevesinde değerlendirilebilir.

Kaynakça

“Angola Seeks \$15bn from China for Infrastructure”, *Global Construction Review*, <http://www.globalconstructionreview.com/news/angola-seeks-15bn-china-infrastructure/>, (Erişim Tarihi: 21.5.2018).

“Angola Wants to Strengthen Military Cooperation with China”, *Agência Angola Press*, 24 Haziran 2019.

“Trinus Est Aperta Angolae Dmitry Medvedev Has Completed Visitationes ad Seriem Terris in Africa”, <http://kremlin.ru/events/president/news/4626>, 26 Haziran 2009.

ABBOTT, Peter, *Modern African Wars: Angola and Mozambique, 1961-74*, Osprey Publishing, Wellingborough 1988.

ALVES, Ana Cristina, Alexandra Arkhangelskaya ve Vladimir Shubin, “Russia and Angola: The Rebirth of a Strategic Partnership?”, *SALIA Occasional Paper No. 154*, 2013.

ALVES, Carlos Alberto de Jesus, *Política Externa Angolana em Tempo de Guerra e Paz: Colonialismo e Pós-Colonialismo*, Tese de Doutoramento, Universidade de Coimbra 2013.

BAYRAM, Mürsel, “Angola İç Savaşının Ana Aktörleri ve Uluslararası Ramifikasyonları”, *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 6(15), 2016, s. 365-383.

BAYRAM, Mürsel, “Enerjeopolitik Müdahaleler ve Afrika’daki İç Savaşlar: Angola, Nijerya ve Sudan Örnekleri”, *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 2017, s. 217-228.

BAYRAM, Mürsel, *Güç ve Kimlik Perspektifinden Çin-Afrika İlişkileri*, Savaş Kitabevi, Ankara 2018.

BESSA, Cândido ve Fonseca Bengui, “João Lourenço na Rússia Para Reforço da Cooperação”, *Jornal de Angola*, 01.04.2019.

BOTERO, Giovanni, *Della Ragione di Stato*, Gioliti, Venedik 1589.

BRITAIN, Victoria, “Jonas Savimbi: Angolan Nationalist Whose Ambition Kept His Country at War”, *The Guardian*, 25 Şubat 2002.

COLLELO, Thomas, *Angola: A Country Study*, U.S. Library of Congress, Washington 1991.

COMISSÃO para a Elaboração da História, *História do MPLA*, Vol. 2, Centro de Documentação e Investigação Histórica do MPLA, Luanda 2008.

CONCEIÇÃO, José Maria Nunes Pereira, *Angola: Uma Política Externa em Contexto de Crise (1975-1994)*, Tese de Doutorado, Universidade de São Paulo, São Paulo 1999.

CORKIN, Lucy, *Uncovering African Agency: Angola's Management of China's Credit Lines*, Ashgate, Farnham 2013.

DUROVIC, Luka, "Resource Curse and China's Infrastructure for Resources Model: Case Study of Angola", *Journal of China and International Relations*, 4(1), 2016, s. 67-86.

EBERLE, Ash, "Angola and the Legacy of Stalinism", *MURAJ*, 1(1), 2018, s. 1-8.

ESTEVES, Dilma, *Relações de Cooperação China-África: O Caso de Angola*, Universidade Técnica, Lizbon 2007.

FIORI, José Luís, "O Poder Global e a Nova Geopolítica das Nações", *Crítica y Emancipación*, 1(2), 2009, s. 157-183.

FRANCISCO, Alberto André Carvalho, *A Política Externa de Angola Durante a Guerra Fria (1975-1992)*, Dissertação de Mestrado, Universidade de Brasília 2013.

GVALIA, Giorgi, David Siroky, Bidzina Lebanidze ve Zurab Iashvili, "Thinking Outside the Bloc: Explaining the Foreign Policies of Small States", *Security Studies*, 22(1), 2013, s. 98-131.

HESS, Morgan, *U.S.-Chinese Cooperation and Conflict in the Angolan Civil War*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), City University of New York, New York 2012.

HEY, Jeanne A. K., *Small States in World Politics: Explaining Foreign Policy Behavior*, Lynne Rienner, Londra 2003.

HODGES, Tony, *Angola: From Afro-Stalinism to Petro-Diamond Capitalism*, Indiana University Press, Bloomington 2001.

JACKSON, Steven F., "China's Third World Foreign Policy: The Case of Angola and Mozambique, 1961-93", *The China Quarterly*, 142, 1995.

JAMES III, W. Martin, *A Political History of the Civil War in Angola: 1974-1990*, Transaction Publishers, Piscataway 1992.

JORDAAN, Eduard, "The Concept of a Middle Power in International Relations: Distinguishing between Emerging and Traditional Middle Powers", *Politikon*, 30(1), 2003, s. 165-181.

KESSLER, Stephanie Schehara, *Cuba's Involvement in Angola and Ethiopia: A Question of Autonomy in Cuba's Relationship with the Soviet Union*, Naval Postgraduate School, Monterey 1990.

MUFSON, Steven, "After 37 years, Angola will Get A New president. Can Joao Lourenco Reduce Widespread Corruption?", *The Washington Post*, 21 Mayıs 2017.

OGUNSANWO, Alaba, *China's Policy in Africa, 1958-71*, Cambridge University Press, Cambridge 1974.

OTENG, Eric, "Russia, Angola Sign Cooperation Deals in Moscow", *Africa News*, 6 Nisan 2019.

SCHULTZ, Jonathan, "Theorising Australia-Pacific Island Relations", *Australian Journal of International Affairs*, 68(5), 2014, s. 548-568.

SEGAL, Gerald, "China and Africa", *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 519, 1992, s. 115-126.

SHEPPARD Jr., Nathaniel, "Cuban Troops in Angola Aid U.S.", *Chicago Tribune*, 4 Aralık 1986.

STYAN, David, "Djibouti: Changing Influence in the Horn's Strategic Hub", *Chatham House Briefing Paper*, 2013.

THUCYDIDES, *History of the Peloponnesian War*, çev. Rex Warner, Penguin Classic, Londra 1972.

TVEDTEN, Inge, *Angola: Struggle for Peace and Reconstruction*, Westview Press, Boulder 1997.

WHITAKER, Paul M., “The Revolutions of Portuguese Africa”, *Journal of Modern African Studies*, 8(1), 1970, s. 15-35.

WINROW, Gareth M., *The Foreign Policy of the GDR in Africa*, Cambridge University Press, Cambridge 1990.

Structured Abstract

Since most of the 193 UN members are categorically “small states”, it is analytically problematic to evaluate the functions and behaviours of Niger, Iceland, Peru, and Palau within the same category. There are a great deal of states, such as Colombia, New Zealand, and Romania, which rank moderately in particular global economic and military power indices, albeit being neither as influential as a regional power nor as powerless as micro states. Such moderate states can be defined as lower-middle powers. Other states like Belize, Laos, and Moldova with material capabilities lesser than those of lower-middle powers may be called as minimal powers. Finally, there are a plenty of small states, such as Kiribati, Nauru, Saint Lucia, which rank last in material capability indices and therefore may be defined as micro- or nominal powers.

It is conceivable to analyse Angola within the category of lower-middle powers. A surface area of 1,246,000 square kilometres with 30 million population, a GDP (PPP) of nearly 198 billion US dollars, which means an economy larger than those of the EU members of Bulgaria and Slovakia, ranking 58 among 137 countries in Global Firepower Index, and relative importance in regional politics make it possible to regard Angola as a lower-middle power. However, it seems more rational to analyse this country within the general category of small states, because a GDP per capita of 6,800 US dollars, a vulnerable economy based primarily on petroleum production, the quality of being a “young” nation independent only since 1975, the effects of a long and devastating civil war (1975-2002), and the lack of a regional-scale politico-military influence like that of neighbouring South Africa make it implausible to assess Angola as a perfect middle and/or regional power.

Following its independence from Portugal on 11 October 1975, Angola faced the necessity of adaptation to the bipolar world order of the Cold War which the southern African nation was born into. The power struggles among the different movements which had been organised in essence to fight for independence led to the involvement of almost all Cold War actors in the ensuing Angolan

civil war. This intense foreign interference made it difficult for Angola to pursue a holistic foreign policy as an integrated actor. As the groups fighting against the central government also formed their own network of foreign relations, a complicated relationship emerged between the multi-actor political structure of Angola and the bipolar international order of the Cold War. Partly in line with this relationship, Angolan central government relied on the Eastern bloc in military and political terms while being economically dependent on the investments of Western bloc countries. The so-called “geopolitical non-alignment” facilitated Angola’s rapid adaptation to the post-Cold War neo-liberal world order.

Angola’s foreign policy orientation during and after the Cold War can be analysed at two levels. If an international level of analysis is preferred, it can be assumed that the global politico-economic conditions compelled Angola to follow an adaptive diplomacy. This assumption necessitates taking Angola as a small state without any considerable effect on the international system. Such an ineffective state does not have much alternatives other than adaptation to the bipolar international structure of the Cold War, to the unipolar structure of the post-Cold War, and to a future multipolar world. Opting a way other than adaptation (i.e., challenging the superpower in a unipolar world) causes small states like Angola to turn into “irrational” actors.

If an actor/state level of analysis is preferred, it can be said that Angola attempted to balance its national interests with the requirements of relevant global politico-economic conditions. During the Cold War, Angola chose to rely upon the military support of a superpower (the USSR) while maintaining economic ties with the other superpower (the US). Moreover, it balanced its politico-military dependence on the primary actor (the USSR) of the Eastern bloc with a secondary actor (Cuba) within that bloc. As for the post-Cold War unipolar international structure, Angola let aside its Marxist ideological orientation and made a quick transition to the neo-liberal world order represented by the dominant actor (the US) of that order. During this transition, Angola gradually diminished its military dependence on the

former Eastern bloc countries, but it did not break off its ties with them and evaluated the new cooperation opportunities. Since the early 2000s, in particular, Angola has demonstrated its inclination for adaptation to a future China-centred world order, as evidenced by the dramatically growing relations between Luanda and Beijing. This adaptation capability may be seen as either “realpolitik” or “opportunism”.

COMPETITION FOR INFRASTRUCTURE AMONG REGIONS IN TURKEY*

Türkiye’de Bölgelerarası Altyapı Rekabeti**

Mehmet Güney Celbiş***
Denis de Crombrughe****
Joan Muysken*****

Abstract

There has been a surge in infrastructure enhancements in Turkey during the 2000s, particularly in the area of transportation and communication. This has provided valuable testing grounds of economic theories from a regional economics perspective. Empirically, the positive effect of infrastructure enhancements on trade and economic growth alongside numerous development-related outcomes is highly established in the literature. Our research aims to shed light, through econometric methods, on how the socioeconomic attributes of regional economies play a role in the allocation of the investments in transportation and communication. We observe that regional competition is an important effect among other factors.

Keywords: *Regional Policy, Regional Competition, Public investments, Spatial Dependence, Political Effects, Turkey.*

Öz

Ulaştırma ve haberleşme alanı başta olmak üzere, 2000’li yıllarda Türkiye’de altyapı geliştirilmesinde büyük bir artış yaşanmıştır. Bu durum bölgesel iktisadi bir perspektiften bakıldığında ekonomik teorilerin test edilebilmesi için çok değerli bir zemin yaratmıştır. Kalkınma ile ilgili birçok başka faktörün yanı sıra, altyapı gelişiminin ticaret ve ekonomik büyümeye olan pozitif etkisi ampirik olarak literatürde kuvvetli şekilde temellendirilmiştir. Bu çalışmamızın amacı, ekonometrik yöntemler aracılığıyla bölgesel ekonomilerin sosyoekonomik özelliklerinin ulaştırma ve haberleşme kamu yatırımlarının tahsisindeki yeri konusunda aydınlatıcı bulgular edinmektir. Çalışmamızda başka faktörler ile birlikte bölgesel rekabetin önemli bir etki unsuru olduğunu gözlemlemekteyiz.

Anahtar kelimeler: *Bölgesel Politika, Bölgesel Rekabet, Kamu Yatırımları, Mekansal Bağımlılık, Siyasi Etkiler, Türkiye.*

* Received on: 05.03.2019 – Accepted on: 21.12.2019

** For their valuable feedback and constructive remarks, the authors would like to thank Peter Nijkamp, Jacques Poot, Cem Özgüzel, Martin Koning, Francois Facchini, Patricia Vornetti, Pui-hang Wong, Kristine Farla, Richard Bluhm, the two anonymous reviewers, and the audience at the seminar “Economie Publique, Institutions & Organisations” (EPIO), held at Centre d’Economie de la Sorbonne & Paris School of Economics on March 3, 2015.

*** Assistant Professor at the Faculty of Economics and Administrative Sciences, Yeditepe Üniversitesi & Affiliated Researcher at UNU-MERIT, celbis@merit.unu.edu, ORCID: 0000-0002-2790-6035.

**** Dr., School of Business and Economics, Maastricht University, e-mail: d.decrombrughe@maastrichtuniversity.nl

***** Prof. Dr., Department of Economics School of Business and Economics Maastricht University, j.muysken@algec.unimaas.nl

Introduction

The contribution of public infrastructure to economic growth has been discussed and empirically demonstrated in the past decades. Transportation and communication infrastructure has particularly drawn much attention. Transportation infrastructure strengthens the links between economic areas, facilitates the mobility of goods, input factors, human capital, and creates positive externalities to firms and industries.^{1,2} Communication infrastructure on the other hand, plays an important role in the “transportation of information” by reducing the “information gap” between markets,³ and shapes the economic geography by impacting on financial services and capital flows⁴ while still being physically attached to specific locations.⁵ These arguments imply that transportation and communication infrastructures are particularly of interest in a spatial context.

Within a regional framework, the allocation of these types of infrastructure across sub-national regions within a national economy has been a matter of debate for economists and politicians across the world. This allocation process requires decision makers to take into account regional and national needs together with region-specific characteristics. As a result, this process can be subject to many factors such as geographical, locational, demographic, economic, and political attributes of the investment receiving regions. Moreover, the motives regarding welfare, equality, and efficiency may differ between economies and decision-makers, presenting heterogeneity in national goals regarding regional policy. Due to this heterogeneity, studying the

1 Tiruvarur Lakshmanan et al., “Benefits and Costs of Transport”, *Papers in Regional Science*, 80(2), 2001, p. 139-164.

2 Piyushimita Thakuriah et al., “Costs and Benefits of Employment Transportation for Low-Wage Workers: An Assessment of Job Access Public Transportation Services”, *Evaluation and Program Planning*, 37, 2013, p. 31-42.

3 James W. Carey, *Communication as Culture, Revised Edition: Essays on Media and Society*. Routledge, 2008, p. 20.

4 Vedia Dökmeci-Lale Berköz, “International Telecommunications in Turkey”, *Telecommunications Policy*, 20(2), 1996, p. 125-130.

5 Manuel Castells-Mireia et al., *Mobile Communication and Society: A Global Perspective*, The MIT Press, 2007, p. 79.

determinants of the regional allocation of public investments is commonly done by focusing on spatial units within national economies, rather than samples consisting of countries.

The aim of this study is to assess the regional infrastructural policies from the viewpoint of a regional policy-maker. Instead of focusing on the economic outcomes of infrastructure related regional policies, this study aims to understand how decisions regarding the regional allocation of transportation and communication infrastructure in Turkey are made. In this regard, Armstrong and Taylor state that “regional policy exists because of the persistence of regional disparities in a wide range of variables, which have a profound effect on the economic welfare of a nation’s regions,” identifying regional policy as “an important component of a broader and more comprehensive economic policy embracing the whole economy.”⁶ In this regard, to maximize country welfare, policies are implemented with the purpose of influencing the distribution of economic activity among regions, and changes in this distribution imply important consequences for the inhabitants of the country as a whole.⁷

While for many developed countries, the spatial allocation of government services or infrastructure is widely researched, this is not always the case for developing economies. An example of an under-researched case is that of Turkey, where the regional allocation of infrastructure has often been part of political debate, but not a subject of academic research. In their study on Turkey, Luca and Rodriguez-Pose and Uslu^{8,9} have provided valuable evidence that politics has played a role in the distribution of total public investments during the period 2005-2012. On the other hand, the distribution of specific types of public capital for

6 Armstrong, H.-Taylor, J. *Regional Economics and Policy*, Blackwell Publishing, 2000, p. 203.

7 Hoover, E. M.-Giarratani, F., *An Introduction to Regional Economics*, Alfred A. Knopf, Inc., New York 1971.

8 Davide Luca-Andres Rodriguez Pose, “Distributive Politics and Regional Development: Assessing the Territorial Distribution of Turkey’s Public Investment”, *The Journal of Development Studies*, 51(11), 2015, p. 1518-1540.

9 Çağrı Levent Uslu, “Seat-Vote Elasticity and the Provincial Distribution of Government Spending in Turkey.” *Eurasian Economic Review* 7(1), 2017, p. 49-67.

a longer year span that covers more than one government period has not been researched — probably due to the unavailability of a sufficiently long time-series data for Turkey. This was a major limitation that we tackled in this study: a meticulous data collection process from fragmented resources allowed us to attain a panel dataset that has a time dimension of 13 years. More specifically, we have been able to conduct our analyses using a time-series cross-sectional dataset from the twenty-six statistical regions of Turkey through the years 1999-2011 (the period covered is discussed in detail in Section 4). Our results on Turkey, particularly regarding regional competition, contribute novel findings to the literature.

This study also contributes to the literature by treating the separate infrastructure investment categories as dependent on each other, and by considering the possible role of spatial dependence in investment decisions. The former consideration assumes that the allocation decisions of all categories of public capital are made jointly (i.e. they are all subject to the same resource constraint). The latter approach requires the augmentation of our models with the spatial lags of the dependent and explanatory variables, which in turn allow us to reach further valuable findings on how investment decisions are made.

The rest of this study is structured as follows. Section 2 provides a review of the past literature and elaborates on the motivation and contribution of this paper, followed by an overview of the trends in regional infrastructure investments in Turkey and the regional governance structure of the country. Section 3 discusses the theoretical framework and how it leads to our empirical analysis. The data is described in Section 4. Section 5 presents the empirical results and elaborates on their implications, followed by the concluding discussion in Section 6.

Research Motivation and Contribution

Public capital and regional goals

In growth studies, transportation public capital has been a frequently highlighted infrastructure category. A positive

Mehmet Güney CELBİŞ,
Denis de Crombrughe,
Joan Muysken

relationship between growth and this type of capital is found by Stephan¹⁰ for German and French regions, Cadot et al.¹¹ for French regions, Berechman et al.¹² for the United States, Montolio and Sole-Olle¹³ and Cantos et al.¹⁴ for Spanish provinces. Furthermore, Bhatta and Drennan (2003) provide an extensive survey of the literature on the relationship between economic development and public investment in transportation.¹⁵¹⁶ There is strong evidence that transportation infrastructure, together with communication infrastructure, positively influences trade as well. Studies such as by Bougheas et al.¹⁷ for nine core EU and Scandinavian countries, Limao and Venables¹⁸ for 103 World Countries, Martinez-Zarzoso and Nowak-Lehmann¹⁹ for a sample of twenty EU and Mercosur countries and Chile, Longo and Sekkat²⁰ for intra-African trade,

10 Andreas Stephan, "Regional Infrastructure Policy and its Impact on Productivity: A Comparison of Germany and France", *Discussion papers Wissenschaftszentrum Berlin für Sozialforschung*, 2, 2001, p. 3-41.

11 Olivier Cadot et al., "A Political Economy Model of Infrastructure Allocation: An Empirical Assessment", *Centre for Economic Policy Research Working Paper*, 15, 1999, p. 4-33.

12 Joseph Berechman et al., "Empirical Analysis of Transportation Investment and Economic Development at State, County and Municipality Levels", *Transportation*, 33(6), 2006, p. 537-551.

13 Daniel Montolio-Albert Sole-Olle, "Road Investment and Regional Productivity Growth: the Effects of Vehicle Intensity and Congestion", *Papers in Regional Science*, 88(1), 2009, p. 99-118.

14 Pedro Cantos et al., "Transport Infrastructures, Spillover Effects and Regional Growth: Evidence of the Spanish Case", *Transport Reviews*, 25(1), 2005, p. 25-50.

15 Saurav Dev Bhatta-Matthew P. Drennan, "The Economic Benefits of Public Investment in Transportation: A Review of Recent Literature", *Journal of Planning Education and Research*, 22(3), 2003, p. 288-296.

16 It is important to highlight that the concepts of "economic growth" and "Economic development" differ significantly. While the former is a one-dimensional concept and simply refers to increases in output/income, the latter is multi-dimensional and incorporates many social advancements such as reduction in poverty and ameliorations in educations and health, among others. We would like to thank the anonymous referee for underlining this important distinction.

17 Spiros Bougheas et al., "Infrastructure, Transport Costs and Trade," *Journal of International Economics*, 47(1), 1999, p. 169-189.

18 Nuno Limao-Anthony J. Venables, "Infrastructure, Geographical Disadvantage, Transport Costs, and Trade", *The World Bank Economic Review*, 15(3), 2001, p. 451-479.

19 Inmaculada Martinez Zarzoso- Felicitas Nowak Lehmann, "Augmented Gravity Model: An Empirical Application to Mercosur-European Union Trade Flows", *Journal of Applied Economics*, 6(2), 2003, p. 291-316.

20 Roberto Longo and Khalid Sekkat, "Economic Obstacles to Expanding Intra-African Trade", *World Development*, 32(8), 2004, p. 1309-1321.

Wu²¹ for Chinese regions, and Celbiş et al.²² through meta-analysis show the existence of relationship between trade and infrastructure. It has been shown that public investments can benefit an economy through other channels as well; Altunç and Şentürk²³ find that public investments in infrastructure have stimulated private investments in Turkey between 1980 and 2009, Holtz-Eakin and Lovely²⁴ observe a positive impact of public capital on the expansion of the manufacturing sector in the United States, and Ding et al.²⁵ find that telecommunications infrastructure has played an important role in regional per-capita income convergence in China during the period 1986-2002.

Recognizing the importance of public investment as a key policy tool, another strand of literature aims to explain the factors that drive its allocation. In this regard, population size is seen as an important determinant. For instance, Hansen²⁶ observed for a sample of Belgian communities that the concentration of population is associated with higher public investment. Similarly, Randolph et al.²⁷ found that factors such as the level of development, urbanization, population density, and labor force participation have strong implications on per capita spending on public infrastructure in transportation and communication. On the contrary however, Hirsch²⁸ observed that for a wide range of

21 Yanrui Wu, "Export Performance in China's Regional Economies", *Applied Economics*, 39(10), 2007, 1283-1293.

22 Mehmet Güney Celbiş et al., "Infrastructure and Trade: A Meta-Analysis", *Region*, 1(1), 2015, p. 25-64.

23 Ömer Faruk Altunç-Bilge Sentürk, "The role of public and private investment to ensure sustainable macroeconomic stability in Turkey", 2nd International Symposium on Sustainable Development, June 8-9 2010, Sarajevo.

24 Douglas Holtz Eakin-Mary E. Lovely, "Scale Economies, Returns to Variety, and the Productivity of Public Infrastructure", *Regional Science and Urban Economics*, 26(2), 1996, p. 105-123.

25 Lei Ding et al., "Telecommunications Infrastructure and Regional Income Convergence in China: Panel Data Approaches", *the Annals of Regional Science*, 42(4), 2008, p. 843-861.

26 Niles M. Hansen, "The Structure and Determinants of Local Public Investment Expenditures", *The Review of Economics and Statistics*, 47(2), 1965, p. 150-162.

27 Randolph, Susan et al., *Determinants of Public Expenditure on Infrastructure: Transportation and Communication*. The World Bank, 1999, p. 41.

28 Werner Z. Hirsch, "Expenditure Implications of Metropolitan Growth and Consolidation", *The Review of Economics and Statistics*, 41(3), 1959, p. 232-241.

urban service expenditures, population size does not matter, but geographical size does.

In more recent research, there has been a surging interest in the equity-efficiency trade-off — as defined by Yamano and Ohkawara²⁹ and Castells and Sole-Olle³⁰ — in the allocation of public infrastructure. This trade-off is defined as choosing between investing in the geographical parts of an economy with relatively higher productivity, or investing into those that are socioeconomically lagging. In the former case, the purpose is to attain a higher level of national efficiency, while in the latter it is attaining a higher level of regional equity. But within a regional competition context, achieving a fine balance between equity and efficiency is a challenge.³¹

As we shall see in our empirical results, regional competition turns out to be quite relevant for the case of Turkey. We observe — among other results — that regions compete for attracting public investment and that specific regional attributes cause investments to be directed into a region at the expense of other regions. For instance, we find that regions with the strong political affiliation to the government draw more investments.

The spatial allocation of infrastructure investment is also viewed as a redistributive policy. Sole-Olle³² points out that money is re-allocated between regions through the investment of funds, which in turn are collected through the taxes paid in those regions. This redistribution can be either tactical or programmatic: in tactical redistribution few regions receive the benefits, and costs are shared by all regions; while in programmatic redistribution resources are withdrawn from certain regions and redistributed to

29 Norihiko Yamano-Toru Ohkawara, "The Regional Allocation of Public Investment: Efficiency or Equity?", *Journal of Regional Science*, 40(2), 2000, p. 205-229.

30 Antoni Castells-Albert Sole Olle, "The Regional Allocation of Infrastructure Investment: The Role of Equity, Efficiency and Political Factors", *European Economic Review*, 49(5), 2005, p. 1165-1205.

31 Peter Nijkamp, *Infrastructure and Suprastructure in Regional Competition: A Deus Ex Machina?* Springer 2000, p. 89.

32 Sole-Olle, Albert, "Inter-Regional Redistribution through Infrastructure Investment: Tactical or Programmatic?" *Public Choice* 156(1-2), 2013, p. 229-252.

others.³³ Empirical findings depend on the economy and the time period in question. Mizutani and Tanaka³⁴ for Japan in 1975-1990, and Castells and Sole-Olle³⁵ for Spain in 1987-1996 observe that relative to the national governments, efficiency is valued more by sub-national units. Nevertheless, Yamano and Ohkawara³⁶ find in their study on forty-seven prefectures that the Japanese central government has adopted a policy of equity in the allocation of public investments between 1970 and 1994.

Spatial dependencies and investment allocation

Investment allocation may be influenced by geographical priorities more than the equity-efficiency trade-off.³⁷ Naturally, infrastructure within a region may be necessarily extended or connected to the regions in proximity, leading to a spillover impact of infrastructure³⁸ for which we find evidence in our results. Furthermore, infrastructure improvements connect and complement each other over space. For instance, roads in one region may lead to a port in another, completing a trade route. From an investment perspective, regions may regulate their own public spending as a response to those in neighboring regions, given the economy is decentralized Yu et al.³⁹ Finally, It is also possible that regions may be in competition for attracting public infrastructure investment from a general budget, and this competition may have a spatial character.

In region-level research, economic circumstances are often duly considered to be continuous over space.⁴⁰ As a result, regional

33 *Ibid.*

34 Fumitoshi Mizutani-Tomoyasu Tanaka, "Productivity Effects and Determinants of Public Infrastructure Investment", *The Annals of Regional Science*, 44(3), 2008, p. 493-521.

35 Castells-Sole-Olle, *loc. cit.*

36 Yamano-Ohkawara, *loc. cit.*

37 Vassilis Monastiriotis-Yannis Psycharis, "Between Equity, Efficiency and Redistribution: An Analysis of Revealed Allocation Criteria of Regional Public Investment in Greece", *European Urban and Regional Studies*, 21(4), 2014, p. 445-462.

38 Rosina Moreno-Enrique Lopez-Bazo, "Returns to Local and Transport Infrastructure Under Regional Spillovers", *International Regional Science Review*, 30(1), 2007, p. 47-71.

39 Yihua Yu et al., "On the Determinants of Public Infrastructure Spending in Chinese Cities: A Spatial Econometric Perspective", *The Social Science Journal*, 48(3), 2011, p. 458-467.

40 Giuseppe Arbia, *Spatial econometrics: Statistical Foundations and Applications to Regional Convergence*, Springer, 2006, p. 5.

attributes such as gross domestic product (GDP) or employment are often treated by taking potential spatial effects into account.^{41,42,43} This approach leads to the formulation of spatial dependence in econometric estimations through various methods.⁴⁴ Due to our focus on investments in hard infrastructure, which inevitably is of spatial character, we specifically take into account the possibility of spatial dependence. Further discussion on the spatial effects and their formalization is presented in Section 5.

Political influences and investment allocation

Regional political ties may influence the public capital distribution policies. Crain and Oakley (1995) find that various political and institutional conditions influence public capital decisions in the US states. In another study on the US, Painter and Bae⁴⁵ point out a significant influence of political factors, along with demographic and economic determinants. For the case of France - a country with similar regional governance structure to Turkey⁴⁶ - Cadot et al.⁴⁷ observe that “influence activities” play a role in the allocation of transportation infrastructure.

The importance of politics is also demonstrated in many other studies such as Kemmerling and Bodenstein,⁴⁸ Busemeyer,⁴⁹

41 Luc Anselin-Sergio Rey, “Properties of Tests for Spatial Dependence in Linear Regression Models”, *Geographical Analysis*, 23(2), 1991, p. 112-131.

42 Sergio Rey, “Spatial Empirics for Economic Growth and Convergence”, *Geographical Analysis*, 33(3), 2001, p. 195-214.

43 Raymond J. Florax-Arno van der Vlist, “Spatial Econometric Data Analysis: Moving Beyond Traditional Models”, *International Regional Science Review*, 26(3), 2003, p. 223-243.

44 Luc Anselin, *Spatial Econometrics: Methods and Models*, (4). Springer 1988, p. 17.

45 Gary Painter-Kwi-Hee Bae, “The Changing Determinants of State Expenditure in the United States: 1965-1992”, *Public Finance and Management*, 9(4), 2001, p. 370-392.

46 Fatih Gökyurt, *Kamu Yatırımlarının Programlama ve İzleme Sürecine Yerelin Katılımı*, (Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, Uzmanlık Tezi), Ankara 2010, p. 26

47 Cadot-Roller-Stephan, *loc. cit.*

48 Achim Kemmerling-Thilo Bodenstein, “Partisan Politics in Regional Redistribution: Do Parties Affect the Distribution of EU Structural Funds Across Regions?”, *European Union Politics*, 7(3), 2006, p. 373-392.

49 Marius R. Busemeyer. “Determinants of Public Education Spending in 21 OECD Democracies, 1980-2001”, *Journal of European Public Policy*, 14(4), 2007, p. 582-610.

Kemmerling and Stephan⁵⁰, Costa-I-Font et al.,⁵¹ Castells and Sole-Olle,⁵² Joanis,⁵³ Sole-Olle,⁵⁴ Zheng et al.,⁵⁵ and Luca and Rodriguez-Pose.⁵⁶ Consistent with the literature, our study addresses potential political effects through alternative measurements presented in Section 3.

There is no general consensus in the literature on how political effects should be measured. Table 1 lists the various approaches that are found in earlier studies. This clear diversity in the measurement of political factors is due to the worldwide heterogeneity in political structures and regional governance systems. This heterogeneity motivates us to construct our own variables for political affiliation based on Turkey's centralized structure of territorial governance, which we discuss in Section 2.4.

Political influences and investment allocation

Regarding local governance in Turkey, Legendijk et al. state that

"...it is important to remember that the current territorial governance structure, based on a division into 81 provinces, primarily serves to carry out basic administrative tasks under central authority."⁵⁷

Indeed, "central authority" is the key defining term in Turkish

50 Achim Kemmerling-Andreas Stephan, "The Politico-Economic Determinants and Productivity Effects of Regional Transport Investment in Europe", *EIB Papers*, 13(2), 2008, p. 36-60.

51 Joan Costa-I-Font et al., "Political Competition and Pork-Barrel Politics in the Allocation of Public Investment in Mexico", *Public Choice*, 116(1-2), 2003, p. 185-204.

52 Castells-Sole-Olle, *loc. cit.*

53 Marcelin Joanis. "The Road to Power: Partisan Loyalty and the Centralized Provision of Local Infrastructure", *Public Choice*, 146(1-2), 2011, p. 117-143.

54 Sole-Olle, *loc. cit.*

55 Xinye Zheng et al. "Central Government's Infrastructure Investment Across Chinese Regions: A Dynamic Spatial Panel Data Approach", *China Economic Review* 27, 2013, p. 264-276.

56 Luca-Rodriguez-Pose, *loc. cit.*

57 Arnoud Legendijk et al., "The Role of Regional Development Agencies in Turkey: From Implementing EU Directives to Supporting Regional Business Communities?", *European Urban and Regional Studies*, 16(4), 2009, p. 386.

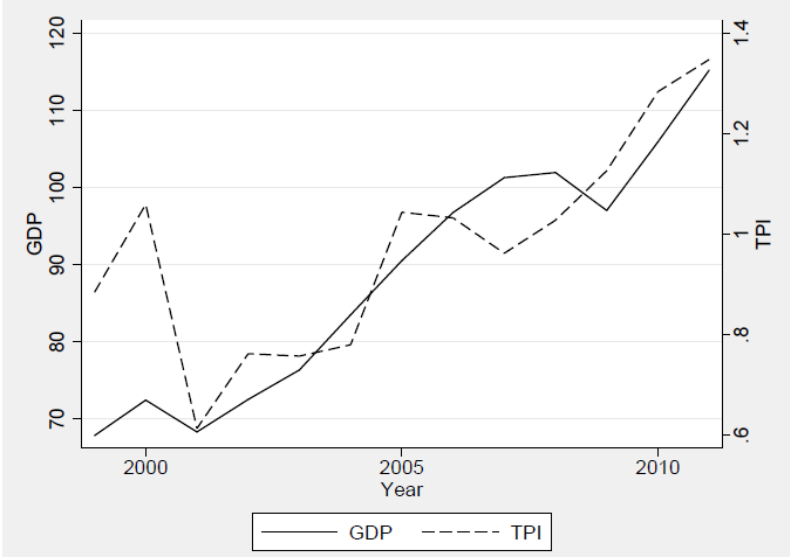
regional policy-making. Since the establishment of the Republic of Turkey, regional policy goals have been shaped centrally through five-year development plans. These plans are made by the State Planning Organization (SPO) which was redefined as the “Ministry of Development” in 2011 (the final year in our dataset). For consistency, we refer to this governing body as “SPO” throughout this study. Along with the existence of local governing bodies and the gradual introduction of Regional Development Agencies, the SPO has been the principal body of decision-making concerning public investments. This centralized structure of decision-making has been attracting some criticism. According to Gökyurt (2010), the public investment policies in Turkey suffer from an over-focus on central and sectoral approaches, leading to inconsistencies between spatial needs and public investment plans.

Nationwide politics is generally expected to influence regional policies. At the beginning of the period covered in this study (1999-2011), there were five political parties in the Turkish parliament. The leading party had a victory margin of 2.13 percentage points.⁵⁸ The order of parties - or the political groups - had changed in late 1999 and remained so until 2002 with relatively similar vote shares. In 2002 however, only two political parties managed to enter the parliament by crossing the 10 percent vote threshold. The leading party remained as the single governing party since then, with large vote margins.

In the period 1999-2011, income and public investments generally showed a rising trend. Figure 1 compares the trends in GDP and public investments in transportation and communication (abbreviated as “TPI” in the figure). A general upward trend in both indicators is visible for the period after 2002. The economic crisis that took place during the early 2000s, and the subsequent recovery is also clearly observable in Figure 1.

⁵⁸ All data on the past composition of the Turkish parliament is retrieved from the Inter-Parliamentary Union on 6 June, 2016.

FIGURE 1.
GDP AND PUBLIC INVESTMENTS IN TRANSPORTATION AND COMMUNICATION, CONSTANT
1998 NATIONAL CURRENCY (BILLIONS), TURKEY.

Mehmet Güney CELBİŞ,
Denis de Crombrughe,
Joan Muysken

TABLE 1.
MEASUREMENT OF POLITICAL AFFILIATION IN OTHER STUDIES

Author	Title	Measurement
Cadot et al. (1999)	A political economy model of infrastructure allocation: An empirical assessment	Dummy equal to 1 when the majority in a regional council and that of the national parliament are either both right-wing or both left-wing.
Costa-i-Font et al. (2003)	Political competition and pork-barrel politics in the allocation of public investment in Mexico	The share of votes in the municipalities received by the governing party in each state, A dummy variable for states governed by a political party different from the governing party.
Castells and Sole-Olle (2005)	The regional allocation of infrastructure investment: The role of equity, efficiency and political factors	Numerous variables constructed from data on election results, election system, and other political characteristics.

■ Mehmet Güney CELBİŞ,
■ Denis de Crombrughe,
Joan Muysken

Esteller and Sole (2005)	Does decentralization improve the efficiency in the allocation of public investment? Evidence from Spain	The incumbent party's vote share in the last election.
Kemmerling and Bodenstein (2006)	Partisan politics in regional redistribution do parties affect the distribution of EU structural funds across regions?	Size of the left and Eurosceptic parties.
Sole-Olle and Sorribas-Navarro (2008)	The effects of partisan alignment on the allocation of intergovernmental transfers. Differences-in-differences estimates for Spain	The relative political position of the grant receiving government (partner, leader, etc. of the upper and lower level governments) or the difference between the vote share of the party in government and the vote share of the second party.
Mizutani and Tanaka (2008)	Productivity effects and determinants of public infrastructure investment	Ratio of majority vote to minority vote in the House of Representatives, or percentage of votes for the gov't party in the prefectural congress (depending on the investment source).

Zheng at al. (2003)	Central government's investment across dynamic spatial panel data approach	infrastructure Chinese regions: A data approach	Number of committee members (or candidates) each province has in the Central Committee of the Communist Party of China.
Luca and Rodriguez-Pose (2015)	Distributive politics and development: Assessing the distribution of Turkey's public investment	and regional territorial investment	Party vote shares, vote margin, number of seat allocation, political similarity dummy.
Rodriguez-Pose at al. (2016a)	Liberals, socialists, and pork-barrel politics in Greece	politics	Political periods, re-election dummy, vote shares.
Rodriguez-Pose at al. (2016b)	Politics and investment: territorial allocation of public investment in Greece	Examining the investment in	Political periods, re-election dummy, vote shares.

Theoretical Framework and Empirical Approach

We follow the theoretical framework of Behrman and Craig⁵⁹ as adapted by Castells and Sole-Olle,⁶⁰ and empirically expanded by Zheng et al.⁶¹ through the addition of spatial effects. Within this framework, a central government facing budget and production constraints aims to maximize country welfare by allocating public investments across regions. This process is subject to a trade-off between national efficiency and regional equity, represented as a linear combination of two variables: output per capita and population.⁶² If the government is only concerned about regional equity, then regional population is the only characteristic that the government considers when allocating public investments. Therefore, the government divides infrastructure investments equally among all citizens in the country. As a result, regions which have more people receive higher shares of investment. On the other hand, if the only concern of the government is national efficiency, then regional per capita output is the only determining factor.⁶³ In accordance with this theoretical setting, the equity-efficiency trade-off in our model is embodied in the log-linear combination of population (N) and Gross Value Added per capita (y).

Zheng et al.⁶⁴ point out that investment projects may take multiple years and can give rise to further investments in subsequent periods. We include in our specifications the lagged dependent variable as investment flows may be determined, to some extent, by their earlier realizations. The investment value in transportation and communication in region i at time t is denoted as I_{it} .

59 Jere R. Behrman-Steven G. Craig, "The Distribution of Public Services: An Exploration of Local Governmental Preferences", *The American Economic Review*, 77(1), 1987, p. 37-49.

60 Castells-Sole-Olle, *loc. cit.*

61 Zheng, Song-Yu, *loc. cit.*

62 Castells-Sole-Olle, *loc. cit.*

63 *Ibid.*

64 Zheng, Song, and Yu, *loc. cit.*

We anticipate that the allocation process is also affected by the emphasis put by the government on each individual region.^{65,66} The emphasis on a region is determined by a set of regional characteristics including political factors. The prominence of political effects may result in an allocation that is not driven purely by economic motives. In other words, a political dimension would also be present in the process, aside of the equity-efficiency trade-off. As discussed in Section 2, political factors are frequently considered by researchers as determinants of these weights, and therefore of investment preferences.

One way the government's attention on specific regions can be influenced is through the individuals that take place in central decision-making. In Turkey, every region sends a fixed number of elected members of parliament (MP) to the national assembly. If for a given region, the share of the MPs in the government out of the regional total is relatively high, then a positive political bias towards this region can be expected.⁶⁷ This expectation forms the rationale behind one of our measures of political affiliation, P , which is the share of the MPs a region has in the government party (or parties).⁶⁸ Another political variable that we use for measuring the political connection between a region and the national government is the regional vote margin of the nationally leading party, denoted as M . To illustrate; if the nationally leading party comes as the second party in a region as a result of national or regional elections, then the value of M for that region would be negative.

Public investments in transportation and communication are components within total public investments. Therefore, they form one of the sub-categories along with other regional public investment classifications such as health, education,

65 Castells-Sole-Olle, *loc. cit.*

66 Zheng-Song-Yu, *loc. cit.*

67 Turkey changed its government system from a parliamentary structure to a presidential one in 2017. However, the way individual MPs are elected into the parliament has essentially remained the same.

68 The number of MPs a region sends to the parliament is decided based on its population size. Therefore, volume effects are already considered.

manufacturing, and tourism.⁶⁹ In order to capture the relationship between investment types, the sum of all other public investments O_{it} is included as an explanatory variable aside of lagged I_{it} . Because I_{it} and O_{it} are both part of total public investments, they are likely to be subject to the same government budget constraint. This would imply that the allocation decisions regarding I_{it} and O_{it} are made jointly. Furthermore, investments in separate categories can be either complements or substitutes. As a result, we specifically account for a possible dependency between I_{it} and the investments in other sectors, O_{it} .

It is likely that decision makers consider the regional needs by taking into account the already existing infrastructure within a region when allocating public capital. We therefore control for the effect of the existing stock of transportation and communication infrastructure in region i and denote it as $G_{i,t-1}$. This variable is an infrastructure stock index constructed using the first principal components of the natural logarithms of the variables Road Density, Highway Density, Railway Density, Public Pier Length, Air Capacity, and ADSL. Instead of including all the infrastructure categories separately in the estimations, we use this index in order to preserve consistency with the dependent variable (I) which is the total investment value of all these infrastructure types. We assume that a policy-maker with aversion to regional infrastructure disparities would direct investments to regions with less infrastructure stock. In our models, this assumption would be supported if a negative coefficient estimate on $G_{i,t-1}$ is observed. However, if the motivation is to further enhance the infrastructure in regions with already high levels of infrastructure stock, $G_{i,t-1}$ would yield a positive estimate.

Another regional attribute that is related to infrastructure is congestion.^{70,71} Infrastructure congestion may necessitate additional investments into a region. An example of quantifying

69 We are unable to separate transportation investments from communication investments, as in the available data the two components are reported as pooled together.

70 Gerhard Glomm-Balasubrahmanian Ravikumar, "Public Investment in Infrastructure in A Simple Growth Model", *Journal of Economic Dynamics and Control*, 18(6), p. 1994.

71 Castells-Sole Olle, *loc. cit.*

congestion is offered by Fernald⁷² who uses aggregate road utilization as a measure. For the purpose of adopting a similar measure for Turkey, we use the vehicle stock per capita (v_{it}) as an indicator of congestion.

The below presented model is constructed according to the earlier discussed variables and constitutes our base specification, but does not account for spatial dependence:

$$\ln I_{it} = \theta + \beta_1 \ln I_{i,t-1} + \beta_2 \ln P_{i,t-1} + \beta_3 M_{i,t-1} + \beta_4 \ln O_{it} + \beta_5 \ln y_{i,t-1} + \beta_6 \ln N_{i,t-1} + \beta_7 \ln G_{i,t-1} + \beta_8 \ln v_{i,t-1} + e_{it} \quad (1)$$

In the above equation, the term θ is a constant and e_{it} is the error term. All our estimations include year dummies in order to account for the time fixed effects. As earlier discussed, the joint allocation decision of I_{it} and O_{it} poses endogeneity concerns. Moreover, the equity-efficiency trade-off itself is subject to simultaneity: while a region may receive investments thanks to its efficiency (a high y), its high efficiency may in turn be driven by investments. Therefore, additional endogeneity is implied given the inclusion of the variable $y_{i,t-1}$. Another source of endogeneity is due to the presence of the lagged dependent variable which leads to an underestimation of the persistence of regional transportation and communication public investments, in other words, a downward bias in β_1 since its estimate is greater than zero (Nickell Bias).⁷³ Common ways to deal with the Nickell bias are the Arellano and Bond⁷⁴ and the Arellano and Bover/Blundell and Bond estimators^{75,76} - also referred as Difference GMM (Diff-GMM) and System GMM (Sys-GMM) respectively.⁷⁷

72 John Fernald, "Roads to Prosperity? Assessing the Link Between Public Capital and Productivity", *The American Economic Review*, 89(3), 1999, p. 619-638.

73 Stephen Nickell, "Biases In Dynamic Models with Fixed Effects", *Econometrica*, 49(6), 1981, p. 1417-1426.

74 Manuel Arellano- Stephen Bond, "Some Tests of Specification for Panel Data: Monte-Carlo Evidence and an Application to Employment Equations" *The Review of Economic Studies*, 58(2), 1991, p. 277-297.

75 Manuel Arellano-Olympia Bover, "Another Look at the Instrumental Variable Estimation of Error Components Models", *Journal of Econometrics*, 68(1), 1995, p. 29-51.

76 Richard Blundell-Stephen Bond, "Initial Conditions and Moment Restrictions in Dynamic Panel Data Models", *Journal of Econometrics*, 87(1), 1998, p. 115-143.

77 David Roodman, "How to Do XTBOND2: An Introduction To Difference And System GMM In Stata", *Stata Journal*, 9(1), 2009, p. 86-136.

We address the rest of the potential endogeneity issues through three alternative approaches: by instrumenting lnO_{it} and $lny_{i,t-1}$ with their lagged values in a two-stage least squares estimation with fixed effects (IV-FE), by instrumenting them with their lagged levels or differences and levels in the GMM models as discussed in Arellano and Bond,⁷⁸ Arellano and Bover,⁷⁹ Blundell and Bond,⁸⁰ Roodman,⁸¹ and finally by including residuals from first-stage estimations where the endogenous covariates are the dependent variables.^{82,83}

As noted earlier, spatial effects can be highly influential in the allocation of public investments in transportation and communication. We estimate two types of spatial models. The General Spatial Model⁸⁴ (GSM) presented in Equation 2 is a spatially augmented version of Equation 1. The GSM can be reduced to the Spatial Autoregressive Model⁸⁵ (SAR) if $\rho = 0$ or to the Spatial Error Model⁸⁶ (SEM) if $\lambda = 0$. If both spatial terms are not significantly different than zero ($\rho = \lambda = 0$) then the GSM reduces to the base specification presented in Equation 1. A final extension is the Spatial Durbin Model⁸⁷ (SDM) where not only the dependent variable, but also the explanatory variables are spatially lagged.

78 Arellano-Bond, *loc. cit.*

79 *Ibid.*

80 Blundell-Bond, *loc. cit.*

81 Roodman, *loc. cit.*

82 The IV-FE estimation is made using the `xtivreg2` command in Stata developed by Schaffer (cited in the below footnote), and the GMM estimations have been done in Stata by using the `xtabond2` command developed by Roodman (*ibid.*).

83 Mark Schaffer. "XTIVREG2: Stata Module to Perform Extended IV/2SLS, GMM and AC/2HAC, LIML and K-Class Regression for Panel Data Models", *Statistical Software Components*, Boston College Department of Economics, 2005.

84 Harry H. Kelejian-Ingmar R. Prucha, "A Generalized Spatial Two-Stage Least Squares Procedure for Estimating A Spatial Autoregressive Model with Autoregressive Disturbances", *The Journal of Real Estate Finance and Economics*, 17(1), 1998, p. 99-121.

85 Anselin, *loc. cit.*

86 James LeSage-Kelley Pace, *Introduction to Spatial Econometrics*, Boca Raton, FL: Chapman&Hall/CRC, 2009, p. 203.

87 Anselin, *loc. cit.*

1. *General Spatial Model (GSM)*

$$\begin{aligned} \ln I_{it} = & \theta + \rho \sum_{j=1}^N w_{ij} \ln I_{jt} + \beta_1 \ln I_{i,t-1} + \beta_2 \ln P_{i,t-1} + \beta_3 M_{i,t-1} \\ & + \beta_4 \ln O_{it} + \beta_5 \ln y_{i,t-1} + \beta_6 \ln G_{i,t-1} + \beta_7 \ln N_{i,t-1} \\ & + \beta_8 \ln v_{i,t-1} + \xi_{it} \end{aligned}$$

$$\xi_{it} = \lambda \sum_{j=1}^N w_{ij} \xi_{jt} +$$

$$\vartheta_{it} \tag{2}$$

2. *Spatial Durbin Model (SDM)*

$$\begin{aligned} \ln I_{it} = & \theta + \rho \sum_{j=1}^N w_{ij} \ln I_{jt} + \beta_1 \ln I_{i,t-1} + \beta_2 \ln P_{i,t-1} + \beta_3 M_{i,t-1} \\ & + \beta_4 \ln O_{it} + \beta_5 \ln y_{i,t-1} + \beta_6 \ln G_{i,t-1} + \beta_7 \ln N_{i,t-1} \\ & + \beta_8 \ln v_{i,t-1} + \alpha_1 \sum_{j=1}^N w_{ij} \ln I_{j,t-1} + \alpha_2 \sum_{j=1}^N w_{ij} \ln P_{j,t-1} \\ & + \alpha_3 \sum_{j=1}^N w_{ij} \ln M_{j,t-1} + \alpha_4 \sum_{j=1}^N w_{ij} \ln O_{jt} \\ & + \alpha_5 \sum_{j=1}^N w_{ij} \ln y_{j,t-1} + \alpha_6 \sum_{j=1}^N w_{ij} \ln G_{j,t-1} \\ & + \alpha_7 \sum_{j=1}^N w_{ij} \ln N_{j,t-1} + \alpha_8 \sum_{j=1}^N w_{ij} \ln v_{j,t-1} \\ & + \epsilon_{it} \end{aligned} \tag{3}$$

In the above presented equations, N is the number of regions, ξ_{it} and ϵ_{it} are error terms and $\vartheta_{it} \sim N(0, \sigma_{\vartheta}^2)$, and $\epsilon_{it} \sim N(0, \sigma_{\epsilon}^2)$. The spatial lag terms with coefficients ρ and λ are introduced for the purpose of exploring the possible spatial dependence in $\ln I_{it}$ and across the unobserved factors respectively. The conductivity of spatial effects is represented by the NN weight matrix W . Each element w_{ij} of W is the inverse Euclidean distance between the most populous cities of regions i and j , and each element of the main diagonal of W is equal to zero (i.e. $w_{ij} = 0$ where $i = j$). The

SDM spatially lags the explanatory variables in the model for the purpose of investigating the nature of the spatial interactions.

Maximum Likelihood Estimation (MLE) is a common approach in coping with inconsistency and bias concerns that exist in models with spatial terms.⁸⁸ Furthermore, Spatial panel models are estimated using MLE in numerous studies, such as Pfaffermayr,⁸⁹ Ertur and Musolesi,⁹⁰ Baltagi and Bresson,⁹¹ Lee and Yu,^{92,93} Debarsy and Ertur,⁹⁴ Elhorst and Freret.⁹⁵ Since we estimate the GSM and SDM specifications using MLE, our results are subject - to some extent - to the earlier discussed Nickell dynamic panel bias. On the other hand, Lee and Yu⁹⁶ point out that in a panel setting, the variance parameter estimated with MLE will be inconsistent when the time dimension is finite. Consequently, in all fixed effects estimations we use the Lee and Yu procedure for bias correction for fixed effects as in Ertur and Musolesi,⁹⁷ Elhorst et al.,⁹⁸ Atems,⁹⁹

88 J. Paul Elhorst, "Specification and Estimation of Spatial Panel Data Models", *International Regional Science Review*, 26(3), 2003, p. 244-268.

89 Michael Pfaffermayr, "Spatial Convergence of Regions Revisited: A Spatial Maximum Likelihood Panel Approach", *Journal of Regional Science*, 52(5), 2012, p. 857-873.

90 Cem Ertur-Antonio Musolesi, "Spatial Autoregressive Spillovers vs Unobserved Common Factors Models: A Panel Data Analysis of International Technology Diffusion", *Centre d'Economie et Sociologie Appliquees a l'Agriculture et aux Espaces Ruraux Working Paper*, 2012/09, 2012, p. 1-38.

91 Badi H. Baltagi-Georges Bresson, "Maximum Likelihood Estimation and Lagrange Multiplier Tests for Panel Seemingly Unrelated Regressions with Spatial Lag and Spatial Errors: An Application to Hedonic Housing Prices in Paris", *Journal of Urban Economics*, 69(1), 2011, p. 24-42.

92 Lung Fei Lee-Jihai Yu, "Estimation of Spatial Autoregressive Panel Data Models with Fixed Effects", *Journal of Econometrics*, 154(2), 2010a, p. 165-185.

93 Lung Fei Lee-Jihai Yu, "Some Recent Developments in Spatial Panel Data Models", *Regional Science and Urban Economics*, 40(5), 2010b, p. 255-271.

94 Nicolas Debarsy-Cem Ertur, "Testing for Spatial Autocorrelation in a Fixed Effects Panel Data Model", *Regional Science and Urban Economics*, 40(6), 2010, p. 453-470.

95 J. Paul Elhorst-Sandy Freret, "Evidence of Political Yardstick Competition in France Using A Two-Regime Spatial Durbin Model with Fixed Effects", *Journal of Regional Science*, 49(5), 2009, p. 931-951.

96 Lee-Yu, *loc. cit.*

97 Ertur-Musolesi, *loc. cit.*

98 Paul J. Elhorst et al., "The Impact of Interaction Effects among Neighbouring Countries on Financial Liberalization and Reform: A Dynamic Spatial Panel Data Approach", *Spatial Economic Analysis*, 8(3), 2013, p. 293-313.

99 Bebonchu Atems, "The Spatial Dynamics of Growth and Inequality: Evidence Using US County-Level Data", *Economics Letters*, 118(1), 2013, p. 19-22.

and Kalenkoski and Lacombe¹⁰⁰ among others by using the option “leeyu” in the Stata command `xsmle` by Belotti et al.¹⁰¹ However, comparing the estimated coefficients of $\ln I_{i,t-1}$ in the Sys-GMM models to those in the GSM model presented and discussed in Section 5 - which takes into account both spatial lag and spatial error dependence - imply that this bias is tolerable given the results with significant estimates.

For the purpose of coping with biases that may arise due to serial correlation, we also estimate models after a Forward Orthogonal Deviations transformation¹⁰² (FOD) of the model covariates. The FOD transformation uses only the future observations to demean each variable and eliminate individual effects as in the first-differencing step of the Di-GMM estimation. While doing this however, the FOD transformation does not induce serial correlation in the transformed errors and residuals, unlike the FD approach. We report the FOD counterpart of each estimation model in our output tables.

Furthermore, in order to address the endogeneity that may be caused by $\ln I_{i,t-1}$, $\ln O_{it}$ and $\ln y_{i,t-1}$ in the spatial models, we first regress each of these variables on their own first lags and all other model covariates in order to obtain the residuals from a reduced-form specification (using the same estimation procedure with the corresponding model). Following the prediction of the residuals, we estimate the main models augmented with the three predicted residuals ,, and) that correspond to the three regressors assumed to be endogenous. Subsequently, we combine this approach with a FOD transformed estimation procedure, as reported in Section 5.

Data and Descriptive Statistics

The available Turkish regional output data has been going through many revisions in terms of their measurement methods,

100 Charlene Kalenkoski-Donald Lacombe, “Minimum Wages and Teen Employment: A Spatial Panel Approach”, *Papers in Regional Science*, 92(2), 2013, p. 407-417.

101 Federico Belotti et al., “Spatial Panel-Data Models Using Stata”, *The Stata Journal*, 17(1), 2017, p. 139-180.

102 Arellano-Bover, *loc. cit.*

spatial scales, and time periods covered. The discontinuities and inconsistencies over time in the measurement methods present challenges that researchers must acknowledge. In December 2016, TurkStat retrospectively published a NUTS 3 level GDP series for the period 2004-2014 resulting from the adaptation of its data to the European System of National and Regional Accounts (ESA 2010). The new series however, revised the existing GDP figures for Turkey upwards by about 20 percent as a result of substantial methodological revisions, and covers only the single party years (The World Bank, 2017; IMF, 2018). Our strategy on the other hand allows us to go further back in time and include the years when the country was being run by other administrations (the 56th and 57th governments) by reconciling the available regional Gross Value Added (GVA) data with regional GDP figures from the 1990s. This procedure also allows us to better match the regional accounts with our maritime infrastructure data, which are only available for the year 2010 and does not cover any improvements in this type of infrastructure that may have happened since that year. Appendix Table: 1 provides a detailed explanation of the methods we applied in order to obtain a regional output series in NUTS 2 level for the period 1999-2011. In this way, our data set includes data from the late 1990s and early 2000s which add valuable information thanks to more variation in administrative and governmental viewpoints, in the expense of three more recent years of data which coincide with the same governing party that has been in office since late 2002.

The data are from the databases of various ministries and organizations. The sources, year coverages, and descriptions of all variables used in this study are presented in Table 2. The descriptive statistics of all variables used in the estimations and their notations are given in Table 3.

■ Mehmet Güney CELBİŞ,
Denis de Crombrughe,
Joan Muysken

TABLE 2.
VARIABLE DEFINITIONS

Name	Year Coverage	Description
<i>I</i>	1999-2011	Public investments in transportation and communication deflated to 1998 prices (national currency). Inflated to account for the missing amounts due to the "Various Provinces" classification. Source: Republic of Turkey, Ministry of Development.
<i>O</i>	1999-2011	Public investments in areas other than transportation and communication deflated to 1998 prices (national currency). Inflated to account for the missing amounts due to the "Various Provinces" classification. Source: Republic of Turkey, Ministry of Development.
<i>P</i>	1999-2011	Number of members of parliament (MP) in the government from the region divided by the lagged total number of MP's allocated to the region. Based on general elections. Source: Turkish Statistical Institute (Turkstat).
<i>M</i>	1999-2011	Regional vote margin of the nationally leading party. Based on both local and general elections. Source: Turkstat.
<i>Y</i>	1987-2011	1987-2011 & Regional gross value added per capita in 1998 prices (national currency). Source: Turkstat for GVA and GVP, OECD Stat for population. Modified as specified in the Appendix.
<i>N</i>	1990-2011	1990-2011 & Population. Source: OECD Stat.
<i>V</i>	1990-2011	Total number of vehicles per capita (except trailers or tractors). Source: Eurostat, OECD Stat for population.

<i>G</i>	1995-2011		Index of transportation and communication infrastructure stock constructed using the first principal components of the variables <i>ln Road density</i> , <i>ln Hwy density</i> , <i>ln Railway density</i> , <i>ln total length of public piers</i> , <i>ln Air transport capacity</i> .
<i>Road density</i>	1995-2011		1995-2011 & Provincial road length (km). Source: Turkstat. Divided by regional surface.
<i>Hwy density</i>	1995-2011		1995-2011 & Highway length (km). Source: Turkstat. Divided by regional surface.
<i>Railroad density</i>	1995-2011		1995-2011 & Railroad length (km). Source: Turkstat. Divided by regional surface.
<i>Air capacity</i>	1987-2011		Total passenger capacity in the regional airports. Compiled from the information on area and establishment dates available at the airport interactive map at the website of the Republic of Turkey: Ministry of Transport, Maritime Affairs and Communication.
<i>Pub. Pier</i>	as of (constant)	2005	Total public pier length (m). Source Republic of Turkey - Ministry of Transport, Maritime Affairs and Communication "1995 - 2005 Ulaştırma ve Haberleşme", Ankara 2005.
<i>ADSL</i>	as of (constant)	2006	Number of ADSL lines in the PTT offices. Source: Republic of Turkey - General Directorate of PTT.

TABLE 3.
DESCRIPTIVE STATISTICS

Variable	Mean	Std. Dev.	Min	Max
Public investments in transportation and communication, millions of TL (<i>I</i>)	37.52	87.23	0.23	711.37
Other public investments, millions of TL (<i>O</i>)	87.8	66.32	1.51	406.98
Gross value added per capita, TL (<i>y</i>)	952.64	421.84	349.04	2069.78
Population, millions (<i>N</i>)	2.71	1.98	0.73	13.26
Share of region's MP's in the government in total MP's of the region (<i>P</i>)	0.64	0.15	0.24	0.93
Vote margin (<i>M</i>)	11.53	19.59	-26.55	54.64
Infrastructure index (<i>G</i>)	7.04	2.44	4	12.22
Vehicles per 1000 capita (<i>v</i>)	115.27	60.17	18.48	279.35
<i>N</i>	338			

Empirical Results

The instrumental variable (IV) estimation results are reported in Table 4. As discussed in Section 3, we initially present an instrumental variable fixed effects model (IV-FE), and its FOD transformed counterpart to address possible endogeneity issues. Aside of the expected persistence in investments, we observe positive and significant coefficient estimates on $\ln P_{i,t-1}$. The other measure for political influence, $M_{i,t-1}$ does not yield significant results. Our initial results also suggest that richer regions attract more investment based on the results for $\ln y_{i,t-1}$ from both the FE

and FOD models. Slight evidence for a positive role of population is also present among the FE results.

Moving on to the GMM results, presented in Table 5, we observe some evidence in the FOD transformed Diff-GMM model (columns 3 and 4) and the Sys-GMM estimation suggesting that political affiliation ($P_{i,t-1}$) influences the allocation of investments across regions. Furthermore, the Diff-GMM model and its FOD counterpart imply that regions with less infrastructure stock ($G_{i,t-1}$) are likely to receive more public investments in transportation and communication. The GMM results do not provide any information on the aforementioned spatial spill-overs and possible competition effects. Nonetheless, the political influences prominent in the IV-FE model results are still present to some degree in the findings from the GMM models.

As discussed in Section 2.2, economic activity is continuous over space. The omission of spatial effects in region-level analysis often leads to unrealistic models where regions are assumed to be independent units of observation. The results of the FE and FOD transformed GSM and SDM estimations (Equations 2 and 3) are presented in Table 6. The SDM specification is our most comprehensive model as it includes spatially lagged explanatory variables along the spatially lagged dependent variable. The two SDM estimations (FE and FOD) yield a negative and significant estimate of ρ , suggesting that investments received by surrounding regions negatively impact the investment flows into a region. In other words, the more regions in the proximity receive transportation and communication investments, the less a region will receive investments in the same category. This result, which is our principal finding, strongly indicates the existence of competition for public infrastructure investments in transportation and communication across regions. The GSM on the other hand, which omits spatially lagged terms, does not yield any significant result regarding the spatially lagged dependent variable and the spatially lagged unobserved terms. All spatial panel models presented in this paper, and the direct and indirect effects are estimated using the Stata command `xsmle` developed by Belotti

Mehmet Güney CELBİŞ,
Denis de Crombrughe,
Joan Muysken

et al.¹⁰³ The spatial weight matrix is generated from coordinates using the Stata command *spmat* developed by Drukker et al.¹⁰⁴

The spatially lagged explanatory variables provide additional valuable information which can shed light on the nature of regional competition. However, simply considering the point estimates reported in Table 6 may not be sufficient. Based on the contribution of LeSage and Pace,¹⁰⁵ Elhorst¹⁰⁶ shows that it is important to distinguish among the direct and indirect effects in spatial models. In the SDM, both the direct and indirect effects of explanatory variables depend on the coefficient estimates of their spatially lagged values.¹⁰⁷ We single out the variables $lnI_{i,t-1}$, $lny_{i,t-1}$, and $P_{i,t-1}$ and present their indirect and direct effects (based on the SDM) in Table 7. The direct and indirect effect estimates are similar to the estimation results reported in Table 6. Turning back to the earlier discussed results on regional competition, aside of the expected positive estimate for lagged investments, we observe a negative and significant indirect effect of this variable for both SDM estimations (Table 7). This result reinforces the implication conveyed by the estimated ρ , and suggests that the competition for investments persists through time, at least for one lag period. Therefore, if a region attracts investment, it can be expected that this will negatively affect the investment flows into its surrounding regions at least for the following year.

Continuing with the results pertaining to infrastructure, the FE SDM results hint that infrastructure presence in nearby regions may positively impact on how much investment a region receives (the coefficient estimate of $\sum_{j=1}^N [w_{ij} G_{j,t-1}]$). This result may be attributable to the continuity of infrastructure over space, implying that infrastructure in nearby areas are complementary to

103 Belotti-Hughes-Mortari, *loc. cit.*

104 Drukker, David M., et al., "SPPACK: Stata Module for Cross-Section Spatial-Autoregressive Models (Version S457245)", *Boston College Department of Economics*, 2011.

105 LeSage-Pace, *loc. cit.*

106 Paul J. Elhorst, "Applied Spatial Econometrics: Raising the Bar", *Spatial Economic Analysis*, 5(1), 2010, p. 9-28.

107 Paul J. Elhorst, *Spatial Panel Data Models*, Springer Berlin Heidelberg, Berlin-Heidelberg, 2014, p. 37-93.

a region's own infrastructure. This finding is related to the earlier discussed spillover impact of infrastructure¹⁰⁸ and emphasizes again the important function of investments in transportation and communication as a regional connectivity policy instrument.

The coefficient estimates for $P_{i,t-1}$ are positive and significant for all spatial models, suggesting that regions which are affiliated more closely to the government receive higher investments. Further underlining the existence of political influences, the spatially lagged counterpart of this variable ($\sum_{(j=1)}^N w_{ij} P_{(j,t-1)}$) has a negative effect according to both the FE and FOD SDM estimations. The effects of $P_{i,t-1}$ and its spatial lag are confirmed by the direct and indirect effects reported in Table 7. This result elucidates a mechanism that reinforces the earlier observed regional competition effect; while $P_{i,t-1}$ increases investment inflows, a region receives less investments if the affiliation of nearby regions to the central government is strong. In other words, regions that are closer to the government steer investments towards themselves at the expense of surrounding regions. For the vote margin variable on the other hand, we only observe significant estimates for its spatially lagged counterpart ($\sum_{(j=1)}^N w_{ij} M_{(j,t-1)}$), but no significant indirect effects are observed to validate this finding.

The small evidence regarding spatially lagged other investments in the FE SDM model ($\sum_{(j=1)}^N w_{ij} O_{jt}$) suggest that investments in other sectors attract transportation and communication public investments to their vicinity. If this effect exists, then transportation and communication investments are spatially complementary to other investments such as in education, health, manufacturing, or tourism, as these sectors need transportation and communication infrastructure to be built or improved in surrounding areas. Weak evidence is also observed for population in the FE GSM results, suggesting that regions with larger population receive more investments.

Finally, the FOD transformed spatial models suggest that $\ln I_{i,t-1}$ is endogenous (as suggested by the significant estimate on).

108 Moren-Lopez-Bazo, *loc. cit.*

TABLE 4.
IV ESTIMATION RESULTS

	FE	FOD
$\ln I_{it-1}$	0.465*** (0.133)	0.491*** (0.120)
P_{it-1}	1.948*** (0.529)	1.941*** (0.530)
M_{it-1}	-0.00546 (0.00490)	-0.00567 (0.00525)
$\ln O_{it}$	-0.0677 (0.164)	-0.0354 (0.145)
$\ln y_{it-1}$	2.655** (1.274)	2.583** (1.208)
$\ln N_{it-1}$	2.051* (1.187)	2.025 (1.250)
G_{it-1}	-0.370 (0.278)	-0.303 (0.206)
$\ln v_{it-1}$	0.369 (0.489)	0.343 (0.490)
A		0.0326 (0.143)
Observations	286	260
Obs. Per region	11	11
No. of instruments	8	8

Instrumented variables: $\ln I_{it-1}$, $\ln O_{it}$, $\ln y_{it-1}$.

Stata module for IV-FE models:
xtivreg2.

Robust SE's in parentheses: * $p < 0.10$, ** $p < 0.05$, *** $p < 0.01$.

Year dummies included in all estimations.

TABLE 5.
GMM ESTIMATION RESULTS

Lag Limits:	Diff-GMM		FOD-GMM		Sys-GMM		Sys-FOD-GMM	
	2,3	2,4	2,3	2,4	2,3	2,4	2,3	2,4
$\ln I_{it-1}$	0.564*	0.883***	0.831***	0.882***	0.840***	0.749***	0.913***	0.780***
	(0.315)	(0.240)	(0.150)	(0.125)	(0.280)	(0.266)	(0.162)	(0.268)
P_{it-1}	1.855	2.398	1.000*	1.200*	1.296	2.155**	0.396	1.086
	(1.376)	(1.549)	(0.523)	(0.594)	(0.921)	(1.039)	(0.567)	(0.845)
M_{it-1}	-0.00686	-0.0118	-0.00540	-0.00872	-0.00695	-0.00461	-0.00137	-
	(0.00828)	(0.00893)	(0.00544)	0.00514	(0.00742)	(0.0128)	(0.00612)	0.000923
$\ln O_{it}$	-0.366	-0.217	0.0346	-0.0388	-0.180	-0.620	0.108	-0.510
	(0.263)	(0.339)	(0.117)	(0.139)	(0.239)	(0.750)	(0.137)	(0.475)
$\ln Y_{it-1}$	7.634	-2.735	4.063	4.243	-0.816	0.503	-0.912	-0.467
	(9.567)	(7.654)	(3.093)	(4.068)	(1.553)	(2.792)	(1.933)	(4.383)
$\ln N_{it-1}$	7.212	-3.497	2.985	3.068	0.381	1.355	0.143	1.041
	(9.803)	(7.381)	(2.144)	(2.811)	(0.464)	(1.186)	(0.290)	(0.677)
G_{it-1}	-0.876*	-0.958*	-0.365**	-0.368*	0.0418	0.0221	0.0279	0.0352
	(0.481)	(0.481)	(0.168)	(0.207)	(0.0634)	(0.162)	(0.0783)	(0.172)
$\ln v_{it-1}$	0.429	-0.0616	0.156	0.261	0.518	-0.695	0.489	0.0799
	(1.474)	(1.292)	(0.318)	(0.348)	(0.879)	(1.120)	(1.102)	(2.550)
A					9.854	-15.08	7.819	1.010
					(16.00)	(20.38)	(20.37)	(49.23)
Observations	286	286	286	286	312	312	312	312
Obs. Per region	11	11	11	11	12	12	12	12
No. of instruments	22	25	22	25	26	29	26	29
AR1 test (p-val)	0.0249	0.00152	0.000891	0.000435	0.00681	0.00365	0.0012	0.00541
AR2 test (p-val.)	0.708	0.561	0.603	0.684	0.746	0.741	9.987	0.74
Hansen test (p-val.)	0.17	0.157	0.216	0.197	0.122	0.541	0.116	0.573

Instrumented variables: $\ln I_{it-1}$, $\ln O_{it}$, $\ln Y_{it-1}$.Stata module for GMM models:
xtabond2.Robust SE's in parentheses: * $p < 0.10$, ** $p < 0.05$, *** $p < 0.01$.

Year dummies included in all estimations.

TABLE 6.
ESTIMATION RESULTS FOR SPATIAL MODELS

	GSM-FE	SDM-FE	GSM-FOD	SDM-FOD
$\ln I_{i,t-1}$	0.394*** (0.0582)	0.399*** (0.0607)	0.263*** (0.0635)	0.276*** (0.0655)
$P_{i,t-1}$	1.882*** (0.430)	1.843*** (0.410)	1.571*** (0.430)	1.751*** (0.434)
$M_{i,t-1}$	-0.00344 (0.00426)	-0.00505 (0.00421)	-0.00580 (0.00418)	-0.00708 (0.00436)
$\ln O_{it}$	0.000412 (0.0926)	0.0580 (0.0976)	0.00357 (0.111)	0.0340 (0.111)
$\ln y_{i,t-1}$	1.241 (1.071)	1.325 (1.092)	0.486 (1.195)	0.575 (1.190)
$G_{i,t-1}$	-0.282 (0.292)	-0.239 (0.312)	-0.0631 (0.301)	-0.0574 (0.320)
$\ln N_{i,t-1}$	2.174* (1.259)	1.895 (1.343)	0.888 (1.103)	0.405 (1.169)
$\ln y_{i,t-1}$	0.381 (0.423)	0.379 (0.505)	0.160 (0.443)	0.0574 (0.524)
\hat{U}_O	-0.0812 (0.197)	-0.0974 (0.212)	-0.0155 (0.153)	0.0623 (0.158)
\hat{U}_I	-0.0125 (0.146)	-0.0883 (0.156)	0.391*** (0.108)	0.348*** (0.110)
\hat{U}_X	1.635 (1.521)	1.569 (1.531)	0.864 (1.516)	0.446 (1.510)
P	-0.441 (0.282)	- 0.740*** (0.203)	-0.356 (0.294)	- 0.698*** (0.212)
A	-0.288 (0.312)		-0.388 (0.336)	

$\sum_{j=1}^N w_{ij} \ln I_{j,t-1}$	0.530	0.427		
	(0.325)	(0.330)		
$\sum_{j=1}^N w_{ij} \ln P_{j,t-1}$	-3.070**	-3.435**		
	(1.471)	(1.511)		
$\sum_{j=1}^N w_{ij} \ln M_{j,t-1}$	0.0366**	0.0298*		
	(0.0157)	(0.0168)		
$\sum_{j=1}^N w_{ij} \ln O_{jt}$	0.960*	0.701		
	(0.516)	(0.538)		
$\sum_{j=1}^N w_{ij} \ln y_{j,t-1}$	-0.444	0.0333		
	(3.596)	(3.735)		
$\sum_{j=1}^N w_{ij} \ln G_{j,t-1}$	4.388**	1.498		
	(2.159)	(2.020)		
$\sum_{j=1}^N w_{ij} \ln N_{j,t-1}$	2.624	3.036		
	(6.322)	(6.611)		
$\sum_{j=1}^N w_{ij} \ln v_{j,t-1}$	-3.187	-1.353		
	(3.058)	(3.215)		
Observations	286	286	260	260
Obs. Per region	11	11	10	10
Log-likelihood	-219.4	-211.8	-233.1	-228.5

Stata module for spatial models: [xsmle](#). GSM: General Spatial Model.

SDM: Spatial Durbin Model. Region FE's included in all estimations.

Robust SE's in parentheses: * $p < 0.10$, ** $p < 0.05$, *** $p < 0.01$.

TABLE 7.
DIRECT AND INDIRECT EFFECTS OF VARIABLES OF INTEREST

	$\ln I_{i,t-1}$	$\ln y_{i,t-1}$	$P_{i,t-1}$	$M_{i,t-1}$
FE				
Direct	0.412***	1.158	1.861***	-0.004
Indirect	-0.178***	-0.488	-0.799***	0.002
FOD				
Direct	0.285***	0.367	1.757***	-0.007
Indirect	-0.118***	-0.140	-0.724***	0.003

Concluding Discussion and Policy Implications

Our point of departure was the stylized fact that transportation and communication public infrastructure provides a positive contribution to an economy through various channels. The most important result of our study is that there is competition for public investments in transportation and communication among regional economies in Turkey, possibly exacerbated by political biases. Regions that are politically more affiliated to the government receive higher amounts of investments, and if there are nearby regions with strong affiliations to the government, regions are negatively affected in terms of investment inflows. We also observe evidence - albeit less strong compared to the competition and political effects - that infrastructure presence, investments in other sectors made in regions in proximity, and population are determinants of investment allocation over space.

Aside of regional competition and political influences, the equity efficiency trade-off has been an integral concept in this paper. Armstrong and Taylor classify public investments in infrastructure as an instrument to revive the disadvantaged regions based on the “interventionist approach” in contrast to

the “free market approach.”¹⁰⁹ They clarify this view by stating “the interventionist approach argues that it is vitally important to improve the stock of social infrastructure in high-unemployment areas in order to improve their competitiveness” while the free market approach “... views the regional problem as being the result of market inefficiencies, a lack of entrepreneurial ‘culture’ and excessive state intervention,” and argues that regional policy needs to be minimal.¹¹⁰ The free market approach was first emphasized in Britain during the 1960’s when regional policy was seen as a method to achieve faster regional growth versus the previous approaches that focused on reducing regional disparities.¹¹¹ These contrasting approaches imply the classic equity-efficiency trade-off in regional policy-making. In our empirical models, this trade-off was represented by the output and population variables. We observed that a clear trade-off was not apparent, perhaps overridden by the strength of other region-specific influences.

These findings allow us to observe the intentional or unintentional regional policy-making approaches in Turkey. Given specific regional targets, our findings would serve as a basis for useful information in shaping future policies, and allow us to understand the policy attributes that should either be strengthened or avoided. For instance, if decreasing regional disparities is a policy goal, then policies that may exacerbate regional competition for investments should not be adopted. Reducing the influence of politics in the spatial allocation of transportation and communication public capital, targeting lagging regions subject to infrastructure deprivation, and turning regional competition into regional collaboration through a complementary approach in infrastructure allocation would be possible policy improvements that can result from our study.

109 Armstrong-Taylor, *loc. cit.*

110 *Ibid.*

111 *Ibid.*

Appendix

Presenting a modified income and public investment series for Turkish regions

In the empirical models, our designation of a “region” as a unit of observation corresponds to a NUTS 2 level statistical area.¹¹² Turkey is composed of twenty-six NUTS 2 regions. Each NUTS 2 region is composed of a varying number of NUTS 3 provinces which add up to a country total of eighty-one.¹¹³ This study specifically addresses certain shortcomings in the available datasets on Turkish regions. The fragmented and inconsistent nature of the regional output data imposes limitations on the time span a study on Turkey can cover. The output data is available in

TurkStat in the following structure:

- a series for 1987-2001 in GDP form and NUTS 3 level (call *Series 1*),
- no sub-national data for 2002 and 2003,
- a series for 2004-2011 in GVA form and NUTS 2 level (call *Series 2*).
- a series, retrospectively published in late 2016, of gross regional product in NUTS 3 level for the period 2004-2014. However, this new series revises the country GDP upwards by about 20 percent (IMF, 2018). The methodological differences involved in the generation of this retrospective series makes it incompatible with the previously published data and thus hinders the possibility of studying investment allocation decisions for the years where different governments were in office, as discussed in Section 4.

We reconciled Series 1 (renamed S^1) and Series 2 (renamed S^2) by taking the following steps in succession:

112 “NUTS” is a statistical unit designated by EUROSTAT and stands for “Nomenclature of Units for Territorial Statistics.”

113 Appendix Table: 1 lists the twenty-six statistical regions and their NUTS 2 level codes.

1. S^1 was aggregated to NUTS 2 level by summing the GDP values of the NUTS 3 units within each NUTS 2 region (call S^1).
2. S^1 and S^2 were deflated to constant 1998 national currency using the GDP deflator.
3. For each region, S^1 and S^2 were concatenated into a single series, leaving the observations 2002 and 2003 blank (call S^{1+2}).
4. A dummy variable (G^i) that equals one for the years that S^{1+2} is in terms of GVA is introduced. The country GDP series (obtained from TurkStat) for the period 1987-2011 is denoted as Y .
5. For each region i , the model $\ln S_{it}^{1+2} = \alpha_0 + \alpha_1 \ln Y_t + \alpha_2 G_{t+u}$ was estimated with ordinary least squares (OLS) ($t = 1987, \dots, 2011$) where α_0 is a constant and ϵ_{it} is the error term.
6. Using the estimation results from the above regression, observations for the period 1987-2003 were predicted for each region (call S^1).
7. S^1 and S^2 were combined as one continuous NUTS 2 GVA series. As a result, this study presents a reconciled regional output series for Turkey for the period 1987-2011.

An additional shortcoming exists regarding the transportation and communication public investment figures. The public investment data is reported only for province exclusive investments, leaving out the investments that are shared among provinces. These regionally missing figures are reported as country aggregates under a “multifarious provinces” category. Fortunately, individual projects and their values are separately recorded by location (for example as “Ankara-Eskisehir road construction”). As an exploratory exercise, we have distributed the values listed under “multifarious Provinces” into the corresponding provinces for the three most populous provinces of Turkey. Each figure was equally divided among the provinces included in the specific project. The transformed series presented roughly an upward shift of the trend in the original data. Based on this observation, for all provinces, we inflated the province specific investments by the share of the countrywide investments that were not reported

regionally. Finally, the provincial values were aggregated to NUTS 2 level.¹¹⁴

TABLE Appendix Table: 1
REGION CODES AND NAMES

TR10: İstanbul
TR21: Tekirdağ, Edirne, Kırklareli
TR22: Balıkesir, Çanakkale
TR31: İzmir
TR32: Aydın, Denizli, Muğla
TR33: Manisa, Afyon, Kütahya, Uşak
TR41: Bursa, Eskişehir, Bilecik
TR42: Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu, Yalova
TR51: Ankara
TR52: Konya, Karaman
TR61: Antalya, Isparta, Burdur
TR62: Adana, Mersin
TR63, Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye
TR71: Kırıkkale, Aksaray, Niğde
TR72: Kayseri, Sivas, Yozgat
TR81: Zonguldak, Karabük, Bartın
TR82: Kastamonu, Çankırı, Sinop
TR83: Samsun, Tokat, Çorum, Amasya
TR90: Trabzon, Ordu, Giresun, Rize
TRA1: Erzurum, Erzincan, Bayburt
TRA2: Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan
TRB1: Malatya, Elazığ, Bingöl, Tunceli

114 The available and transformed series are presented in Appendix Figure: 1. This approach would not work for the investment figures in sectors other than transportation and communication as for those sectors the “multifarious provinces” item provides little geographic information.

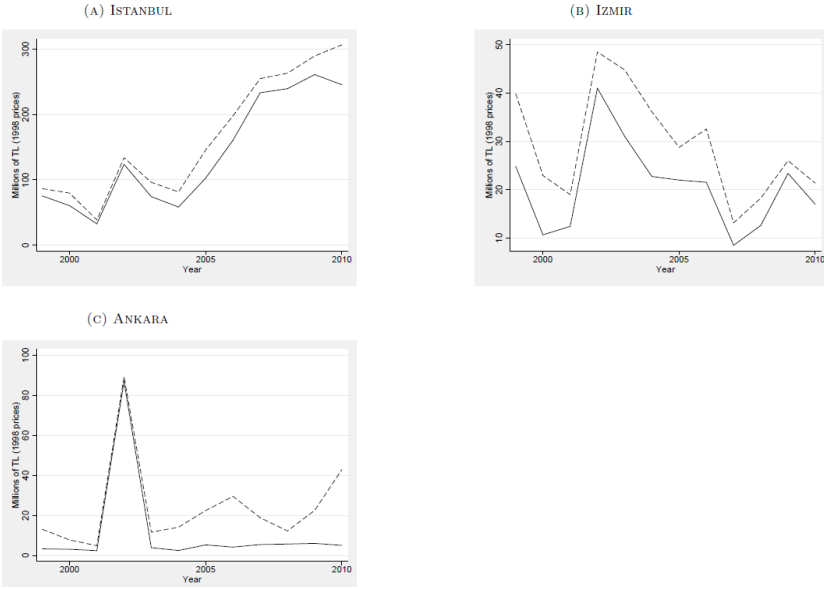
TRB2: Van, Muş, Bitlis, Hakkari

TRC1: Gaziantep, Adıyaman, Kilis

TRC2: Şanlıurfa, Diyarbakır

TRC3: Mardin, Batman, Şırnak, Siirt

FIGURE A.1.
COMPARISON OF ORIGINAL AND MODIFIED TRANSPORTATION AND COMMUNICATION PUBLIC
INVESTMENT DATA FOR THREE REGIONS

Mehmet Güney CELBİŞ,
Denis de Crombrughe,
Joan Muysken

References

ALTUNÇ, Ömer Faruk-Bilge Sentürk, "The Role of Public and Private Investment to Ensure Sustainable Macroeconomic Stability in Turkey", 2nd International Symposium on Sustainable Development, June 8-9 Sarajevo2010.

ANSELIN, Luc, *Spatial Econometrics: Methods and Models*, 4, Springer 1988.

ANSELIN, Luc-Sergio Rey, "Properties of Tests for Spatial Dependence in Linear Regression Models", *Geographical Analysis*, 23(2), 1991, p. 112-131.

ARBIA, Giuseppe, *Spatial Econometrics: Statistical Foundations and Applications to Regional Convergence*, Springer 2006.

ARELLANO, Manuel-Olympia Bover, "Another Look at the Instrumental Variable Estimation of Error Components Models", *Journal of Econometrics*, 68(1), 1995, p. 29-51.

ARELLANO, Manuel-Stephen Bond, "Some Tests of Specification for Panel Data: Monte-Carlo Evidence and an Application to Employment Equations" *The Review of Economic Studies*, 58(2), 1991, p. 277-297.

Armstrong, H.-Taylor, J., *Regional Economics and Policy*, Blackwell Publishing, 2000, p. 203.

ATEMS, Bebonchu, "The Spatial Dynamics of Growth And Inequality: Evidence Using US County-Level Data", *Economics Letters*, 118(1), 2013, p. 19-22.

BALTAGI, Badi H.-Georges Bresson, "Maximum Likelihood Estimation and Lagrange Multiplier Tests for Panel Seemingly Unrelated Regressions with Spatial Lag and Spatial Errors: An Application to Hedonic Housing Prices in Paris", *Journal of Urban Economics*, 69(1), 2011, p. 24-42.

BEHRMAN, Jere R.-Steven G. Craig, "The Distribution of Public Services: An Exploration of Local Governmental Preferences", *The American Economic Review*, 77(1), 1987, p. 37-49.

BELOTTI, Federico et al., "Spatial Panel-Data Models Using Stata", *The Stata Journal*, 17(1), 2017, p. 139-180.

BERECHMAN, Joseph et al., "Empirical Analysis of Transportation Investment and Economic Development at State, County and Municipality Levels", *Transportation*, 33(6), 2006, p. 537-551.

BHATTA, Saurav Dev-Matthew P. Drennan, "The Economic Benefits of Public Investment in Transportation: A Review of Recent Literature", *Journal of Planning Education and Research*, 22(3), 2003, p. 288-296.

BLUNDELL, Richard-Stephen Bond, "Initial Conditions and Moment Restrictions in Dynamic Panel Data Models", *Journal of Econometrics*, 87(1), 1998, p. 115-143.

BOUGHEAS, Spiros et al., "Infrastructure, Transport Costs and Trade," *Journal of International Economics*, 47(1), 1999, p. 169-189.

BUSEMEYER, Marius R., "Determinants of Public Education Spending in 21 OECD Democracies, 1980-2001", *Journal of European Public Policy*, 14(4), 2007, p. 582-610.

CADOT, Olivier et al., "A Political Economy Model of Infrastructure Allocation: An Empirical Assessment", *Centre for Economic Policy Research Working Paper*. (15), 1999, p. 4-33.

CANTOS, Pedro, et al., "Transport Infrastructures, Spillover Effects and Regional Growth: Evidence of the Spanish Case", *Transport Reviews*, 25(1), 2005, p. 25-50.

CAREY, James W., *Communication as culture, revised edition: Essays on media and society*. Routledge, 2008.

CASTELLS, Antoni-Albert Sole-Olle, "The Regional Allocation of Infrastructure Investment: The Role of Equity, Efficiency and Political Factors", *European Economic Review*, 49(5), 2005, 1165-1205.

CASTELLS, Manuel-Mireia et al., *Mobile Communication and Society: a global perspective*. The MIT Press, 2007.

CELBIŞ, Mehmet Güney et al., "Infrastructure and Trade: A Meta-Analysis", *Region*, 1(1), 2015, p. 25-64.

COSTA-I-FONT, Joan et al., "Political Competition and Pork-Barrel Politics in the Allocation of Public Investment in Mexico", *Public Choice*, 116(1-2), 2003, p. 185-204.

DEBARSY, Nicolas-Cem Ertur, "Testing for Spatial Autocorrelation in a Fixed Effects Panel Data Model", *Regional Science and Urban Economics*, 40(6), 2010, p. 453-470.

DING, Lei et al., "Telecommunications Infrastructure and Regional Income Convergence in China: Panel Data Approaches", *The Annals of Regional Science*, 42(4), 2008, p. 843-861.

DÖKMECI, Vedia-Lale Berköz, "International telecommunications in Turkey", *Telecommunications Policy*, 20(2), 1996, p. 125-130.

DRUKKER, David M., et al., "SPPACK: Stata Module for Cross-Section Spatial-Autoregressive Models (Version S457245)", *Boston College Department of Economics*, 2011.

ELHORST, J. Paul, "Specification And Estimation Of Spatial Panel Data Models", *International Regional Science Review*, 26(3), 2003, p. 244-268.

ELHORST, Paul J. et al., "The Impact of Interaction Effects among Neighbouring Countries on Financial Liberalization and Reform: A Dynamic Spatial Panel Data Approach", *Spatial Economic Analysis*, 8(3), 2013, p. 293-313.

ELHORST, Paul J., "Applied Spatial Econometrics: Raising the Bar", *Spatial Economic Analysis*, 5(1), 2010, p. 9-28.

ELHORST, Paul J., *Spatial Panel Data Models*, Springer Berlin Heidelberg-Berlin, Heidelberg 2014, p. 37-93.

ELHORST, Paul J.-Sandy Freret, "Evidence of Political Yardstick Competition in France Using A Two-Regime Spatial Durbin Model with Fixed Effects", *Journal of Regional Science*, 49(5), 2009, p. 931-951.

ERTUR, Cem-Antonio Musolesi, "Spatial Autoregressive Spillovers vs Unobserved Common Factors Models: A Panel Data Analysis of International Technology Diffusion", *Centre d'Economie et Sociologie Appliquees A L'agriculture Et Aux Espaces Ruraux Working Paper*, 2012/09, 2012, p. 1-38.

FATİH, Gökyurt, *Kamu Yatırımlarının Programlama ve İzleme Sürecine Yerelin Katılımı*, (Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, Uzmanlık Tezi), Ankara 2010.

FERNALD, John, "Roads to Prosperity? Assessing the Link Between Public Capital and Productivity", *The American Economic Review*, 89(3), 1999, p. 619-638.

FLORAX, Raymond J.-Arno van der Vlist, "Spatial Econometric Data Analysis: Moving Beyond Traditional Models", *International Regional Science Review*, 26(3), 2003, p. 223-243.

GLOMM, Gerhard-Balasubrahmanian Ravikumar, "Public Investment in Infrastructure in A Simple Growth Model", *Journal of Economic Dynamics and Control*, 18(6), 1994, p. 1173 - 1187.

HANSEN, Niles M., "The Structure and Determinants of Local Public Investment Expenditures", *The Review of Economics and Statistics*, 47(2), 1965, p. 150-162.

HIRSCH, Werner Z., "Expenditure Implications of Metropolitan Growth and Consolidation", *The Review of Economics and Statistics*, 41(3), 1959, p. 232-241.

HOLTZ EAKIN, Douglas-Mary E. Lovely, "Scale Economies, Returns to Variety, and the Productivity of Public Infrastructure", *Regional Science and Urban Economics*, 26(2), 1996, p. 105-123.

Hoover, E. M.-Giarratani, F, *An Introduction to Regional Economics*, 1971.

James LeSage-Kelley Pace, *Introduction to Spatial Econometrics*, Boca Raton, FL: Chapman & Hall/CRC, 2009.

JOANIS, Marcelin "The Road to Power: Partisan Loyalty and the Centralized Provision of Local Infrastructure", *Public Choice*, 146(1-2), 2011, p. 117-143.

KALENKOSKI, Charlene- Donald Lacombe (2013). Minimum wages and teen employment: A spatial panel approach. *Papers in Regional Science*, 92(2), p. 407-417.

KELEJIAN, Harry H.-Ingmar R. Prucha, "A Generalized Spatial Two-Stage Least Squares Procedure for Estimating A Spatial Autoregressive Model With Autoregressive Disturbances", *The Journal of Real Estate Finance and Economics*, 17(1), 1998, p. 99-121.

KEMMERLING, Achim-Thilo Bodenstein, "Partisan politics in regional redistribution: Do parties affect the distribution of EU structural funds across regions?", *European Union Politics*, 7(3), 2006, p. 373-392.

KEMMERLING, Achim-Andreas Stephan, "The Politico-Economic Determinants and Productivity Effects of Regional Transport Investment in Europe", *EIB Papers*, 13(2), 2008, p. 36-60.

LAGENDIJK, Arnoud et al., "The Role of Regional Development Agencies in Turkey: From Implementing EU Directives to Supporting Regional Business Communities?", *European Urban and Regional Studies*, 16(4), 2009, p. 383-396.

LAKSHMANAN, Tiruvarur et al, "Benefits and costs of transport", *Papers in Regional Science*, 80(2), 2001, p. 139-164.

LEE, Lung Fei-Jihai Yu, "Estimation of Spatial Autoregressive Panel Data Models with Fixed Effects", *Journal of Econometrics*, 154(2), 2010a, p. 165-185.

LEE, Lung Fei-Jihai Yu, "Some Recent Developments in Spatial Panel Data Models", *Regional Science and Urban Economics*, 40(5), 2010b, p. 255-271.

LIMAO, Nuno-Anthony J. Venables, "Infrastructure, Geographical Disadvantage, Transport Costs, and Trade", *The World Bank Economic Review*, 15(3), 2001, p. 451-479.

LONGO, Roberto-Khalid Sekkat, "Economic Obstacles to Expanding Intra-African Trade", *World Development*, 32(8), 2004, p. 1309-1321.

LUCA, Davide-Andres Rodriguez Pose, "Distributive Politics and Regional Development: Assessing the Territorial Distribution of Turkey's Public Investment", *The Journal of Development Studies*, 51(11), 2015, p. 1518-1540.

MARTINEZ, Zarzoso, et al, "Augmented Gravity Model: An Empirical Application to Mercosur-European Union Trade Flows", *Journal of Applied Economics*, 6(2), 2003, p. 291-316.

MIZUTANI, Fumitoshi-Tomoyasu Tanaka, "Productivity Effects and Determinants of Public Infrastructure Investment", *The Annals of Regional Science*, 44(3), 2008, p. 493-521.

MONASTIRIOTIS, Vassilis-Yannis Psycharis, "Between Equity, Efficiency and Redistribution: An Analysis of Revealed Allocation Criteria of Regional Public Investment in Greece", *European Urban and Regional Studies*, 21(4), 2014, p. 445-462.

MONTOLIO, Daniel-Albert Sole-Olle, "Road Investment and Regional Productivity Growth: The Effects of Vehicle Intensity and Congestion", *Papers in Regional Science*, 88(1), 2009, p. 99-118.

MORENO, Rosina-Enrique Lopez-Bazo, "Returns to Local and Transport Infrastructure Under Regional Spillovers", *International Regional Science Review*, 30(1), 2007, p. 47-71.

NICKELL, Stephen "Biases in Dynamic Models with Fixed Effects", *Econometrica*, 49(6), 1981, p. 1417-1426.

NIJKAMP, Peter, *Infrastructure and Suprastructure in Regional Competition: A Deus Ex Machina?* Springer, 2000.

PAINTER, Gary- Kwi-Hee Bae, "The Changing Determinants of State Expenditure in the United States: 1965-1992", *Public Finance and Management*, 9(4), 2001, p. 370-392.

PFAFFERMAYR, Michael, "Spatial Convergence of Regions Revisited: A Spatial Maximum Likelihood Panel Approach", *Journal of Regional Science*, 52(5), 2012, p. 857-873.

RANDOLPH, Susan et al., *Determinants of Public Expenditure on Infrastructure: Transportation and Communication*. The World Bank, 1999.

REY, Sergio, "Spatial Empirics for Economic Growth and Convergence", *Geographical Analysis*, 33(3), 2001, p. 195-214.

ROODMAN, David, "How to Do XTBOND2: An Introduction to Difference and System GMM In Stata", *Stata Journal*, 9(1), 2009, p. 86-136.

SCHAFFER, Mark, "XTIVREG2: Stata Module to Perform Extended IV/2SLS, GMM and AC/2HAC, LIML and K-Class Regression for Panel Data Models", *Statistical Software Components*, Boston College Department of Economics, 2005.

SOLE-OLLE, Albert, "Inter-Regional Redistribution Through Infrastructure Investment: Tactical or Programmatic?", *Public Choice* 156(1-2), 2013, p. 229-252.

STEPHAN, Andreas, "Regional Infrastructure Policy and its Impact on Productivity: A Comparison of Germany and France", *Discussion papers Wissenschaftszentrum Berlin für Sozialforschung*, (2), 2001, p. 3-41.

Thakuriah, Piyushimita et al. "Costs and Benefits of Employment Transportation for Low-Wage Workers: An Assessment of Job Access Public Transportation Services", *Evaluation and program planning*, 37, 2013, p. 31-42.

USLU, Çağrı Levent, "Seat-Vote Elasticity and the Provincial Distribution of Government Spending in Turkey." *Eurasian Economic Review* 7(1), 2017, p. 49-67.

WU, Yanrui, "Export Performance in China's Regional Economies", *Applied Economics*, 39(10), 2007, p. 1283-1293.

ZHENG, Xinye et al., "Central Government's Infrastructure Investment Across Chinese Regions: A Dynamic Spatial Panel Data Approach", *China Economic Review*, 27, 2013, p. 264-276.

YAMANO, Norihiko-Toru Ohkawara, "The Regional Allocation of Public Investment: Efficiency or Equity?", *Journal of Regional Science*, 40(2), 2000, p. 205-229.

YU, Yihua et al., "On the Determinants of Public Infrastructure Spending in Chinese Cities: A Spatial Econometric Perspective", *The Social Science Journal*, 48(3), 2011, p. 458-467.

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE İRAN'IN İRAK KÜRTLERİYLE İLİŞKİLERİ VE BAĞIMSIZLIK REFERANDUMUNA YAKLAŞIMI*

Iran's Relations with Iraq Kurds from Past to Present and Its Approach to the Referendum on Dependence

Haval Azad MOHİALDEEN**

Öz

I. Dünya Savaşı'ndan sonra Iraklı Kürtler, zaman zaman ayaklanmıştır. İran ise Şeyh Mahmud Berzenci, Şeyh Ahmed Barzani ve Molla Mustafa Barzani önderliğinde gerçekleşen ayaklanmalara destek vermiştir. Ancak İran, Irak'taki çıkarlarını elde edince, Kürtlere sağladığı desteği kesmiştir. İran; Türkiye ve Suriye'nin aksine Irak'taki Kürt varlığını kendi ulusal güvenliğine tehdit olarak görmesine rağmen Iraklı Kürtlerle yakın ilişki kurmuştur. Bu bağlamda İran, onları kendi çıkarları doğrultusunda kullanmaya çalışmaktadır. İran, İKBY'yle yakın ilişkilerine rağmen Irak'la ilişkilerini göz ardı etmeyip Irak'ın toprak bütünlüğünü korunması yönünde hareket etmekte ve bağımsız bir Kürt devletinin kurulmasına karşı çıkmaktadır. Nitekim İran'ın 25 Eylül 2017 tarihinde gerçekleşen bağımsızlık referandumuna karşı sert tutumu bunun en somut örneğidir.

Anahtar Kelimeler: Ortadoğu, İran, Irak, İKBY, Bağımsızlık Referandumu.

Abstract

After the World War I Iraqi Kurds have often risen against the Iraqi central government. Iran has supported the revolutions led by Sheikh Mahmud Barzanji, Sheikh Ahmed Barzani, and Mulla Mustafa. It has ended the support provided to Iraqi Kurds after achieving its benefits in Iraq each time. To the contrary of Turkey and Syria, Iran has established a close relationship with Iraqi Kurds. Maintaining this relationship, it has used the Iraqi Kurds to achieve its own benefits. Iran continued its relation with Iraq also and has always acted towards keeping its territorial unity. Thus, Iran's tough attitude about the independence referendum held on the 25th of September 2017 is the best embodiment of this.

Keywords: Middle East, Iran, Iraq, KRG, Independence Referendum.

* Makale Geliş Tarihi: 12.03.2019 – Yayına Kabul Tarihi: 20.05.2019

** Arş., Gör., Süleymaniye Üniversitesi, e-posta: haval.mhedin@univsul.edu.iq, ORCID: 0000-0002-7038-9379.

Giriş

Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra İngiltere'nin manda yönetimine giren Irak, 1932 yılında bağımsızlığı ilan etmiştir. Bağımsızlıktan önce Irak Kürtleri, Şeyh Mahmut Berzenci önderliğinde İngilizlere karşı isyan etmiştir. Berzenci'nin İngilizler tarafından tutuklanması, Irak Kürtlerini kısa bir süreliğine sindirmiştir. Berzenci'den dolayı oluşan boşluk Barzaniler tarafından doldurulmuştur. Irak bağımsız olduktan sonra Iraklı Kürtler, önce Şeyh Ahmed Barzani ve daha sonra da Molla Mustafa Barzani liderliğinde ayaklanmışlardır. Bu dönemde İran, Irak Kürtlerinin ayaklanmalarını desteklemiştir. Ancak İran, dış politikada Irak Kürtlerine pragmatist bir tutumla yaklaşmıştır. Nitekim Tahran, Irak'taki çıkarlarını elde ettiğinde Kürtlere verdiği desteği geri çekmekte, merkezi hükümetle anlaşma yoluna gitmekteydi. 1961 yılında İran tarafından desteklenen Molla Mustafa Barzani, merkezi hükümete karşı ayaklanma başlatmıştır. 1975 yılında da İran ile Irak arasında imzalanan ve Şat'ül Arab su yolu üzerinde İran'ın lehine bazı düzenlemeler içeren Cezayir Antlaşması'yla birlikte Tahran, Irak Kürtlerine verdiği desteği kesmiştir. Ancak İran-Irak Savaşı başladığında İran, Irak Kürtlerinin desteğini almaya da çalışmıştır.

1992 yılında Irak Kürt Bölgesel Yönetimi'nin (IKBY) kurulması, İran tarafından kendi ulusal güvenliğine yönelik bir tehdit olarak değerlendirilmiştir. Buna rağmen İran, bölgesel yönetimin kurulmasına destek vermiştir. Tahran, kısa bir süre içinde bölgesel yönetimle ilişkileri geliştirmeye başlamıştır. Bu dönemde Tahran, Celal Talabani liderliğindeki Kürdistan Yurtseverler Birliği'yle (KYB) olan ilişkilerine ayrı bir önem vermiştir.

İran, bölgedeki etkisini arttırmak ve kendi ulusal güvenliğini sağlamak adına Şii Hilali oluşturmaya çalışmaktadır. Bu bağlamda Irak'ı kendi nüfuz alanı olarak gören Tahran, bir yandan Şii mezhebi üzerinden Irak'taki etkisini arttırırken; diğer yandan da Irak Kürtleriyle ilişkilerini sürdürmektedir.

İran'ın Ortadoğu Politikası

İran, güçlü devlet geleneğinin ve zengin kültürün yanı sıra önemli bir jeopolitik konuma sahiptir. Ayrıca sahip olduğu ekonomik, askeri ve siyasi gücü nedeniyle 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren mühim bir bölgesel aktör haline gelmiştir. İran'ın Ortadoğu politikasına baktığımızda, genel itibariyle kompleks bir yapı karşımıza çıkmaktadır. İran'ın dış politikasında ekonomik, askeri ve siyasi olaylarla birlikte dini, ideolojik ve son yıllardaki nükleer faaliyetler bağlamında yaşanan teknolojik gelişmeler belirleyici olmaktadır.¹

Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra İran, Sovyetler Birliği ile İngiltere arasında tampon bölge olarak görülmüştür. 1941 yılında bu iki devletin İran'ı işgal etmesinin hedefi de Pehlevi Hanedanlığı idaresindeki petrol alanlarının ele geçirilmesiydi. İşgal hareketinden dolayı bahsi geçen dönemde İran'ın Ortadoğu'ya yönelik aktif politikasından bahsetmek mümkün değildir. İngiltere'nin 2 Mart 1946 tarihinde, Sovyetler Birliği'nin ise ABD'nin baskısıyla, 4 Nisan 1946 tarihinde İran'dan çekilmesi, bahse konu ülke için yeni bir dönemin başlangıcı olmuştur.²

İkinci Dünya Savaşı sonrasında İran Başbakanı Muhammed Musaddık tarafından başlatılan İran Petrol Şirketi'ni millileştirme girişimi, İran ile İngiltere arasında krize neden olmuştur.³ 1953 yılında İngiltere ve ABD'nin yardımlarıyla İran Ordusu tarafından Musaddık Hükümeti düşürülmüştür.⁴ Cleveland'a göre Musaddık Hükümeti'nin düşürülmesi, İran'daki ABD etkisinin artmasına sebebiyet vermiştir.⁵ Nitekim bu durum, İkinci Dünya Savaşı'ndan 1979 yılında meydana gelen İran İslam Devrimi'ne kadar olan

1 Barış Doster, "Bir Bölgesel Güç Olarak İran'ın Ortadoğu Politikası", *Ortadoğu Analiz*, 4(44), 2012, s. 44-51.

2 Fahir Armaoğlu, *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi 1914-1995*, Timaş Yayınları, İstanbul 2014, s. 191; Tayyar Arı, *Geçmişten Günümüze Orta Doğu: Siyaset, Savaş ve Diplomasi*, Dora Yayınları, Bursa 2014, s. 426.

3 Türel Yılmaz Şahin, *Uluslararası Politikada Orta Doğu*, Barış Yayınları, Ankara 2016, s. 77-78.

4 Yılmaz Şahin, *a.g.e.*, s. 80-83.

5 William L. Cleveland, *Modern Ortadoğu Tarihi*, çev. Mehmet Harmanlı, Agora Kitaplığı, İstanbul 2008, s. 324-325.

dönemde, İran'ın bölgeye yönelik politikalarını etkilemiştir. Şah Muhammed Rıza Pehlevi döneminde İran, ABD'nin Ortadoğu'daki en önemli müttefiklerinden biri olmuştur. İslam Devrimi'ne giden süreçte Şah rejiminin ABD'yle olan sıkı ilişkilerinden rahatsızlık duyan toplumsal gruplar ise Şah rejimini eleştirmişlerdir. Devrim öncesi dönemde İran'ın bölge politikası; ülkenin Körfez bölgesindeki etkisini arttırmak, Şat'ül Arab su yolu sorununu kendi lehine çözmek ve bunun için de Kürtleri destekleyerek Irak'a baskı yapmak şeklindedir.⁶ Görüldüğü üzere, İslam Devrimi'ne kadar olan süreçte İran, bölgede önemli bir rol oynamamıştır. İslam Devrimi'nden sonraki süreçte ise İran dış politikası geri dönüşü olmayan bir yola girmiştir. Öyle ki İran, ABD'yle tüm diplomatik ilişkilerini kesmiş, bağımsız bir dış politika yürütmeye başlamıştır.⁷ Ancak devrimden bir yıl sonra Saddam Hüseyin, Cezayir Antlaşması'nın İran lehine olmasını bahane ederek, İran'ın içinde bulunduğu iç karışıklıktan yararlanmak suretiyle bu ülkeye savaş açmıştır. İran-Irak rekabeti, tarihi Arap-Fars rekabetine dayandığından dolayı İran-Irak rekabetini bölgesel sorunlara indirgemek yetersiz kalmaktadır. II. Körfez Savaşı'ndan sonra Irak'ta Baas rejiminin son bulması ise İran'ın Irak'taki nüfuzunu arttırmıştır.

İslam Devrimi'nden sonra İran'ın bölge politikası, devrim ihracı ideali üzerinden şekillenmiştir. Bunun için Tahran'ın başvurduğu yöntem ise Şii nüfusun yoğun olduğu Irak, Suriye, Lüban, Yemen ve Bahreyn⁸ gibi ülkelerde etkisini arttırmak ve bu ülkeleri, Suriye hariç, rejim değişikliğine teşvik etmektir.⁹ İran, söz konusu ülkelerde Şiilik vurgusuyla öne çıkan mezhepçi politikasını uygulayarak Ortadoğu'da eyalet sistemini gerçekleştirmek

6 Wrya Rahmani, *Şorışı Eylül Le Belgeneme Nheniyekani Amerikada*, Tahran Yayınları, İran 2013, s. 39.

7 Benan Kepsutlu, *Amerikan'ın Ortadoğu Politikası 90'lardan Bugüne, Başkandan Başkana Ortadoğu Politikası*, İnkılap Yayınları, İstanbul 2016, s. 57-59.

8 Şah döneminde İran Anayasası'nda hiçbir şekilde ülkedeki diğer etnik gruplardan bahsedilmemiştir. Hatta Şiilerin yaşadığı diğer ülkeleri kendi toprakları olarak görmüştür. İran, 1920'li yılların sonlarında Bahreyn'in de kendi egemenliği olması gerektiğini ileri sürmüş, bunun için Milletler Cemiyetine başvurmuştur. Detaylı bilgi için bkz. Naznaz Abdulkadir, *Siyaseti İran Bermber Be Bzwtneway Rzgari Xwazi Kürt Le Kürdistanı Irak 1961-1975*, Aras Yayınları, Erbil 2008, s. 38-40.

9 Kadir Ertaç Çelik, "İslam Devrimi Sonrası İran'da Kimlik ve Dış Politika: Konstrüktivist Bir Bakış", *Bölgesel Çalışmalar Dergisi*, 1(1), s. 265-266.

istemektedir.¹⁰ Bunun için de din faktörü aracılığıyla Şii Hilali'ni¹¹ oluşturmak ve bu minvalde bölgedeki rejimleri kuşatarak Şii Hilali olarak nitelendirilen savunma hattını oluşturmayı hedeflemiştir. Böylece Tahran, kendisine yönelen tehditleri bertaraf etmeye çalışmıştır. Ayrıca İran, bölgedeki enerji kaynakları¹² üzerindeki etkinliğini de arttırmayı amaçlamaktadır.¹³

İran, 2004 yılından sonra, kara yoluyla Tahran'dan Irak'a, Irak'tan Suriye'ye ve Suriye'den Lübnan'a ulaşabilmek adına "Şii Hilali Yolunu" tesis etmeyi düşünmüştür. Lakin ABD'nin Irak'taki varlığı, İran'ın bu projesinin önündeki temel engeldir. Ancak 2011 yılında ABD askerinin Irak'tan çekilmesiyle birlikte İran, Şii Hilali projesi kapsamında amaçladığı kara yolunu inşa etmeye başlamıştır. Bölgede Devletü'l Irak ve's Şam'ın (DEAŞ) ortaya çıkması ise DEAŞ'la mücadele argümanını kullanan İran'ın önünü açmış ve Tahran yönetimi, bu projeye hız vermiştir.¹⁴

Tahran, Şii Hilali'ne dâhil ettiği ülkelerde Şii milis güçler aracılığıyla etkinliğini arttırmaktadır. Bunun için de bahsi geçen ülkelerde milis güçler aracılığıyla kontrolü altında olabilecek büyük ve güçlü bir askeri koalisyon kurmaya çalışmaktadır. 2010 yılının Aralık ayında Arap Baharı'nın başlaması¹⁵ ve akabinde DEAŞ'ın ortaya çıkması,

10 Sozan Ahmedi, *Astratjije İran Fi Şarq Alawset*, Rudaw Yayınları, Yayın Tarihi: 24.02.2016.

11 Şii Hilali kavramını ilk kez Ürdün Kralı Abdullah dile getirmiştir. Kral Abdullah, 2004 yılının Aralık ayında verdiği bir demeçte, Sünni Arap devletlerinin İran tarafından Şii Hilali aracılığıyla kuşatıldığını söylemiştir. Kral Abdullah'a göre Şii Hilali, İran'dan başlayarak; Irak, Suriye ve Lübnan'ı kapsayacak genişliktedir.

12 Ortadoğu'da bulunan enerji kaynakları, özellikle de Körfez'deki zengin petrol ve doğalgaz kaynakları İran'ın dikkatini çekmektedir. Ayrıca Körfez'den gelebilecek tehditler, İran'ın ulusal güvenliğini tehdit etme kapasitesine sahip olduğundan Tahran'ın Körfez'e yönelik ilgisini artmıştır. Dolayısıyla Körfez'in istikrarı, İran'ın güvenliğini etkilemektedir. Rafsancani döneminden itibaren güvenlik konuları, İran'ın bölgeye yönelik politikasının temelini oluşturmuştur. Bölgenin güvenliğinin sağlanması hem petrol ihracatı ve hem de ülkeye sızma olasılığının önlenmesi bakımından önemlidir. Detaylı bilgi için bkz. Nasser Kashef Asl, *1979 Sonrası İran'ın Ortadoğu Politikası ve Bölge Ülkeleri ile İlişkileri*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara 2009, s. 54-56.

13 Rudaw Araştırma Merkezi, *Kürdistan Dway Oprasyonu Muslu Reqa*, Kürdistan Yayınları, Süleymaniye 2017, s. 137.

14 Hidayet Can, "Hilali Şii Ciyew Bekeda Tedeperet", *Wishe*, <http://wishe.net/details.aspx?hewal&jmare=17623&lor=1>, (Erişim Tarihi: 28.03.2018).

15 Erol Özdemir, "Suriyeli Mültecilerin Türkiye'ye Etkileri", *Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları Dergisi*, 1(3), s. 115.

İran'ın bu hedeflerine ulaşmasını kolaylaştırmıştır. Zira İran, DEAŞ'tan faydalanarak Ortadoğu'daki güç dengesini bozduktan sonra, Irak'taki Sünni gruplara saldırıp onları zayıflatmıştır. Ayrıca bölgede güvensiz bir ortam yaratarak Şii gruplara yardım ulaştırmayı da başarmıştır. Bununla birlikte İran, ABD'nin kendisine yoğunlaşan dikkatini de dağıtmayı başarmıştır.¹⁶ İran, son zamanlarda Ortadoğu'da önemli bir aktör haline gelmiş ve bu bölgedeki istikrasızlıktan yararlanarak kendi ulusal güvenliğini sağlamıştır.

Birinci Dünya Savaşı'ndan 2003'e Kadar İran'ın Iraklı Kürtlerle İlişkileri

İran'ın Kürtlerle ilişkileri çok eskilere dayanmaktadır. Nitekim Kürtler, Safeviler döneminde Osmanlı Devleti ile Safeviler arasında sorun teşkil ettiği gibi, Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra da İngiltere'nin mandası altında Irak'ın kurulduğu tarihten itibaren İran-İrak ilişkilerinde gündem maddelerinden biri olmuştur.¹⁷

Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra, 12 Mart 1921 tarihinde İngiltere öncülüğünde Mısır'ın başkenti Kahire'de yapılan konferansta, Irak'ta bir krallık kurulması kararlaştırılmıştır.¹⁸ Bu dönemde Şah yönetiminin İngiltere'yle ilişkileri iyi olmasına rağmen İran, yeni kurulan Irak devletini tanımamıştır. Bunun nedeni ise Osmanlı Devleti'nden kalan Şat'ül Arab Sorunu'nun çözülememiş olmasıdır. Ayrıca İran, Irak topraklarının önemli bir kısmında; yani Musul'dan Fırat Nehri'ne kadar olan bölge üzerinde hak talep etmekteydi.¹⁹ İran, Irak'taki bu toprakları elde edebilmek için Bağdat Hükümeti'ne karşı Irak'taki Kürt hareketini desteklemiştir. Bu bağlamda Şeyh Mahmut Berzenci, Irak'ta ayaklanma başlattığında, İran üzerinden teçizat getirmiştir. Ayaklanma boyunca İran, Berzenci'ye yardımda bulunmuştur.

16 Ahmedî, a.g.m.

17 Asger Cafer Wildani, "Kurd w Peywandiyekani İran-Iraq", *Kürdistan Stratejik Araştırma Merkezi*, 19, İran Dosyası, Eylül 2010, s. 3-4.

18 Yılmaz Şahin, a.g.e., s. 21.

19 Ahmed Nasır, *Keşey Kürd Lepeiwandiyekani Newan İran İraq le Salani 1921-1936*, Kürdistan Araştırma Merkezi Yayınları, Süleymaniye 2010, s. 17.

Öyle ki Berzenci, faaliyetlerini İran sınırında yoğunlaştırmıştır. Bu süreçte Berzenci, İran'dan bazı ağır silahlar satın almıştır.²⁰ İran'ın Irak'taki Kürt hareketine desteği ise Irak'ı önlem almaya sevk etmiştir. Bu sebeple de Bağdat Hükümeti, 25 Mart 1924 tarihinde Adalet Antlaşması olarak bilenen ve Irak'taki İran vatandaşlarını dışlayan bir antlaşma imzalamıştır.²¹ Buna karşılık İran, Berzenci'ye olan desteğini daha da arttırmıştır. Lakin Tahran, ilk aşamada arttırdığı desteği, anlaşmadan kısa bir süre sonra kesmiştir. Hatta Tahran yönetimi, bununla da kalmayıp İran-Irak sınırında bulunan Berzenci'ye karşı hareket geçmiştir.²² Berzenci'nin başlattığı ayaklanma, İngiltere ile İran arasındaki ilişkileri olumsuz etkilemiştir. Bu nedenle İngiltere, İran'dan Berzenci'ye olan desteğini kesmesini ve Irak'ın egemenliğine saygı duymasını istemiştir.²³ Bunu üzerine İran, Berzenci'ye verdiği desteği tamamen kestiği gibi, Irak'ı da resmen tanımıştır.²⁴

1931 yılında ise Irak Kralı Faysal, Tahran'ı ziyaret ederek ülkesinin İran'la olan sorunlarını diyalog yoluyla çözmeye çalışmıştır. Bu ziyarette İran, Kral Faysal'dan Irak'taki Kürtlere karşı sert davranılmasını, Kürtlerin haklarının göz ardı edilmesini ve Kürtlere kaşı yumuşak siyasetten vazgeçilmesini istemiştir.²⁵

İran, Mahabad Cumhuriyeti'nin²⁶ kuruluşuna kadar Iraklı Kürtlerle ilişkilerini çeşitli yollardan devam ettirmiştir. Ancak Mola Mustafa Barzani, mücadelesinde başarısız olunca, İranlı yetkililer ile Barzani arasında bir görüşme gerçekleşmiştir. Bu görüşmede İran, Barzani'den Mahabad'a gitmemesini ve oradaki devlet yapılanmasına katkı sağlamamasını istemiştir. Ancak Barzani, Tahran'ın bu isteklerini kabul etmeyerek Mahabat'a geçmiştir.²⁷

20 Ahmed Bawar, *Cwlanaway Şex Mahmudw Karigarı Leser Peiwandiyakani İran-İraq, Kürdistan Stratejik Araştırma Merkezi*, 14, İran Dosyası 2009, s. 46-47.

21 Wildani, *a.g.m.*, s. 19.

22 Kemal Merwf, *Yadewariyakani Şex Letifi Hefid*, Süleymaniye 1995, s. 150-155.

23 Cabır İbrahim El Rawi, *Alhdud Aldwliyet w Mwşkilet Alhdud İraq-İran w Drasat Qanuniyet Wasaiqiyet*, Dar el Selem Yayınları, Bağdat 1975, s. 283-285.

24 Bawar, *a.g.m.*, s. 38.

25 Abdulkadir, *a.g.e.*, s. 30-31.

26 Mahabat Kürt Cumhuriyeti 22 Ocak 1946 yılında İran sınırları içerisinde kurulmuştur.

27 Ahmed Bawar, "Serheldani Komari Kürdistan w Roli Kürdani Başwr Ladamezrandnida", *Kürdistan Stratejik Araştırma Merkezi*, 16, İran Dosyası, Aralık 2009, s. 22-30.

Mahabad Cumhuriyeti bağımsızlığını ilan edilince Barzani tarafından desteklenmiş; hatta Barzani, söz konusu devletin ilk genelkurmay başkanı olmuştur.²⁸ Bu gelişmelerden sonra İran'ın Barzani'ye ve hareketine bakışı değişmiştir. Bu yüzden de ikili ilişkilerde gerileme yaşanmıştır.

1958 yılında Irak'ta askeri darbe gerçekleşmiş ve darbeden sonra tesis edilen yeni Bağdat yönetimi, bir yandan İran'daki Kürtleri Şah yönetimine karşı ayaklanmaya teşvik etmiş;²⁹ diğer yandan da İran Kürtleri üzerinden komünist faaliyetlere başlamıştır. Bahsi geçen dönemde İran'daki Tudeh Partisi üyeleri, Irak'a ziyaretler gerçekleştirmektedir. Buna mukabil İran, Irak Kürtleriyle yakın ilişkiler kurarak Abdulkarim Kasım yönetimindeki askeri rejime karşı önlem alıyordu.³⁰ Söz konusu süreçte İran'ın istihbarat örgütü SAVAK, İsrail istihbarat örgütü MOSSAD'la plan yaparak onlarca Iraklı Kürt Peşmergeyi eğitmiştir.³¹ İstihbarat örgütlerin bu desteğiyle Barzani hareketi güçlenmiştir. Bundan dolayı 1961 yılının Eylül ayında Barzani ile Abdulkarim Kasım arasında anlaşmazlıklar çıkmaya başlamıştır.³²

1958-1975 yılları arasında İran, Barzani'ye kesintisiz destek vermiştir. Barzani önderliğinde Irak Merkezi Hükümeti'ne karşı başlayan ayaklanma esnasında Peşmerge sayısı bin kişiyken; İran'ın desteğiyle bu sayı, yirmi bine ulaşmıştır. Nitekim 1968 yılında Baas Partisi, kansız bir darbeye Irak'taki yönetimi ele geçirdikten sonra Kürt ayaklanmasını bastırmaya çalışmıştır. Ancak Barzani hareketinin güçlenmesi ve dış bağlantılarının olması, Baas Partisi'ni ayaklanmanın sonlandırılması için İran'la anlaşmak zorunda bırakmıştır.³³ Bu dönemde Şah'ın girişimleriyle

28 Kris Kochera, *Kürd Lesedey Nozdaw Bistda*, çev. Mohammed Ryani, Karzan Yayınları, 1369, s. 270.

29 Ebdulrehman Qasimlo-Abdulla Hassan Zade, *Kurte Mejwi Pati Dimokrati Kürdistanî İran*, 1381, s. 218.

30 Abdulkadir, *a.g.e.*, s. 89-96.

31 Hawkar Refik Rehman, "Pşgiri İsrail Bo Heremi Kürdistan; Lexebati Çekdariyawa Bo Rifrandomi Serbexoy", *Sharpress*, <https://www.sharpress.net/all-detail.aspx?Jimare=104062>, (Erişim Tarihi: 25.01.2019).

32 Selah Reşid, *Mam Celal Le Lawetiyawa Bo Koşki Komari*, Cilt: 1, Karo Yayınları, Süleymaniye 2017, s. 176.

33 Artun Dinç, "İran'ın Irak'ın Kuzeyindeki Oluşum ve Gelişmelere Yaklaşımı", *21. Yüzyıl Dergisi*, Nisan, Mayıs, Haziran 2008, s. 90-91.

ABD Başkanı Nixon ve Nixon'un ulusal güvenlik danışmanı olan Henry Kissinger Iraklı Kürtlere yardım konusuna yoğunlaşmıştır. Bu durum, ABD'nin ulusal güvenlik belgelerinde de dolaylı olarak görülmektedir.³⁴ Böylece ABD, 1970'li yılların başlarından itibaren CIA aracılığıyla Kürtlere silah yardımı yapmaya başlamıştır.³⁵

11 Mart 1970 tarihinde Irak Merkezi Hükümeti ile Barzani arasında bir antlaşma imzalanmıştır. Bu antlaşmayla Iraklı Kürtler siyasi, ekonomik ve kültürel haklar elde etmiştir. Ancak Bağdat yönetimi ile Barzani'nin anlaşması, İran tarafından olumlu karşılanmamıştır. Şah, Barzani'yi İran'a çağırarak yapılan anlaşmadan çekilmesini ve bunun karşılığında Iraklı Kürtlere her türlü yardımın yapacağını beyan etmiştir.³⁶ Barzani ise bu teklifi kabul etmemiştir. Bunun üzerine Şah ile Barzani arasındaki ilişkiler bozulmaya başlamıştır.³⁷ Ancak İran, Barzani'yle ilişkilerini tamamen kesmemiş; hatta yardımları devam ettirmiştir.³⁸ 6 Mart 1975 tarihinde gerçekleşen OPEC Konferansı'nda Irak, Şat'ül Arab Su Yolu'nda kendi iddialarından vazgeçerek Cezayir Antlaşması'nı³⁹ imzalanmıştır.⁴⁰ Bu antlaşmanın mimarları ise İran Şahı Rıza Pehlevi, Irak Devlet Başkan Yardımcısı Saddam Hüseyin ve ABD Dışişleri Bakanı Henry Kissinger'dır. Söz konusu antlaşma imzalandıktan sonra Şah,⁴¹ Barzani hareketine olan desteğini durdurmuştur.

34 ABD'nin ulusal güvenlik belgelerinin dış politikadaki önemi hakkında detaylı bilgi için bkz. Kadir Ertaç Çelik-Mehmet Seyfettin Erol, "Aralık 2017 Ulusal Güvenlik Strateji Belgesi Bağlamında ABD'nin Karadeniz Politikası ve Türkiye", *KARAM*, 15(60), s. 107-110.

35 Türel Yılmaz Şahin, "ABD ve Iraklı Kürtler", *ORSAM*, <http://orsam.org.tr/orsam/DPAnaliz/12961?dil=tr>, (Erişim Tarihi: 20.03.2018).

36 Abdulkadir, *a.g.e.*, s. 202-204.

37 Zafer Yıldırım, "İran'ın Irak Politikasında Şattularap Suyolu Sorunu", *TASAM*, s. 336-340.

38 Wildani, *a.g.m.*, s. 13-14.

39 Bu antlaşmanın mimarları ise İran Şahı, Irak Devlet Başkan Yardımcısı Saddam Hüseyin ve ABD Dışişleri Bakanı Henry Kissinger'dır. Mesut Barzani, Henry Kissinger'i söz konusu antlaşmanın mimarı olarak nitelendirmiştir. 1993 yılında Washington'a ziyarette bulunduğu esnada Kissinger, Barzani'yle görüşmek istemiştir. Ancak Barzani, Kissinger'in Kürtlerin düşmanı olduğunu ifade ederek görüşmeyi reddetmiştir. Detaylı bilgi için bkz. Hasan Zaza, *Tejnewayek Le Mejwa Siyasiyekei İraq 1908-2008*, çev. Amanj Niemet, Çwarçıra Yayınları, Süleymaniye 2009, s. 155; Abdullah Kıran, *Yeni Bir Ortadoğu ve Kürtler*, Nas Yayınevi, 2016, s. 135-136.

40 Emin Qadr Mine, *Emni Stratiji İraq w Sekuçkey Beisiyan: Terhil, Teirib, Tebis*, Akadimyay Hoşyariu Pegeyandni Kadrani (KYP) Yayınları, Süleymaniye 2012, s. 228; Rahmani, *a.g.e.*, s. 39.

41 İran Şahı, Cezayir'den döndüğünde Kürtlere verilen tüm yardımların kesilmesinin emrini vermiştir. Detaylı bilgi için bkz. Rahmani, *a.g.e.*, s. 44-46.

Cezayir Antlaşması, İran ile Irak arasındaki sorunların çözümünde yetersiz kalmıştır. Yukarıda bahsedildiği üzere Saddam, İran İslam Devrimi'nden sonra İran'ın içinde bulunduğu kargaşadan yararlanarak 1980 senesinin Ekim ayında Cezayir Antlaşması feshederek İran'a savaş açmıştır.⁴² İran-İrak Savaşı başladıktan sonra iki taraf için de Kürtlerin önemi artmıştır. İran, Irak Kürtlerine; Irak ise İran Kürtlerine destek vermiştir. İran, savaşın başladığı ilk yıl Kürtlerle ilişkilerini ilerletmiş ve Irak güçlerine karşı ortak operasyonlar düzenlemeye başlamıştır.⁴³ 1979 yılında İran ile Irak arasındaki ilişkiler bozulmaya başladığında Mesut Barzani⁴⁴ liderliğindeki Kürdistan Demokratik Partisi (KDP), Irak Merkezi Hükümeti'ne karşı İran'dan yardım talep etmiştir. Her ne kadar Kürdistan Yurtseverler Birliği (KYB), savaş başladığında Irak Merkezi Hükümeti'yle anlaşmış ve onun yanında yer almışsa da daha sonra KDP'yle birlikte hareket etmeyi tercih etmiştir.⁴⁵ KYB, 1986 yılında İran'la bir anlaşma imzalamıştır. Yapılan anlaşmada İran, KYB'ye silah yardımıyla bulunacağına söz vermiştir.⁴⁶ Ayrıca Tahran, KYB'nin peşmergelerine ve Kürt sığınmacılara barınma hakkı tanıyarak kendi topraklarını Iraklı Kürt gruplar için üs durumuna getirmiştir.⁴⁷ Iraklı Kürtlere sağlanan bu kolaylıklar karşılığında İran kuvvetleri, KDP ve KYB'nin yardımlarıyla Kuzey Irak'tan Irak topraklarına rahat bir biçimde geçmiştir.⁴⁸

İran-İrak Savaşı, 1988 yılında sona ermiştir. İki ülke arasındaki savaş yaklaşık sekiz yıl sürmüş, taraflar savaş öncesi pozisyonlarını korumuştur. Savaş öncesi dönemde Irak'ın bölgesel güç olma isteği, bölgesel güç potansiyeli olan İran'ı zayıflatmayı gerektiriyordu.

42 Abdullah Purtalbi, "Peiwandiye Siyasiyekani İran w İraq Dway Şorşi İslami", 19, İran Dosyası, Eylül 2010, s. 94-95.

43 Arif Keskin, "İran'ın Kuzey Irak Politikası/İran ve Iraklı Kürtler", *OMRAN Stratejik Araştırmalar Merkezi*, <http://tr.omrandirasat.org/yay%C4%B1nlar%C4%B1m%C4%B1z/makaleler/iran%E2%80%99in-kuzey-irak-politikasi-iran-ve-irakli-kurtler.html>, (Erişim Tarihi: 15.01.2019).

44 1 Mart 1979 tarihinde Molla Mustafa Barzani ölünce hareketin başına oğlu Mesud Barzani getirilmiştir.

45 Emin Salih, *İrak Devletin Çöküşü ve Çatışma Süreci*, Kaknüs Yayınları, İstanbul 2017, s. 180.

46 David McDowall, *Modern Kürt Tarihi*, çev. Abubakır Xoşnav, Milli Eğitim Yayınları, Erbil 2005, s. 571.

47 Dinç, *a.g.m.*, s. 91.

48 Keskin, *a.g.m.*

Savaş boyunca iki ülke yer yer birbirlerine üstünlük sağladılarsa da bu durum süreklilik arz etmemiştir. Irak, savaş boyunca maddi kayıplar yaşamış ve bu kayıplarını telafi etmek için Kuveyt'i önce işgal ve daha sonra da ilhak etmiştir. Irak'ın Kuveyt'ten çıkarılması için ABD öncülüğünde kurulan uluslararası koalisyon ise I. Körfez Savaşı'yla Irak'ı Kuveyt'ten çıkarmıştır. I. Körfez Savaşı'nda Irak'ın yenilmesiyle birlikte ülkedeki Şiiler ve Kürtler ayaklanmıştır. Saddam, Irak'ın güneyinde meydana gelen Şii ayaklanmasını bastırdıktan sonra, Irak'ın kuzeyine yönelmiştir. Kendilerine karşı kimyasal silahların kullanılmasından endişelenen yaklaşık 2 milyon Iraklı Kürt, Türkiye ve İran sınırına doğru yönelmiştir. 1991 yılında bölgede yaşanan sığınmacı krizi nedeniyle İran ve Türkiye sığınmacılara sınır kapılarını açmıştır.⁴⁹ Iraklı Kürt sığınmacılar için Irak'ın kuzeyinde güvenli bölgenin oluşturulmasıyla,⁵⁰ sığınmacılar bu bölgeye geçmiştir.⁵¹

I. Körfez Savaşı'ndan sonra Iraklı Kürtlerin uluslararası alanında elde ettiği destekler, bölgedeki diğer devletlerin politikalarını etkilemiştir. Nitekim İran, Iraklı Kürtlerle ilişkilerine önem vererek bölgeden kaynaklanabilecek tehditleri kontrol etmek istemiştir.⁵² I. Körfez Savaşında sonra ise KDP ile KYB arasında da anlaşmazlıklar meydana gelmiştir. Bu süreçte İran, "arabulucu ve barıştırmacı" bir rol oynamakla birlikte KYB'ye açık destek vermiştir.⁵³

49 Erol Özdemir, "Türk Dış Politikası Açısından Bir Kriz Örneği: I. Körfez Savaşı ve Türkiye'ye Gelen Iraklı Kürt Sığınmacılar", *Bölgesel Çalışmalar Dergisi*, 1(1), s. 219.

50 Irak merkezi hükümeti, Iraklı Kürtlere karşı daha önce kimyasal silahlar kullanarak Halepçe soykırımının da içinde olduğu Enfal (Ganimet) saldırıları gibi büyük katliamları gerçekleştirmiştir. Bunların yanı sıra petrol yataklarının bulunduğu bölgelerdeki Kürtleri toplu göçe zorlayarak yerlerine Arapları yerleştirmiş, etkin Araplaştırma politikaları yürütmüştür. Irak merkezi hükümetinin saldırılarından bölgedeki Kürtleri korumak için BM Güvenlik Konseyi'nin aldığı 1991 tarihli 688 sayılı karar ile gerçekleştirilen huzur operasyonu ve akabinde yürürlüğe konulan Kürtlere saldıracak Irak güçlerinin 36. paralelin kuzeyini geçmelerini önleyecek "Çekiç Güç" uygulaması, Kürtlere kendi bölgelerinde otonom bir yapı kurma fırsatı sağlamıştır. BM'nin bu kararıyla Irak'ın kuzeyinde güvenli bir bölge kurulmuş ve bu bölgenin güvenliğini sağlamak üzere kurulan "Çekiç Güç"ün Türkiye'de konuşlanmasına karar verilmiştir. Detaylı bilgi için bkz. Carole A. O'Leary, "The Kurds of Iraq: Recent History, Future Prospects", *Middle East Review of International Affairs*, 6(4), December 2002, s. 17.

51 Mehmet Ali Güller, *Suriye'nin Sevr'i Amerikan Koridoru*, Kaynak Yayınları, İstanbul, s. 27.

52 Kashaf Asl, *a.g.t.*, s. 127.

53 Keskin, *a.g.m.*

İran, Kuzey Irak'taki gelişmeleri hem tehdit hem de fırsat olarak görmektedir. Kuzey Irak'taki Kürtler, I. Körfez Savaşı'na kadar İran'dan destek almıştır. Ancak I. Körfez Savaşı sonrası dönemde Iraklı Kürt sığınmacılar için Türkiye, Fransa ve ABD gibi bölgesel ve küresel güçlerin girişimiyle güvenli bölge ve uçuşa yasak bölge oluşturulması Iraklı Kürtlerin sadece İran'la değil; diğer devletlerle de olumlu münasebetler geliştirdiğini göstermektedir. Özellikle de ABD, İran'ın etkisini kırmak için Barzani gibi aktörlerle yakın ilişkiler kurmuştur.⁵⁴ Bu durum, İran'ın ulusal güvenliğine yönelik tehdit algısı oluşturmuştur. Ayrıca Kuzey Irak'taki gelişmeler, İran'daki Kürtleri de etkilemektedir.⁵⁵

İran, kendi içerisindeki Kürtlerin Kuzey Irak'taki gelişmelerden etkilenmesinden dolayı onların ayrılıkçı faaliyetlere yönelmesinden çekinmiştir. Ancak bu çekincelere rağmen İran, Kuzey Irak'ta fiili bir yapının oluşması ve Irak Merkezi Hükümeti'ne karşı, bu yapıyla birlikte hareket etme imkânını elde etmiştir. Bu noktada İran için Irak'taki Kürt varlığı Irak'a karşı kullanabileceği önemli bir unsur olurken; Kuzey Irak'tan Türkiye'ye yönelik saldırılar gerçekleştiren PKK da bir koz olarak kullanılabilir. Bu bağlamda İran, Kürtleri komşularına karşı bir araç olarak kullanırken; Kuzey Irak'taki KDP ve KYB'den kendi çıkarları doğrultusunda yararlanmayı da bilmıştır. Nitekim İran, İran Kürdistan Demokrat Partisi'nin (İKDP) ABD, Batılı devletler ve Türkiye'yle yakınlaştığı dönemlerde, Kuzey Irak Kürtleriyle ilişkilerini yoğunlaştırmış ve bölgede gerçekleşen güvenlik ve dış politika alanlarındaki gelişmelerde Batı'ya karşı bir denge oluşturmaya gayret etmiştir.⁵⁶

2005 Sonrası İran-İKBY İlişkileri

1991 yılının Aralık ayında KDP, KYB ve bu iki parti dışındaki 8 parti bir araya gelerek Irak Kürdistan Cephesi'ni kurmuştur. Irak Kürdistan Cephesi, Irak'taki Kürt bölgelerinde seçime gitme kararı

54 Mehmet Seyfettin Erol-Kadir Ertaç Çelik, "ABD'nin Suriye Politikasında Vekil Aktör Olarak Terör Örgütleri: YPG Örneği", *Bölgesel Araştırmalar Dergisi*, 3(1), Mayıs 2019, s. 31.

55 Dinç, *a.g.m.*, s. 92-93.

56 Deniz Demir, "ABD'nin Irak İşgaline Kadar Kuzey Irak'taki Kürt Varlığının İran'ın Bölgesel Güvenlik Politikaları Açısından Değerlendirilmesi", *Kafkassam*, <https://kafkassam.com/iraktaki-kurt-varligi-ve-iranin-bolgesel-guvenlik-politikalari.html>, (Erişim Tarihi: 26.01.2019).

almış ve seçimler, 17 Mayıs 1992 tarihinde yapılmıştır. Seçimlerde 105 üyeli parlamentoda KDP ve KYB 50'ser koltuk kazanmışlardır. Ardından 7 Temmuz 1992 tarihinde KDP ve KYB'nin temsil imkânı bulduğu bakanlar kurulunun oluşturulmasıyla, devletleşme yolunda önemli bir adım atılmıştır. Bu noktada Iraklı Kürt liderler, amaçlarının Irak'tan ayrılarak bağımsız bir devlet kurmak olmayıp; Irak içinde federe bir devlet oluşturmak istediklerini açıklamışlardır.⁵⁷ IKBY'nin federe devlet niteliğiyle ilgili yetkileri ise 2005 tarihli Irak Federal Anayasası'yla legal statüye kavuşmuştur. Bu gelişmelerle ilgili olarak İran; Iraklı Kürtlerin federasyon taleplerinin bölgedeki tek destekçisi olmuştur. Bu bağlamda Tahran yönetimi, Erbil ve Süleymaniye'de konsolosluk açarak IKBY'yle ilişkilerini geliştirmek istemiştir.⁵⁸

İran, 2003 yılında ABD'nin Irak'ı işgali sonrasında yaşanan süreçte, söz konusu ülkede yaşanan gelişmelere de kayıtsız kalmamıştır. Bunun nedeni İran'ın Irak'ı ulusal güvenliğinin bir parçası olarak görmesidir. Nitekim Tahran yönetimi, Irak'ın işgalinden kısa bir süre sonra bu ülkeyle ilişkilerinde de dengeyi sağlamıştır. Bunu iki şekilde yapmıştır. Birincisi Irak'ta istikrarsızlık politikası izlemek, ikincisi ise bu istikrarsızlıkla beraber Kürtler, Şiiler ve Sünniler arasında denge politikası yürütmektir. Böylece Tahran, bahsi geçen gruplar üzerindeki etkisini arttırmıştır. Ancak bölgesel ve küresel güçlerin Sünnilere ve Kürtlere olası desteği, İran'ın Irak'ta kurmaya çalıştığı dengeyi tehdit etmiştir.⁵⁹ Bir diğer tehdit de Irak'ta yeniden Sünni grupların iktidara gelmesiydi. Ancak Sünnilerin iktidara gelmesi ve yeni bir sistem kurabilmesi, Kürtlerin desteğini gerektirmektedir.⁶⁰ Bu yüzden de İran, tüm senaryoları göz önünde bulundurarak IKBY'yle ilişkilerine önem vermiştir.

57 Tayyar Arı, *2000'li Yıllarda Basra Körfezi'nde Güç Dengesi*, Alfa Yayınları, İstanbul 1999, s. 247-248.

58 Bayram Sinkaya, "Irak Kürtleri'nin İran ile İlişkileri: Netameli Bir İttifakın Sancılı Seyri", *Ortadoğu Analiz*, 7(66), s. 46-49.

59 Perwez Rehim, *Siyaseti Derewey Komari İslami İran*, Mükriyan Yayınları, Erbil 2014, s. 158-159.

60 Rudaw Araştırma Merkezi, *a.g.e.*, s. 178-179.

Öte yandan petrol ve doğalgaz bakımından zengin yeraltı kaynaklarına sahip olan IKBY, İran ekonomisine büyük bir tehdit oluşturmaktadır. İran, Türkiye ve Batı'ya petrol ve doğalgaz ihraç etmektedir. Bu nedenle de Tahran, Bağdat yönetimi aracılığıyla IKBY'ye baskı yapmakta ve Kürtlerin siyasi ve ekonomik hamlelerini önlemeye çalışmaktadır.⁶¹ Buna ek olarak İran, IKBY'nin Türkiye, İsrail ve ABD'yle geliştirdiği ilişkilerden de rahatsızlık duymaktadır. Özellikle de İsrail'in IKBY aracılığıyla İran sınırlarına kadar yaklaşması, İran'ı tedirgin etmektedir.⁶² İran'ın bir diğer endişesi ise IKBY'deki yönetim modelinin kendi Kürtlerini harekete geçirmesidir. Bütün bu sebepler İran'ın IKBY'yle ilişkilerini sürdürmesini ve IKBY'yi kontrol altına almasını gerektirmektedir. Bu bağlamda İran, IKBY'deki fay hatlarını kullanarak şunları yapmaktadır:

- İran, IKBY'de birtakım sorunlar çıkarmakta ve Bağdat yönetimine baskı uygulamaktadır.⁶³
- Tahran, İran'ın IKBY'deki nüfuzuna karşı koyabilecek güçlü bir partinin veya liderin ortaya çıkmasını önlemeye yönelik faaliyetlerde bulunmaktadır.
- İran, IKBY'nin içişlerine dolaylı yollardan müdahale etmektedir.
- Tahran yönetimi, IKBY'deki partilerle ilişkilerine önem vererek; mevzubahis partileri birbirlerine karşı kullanmaktadır.⁶⁴

İran'ın IKBY'deki etkisini arttırmak için kullandığı bir diğer araç da istihbarat faaliyetleridir. IKBY içerisinde ikilik yaratmak ve bu çerçevede bölgenin iki büyük siyasi oluşumu olan KDP-KYB rekabetini kullanmak için KYB'yle olan münasebetlerine önem veren İran,⁶⁵ KYB'nin etkin olduğu bölgelerde oluşturduğu

63 Rehim, *a.g.m.*

64 İran, 1990'lı yıllarda KDP-KYB arasındaki anlaşmazlıkta KYB'ye destek vermiştir. İki parti arasında yaşanan çekişmeleri yerinde kullanmıştır. Bu stratejisini günümüzde de devam ettirmektedir. Ayrıca KYB'den ayrılan GORAN Hareketi ile yakın ilişkiler kurmuştur.

65 Cenk Tamer, "Türkiye ve İran'ın Irak'ta Güç Tahkim Etme Çabası: Başika Örneği", *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(6), 2016. s. 106.

istihbarat kanallarından faydalanmaktadır. İstihbarat faaliyetleri için tüccarları, turistleri ve diplomatları kullanan İran, özellikle de Süleymaniye bölgesine ağırlık vermektedir.⁶⁶

Bağımsızlık Referandumuna Karşı İran'ın Tutumu

2014 yılında Irak ve Suriye'de ele geçirdiği topraklarla adını duyuran DEAŞ terör örgütü, Irak'a ilerleyerek aynı yılın Ağustos ayında Erbil'i kuşatmıştır. Peşmergenin karşı koyması ve İran ile ABD'nin yardımları neticesinde DEAŞ durdurulmuştur.⁶⁷ Bu süreçte İran, kendi sınırına yakın konumda bulunan Süleymaniye'deki KYB peşmergelerine askeri teçhizat vermiştir. ABD ve Batılı ülkeler ise KYB'yi muhatap almayarak KDP'nin iktidarda olduğu IKBY'ye destekte bulunmuştur. Neticede askeri yardım alan IKBY yönetimi, DEAŞ'ın Irak'ta güç kazanmasını ve kendilerini tehdit etmesini önlemiştir. Ancak Peşmergenin DEAŞ'la mücadelede başarılı olması, Irak Ordusu'nun zayıf olmasından dolayı Peşmergenin tartışmalı bölgelerde kontrolü ele geçirmesini sağlamıştır. Bu da Irak Merkezi Hükümeti ile IKBY arasındaki ilişkilerin gerilmesine ve Barzani'nin bağımsızlık referandumu kararı almasına neden olmuştur.

Barzani'nin bu kararına bölge ülkeleri ve Batılı devletler karşı çıkmıştır.⁶⁸ Özellikle de İran, bağımsızlık referandumunun düzenlenecek olmasına çok sert tepki göstermiş, Irak'ın parçalanmasına sebebiyet verecek her türlü girişime karşı olduğunu açıklamıştır. Celal Hassan Mustafa'ya göre referandumdan önce, Devrim Muhafızları Ordusu'nun Kudüs Gücü Komutanı Kasım Süleymani'nin KYB yetkilileriyle yaptığı bir toplantıda Süleymani, İran'ın referanduma karşı olduğunu ve bu

66 Sherzad Shexani, İran Tehtel Kurdistan Aliraq, *Elaph*, <http://elaph.com/Web/opinion/2016/6/1092592.html>, (Erişim Tarihi: 26.01.2019).

67 Rudaw Araştırma Merkezi, *a.g.e.*, s. 97.

68 Sayıları az olmakla birlikte bazı ülkeler (İsrail gibi) bağımsızlık referandumunu desteklemiştir, bazı ülkeler (Rusya gibi) ise destek vermediği gibi karşı da çıkmamıştır. Bkz. Rudaw Araştırma Merkezi, *a.g.e.*, s. 97.

girişimi önlemeye çalışacağını açıkça belirtmiştir.⁶⁹ Bu bağlamda Süleymani, IKBY'deki yetkililerle görüşerek referandumun yapılmasını önlemeye çalışmıştır.⁷⁰ 20 Haziran 2017 tarihinde de Irak Başbakanı Haydar İbadi, İran Dini Rehberi Ayetullah Hamaney'le görüşmüş ve bu toplantıda, IKBY'deki referanduma karşı olduğunu belirtmiştir.⁷¹

İran'ın bağımsızlık referandumuna karşı olmasının başlıca sebepleri şunlardır:

- Kuzey Irak'ta bağımsız bir Kürt devletinin kurulması, İran'daki Kürtleri etkileyerek söz konusu ülkedeki ayrılıkçı faaliyetleri tetikleyebilir.
- İsrail'in bağımsızlık referandumuna desteğini bildirmesi, İran tarafından kendisiyle sınırdaş İsrail destekli bir devletin kurulması şeklinde yorumlanmış ve bu durum, büyük tehdit olarak değerlendirilmiştir.

İran, Irak ve Türkiye'nin karşı çıkmasına rağmen 25 Eylül 2017 tarihinde Kuzey Irak'ta bağımsızlık referandumu yapılmıştır.⁷² İran, IKBY'nin yaptığı bu referandumun büyük bir hata olduğunu, referandum sonucunun yok sayılmasını gerektiğini açıklamıştır. Irak'ın toprak bütünlüğünün korunması ve Bağdat ile Erbil arasındaki sorunların müzakere yoluyla çözülmesi gerektiğini dile getiren İran, IKBY'ye yönelik bazı tedbirler almıştır. Bu kapsamda İran ile IKBY arasındaki tüm uçuşlar durdurulmuş, sınır kapıları kapatılmış ve petrol ürünlerinin ticareti yasaklanmıştır. Ayrıca

69 Celal Hassen Mustafa, "Metrşiyekan w Asttengekani Dway Rifrandom", *Çatışma ve Sorunları için Kürdistan Araştırmalar Merkezi*, <http://www.kurdistan.com/Political/details.aspx?jicare=1227>, (Erişim Tarihi: 27.01.2019).

70 Said Al-Abyad, "Kurdish Referendum: Between Turkish Threats and Iranian Caution", *Asharq Al-Awsat*, <https://aawsat.com/english/home/article/1031586/kurdish-referendum-between-turkish-threats-and-iranian-caution>, (Erişim Tarihi: 16.01.2019).

71 Arash Karami, "The Reason Tehran is Against Referendum on Iraqi Kurdistan", *Shabtabnews*, <https://english.shabtabnews.com/2017/06/23/the-reason-tehran-is-against-referendum-on-iraqi-kurdistan/>, (Erişim Tarihi: 16.01.2019).

72 Karzan Ömer Ali, "Azmunî Hükmi Şkstxwardu Le Herenî Kürdstanda 'Hokareken w S'naryokan' Dahatw", *Çatışma ve Sorunları için Kürdistan Araştırmalar Merkezi*, <http://www.kurdistan.com/Political/details.aspx?jicare=1274>, (Erişim Tarihi: 20.01.2018).

İran; Irak ve Türkiye'yle olan askeri işbirliğini arttırarak⁷³ sınırda askeri tatbikat yapmıştır. Ancak IKBY'ye yönelik sert söylemlerde bulunması ve yaptırım kararı almasına rağmen İran, IKBY'yle ilişkilerini tam anlamıyla kesmemiştir.

Tahran yönetimi, referandumdan kısa bir süre sonra sınır kapılarını açmış ve IKBY'yle ilişkilerini normalleştirmeye başlamıştır. Öyle ki 21 Ocak 2018 tarihinde IKBY Başbakanı Neçirvan Barzani ve Başbakan Yardımcısı Kubat Talabani İran'ı ziyaret ederek İran Cumhurbaşkanı Hasan Ruhani ve Milli Güvenlik Yüksek Konseyi Sekreteri Ali Şemhani'yle görüşmüştür. Görüşmede Irak'ın toprak bütünlüğüne saygı gösterilmesi ve Bağdat ile Erbil arasındaki sorunların Irak Anayasası'na uygun bir biçimde çözülmesi gerektiği vurgulanmıştır. Dahası İranlı yetkililer, Bağdat ile Erbil arasındaki sorunların çözümü için arabuluculuk yapabileceklerini de söylemiştir. Ayrıca bu toplantılarda, İran ile IKBY arasındaki ekonomik ve ticari ilişkilerin geliştirileceği de vurgulanmıştır.

2018 yılının Şubat ayında Mesrur Barzani'nin ABD ziyareti esnasında Al-Monitor'a verdiği röportajda Barzani, ABD'nin IKBY'ye yönelik politikasını eleştirip İran'la ilişkilerinin önemine dikkat çekmiştir. Hatta bölgedeki istikrarın sağlanması için İran'la işbirliği yapabileceklerini de belirtmiştir. 2-3 Mayıs 2018 tarihlerinde Erbil'de düzenlenen İran-İrak Dördüncü Ticaret Konferansı'nda da İranlı yetkililer ile Mesut Barzani görüşmüş ve İran-İKBY ilişkilerinin geliştirilmesini öngören bir antlaşma imzalanmıştır. Nitekim İran ile IKBY arasındaki ilişkilerde ticaret hacmi artış göstermektedir.

Bilindiği gibi ABD Başkanı Donald Trump, 2018 yılının Mayıs ayında ülkesinin İran'la imzalanan nükleer antlaşmadan çekildiğini duyurmuştur. Akabinde İran'a ekonomik yaptırımlar uygulanacağını da belirtmiştir. İşte bu yüzden de İran, ABD'nin

73 İran, Irak ve Türkiye'nin bağımsızlık referandumuna karşı ortak hareket etmiştir. Bunun için Cumhurbaşkanı düzeyinde ziyaretler gerçekleşmiştir. Detaylı bilgi için bkz. Helkawt Muhammed-Kürdu Drawsekani, *Çatışma ve Sorunları için Kürdistan Araştırmalar Merkezi*, <http://www.kurdistan.com/Political/details.aspx?jmare=1242>, (Erişim Tarihi: 23.01.2019).

ekonomik yaptırımlarının etkisini hafifletmek için IKBY'yle yakınlaşmıştır. Zira ABD, İran'ı her taraftan kuşatmakta ve yalnızca Irak sınırından yapılan geçişleri serbest bırakmaktadır.

İran ile Irak arasında üç tane uluslararası sınır kapısının bulunması ve bu sınır kapılarının IKBY'ye açılması, İran nezdinde IKBY'nin önemini arttırmıştır. IKBY'nin İran'daki temsilcisi Nazim Debax, 7 Ocak 2019 tarihinde Amerika'nın Sesi radyosunun Kürtçe servisine verdiği demeçte, IKBY'nin İran'la ilişkilerini daha da geliştirmesi ve bu ilişkilerin Irak Merkezi Hükümeti'yle birlikte yürütmesi gerektiğini söylemiştir. İran, bu süreçte KDP ile yakınlaşarak IKBY'deki desteğini arttırmak istemiştir. Zira IKBY'deki bütün stratejik makamlar KDP'nin elindedir. Bu bağlamda Süleymani tarafından Irak'taki İran yanlısı gruplara Barzani'yi endişelendirecek tutumlardan uzak durması talimatı verilmiştir. 2018 yılının Aralık Mesut Barzani'nin Bağdat ziyareti esnasında İran'a yakın siyasi oluşumlarla anlaşma yapması da İran ile IKBY arasındaki ilişkilerinin Irak Merkezi Hükümeti dâhil edilerek sürdürüldüğünü göstermektedir.

Sonuç

İran, Irak Merkezi Hükümeti'ne karşı, 1920 yıldan beri, Iraklı Kürtlere taktiksel destek vermiştir. Nitekim İran, Irak'tan istediklerini aldığında Irak Merkezi Hükümeti'ne karşı koz olarak kullandığı Iraklı Kürtlere verdiği desteği kesmiştir. Bununla birlikte Iraklı Kürtlerin İran'a yaklaşmaları ve destek almaları da taktikseldir. Iraklı Kürtler her ne kadar İran'a güvenmemiş olsa da aslında Irak Merkezi Hükümeti'ne karşı İran'la ortak hareket etmeyi pragmatik bulmuştur.

Tüm desteklerine rağmen Kuzey Irak'ta fiili bir yapılanmanın kurulması, İran'ı endişelendirmiş hatta ulusal güvenliğine tehdit olarak görmüştür. Ancak Tahran, Iraklı Kürtlerle ilişkiler kurmayı da önemsemiş ve bu ilişkileri her geçen gün daha da geliştirmiştir.

Irak'ın işgalinden sonra bahse konu ülkedeki siyasi dengeler

yeniden oluşmuştur. Bu süreçte Iraklı Kürtler, kendi otonom bölgelerini anayasal güvenceye alarak Irak'ta federal yapının oluşmasına katkı sağlamışlardır. 2005 yılında Irak Anayasası'nın kabul edilmesiyle IKBY'nin statüsü resmîyet kazanmıştır. Buna rağmen İran'ın IKBY'yle ilişkilerini sürdürmesi, Erbil ve Süleymaniye'de konsolosluk açması, işgalden sonra Irak'ta oluşan siyasi dengelerde Kürtlere verdiği önemi göstermektedir. Ayrıca İran, kendi Kürtlerinin Kuzey Irak'taki yapılanmadan etkilenmemesi için de her iki ülkedeki Kürtlerin de kontrol altında tutulması gerektiğini düşünmekte ve buna uygun politikalar geliştirmektedir. Bu minvalde Tahran yönetimi, Kuzey Irak Kürtlerinin İran'daki Kürtlere olası desteklerini önlemeye çalışmaktadır.

İran, IKBY'yle ilişkileri sayesinde Sünni Arapların, Kürtlerle birleşmesine engel olup nüfuzu altındaki Şii'leri güçlendirmektedir. Şüphesiz bu durumda, Iraklı Kürtlerde etnik milliyetçiliğin ön planda olmasının da etkisi büyüktür. Öyle ki 2005 yılından beri Iraklı Kürtler, başbakanlık koltuğu için Şii adaylara destek vermektedir.

İran, IKBY'yle ilişkilerini sürdürürken Irak Merkezi Hükümeti'ni de göz ardı etmemektedir. İran-İKBY ilişkileri iyi noktada olsa bile Tahran, Bağdat aracılığıyla Kürt gruplara baskı yapabilmektedir. İran, Kuzey Irak'ta bağımsız bir yapının ortaya çıkmasını engellemek ve Irak'ın toprak bütünlüğünü sağlamak amacıyla bu dengeyi gözetmektedir. Nitekim bağımsızlık referandumuna giden süreçte İran, bir yandan diplomatik yollardan referandumu engellemeye çalışırken; diğer yandan da Irak Merkezi Hükümeti aracılığıyla baskısını arttırmıştır.

Kaynakça

“Neçirvan Barzani Tawtwey Peiwandiyakni Hewler-Taran Deken”, *Kürdistan Bölgesel Yönetimi Hükümeti Resmi Sitesi*, <http://cabinet.gov.krd/a/d.aspx?s=040000&l=13&a=56319>, (Erişim Tarihi: 24.01.2019).

“Peywendiyekani Newan Heremi Kürdistan w İran”, *Rudaw*, http://www.rudaw.net/sorani/onair/tv/episodes/episode/rudawy_emro_16012019, (Erişim Tarihi: 19.01.2019).

ABDULKADIR, Naznaz, *Siyaseti İran Bermber Be Bzwtneway Rzgari Xwazi Kürt Le Kürdistani Irak 1961-1975*, Aras Yayınları, Erbil 2008.

AHMEDİ, Sozan, *Astratijie İran Fi Şarq Alawset*, Rudaw Yayınları, (Yayın Tarihi: 24.02.2016).

AL-ABYAD, Said, “Kurdish Referendum: Between Turkish Threats and Iranian Caution”, *Asharq Al-Awsat*, <https://aawsat.com/english/home/article/1031586/kurdish-referendum-between-turkish-threats-and-iranian-caution>, (Erişim Tarihi: 16.01.2019).

ALADIN, İshaq, “İran Hewldedat Nigeraniyekani Barzani Kembkatewe”, *Diplomatic Magazine*, <http://www.diplomaticmagazine.net/politics/1481>, (Erişim Tarihi: 17.01.2019).

ALİ, Karzan Ömer, “Azmunî Hükmi Şkstxwardu Le Hereni Kürdstanda ‘Hokareken w S'naryokan’ Dahatw”, *Çatışma ve Sorunları için Kürdistan Araştırmalar Merkezi*, <http://www.kurdistanc.com/Political/details.aspx?jimore=1274>, (Erişim Tarihi: 20.01.2018).

ARI, Tayyar, *2000'li Yıllarda Basra Körfezi'nde Güç Dengesi*, Alfa Yayınları, İstanbul 1999.

ARI, Tayyar, *Geçmişten Günümüze Orta Doğu, Siyaset, Savaş ve Diplomasi*, Dora Yayınları, Bursa 2014.

ARIF, Bestun Hassan, “Rifrandomi Heremi Kürdistan Dujmnekani Kurd be dost”, *Çatışma ve Sorunları için Kürdistan Araştırmalar Merkezi*, <http://www.kurdistanc.com/Political/details.aspx?jimore=1245>, (Erişim Tarihi: 27.01.2019).

ARMAOĞLU, Fahir, *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi 1914-1995*, Timaş Yayınları, İstanbul 2014.

ASLAN, Murat, "ABD'nin Nükleer Anlaşmadan Çekilmesinin Ekonomik Sonuçları", *İRAN Analiz*, Ekim 2018.

BASHARETY, Saman, "Taran Peiwandiye Bazrganiyekani Legal Baxdadw Hewler Geşepededat", *Rudaw*, <http://www.rudaw.net/NewsDetails.aspx?pageid=418373&fbclid=IwAR0vtmn0xTT8BfdyWHBXDMeHoE2CPst96dGkYLOv65RMmb84znApBCovg50>, (Erişim Tarihi: 23.12.2018).

BAWAR, Ahmed, "Serheldani Komari Kürdistan w Roli Kürdani Başwr Ladamezrandnida", *Kürdistan Stratejik Araştırma Merkezi*, 16, İran Dosyası, Aralık 2009.

BAWAR, Ahmed, "Cwlanaway Şex Mahmudw Karigari Leser Peiwandiyakani İnan-İraq", *Kürdistan Stratejik Araştırma Merkezi*, 14, İran Dosyası, 2009.

CAN, Hidayet, "Hilali Şii Ciyew Bekeda Tedeperet", *Wishe*, <http://wishe.net/details.aspx?=hewal&jmare=17623&Jor=1>, (Erişim Tarihi: 28.03.2018).

CELAL HASSEN, Mustafa, "Metsriyekan w Asttengekani Dway Rifrandom", *Çatışma ve Sorunları için Kürdistan Araştırmalar Merkezi*, <http://www.kurdistan.com/Political/details.aspx?jmare=1227>, (Erişim Tarihi: 27.01.2019).

ÇELİK, Kadir Ertaç, "İslam Devrimi Sonrası İnan'da Kimlik ve Dış Politika: Konstrüktivist Bir Bakış", *Bölgesel Çalışmalar Dergisi*, 1(1), s. 251-274.

ÇELİK, Kadir Ertaç-Mehmet Seyfettin Erol, "Aralık 2017 Ulusal Güvenlik Strateji Belgesi Bağlamında ABD'nin Karadeniz Politikası ve Türkiye", *KARAM*, 15(60), s. 100-123.

CLEVELAND, William L., *Modern Ortadoğu Tarihi*, çev. Mehmet Harmanlı, Agora Kitaplığı, İstanbul 2008.

DEMİR, Deniz, “ABD’nin Irak İşgaline Kadar Kuzey Irak’taki Kürt Varlığının İran’ın Bölgesel Güvenlik Politikaları Açısından Değerlendirilmesi”, *Kafkassam*, <https://kafkassam.com/iraktaki-kurt-varligi-ve-iranin-bolgesel-guvenlik-politikalari.html>, (Erişim Tarihi: 26.01.2019).

DİNÇ, Artun, “İran’ın Irak’ın Kuzeyindeki Oluşum ve Gelişmelere Yaklaşımı”, *21. Yüzyıl Dergisi*, Nisan, Mayıs, Haziran 2008.

DOSTER, Barış, “Bir Bölgesel Güç Olarak İran’ın Ortadoğu Politikası”, *Ortadoğu Analiz*, 4(44), 2012, s. 44-51.

EL RAWI, Cabır İbrahim, *Alhdud Aldwliyet w Mwşkilet Alhdud İraq-İran w Drasat Qanuniyet Wasaiqiyet*, Dar el Selem Yayınları, Bağdat 1975.

EROL, Mehmet Seyfettin-Kadir Ertaç Çelik, “ABD’nin Suriye Politikasında Vekil Aktör Olarak Terör Örgütleri: YPG Örneği”, *Bölgesel Araştırmalar Dergisi*, 3(1), Mayıs 2019, s. 14-45.

GOVEND, Mustafa, “Bebeşdari Weziri Derewey İran Konfransi Bazrgani Hawbeşi Kürdistan-İran Berewedeçet”, *Rudaw*, <http://www.rudaw.net/NewsDetails.aspx?pageid=422908&fbclid=IwAR100t8hWqGLFcuFIqu1uQK4au9dUvZtLjrZfbZ1ukrMWqsqgJJHWg mtRVw>, (Erişim Tarihi: 16.01.2019).

GÜLLER, Mehmet Ali, *Suriye’nin Sevr’i Amerikan Koridoru*, Kaynak Yayınları, İstanbul.

KARAMI, Arash, “The Reason Tehran is Against Referendum on Iraqi Kurdistan”, *Shabtabnews*, 23 Haziran 2017, <https://english.shabtabnews.com/2017/06/23/the-reason-tehran-is-against-referendum-on-iraqi-kurdistan/>, (Erişim Tarihi: 16.01.2019).

KASHEF ASL, Nasser, *1979 Sonrası İran’ın Ortadoğu Politikası ve Bölge Ülkeleri ile İlişkileri*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara 2009.

KEMAL, Rashid, “Heremi Kürdistan Pereyeki Taze Legal İran Dekatewe”, *Diplomatic Magazine*, https://diplomaticmagazine.net/politics/501?fbclid=IwAR3BEMsINvCug2aiaRLMawZzAN_0TJ2QI8Y3jIHqvSM6buh30WZX0i1Uvc4, (Erişim Tarihi: 23.12.2018).

KEPSUTLU, Benan, *Amerikan'ın Ortadoğu Politikası 90'lardan Bugüne, Başkandan Başkana Ortadoğu Politikası*, İnkılap Yayınları, İstanbul 2016.

KESKİN, Arif, "İran'ın Kuzey Irak Politikası/İran ve Iraklı Kürtler", *OMRAN Stratejik Araştırmalar Merkezi*, <http://tr.omrandirasat.org/yay%20B1nlar%20B1m%20B1z/makaleler/iran%20%80%99in-kuzey-irak-politikasi-iran-ve-irakli-kurtler.html>, (Erişim Tarihi: 15.01.2019).

KIRAN, Abdullah, *Yeni Bir Ortadoğu ve Kürtler*, Nas Yayınevi, 2016.

KOCHERA, Kris, *Kürd Lesedey Nozdaw Bistda*, çev. Mohammed Ryani, Karzan Yayınları, 1369.

MCDOWALL, David, *Modern Kürt Tarihi*, çev. Abubakır Xoşnav, Milli Eğitim Yayınları, Erbil 2005.

MERWF, Kemal, *Yadewariyakani Şex Letifi Hefid*, Süleymaniye 1995.

MINE, Emin, *Emni Stratiji İraq w Sekuçkey Beisiyan: Terhil, Teirib, Tebis*, Akadimiyay Hoşyariu Pegeyandni Kadrani (KYP) Yayınları, Süleymaniye 2012.

MUHAMMED, Helkawt, "Kürdu Drawsekani", *Çatışma ve Sorunları için Kürdistan Araştırmalar Merkezi*, <http://www.kurdistan.com/Political/details.aspx?jimore=1242>, (Erişim Tarihi: 23.01.2019).

MUHAMMED, Zhyar, "Debax: Froştñw Gwastnewey Newti Heremi Kürdistan Bo İran Rojana Berdewame", *Amerika'nın Sesi Kürtçe*, <https://www.dengiamerika.com/a/iran/4731592.html?fbclid=IwAR2REEOaVLB4zm3Nlvz2Y7HNntoXeZoihkVWnRDAILQf098Ap32Zp0yz6Bw>, (Erişim Tarihi: 16.01.2019).

NASIR, Ahmed, *Keşey Kürd Lepeiwandiyekani Newan İran İraq le Salani 1921-1936*, Kürdistan Araştırma Merkezi Yayınları, Süleymaniye 2010.

O'Leary, Carole A., "The Kurds of Iraq: Recent History, Future Prospects", *Middle East Review of International Affairs*, 6(4), December 2002.

ÖZDEMİR, Erol, “Suriyeli Mültecilerin Türkiye’ye Etkileri”, *Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları Dergisi*, 1(3), Aralık 2017, s. 114-140.

ÖZDEMİR, Erol, “Türk Dış Politikası Açısından Bir Kriz Örneği: I. Körfez Savaşı ve Türkiye’ye Gelen Iraklı Kürt Sığınmacılar”, *Bölgesel Çalışmalar Dergisi*, 1(1), 2016, s. 217-240.

PURTALBI, Abdullah, “Peiwandiye Siyasiyekani İran w İraq Dway Şorşi İslami”, 19, İran Dosyası Eylül 2010.

QASIMLO, Ebdulrehman-Hassan Zade Abdulla, Kurte Mejwi Pati Dimokrati Kürdistani İran, 1381.

RAHMANI, Wrya, *Şorşi Eylül Le Belgeneme Nheniyekani Amerikada*, Tahran Yayınları, İran 2013.

REFAT, Fazil Hama, “Heremi Kürdistan Pabandi Aw Szayane Debet Ke Amrika Sepanduyeti Beser İranda?”, *DRAW Medya*, http://drawmedia.net/page_detail?smart-id=1685&fbclid=IwAR1rF1ZXvqTWIuEzIxGZNH5FCu71t0QW4MWQkktUitprp4eBmyyy93-BAMU, (Erişim Tarihi: 24.12.2018).

REHİM, Perwez, “Stratiji Siyaseti Derewey Komari İslami İran Lerohelati Nawerast w Karigeri Leser Heremi Kürdistan-İraq”, *Penus*, <http://penus.krd/news48-10>, (Erişim Tarihi: 18.01.2019).

REHİM, Perwez, *Siyaseti Derewey Komari İslami İran*, Mükriyan Yayınları, Erbil 2014.

REHMAN, Hawkar Refik, “Pşgiri İsrail Bo Heremi Kürdistan; Lexebati Çekdariyawa Bo Rifrandomi Serbexoy”, *Sharpress*, <https://www.sharpress.net/all-detail.aspx?Jimare=104062>, (Erişim Tarihi: 25.01.2019).

REŞİD, Selah, *Mam Celal Le Lawetiyawa Bo Koşki Komari*, Cilt: 1, Karo Yayınları, Süleymaniye 2017.

Rudaw Araştırma Merkezi, *Kürdistan Dway Oprasyonu Muslu Reqa*, Kürdistan Yayınları, Süleymaniye 2017.

SALIH, Dana, "Boçi Mesrur Barzani Delet İraniyekan Yarizaneke Başn?", *Diplomatic Magazine*, <https://diplomaticmagazine.net/politics/205?fbclid=IwAR3ldYns3L2S5InUNVj4HIA8weAfmleIVs58nUtVtKGadSkArWPEl2mwLyY>, (Erişim Tarihi: 23.12.2018).

SALİHİ, Emin, *Irak Devletin Çöküşü ve Çatışma Süreci*, Kaknüs Yayınları, İstanbul 2017.

SHEXANI, Sherzad, "İran Tehtel Kurdistan Aliraq", *Elaph*, <http://elaph.com/Web/opinion/2016/6/1092592.html>, (Erişim Tarihi: 26.01.2019).

SİNKAYA, Bayram, "Irak Kürtleri'nin İran ile İlişkileri: Netameli Bir İttifakın Sancılı Seyri", *Ortadoğu Analiz*, 7(66), s. 50-52.

TAMER, Cenk, "Türkiye ve İran'ın Irak'ta Güç Tahkim Etme Çabası: Başika Örneği", *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(6), 2016. s. 103-118.

WILDANI, Asger Cafer, "Kurd w Peywandiyekani İran-Iraq", *Kürdistan Stratejik Araştırma Merkezi*, 19, İran Dosyası, Eylül 2010.

YILDIRIM, Zafer, "İran'ın Irak Politikasında Şattularap Suyolu Sorunu", *TASAM*, s. 323-345.

YILMAZ ŞAHİN, Türel, "ABD ve Iraklı Kürtler", *ORSAM*, <http://orsam.org.tr/orsam/DPAnaliz/12961?dil=tr>, (Erişim Tarihi: 20.03.2018).

YILMAZ ŞAHİN, Türel, *Uluslararası Politikada ORTA DOĞU*, 4. Baskı, Barış Yayınları, Ankara 2016.

ZAZA, Hasan, *Tejnewayek Le Mejwa Siyasiyekei İraq 1908-2008*, çev. Amanj Niemet, Çwarçıra Yayınları, Süleymaniye 2009.

Structured Abstract

Since the establishment of Iraq and the day when the Kurds rose against Baghdad government; Iran, for the purpose of achieving its benefits in Iraq, has supported the Kurds against Iraqi central government. In relation to this, Iran supported the revolution led by Sheikh Mahmud Barzanji in 1920s. Iran has again supported the 1930s revolution led by Sheikh Ahmad Barzani against the Iraqi central government. Alongside this, after Sheikh Ahmed Barzani his brother Mulla Mustafa Barzani took over the leadership of the movement. After this, Iran established a relationship with Mulla Mustafa Barzani and supported Iraqi Kurds, i.e. Mulla Mustafa Barzani's movement against the Iraqi central government. However, almost all of the support Iran had provided to the Kurds was of a technical quality; and Iran, after receiving its requirements from the Iraqi central government, was drawing back its supports from the Kurds and even collaborating with the Iraqi central government against the Iraqi Kurds.

Iran, to the contrary of Turkey and Syria, despite considering the presence of Kurds in Iraq as a threat on its own national security, has established a close relationship with Iraqi Kurds. In this respect, it has tried to use the Iraqi Kurds to achieve its own benefits.

Iran, despite drawing back its supports from the Iraqi Kurds during different periods, has shown skillfulness in fixing its relation with the Iraqi Kurds. In 1975, after signing Algeria agreement between Iran and Iraq, Iran ended its support to the Iraqi Kurds. During Iran-Iraq war, which raged between 1980-1988, Iraqi Kurds were important for both countries. Thus, Iran succeeded to get the Iraqi Kurds support during Iran-Iraq war.

After the 1st Gulf war Iran, along with France, USA and Turkey, played an effective role in establishing the Safe Haven in North Iraq to provide a secure region for the Iraqi Kurdish refugees. Iran's similar supports to the Iraqi Kurds has been seen in 1992 after the parliament elections in North Iraq during the establishment

of an autonomous structure in the region. After the Iraqi Kurds achieved their autonomous government, Iran established a close relationship with the mentioned government, especially with the Patriotic Union of Kurdistan (PUK).

After the attack to Iraq in 2003, Iraqi Kurds explored new opportunities. Iraqi Kurdistan Regional Government (IKRG) was approved officially in 2005 in the Constitution of Iraq. However, Iran, despite seeing IKRG as a threat on its national security, improved its relationship with IKRG and was seeking to keep IKRG under its own influence. Furthermore, maintaining its relationship with IKRG, Iran was aiming at avoiding this government to be used against it on one hand; on the other hand, it was aiming at balancing between Shia and Sunni Muslims in Iraq. Iran, in order to maintain its relationships with the countries that are in Shia Crescent, has to communicate with Syria through IKRG. Additionally, the fact that IKRG is a rich region in terms of oil and natural gas resources has caused Iran to target taking the control over these sources of energy. Therefore, after the independence referendum on the 25th September 2017, Hashd al-Shaabi (People's Mobilization Forces), supported by Iran took over the areas rich in terms of energy resources. In a way that they have transferred the oil achieved in the these areas to Iran through illegal ways.

Iran, despite being in a close relationship with KRG, has not ignored its relationship with Iraq and has always acted towards keeping territorial unity in Iraq and been against establishing a Kurdish independent state in Iraq. Even though Iran started holding a tough attitude against IKRG after the independence referendum, this situation did not last long. A few months after the independence referendum, aiming at resolving the conflicts between Baghdad government and Erbil government, Iran started meeting with IKRG. Furthermore, to keep its closeness with the establishing process of government in Iraq, Iran is trying to improve its relationship with IKRG. Additionally, Iran seeks to improve and broaden its relationship with IKRG in order to survive the economic sanctions of the USA. IKRG, on the other hand, tries to manage its relationship with Iran through Iraq, in order to avoid the USA's reaction.

استراتيجية بناء السلام السياسي في العراق بين المغالطات والمقاربات

The Strategy of Building Political Peace in Iraq between Fallacies and Approaches

Hazim Hamad Mousa ALJANABI*

الملخص

ركز البحث على استراتيجية بناء السلام السياسي في العراق، وأثر المغالطات المنطقية التي أحدثت التصدع في النسق السياسي العراقي، و قدرة المقاربات الإيجابية على حرف مسارات النزاع وبناء السلام سياسياً، بعد أن كثرت دعوات بناء السلام وتعالق أصواته، كمؤشرات يستمد منها السلام السياسي قواه، مع الإشارة إلى حقيقة هيمنة «صدمة النزاع» على العلاقات المجتمعية، وكذلك توضيح أهم أسباب التصدع، محذرين في ذلك من خطورة «القفز على الأكم»، داعين إلى التركيز على «التاريخ المشترك» و«العلاقات العميقة» وتبني «استراتيجية تصفير الخلافات».

لكلمات المفتاحية: بناء السلام، المقاربات الإيجابية، المغالطات المنطقية، النزاع، الرؤية الاستراتيجية.

Abstract

The research is focused on Iraq's political peace-building strategy, the impact of the fallacies that led to split in the Iraqi political system and the ability of positive approaches to avoid the conflicts. Referring to the fact that the "shock of conflict" dominates in relations among societies, as well as clarifying the main reasons of the conflicts, the research warns of the danger of "jumping on pain" and calls for a focus on the "common history" and the "deep relations" and adopting the adopting a "dispute resolution strategy".

Keywords: Peace-Building, Positive Approaches, Logical Fallacies, Conflict, Strategic Vision.

* Makale Geliş Tarihi: 10.05.2019 – Yayına Kabul Tarihi: 24.08.2019

** Assistant Professor, Doctor of International Relations Branch Faculty of Political Science in Mosul University, e-mail: hazim@uomosul.edu.iq, ORCID: 0000-0003-1369-3140.

المقدمة

إن البحث في اعتماد استراتيجية للسلام السياسي العراقي، يتركز على جدلية بين المغالطات والمقاربات، فهي جدلية محورية والغالب في توصيف استراتيجية بناء السلام، لكن من الضروري أن نذكر بعض المفردات المهمة قبل الولوج في تفاصيل البحث لتكون لنا دليلاً مرشداً، ولعل أهم تلك المفردات.

الأهمية: نبعت من مكانة بناء السلام السياسي في العلاقات المجتمعية العراقية.

الإشكالية: كيفية تبني استراتيجية لبناء السلام في ظل شيوع ظاهرة التصادم بين المغالطات المنطقية والمقاربات الإيجابية في العلاقات المجتمعية العراقية؟

التساؤلات: يحاول البحث الإجابة عن السؤال الرئيس التالي: هل من استراتيجية توظف المقاربات الإيجابية لتحجم المغالطات المنطقية بهدف تصفير الخلافات بين المكونات لبناء السلام السياسي في العراق؟ وينبثق من هذا السؤال الأسئلة الفرعية التالية: (ما هي مغالطات بناء السلام السياسي؟ وماهي مقارباته؟

الفرضية: استند البحث على فرضية مفادها: ((كلما اعتمدت استراتيجية لبناء السلام في العراق المتأزم على المقاربات الإيجابية؛ انحسرت المغالطات المنطقية، وكلما انحسرت المغالطات المنطقية؛ شاعت المقاربات الإيجابية؛ وصفرت الخلافات، وتصفیر الخلافات بيني السلام)).

الأهداف: يسعى البحث إلى تحقيق جملة من الأهداف الآتية:

- ينشد البحث إلى إبراز دور المقاربات لبناء السلام السياسي في العراق.
- التعرف على أثر المغالطات في عرقلة بناء السلام السياسي.
- إثبات مكانة السلام السياسي في تعميم الإدارة السياسية العراقية.
- تحديد أعراض وأثار إعمار العلاقات والتعرف على أبعادها في تشكيل مستقبل العراق.

النطاق: يتحدد البحث بـ:

موضوعياً: بظاهرة بناء السلام السياسي من حيث المغالطات والمقاربات، وشكلياً اقتصر على تشكيل السلام السياسي في العراق في ظل شيوع تراكمات النزاع.

• الحدود المكانية: اقتصر البحث على الساحة السياسية العراقية المتأزمة.

• الحدود الزمانية: ركز البحث على حقبة ما بعد التغيير.

المنهجية: استخدمنا المنهج الوصفي الذي يركز على وصف المغالطات المنطقية والمقاربات الإيجابية التي يثيرها موضوع البحث.

الهيكليّة: اعتمدنا في خطة البحث (توطئة ومحورين وخاتمة واستنتاجات)، وكالاتي.

المحور الأول: حمل عنوان: مغالطات بناء السلام، وتناغماً مع ما مضى، جاء المحور الثاني فعنون بـ: مقاربات بناء السلام، لنختم البحث بجملة من الاستنتاجات وبعض التوصيات.

توطئة

يسود انطباع عام بين المهتمين بشأن العراقي، بأن السلام ليس له نتائج مقبولة أو جديرة بالقبول، ما لم يستند على مرجعية إدراكية موثوق بها تحث على صناعة الاختيار الأفضل وإنبات الضرورة الاحوج، بكل ما تحمله تلك المرجعية من فلسفة تسجم مع المصالح والنوايا التي عندما تدرك بأنها تمتلك فسحة من الأمل وتلمس بقبضتها الطريق الدال لطموحاتها لتسلكه بإحساسها، فإنها لربما تقترب من اليقين وتبتعد عن الشك، الشك الذي رافق مشروع بناء السلام، ولم يعد الجيل الجديد يجهد نفسه من اجل «بناء السلام» فلم يعد الكثير من الساسة يشعرون بعوزهم «لبناء السلام» لتكيفهم والوضع المتأزم.

وهكذا نكون أمام حقيقة، هي أن الكثير من العراقيين بدأوا يتطلعون للسلام السياسي الذي يوفر وفرة من النوايا الحسنة ويلبي المطامح التي تعلي «أنا العليا» على «أنا السفلى» لتنتاب الضمير السياسي الصحوّة التي تحفرها القيم الأخلاقية والعرفية الأصيلة المتجذرة في الفرد الموصلي، لتكون نهاية النزاع السياسي فرض وجوب لا فرض جواز، كونه يمثل مغنماً للكثير الذين كان لهم برهة من الزمن يرتقبون فرص بناء السلام ليشعروا بالأمان، وهذا ما دعانا لتقسيم البحث لمحورين، وعلى النحو الاتي.

المحور الأول

مغالطات بناء السلام السياسي

بداية، توصف المغالطة بانها خطأ في الاستنتاج والتفكير، أما الحجج القوية تكون خالية من المغالطات، بينما الحجج الضعيفة تستخدم المغالطات لتظهر أقوى مما هي عليه، هذه المغالطات هي خداع وأوهام في التفكير، وهي تستخدم عادة بشكل خادع من قبل القائمين على الإدارة السياسية، فلا بد من إدراكها في عملية بناء استراتيجية السلام في العراق.

لهذا نجد الكثير من المغالطات في بناء السلام السياسي العراقي منها: «مغالطة رجل القش»¹ والتي يعتمدها صناع القرار والمؤثرين في السياسة العراقية لصياغة حججهم المتضادة والمتقاطعة بشكل غير دقيق ليُسهل نقدها، وذلك باللجوء إما إلى المبالغة أو التحريف أو تصوير حجته بشكل مغاير تماماً، ليساعدهم هذا الأسلوب على الظهور بموقف أكثر عقلانية، ومقبولية لكسب الراي العام العراقي فيكون بناء السلام أمام عقبه هي صناعة الخوف من الوهم أو الأيهاام، مثل انقسام صناع استراتيجية السلام إلى فريقين، الأول: يرى بان استراتيجية السلام لا تبنى بدون أن يتبناها الساسة الاكاديميين، والثاني: يرى إن استراتيجية السلام لا تبنى إلا بوجود إرادة للساسة الممارسين.

وهناك من يستند في حجته على «التعليل الخاطئ»² قائلاً: إن هناك علاقة حقيقية بين التعويضات وبناء السلام، فيشير الكثير من الساسة الفاعلين إن الزيادة في تأخر التعويضات سبب تأخير الأعمار، وهذا ترابط مع تراكم الإخفاقات والأزمات، لذا فالتعويضات هي من تعثر تعمير العلاقات، وعليه فان الأزمات السياسية مجرد وهم.

وراح فريق آخر يعول على «استجداء العاطفة»³ في محاولة للحصول على استجابة عاطفية لتعاطف معهم ودعمهم بدلاً من تقديم حجة سليمة ومنطقية لسبب السكون في السلام بعد نهاية النزاع والعنف، ويشمل استجداء العاطفة إثارة مشاعر الشفقة والرحمة، وغيرها عند الآخرين (الخارجين)، ومن المهم الإشارة إلى إثارة المشاعر، ولكن الإشكالية الحقيقية تكمن عندما تستخدم العواطف محل الحجة أو الحوار، أو للتصويه عن حقيقة عدم وجود أي حجة تدعم موقف المتحدثين عن تبريرهم لعدم الشروع ببناء السلام،

1 ادل مصطفى، المغالطات المنطقية: طبيعتنا الثانية وخبزنا اليومي، فصول في المنطق غير الصوري (Almughalatat) (القاهرة، المجلس الأعلى للثقافة، 2007)، ص163.

2 Douglas Walton, *The Straw Man Fallacy*, University of Winnipeg, Canada 2012, p. 121.

3 Michael C. La Bossiere, *Forty Two Fallacies*, United States 2014, p. 12.

فالتهمل بالبناء والإعمار بحجة إن الوضع في العراق هو أفضل بكثير من دول مرت بنفس الظروف فكثير من الدول في الماضي عانت حقب طويلة حتى نجحت استراتيجية بناء السلام ، وكذلك سوريا واليمن لازالت غير محررة ومدمرة بالكامل، وبما إن الوضع يحتمل الانتظار ممكن أن نتظر إلى حين يقدم لنا الدعم من الدول.

والأصعب هو اعتماد « مغالطة المغالطة»⁴ إذ إن تقديم حجج خطأ لدعم عملية بناء السلام السياسي يؤدي إلى نتائج خطأ، فمحاولة أحد المتنفذين أثبات إن الغذاء ووفرته يلقي استحسان المجتمع؛ كونه يوفر الإشباع الغذائي، فيرد عليه متنفذ آخر بان الطرح خطأ كونه بنى طرحه على حاجة يومية ومتوفرة ولا يعاني المجتمع العراقي من نقص فيها، فالمفترض أن يركز على المؤسسات الإدارية والخدمية وتفعيل دورها في تقديم خدمات ذات جودة عالية أكثر أهمية وأولوية.

وتابعاً مع المغالطات جاءت «مغالطة الانزلاق بالنتائج»⁵ إذ يستند المعني بحجة « إذا أردنا السلام فلا بد أن نؤهل المجتمع وهذا يتطلب التعويض، والتعويض يتطلب تبيض التاريخ، وتبيض التاريخ يتطلب الشفاء والرضاء، وتصفير الخلافات، وهذا مكلف ويراد له استراتيجية ولكن مشاكل الإدارة السياسية تكفيها، فإذا سمحنا للجامعات أن تأخذ دورها، والعشائر أن تأخذ دورها وكذلك المنظمات والاتحادات والنقابات، هذا يضعف من دورنا كساسة في بناء السلام.

وتواصلًا بالوصف للمغالطات نصل لـ«مغالطة الشخصية»⁶ يربط الكثير بناء السلام برمز أو شخص فيترجم كل مشروع لبناء السلام يصب بمصلحته، فيقوم شخص متضرر من الشخصية فيتهجم على الشخص الأول بصفاته الذاتية وإظهار هفواته الإدارية فيهاجمه بدل دحض حجته، وهذا كثيراً ما يحدث بين الإدارات السياسية السابقة واللاحقة.

وتابعاً للمغالطات توضح «مغالطة الرد على النقد بالنقد»⁷ للمهتمين لماذا ينقسم القائمين على بناء السلام في العراق إلى فريقين أو أكثر؟ فهم يبرعون في النقد ويوجهونهم للأطراف الأخرى بالنقد كذلك فيتحول النقد البناء إلى نقد هدام، (أنت أهدرت المال العام

4 عبد الرحمن حبنكة الميداني، ضوابط المعرفة وأصول الاستدلال والمناظرة (Dawabit Almaerifat Wa'usul) (ط4)، (دمشق، دار القلم، 1993)، ص175.

5 "Common Logical Fallacies", The UNB Writing Centre, Jones Student Services Centre, Canada 2016, p. 3.

6 آرثر شوبنهاور، المغالطات المنطقية: هي الأخطاء المنطقية، ولكن هل يوجد أخطاء منطقية؟ (Almughalatat) <https://www.aliens-sci.com> ؟Almuntaqiat: Hi Al'akhta' Almantiqiat, Walakun Hal Yujad 'Akhta' Mantaqia تاريخ الزيارة 2018.04.28،

7 Stephen Downe, "Stephen's Guide to the Logical Fallacies", Assiniboine Community College Brandon, <http://people.uncw.edu/kozloffm/logicalfallacies.html>, (Date of Accession: 24.01.2019).

وحتى أنت أهدرت)، فانتقاد مسؤول في الإدارة السياسية بأنه ركز دعم وتمكين النازحين في حقبة قريبة من الانتخابات وقال: هذا العمل صعب لا بد من تمكيني كي أمكنكم، هذا يعني أنها داعية انتخابية وهذا مخالف، فيرد عليه الثاني بالقول: وأنت زرت المدارس وعرفت بنفسك وقلت في حال تجديد ولايتي سأدعم التعليم واحرص على دعم السلام في التعليم.

ومنهم من يفضل « مغالطة التشكيك والتهكم »⁸ كردة فعل لصعوبة فهم استراتيجية بناء السلام بحجة أنها غير صحيحة، وعادة ما يتم استخدام هذه المغالطة في المواضيع المعقدة في الموصل مثل اقرآن الإمكانيات والوسائل بالتخطيط الاستراتيجي قصير الأجل كون تلك الإمكانيات محدودة، ورسم الاستراتيجية يتطلب تكامل أركانها وشموليتها ومنطقيتها ومصداقيتها، ولهذا استراتيجية بناء السلام مشكوك بنتائجها، فالتركيز على بناء العلاقات بحاجة إلى الاتصالات لتوثيقها بعد قطيعة دامت ثلاث سنوات افضل من الشمولية في البناء كي لا يتشتت الجهد، فيرد الفريق الثاني: بالقول: من الصعب التركيز على التقنية دون الأعمار فهذا غير منطقي لا بد أن نباشر بالإعمار أولاً، فتتفكك الاستراتيجية ويعتمد التكتيك.

وربط آخر يركز على «مغالطة التوسل بالاستثناء»⁹ عندما يتم إثبات أن ادعاء الفريق المتخوف من بناء السلام انه غير صائب، يقومون بتغيير الموضوع أو بخلق الاستثناءات، الكثير بشكل عام يكرهون أن يكونوا على خطأ، فبدلاً من تصحيح أخطائهم، فهم يتوجهون لاختراع أسباب للتمسك بأدائهم وعدم الاعتراف بالحقيقة، إذ يدعي هذا الربط المعني في الإدارة أن العلاقات السياسية جيدة فلا نحتاج إلى مشاريع بناء السلام، وعندما تم فحص هذه العلاقات وفقاً لمؤشرات النزاع/السلام وجد إن هذا الادعاء ليس دقيق، فيرد بإصرار إن العلاقات السياسية جيدة متماسكة لكن أئتم ترفضون حتى الشعور بها.

وسرداً للمغالطات جاءت « مغالطة السؤال الملعم »¹⁰ عادة ما يتعرض دعاة السلام إلى سؤالاً يحوي افتراضاً مسبقاً بحيث لا يمكن للطرف الآخر الإجابة على السؤال دون الظهور بصورة المذنب، هذه المغالطة فعالة في تغير مسار النقاش الموضوعي لطبيعتها المستفزة، إذ أنها تضطر متلقي السؤال إلى الدفاع عن نفسه مما يجعله يظهر كالمذنب، فتتنافس كتلتان سياسيتان للعب دور في بناء السلام السياسي، وهم في حوار مع الكتل الأخرى يسأل الفريق الثاني: الفريق الأول: إن كانوا توصلوا إلى حل حول تهمة العمل لصالح إيران موجة لهم.

8 Stephen Downes Guide to the Logical Fallacies, <http://onegoodmove.org/>, (Date of Accession: 13.01.2019).

9 Douglas Walton, *The Fallacy of Many Questions: On the Notions of Complexity*, University of Winnipeg, Canada 1999, p. 381.

10 "The Skeptics' Guide to the Universe", *Science-Based Medicine Published*, <https://www.theskeptics-guide.org>, (Date of Accession: 15.01.2019).

وحقيقاً إن «مغالطة عبء الإثبات يقع على صاحب الفرضية»،¹¹ فمن يطرح مسزوع لبناء السلام السياسي يجب أن يضع له افتراضات لإثباته، ففي حال أن أحد المسؤولين قال: لا بد من بناء السلام بين الساسة؛ كون إن هناك أناس يخسرون حياتهم يوماً بسبب النزاعات بين الساسة، وبما انه لا يوجد شخص يستطيع أن يثبت خطأه لعدم وجود معلومة قادرة على ذلك، فإن ذلك يدل على أن ما قاله المسؤول صحيح.

وعلى نسق ما سبق أشارت «مغالطة الالتباس في المعنى»،¹² أن يعتمد طرف من الأطراف السياسية لاستخدام المعاني المزدوجة أو المبهمة لغوياً بغرض التضليل أو تحريف الحقيقة، يُتهم المعنويون عادةً بأنهم يقومون بهذه المغالطة، ففي حال أن سأل داعي للسلام معني مقصر: لماذا لم تعوض من أذيتهم بسياستك؟ فيجيب بأنه لا يتوجب عليه التعويض؛ كونه مكلف بالإدارة، فالتقصير بسبب الروتين الإداري وليس إهمال أو تقصير شخصي.

واستكمالاً جاءت «مغالطة المقامر»¹³ التي تكون مفضلة من المركزيين وحجتهم، بما إن النزاعات التي تتفاقم تحل بالقوة دائماً، فهذا النزاع كذلك يحل بالقوة، وخسر الأطراف علاقاتهم بسبب مقامرة، وكذلك السلام يفرض بالقوة، كون إرضاء جميع الأطراف غاية لا تدرك.

وتناغماً أشارت «مغالطة مع الجماعة»¹⁴ أن يحاول المعني إثبات صحة فرضيته عبر الاستناد لشعبيتها أو توافقها مع العرف السائد، لو كانت الشعبية والعرف السائد دليل على الصحة لكان علينا التسليم بأن الديمقراطية حققت لكثير من دول العالم الأمان والاستقرار، وبما إن العراق ديمقراطي فان سياسته مستقرة، وبما إن سياسته مستقرة فانه لا يحتاج إلى استراتيجية للسلام، فالسياسة مستقرة.

وراح فريق آخر ينظر من زاوية أخرى هي «مغالطة التوسل بالسلطة»¹⁵ فتبني المسزوع من شخص ذو سلطة في الموصل هو دليل على نجاح هذا المشروع، وتستخدم لتجاهل آراء الخبراء والتشاركية، ليس منطقي تجاهل آراء الخبراء الذين يمتلكون عمقاً معرفياً في بناء

11 نيل براون، وستيوارت م. كيلبي، طرح الأسئلة المناسبة: مرشد للتفكير الناقد (Murshid Al'asyilat Almnasbt) (Liltafkir AlInnaqid، ترجمة: نجيب الحصادي، ومحمد أحمد السيد، القاهرة، المركز القومي للترجمة، 2009)، ص 7 وما بعدها.

12 Michael C. La Bossiere, "42 Fallacies A Philosopher's Blog", <http://philosopher.files.wordpress.com/>, (Date of Accession: 12.01.2019).

13 Logical Fallacies, <http://www.logicalfallacies.info>, (Date of Accession: 12.01.2019).

14 على سامي نشار، مناهج البحث عند مفكري الإسلام واكتشاف المنهج العلمي في العالم الإسلامي (Manahij Al'islamii Fi Alealam Al'islami العربية)، (1984)، ص 23.

15 Douglas Walton, *Burden of Proof*, University of Winnipeg, Canada 1988, p. 237.

السلام إلا إذا كان الناقد على نفس المستوى العميق من الفهم أو يملك دليل تجريبي على ادعائه، فبعد تعثر عملية بناء السلام في العراق سياسياً في وقت مبكر، احتج المعني بان الإمكانيات محدودة والمعوقات كثيرة فلا بد من الدعم المجتمعي والعالمي.

ومن منطلق دراسة العينة والاستناد لها « مغالطة التعميم »¹⁶ التي كثيراً ما تمتد صحة الجزء لتشمل صحة الكل، إن رئيس الكتلة يحمل جنسية اجنبيه، يعني جميع أعضاء الكتلة أجنب، وهذا يدل إن الكتل الأخرى يمكن أن يوجد فيها أجنب كذلك، أذن الإدارة السياسية ليس عراقية.

ومن اغرب المغالطات «مغالطة ليس باني سلام حقيقي»¹⁷ أن يلجأ المعني لمبدأ الأصالة والمثالية كوسيلة لإخفاء ضعف حجته أو لدحض انتقادات الآخرين، ويذهب بعيداً ليركز على الأصل التاريخي العميق (الجيل الثالث) للتجاوب مع دعاة السلام في العراق، وحجته أن هذا الشخص ليس باني سلام حقيقي، ومن ثم من غير المعقول أن يصلحنا غريب، فان ظهر له شخص آخر يدعي للسلام ويقول: أنا ضمن هذا الفريق وانا من دعاة السلام، يرد عليه بالقول: أنت ليس باني سلام حقيقي، لان لا يوجد باني سلام ضمن هذا الفريق كون قائد الكتلة السياسية التي تنتمون لها تاريخياً ليس سلمي وخطابه كان عنفي.

ومنم من يحتكم إلى « مغالطة الحكم بناءً على المصدر »¹⁸ الحكم على جودة السلام السياسي بناءً على مصدره أو رمزه الذي يعبر عنه، هذه مغالطة لا تركز على منطقية الحجة بعينها وإنما تقوم بالتضليل وصراف الأنظار إلى الأحكام والتصورات المسبقة المحيطة بمصدر الحجة أو ناقلها، فان إشارة التقارير إلى إن الإدارة السياسية في العراق فاشلة، والكتل السياسية جميعها فاسدة، يرد المعني إن هذه التقارير عارية عن الصحة وغير معتمدة ومصادرهما ليس ميدانية ، ومن ثم لا يمكن الوثوق بها، وعلينا الحذر من كل الأخبار التي نسمعها أو تتناقلها وسائل الأعلام الأجنبية .

16 James E. Gough-Mano Daniel, *The Fallacy of Composition*, University of Windsor Scholarship at UWindsor, OSSA Conference Archive, Canada 2009, p. 61.

17 Master List of Logical Fallacies, *Preparation for College Composition*, <https://www.nsbds.org>, (Date of Accession: 10.01.2019).

18 Kevin C. Klement, *When is Genetic Reasoning Not Fallacious?* University of Massachusetts, USA 2002, p. 385.

ومن ضمن المغالطات « مغالطة إما أسود أو أبيض »¹⁹ أن يصور للمتصزرين إن هناك خيارين: الأول: هو مصدر السلام والأمان، والثاني: المنافس وهو سبب النزاع والمأساة، بينما في الحقيقة هناك خيارات أفضل تحقق السلام، فان محاولة قائد كتلة لجمع دعم لكتلته يزور الكتل الأخرى ويخبرهم انهم أمام خيارين: الأول: الوقوف معه ومسانده حتى يمكنهم، والثاني: يقون معارضين ومنعزلين ومهمشين، فيقول: أنا المنقذ لان أنتم أول اهتمامي لكن ليس لي قوة فلا بد من التحالف معي لتحقيق مطالبكم، والأخرين فهم سبب أقصانكم.

وتعداداً للمغالطات نعد «مغالطة المنطق الدائري»²⁰ أن تستخدم منطقاً دائرياً بحيث يكون الاستنتاج مربوطاً بالنتيجة، هذه المغالطة من أكثر المغالطات شيوعاً عند الساسة المتدينين، فيستسلمون إلى فرضية: إن السلام حتمي والنزاع حتمي فعلياً أن تعايش مع الحدث وتكيف معه ولا يجوز التشكيك في إمكانية المنع أو القمع للنزاع أو استعجال السلام قبل وقته؛ كون هذا هو قدرنا، فالسلام السياسي يولد النزاع، والنزاع السياسي يولد سلام.

وعلى نفس المنوال فسرت « مغالطة استخدام حجة الطبيعة »²¹ كيفية أن تبني حجتك على مجرد أن كون أمر ما يعد طبيعياً، فهو بالتالي صحيح، ومبرر، ولا مفر منه، فان النزاع ظاهرة طبيعية؛ فالذي حصل للعراق امر طبيعي، فبناء السلام يتم بطريقة طبيعية ذاتية.

ودون شك، إن «مغالطة التوسل بالتجربة الشخصية»²² استخدام تجربة شخصية أو مثال معزول بدلاً من حجج أو إثباتات موضوعية، خصوصاً في محاولات تنفيذ الإحصائيات امر صعب اعتماده، فاذا عرج أحد المعنين بالقول: إن العراق منذ التأسيس لحد لان مر بكثير من موجات النزاع والعنف لكنه تعافى، وبما إن العراق حالة من حال الدول التي تحولت للديمقراطية، فالعراق ستتعاى كذلك، فتصريحات الساسة من مختلف مكونات العراق تؤكد انهم متعاطفين ومتسامحين ولا يوجد شيء يسمى بالأذى بينهم، فلا يجوز التصديق بان هناك صعوبة في إعادة إعمار العلاقات السياسية.

19 Murray and Anna C. Rockowitz, *Black or White Fallacy: Logical Fallacy*, New York Writing Center, New York 2016, p. 3.

20 Lance J. Rips, *Circular Reasoning*, Northwestern University Cognitive Science 26, Chicago 2002, p. 767.

21 Moore, G. E.- Baldwin, T., *Principia Ethica*, Cambridge University Press, U.K 1993, p. 56.

22 Petousis Harris. et al., "Fact or fallacy? Immunisation Arguments in the New Zealand Print Media", *The Journal Compilation*, 34(5), 2010, p. 13-14.

واختلافاً عما ورد من مغالطات شرحت لنا «مغالطة الانتقائية»²³ إن اختيار المعلومات التي تثبت حجتك وإهمال القسم الذي لا يثبتها، فيشير ساسة المحافظات التي دمرت، ممكن إعادة الحياة فيها أسرع بالرغم من كثرة تنوعها بدعم سياسي شامل، بالتالي فإن الإدارة السياسية متناسقة ومتجانسة وهذا الاختلاف صحي لجسد العراق.

وأخيراً جاء «مغالطة الوسطية»²⁴ التي تشير إلى أن الحل الوسط بني بني السلام والعنف السياسيين هو سلام انتقالي فلا بد أن يكون هو الصواب، فإذا عبر أحد المعنيين أن جميع العلاقات بين مكونات العراق متشنجة، لكن هذا غير صحيح والدليل أن جميع المكونات موجودة في الجامعات موجودة في العمل موجودة في الأسواق في المنازل، فقال: حسناً بعض الحالات المتشنجة موجودة.

المحور الثاني

مقاربات بناء السلام السياسي

بداية، نحن جميعاً بحاجة إلى إبقاء عيوننا مفتوحة على «أفق السلام السياسي»؛ كونه عملية تطعيه تستغرق وقتاً طويلاً، وتطلب رسماً استراتيجياً، فهي ليست دائماً قريبة أو يسهل تحقيقها ولكنها دائماً محط أنظارنا فيجب بناء جمهور السلام.

وكم هي كثيرة مقاربات بناء السلام، ومنها: «مقاربة التراحم السياسي»²⁵ التي تتطلب أن تقر جميع الكتل السياسية في العراق قبول الآخر، واحتضان المستضعفين، ومسامحة المذنب، ودعم المتضرر، والتعاطف مع أحزان الآخرين، ورعاية المتألم، ومن ثم الشفاء من الألم التي لحقت به من النزاع/الصراع/العنف، وهذا يتطلب تأهيلهم من الصدمة.

أما «مقاربة الاعتراف بالحقيقة»²⁶ التي أساسها الاعتراف بالخطأ، وعرضه بشفافية وكشف عن مسبباته وإيضاح دواعيه، وسرد أضراره بالتفصيل، وهذا يراد له مساحة أمنة لرواية قصة المذنبين، ويشهد المجتمع العراقي على ذلك ويحتضنهم بعد محاكمتهم وإدانتهم

23 Mark Forshaw, *Critical Thinking for Psychology: A Student Guide*, John Wiley&Sons, Oxford 2012, p. 3.

24 Bo Bennett, *Logically Fallacious: The Ultimate, Collection of Over 300 Logical Fallacies*, U.S.A 2012, p. 78.

25 عبد العزيز بن عثمان التوجيري، الإسلام والتعايش بني الأديان في أفق القرن 21 (Al'islam Walteaysh) 21 (ط 2)، (الرباط، منشورات المنظمة الإسلامية للتربية والعلوم والثقافة - إيسيسكو، 2015)، ص 30.

26 رستن سديروك و فرانسيس مارش، الرّبية من اجل السلام، (بروكسل، المؤسسة الأوروبية، 2015)، ص 78.

لإصلاحهم، بدل إزهاق أرواحهم، ويشمل جميع أطراف النزاع وكذلك المتفرجون لكل يجب أن يعترف بأنه سبب فيما حدث، والاعتراف بان الجميع خسر وتكبد خسائر وفظائع أشرت انتهاك حقوق الإنسان العراقي.

وصولاً إلى «مقاربة العدالة الاجتماعية»²⁷ وجوهرها المساواة بني جميع مكونات العراق وإشراكهم في السلطة، والشعور التكاملي بالعار لما أصاب العراق من دمار، وبناء علاقات بين فئات المجتمع العراقي صحيحة أساسها المصادقية والموثوقية والعهدية، وهذه تتطلب الاتفاق على التعويض كل المتضررين، وإصلاح الأضرار وإعادة الأعمار وامنة الاستقرار.

واستكمالاً للمقاربات نصل لـ«مقاربة التشاركية في البناء»²⁸ واليـج تتطلب أسـتـك شامل لتحقيق الوئام والوحدة بين فئات المجتمع العراقي، وإيجاد الرفاهية وتحقيق السلام والأمن والاحترام والكرامة والثقة والولاء والتعاون والتعايش بسلام.

وانسجماً مع ما ذكر من مقاربات، جاءت «مقاربة التعويض المادي والمعنوي والعيني»²⁹ كعملية يتم فيها تصحيح الأخطاء بما يـي ذلك محاكمة عادلة للمذنبين، ولكن بروح من الصدق والتسامح بدلاً من الانتقام وتعويض الضحايا، وكل من أصابه أذى، والتعهد بإصلاح الأضرار الناجمة عن النزاع، وأجراء تغيير يعالج المسائل التي نشأ من خلالها الصراع المدمر.

وواحدة من المقاربات المهمة كانت «مقاربة إعادة إعمار العلاقات»³⁰ وهي رحلة لإصلاح الخسائر والانقسام التي تعاني منها الأسر والمجتمعات المحلية وغيرها من قطعات المجتمع.

ولعل من المقاربات الأكثر ضرورة هي «مقاربة إعادة كتابة التاريخ المشترك للعراق»³¹ ليعاد كتابة التاريخ بطريقة جماعية كلاً حسب مكانته ووزنه في العراق، فاذا ما تصفحنا تاريخ

27 S.P Funge, "Promoting The Social Justice: The Role Of Educator", *Journal of Social Work Education*, 47(1), Francis&Taylor, 2011, p. 65.

28 Thomas Tufte-Paolo Mefalopolulos, *Participatory Communication A Practical Guide*, The World Bank, USA 2009, p. 9.

29 David Bloomfield et. al., *Reconciliation After Violent Conflict*, Sweden International Institute for Democracy and Electoral Assistance, Sweden 2003, p. 97.

30 سنـام نـراغي اندرليبيـي وجودي ال سـرى، إعادة البناء ما بعد النزاع (Iieadat Albina' ma Baed Alnizae')، (واشنطن ، البنك الدولي، 2004)، ص20.

31 جمال منصر، بناء السلم في مرحلة ما بعد النزاعات: المضامني والنطاقات (Baed Alnizae' Alsilim fi Marhalat Ma) (Aljazair، جامعة قاصدي مبراح ورقلة، جوان/حزيران2015)، ص381.

العراق لنجد صفحاته سجلت لنا أروع صور التعايش والبناء والتناغم والانسجام، فيراد التركيز على المشتركات التاريخية للمدينة.

دون شك إن «مقاربة الاعتراف بالذنب والشعور بالعار»³² من المقاربات التي تخاطب الضمير، فإن التقى الضمير مع القيم العليا للسياسي العراقي، أقر بذنبه وشعر بالعار لما حصل، لكن هذا يتطلب بناء الثقة والضمان والأمان.

وللمعنيين دور في «مقاربة إدراك الخسارة وتعويض المتضررين»³³ فعليهم إدراك الخسائر وإقرارها.

وحمل على عاتقهم التعويض بكافة أشكاله، فالخسارة تشمل جميع المكونات ولا يوجد طرف رابح في النزاعات.

وعلينا إن لا ننسى المتأذنين من جراء النزاع فهم ضمن «مقاربة العفو والمغفرة»³⁴ فعلى الجميع أن يدرك أن العفو والمغفرة كخيار أفضل من الانتقام والتأثر كضرورة.

والمقاربة أعلاها لها علاقة ب«مقاربة الحزن والألم والرتاء»³⁵ فعذر الطرف الذي سبب الأذى يتعلق بالإحساس بعمق الحزن والألم الذي عانوا منه ورتائهم، فتخفيف المعاناة جزء من الحل.

وللواقعية دور في تسهيل السلام وتسييره من خلال «مقاربة تقبل الواقع والتعامل معه»³⁶ فعلى الجميع إن يدرك الواقع ويتعامل معه متكيفاً، فإدارة الواقع بإحزانه خيراً من الهروب إلى المثالية واللامنطقية.

ومن المقاربات «مقاربة فهم دافع الخصم»³⁷ توضح لنا سر فهم دوافع الخصم، من خلال تصور أن يكون طرف مكان طرف آخر، فإن نجح في تبادل الأدوار كانت بواذر السلام أقوى وأوضح.

32 David Bloomfield et al., *Reconciliation After Violent Conflicts*, International Institute for Democracy and Electoral Assistance, 2003, p. 19.

34 Brandon Hamber, "Forgiveness and Reconciliation: Paradise Lost or Pragmatism? International Conflict Research", *Journal of Peace Psychology*, 13 (1), 2007, p. 115.

35 Ruth C. Duck, *Recovering Liturgies of Healing and Reconciliation*, Westminster John Knox Press, U.S.A. 2013, p. 231.

36 Everisto Benyera, *Idealist or Realist Transitional Justice: Which Way for Zimbabwe?* University of South African, South Africa 2015, p. 200.

وهذا يحثنا على فهم آليات بناء السلام السياسي العراقي وان كانت مشحونة بالتعقيدات والمفارقات والمخاطر لا بد من استكشاف خيوط بناء النسق السياسي لحرف مسار الصراع نحو السلام، وهذا يدفع باتجاه تحييد معرقلي أو مخربي السلام في العراق، وأبعادهم عن طاولة مفاوضات السلام، التي تتم بالتشاركية بين مكونات المجتمع العراقي، وهي قمة الرؤية الاستراتيجية للسلام.

شكلت قضية «بناء السلام» إحدى أبرز المعضلات التي تواجه السياسة العراقية، خاصة في مرحلة ما بعد النزاع، ذلك أن السلام كمعنى يستهدف أمن ورخاء وسكينة المجتمع العراقي قاطبة، ليس خياراً يسيراً مثل خيار إشعال النزاع، لأنه يتطلب إحداث تغييرات عميقة في سلوك الأطراف المتنازعة، وأبنيتهم النسقية المنتجة للعنف، بما يدفعهم إلى سلمنة الحراك والتفاعل مع الآخرين الذين يختلفون عنهم في الأهداف والمصالح.

وبرغم أن ثمة اتفاقاً في الأدبيات والممارسات العملية في مناطق العراق حول أن «بناء السلام» يستهدف بالأساس إقامة علاقات سلمية بين أطراف الصراع، بما يمنع أي ارتداد في المستقبل للعنف، إلا إن الرؤية الاستراتيجية التي تعالج مخلفات النزاع من الجذور لا زالت غير متبناة.

وتعزي أهمية هذا الفهم لبناء السلام إلى حراك العلاقات السياسية التي صارت من التعقيد، والتمدد، والتقلب في دينامياتها داخل أبنية المجتمع وقضاياه (العدالة، الدور الاجتماعي، الهوية، النسق)، بما يصعب من تصور أن الاتفاقات السلمية لوقف النزاع تكون نقطة بدء زمنية لمرحلة بناء السلام.

تدعونا الحاجة، للإشارة إلى لغة سلمنة الخطاب السياسي العراقي، لرسم مخرج من حالة الحزن والأذى، ونأمل أن تعزز تلك اللغة وتيرة السلام، فكل سلام ناجح لا بد أن تحرك دعائه ومطالبه لغة مشتركة تفضي إلى السير نحو «بناء النسق العلاقي»، هذا يعني ونحن نتكلم عن البناء والإعمار علينا امتلاك لغة تضمن هيبة السلام، تلك اللغة تبسط الإجابة للتساؤل الآتي: هل من استراتيجية توظف المقاربات الإيجابية لتجزم المغالطات المنطقية بهدف تصفير الخلافات بين المكونات لبناء السلام السياسي في العراق؟

والإجابة: نعم يمكن تبني استراتيجية توظف جميع الوسائل والإمكانات لإشاعة المقاربات الإيجابية وتجميع المغالطات المنطقية بهدف تصفير الخلافات بين الكتل السياسية في العراق، من خلال: الاستثارة وتوليد الدافعية لدى الفئات الموصلية المعنفة ب: تركيز أثاره المتألمين بلذة السلام، وحفاوة الاهتمام، والتشويق لبناء العلاقات، والسرد القصصي

لتجارب الأذى والاعتراف بالحقيقة مع ضمان ومصداقية وموثوقية، والتسويق لسمحة العلاقات، وربط بناء السلام مع الحاجات والمطالب، وتعلية الشعور بالهوية، وإيجاد المشتركات في المقاربات وتعليتها، والاستعداد لتقبل الآخر والإقرار بالتشاركية، لتوليد استجابة فاعلة للسلام.

اختصاراً لكل تلك التنظيرات يجب فرض أطواق على المغالطات، فعملية تحويل المغالطات إلى حيز المعالجات الطارئة، يتطلب نشر «التراحم» لتفكيك «الازدراء» المرتكز على «الانتقام، والثأر، والمظلومية»، لتظهر تحالفات وتآلفات السلام كاستجابة مضادة لتحالفات وتآلفات الخصام، فيذعن دعاة النزاع إلى دعاة السلام، فتصفر الخلافات.

الخاتمة

خلاصة لكل ما عرض آنفاً، يمكن القول: أن هناك علاقة طردية بين المقاربات وبناء العلاقات السياسية لبناء السلام، وهذا الأمر يعتمد كثيراً على كبر الكتلة السلمية التي تقوى كلما كسبت ثقة الراي العام العراقي، بجودتها الادائية وسمحة خطابها، وهذا إن دل على شيء، فإنه يدل على أهمية المقاربات التي حملتها التجارب السياسية العراقية وأثرها على مستقبل العراق.

عموماً، أن المقاربات يجب أن تكون أكثر شيوعاً من المغالطات في السياسة العراقية لبناء السلام، فالعراقيون يميلون إلى إشاعة لغة السلام، بالرغم من، إدراكهم أن بناء السلام صعب كونهم يملكون مقومات القوة وقدرة ردع التهديد، ويميلون إلى بناء التشاركية مع جميع المكونات وتمكينهم لتبني برامج التنمية ذات الأهمية الاستراتيجية.

وأخيراً، وتبعاً لهذا الفهم، اتضح السلوك السلمي، ويات من السهل واليسر استقراء الفكر السلمي وتحليل الأداء السياسي في العراق، بعد إن تم استقراء خط سير الاستجابة في تشكيل السلام، لنخرج من هذه المغالطات والمقاربات وبجملته من **النتائج** منها:

1. المقاربات بين الساسة أكثر شيوعاً من المغالطات.
2. التشارك وبناء العلاقات من أسس السلام في العراق.
3. المغالطات تقود إلى الخلاف والآخر يظهر النزاع بصور مختلفة.

4. مستقبل السلام السياسي يفترض التشاركية والتشاركية تفترض إعادة كتابة التاريخ العراقي وتبيض صفحاته السوداء.

وبعد هذا كله صحت فرضيتنا الناصّة على: «(كلما اعتمدت استراتيجية بناء السلام السياسي في العراق المتأزم على المقاربات الإيجابية؛ انحسرت المغالطات المنطقية، وكلما انحسرت المغالطات المنطقية؛ شاعت المقاربات الإيجابية؛ وصفرت الخلافات، وتبصير الخلافات يبني السلام السياسي)).»

• التوصيات :

1. تبني رؤية استراتيجية تعرض لنا أبعاد المقاربات وأخطار المغالطات.
2. إعادة كتابة العلاقات السياسية العراقية السّمة.
3. سلمنة الخطاب السياسي العراقي.
4. إيجاد شراكة حقيقية ترسم مسافات متساوية بين جميع المكونات.
5. تحيد المقسمات (المفرقات)، والتركيز على المشتركات (المقربات) في اعتماد استراتيجية بناء السلام.
6. إقامة مناظرات ومحاورات بين جميع المكونات التي تعلي الإحساس بالأمان.

قائمة المصادر

"Common Logical Fallacies", *The UNB Writing Centre*, Canada 2016.

"The Ethical Principle of 'Do No Harm' and Industrial Action, New Zealand", *National Ethics Advisory Committee*, May 2013.

"The Skeptics' Guide to the Universe", *Science-Based Medicine Published*, <https://www.theskepticsguide.org>, (Date of Accession: 15.01.2019).

ABIODUN, Ashimi Rashidat, "Organizational Conflicts: Causes, Effects and Remedies", *International Journal of Academic Research in Economics and Management Science*, 3(6), November 2014, p. 117-119.

BENNETT, Bo, *Logically Fallacious: The Ultimate, Collection of Over 300 Logical Fallacies*, U.S.A 2012.

BENYERA, Everisto, *Idealist or Realist Transitional Justice: Which Way for Zimbabwe?* South African, University, South Africa 2015.

DOWNE, Stephen, "Stephen's Guide to the Logical Fallacies", *Assiniboine Community College Brandon*, <http://people.uncw.edu/kozloffm/logicalfallacies.html>, (Date of Accession: 24.01.2019).

DUCK, Ruth C., *Recovering Liturgies of Healing and Reconciliation*, Westminster John Knox Press, U.S.A. 2013.

FORSHAW, Mark, *Critical Thinking for Psychology: A Student Guide*, John Wiley & Sons, Oxford 2012.

GOUGH James, E.-Mano Daniel, *The Fallacy of Composition*, University of Windsor Scholarship at UWindsor, Canada 2009.

HAMBER, Brandon, "Forgiveness and Reconciliation: Paradise Lost or Pragmatism? International Conflict Research", *Journal of Peace Psychology*, 13(1), Northern Ireland 2007, p. 115-125.

HARRIS, Petousis et al., "Fact or fallacy? Immunisation Arguments in the New Zealand Print Media", *The Journal Compilation*, 34(5), 2010, p. 521-526.

KLEMENT, Kevin C., *When is Genetic Reasoning Not Fallacious?* USA, University of Massachusetts, 2002.

LA BOSSIERE, Michael C., "42 Fallacies A Philosopher's Blog", <http://aphilosopher.files.wordpress.com/>, (Date of Accession: 12.01.2019).

LA BOSSIERE, Michael C., *Forty Two Fallacies*, For Free, USA 2014.

Logical Fallacies, <http://www.logicalfallacies.info>, (Date of Accession: 12.01.2019).

Master List of Logical Fallacies, *Preparation for College Composition*, <https://www.nsbdsd>.

org, (Date of Accession: 10.01.2019).

MOORE, G. E.- T. Baldwin, *Principia Ethica*, Cambridge University Press, U.K 1993.

PROMOTING, Funge. S.P, The Social Justice: The Role Of Educator, *Journal of Social Work Education*, 47(1), 2011.

RIPS, Lance J., "Circular Reasoning", *Northwestern University Cognitive Science* 26, Chicago 2002.

ROCKOWITZ, Murray-Anna C. Rockowitz, *Black or White Fallacy: Logical Fallacy*, New York Writing Center, New York 2016.

Stephen Downes Guide to the Logical Fallacies, <http://onegoodmove.org/>, (Date of Accession: 13.01.2019).

TUFTE, Thomas-Paolo Mefalopulos, *Participatory Communication A Practical Guide*, The World Bank, USA 2009.

WALTON, Douglas, *Burden of Proof*, University of Winnipeg, Canada 1988.

WALTON, Douglas, *The Fallacy of Many Questions: On the Notions of Complexity*, University of Winnipeg, Canada 1999.

WALTON, Douglas, *The Straw Man Fallacy*, University of Winnipeg, Canada 2012.

أرثر شوبنهاور ، المغالطات المنطقية: هي الأخطاء المنطقية، ولكن هل يوجد أخطاء منطقية؟ Hi Al Almughalatat Almuntaqiat: 'Akhta' Mantaqia' (akhta' Almantiqiat, Walakun Hal Yujad) ؟ تاريخ الزيارة 2018/04/28، <https://www.aliens-sci.com>

جمال منصر، بناء السلم في مرحلة ما بعد النزاعات: المضامين والنطاقات (Bina' Alsilm Fi Marhalat Ma Baed Alnzaeat: Almudamin Walnitaqat)، مجلة دفاتر سياسية، عدد (13)، (الجزائر، جامعة قاصدي مرباح ورقلة، جوان/ حزيران 2015).

سنام نراغي اندرليني وجودي ال شرى، إعادة البناء ما بعد النزاع (lieadat Albina' Ma Baed) (Alnzae ، (واشنطن، البنك الدولي، 2004).

عادل مصطفى، المغالطات المنطقية: طبيعتنا الثانية وخبرنا اليومي، فصول في المنطق غير الصوري (Almughalatat Almuntaqiat: Tabieatuna Alththaniat Wakhabzana) (Alyawmi, Fusul fi Almantiq ، (القاهرة، المجلس الأعلى للثقافة، 2007).

استراتيجية بناء السلام السياسي في العراق بين المغالطات والمقاربات

عبد الرحمن حبنكة الميداني، ضوابط المعرفة وأصول الاستدلال والمناظرة (Almaerifat) (Dawabit) Wa'usul Alaistidlal Walmunazara، (ط4)، (دمشق، دار القلم، 1993).

عبد العزيز بن عثمان التوجيري، الإسلام والتعايش بين الأديان في أفق القرن 21 (Al'islam) Walteaysh Bayn Al'adyan fi 'ufuq Alqarn 21، (ط2)، (الرباط، منشورات المنظمة الإسلامية للتربية والعلوم والثقافة - إيسيسكو، 2015).

علي سامي نشار، مناهج البحث عند مفكري الإسلام واكتشاف المنهج العلمي في العالم الإسلامي (Al'iislamii)، (بيروت، دار النهضة العربية، 1984).

نيل براون، وستيوارت م. كيللي، طرح الأسئلة المناسبة: مرشد للتفكير الناقد (Tarh Al'asyilat) Almnasbt: Murshid Liltafkir Alnnaqid، ترجمة: نجيب الحصادي، ومحمد أحمد السيد، (القاهرة، المركز القومي للترجمة، 2009).

Structured Abstract

The research is focused on Iraq's political peace-building strategy, the impact of the fallacies that led to split in the Iraqi political system and the ability of positive approaches to avoid the conflicts. Referring to the fact that the "shock of conflict" dominates in relations among societies, as well as clarifying the main reasons of the conflicts, the research warns of the danger of "jumping on pain" and calls for a focus on the "common history" and the "deep relations" and adopting the adopting a "dispute resolution strategy".

This research highlights the problem regarding how to adopt a strategy of peace-building in light of the widespread phenomenon of collusion between the fallacies and positive approaches in the Iraqi community relations.

In order to solve this problem, the hypothesis is based on the assumption that "the more the strategy of peace-building is adopted, the more the positive approaches will be reduced; the more logical rationales fall; the more logical assumptions will be fallen. To achieve the requirements of research, we used the descriptive approach, which focuses on the description of the logical fallacies and positive approaches raised by the subject of the research.

First part of the research discusses the fallacies of peace building, as a mistake in the conclusion and thinking. In addition, strong arguments are free of fallacies, while the weak arguments use the fallacies to appear stronger than they are. And these fallacies are deception and those in charge of political administration should confess in the process of strategy-building process for peace in Iraq.

Second part of the research discusses the approaches to peacebuilding. The approaches intend to reflect the positive ideas and actions, which can be useful during the peace-building process. This urges us to understand the mechanisms of Iraqi political peacebuilding process. At the same time it is fraught with complexities, paradoxes and risks.

The issue of “peace-building” has been one of the main dilemmas facing Iraqi politics, especially in the post-conflict period. Peace as a goal for the security, prosperity and tranquility of Iraqi society as a whole is not as easy as the rekindle a conflict. And their monotonous structures that produce violence, which leads them to the secularization of mobility and interaction with others who differ in their goals and interests.

Despite there is a consensus in operational literature and practice in the regions of Iraq that “peace-building” is primarily aimed at establishing peaceful relations between the parties of the conflict, to prevent any conflict turn into violence in the future, there is still not adopted a strategic vision that addresses the root causes of the conflict.

The importance of this understanding for peace-building process is because of the movement of political relations and issues of society (justice, social role, identity, and coordination) that have become complex, expansive, and volatile in their structures.

We hope that this language will promote the pace of peace. A common language that leads to “building a relationship” must motivate the peace. This means that we are speaking about the construction and reconstruction. This is the language that guarantees the prestige of peace.

The process of transforming the fallacies into the emergency treatment space requires to abandon the revenge for injustice and to show the peace as a counter-response to alliances and rivalries.

In general, this approach should be more common than fallacies in Iraq’s peace-building policy. Iraqis tend to propagate the language of peace, although they realize that peace-building is difficult. They have strength and deterrent capabilities to build partnerships with all parties and enable them to adopt programs of strategic importance.

Finally, according to this understanding, peaceful behavior becomes clear and easy to extrapolate the peaceful thought and analyze the political performance in Iraq. After determining of the

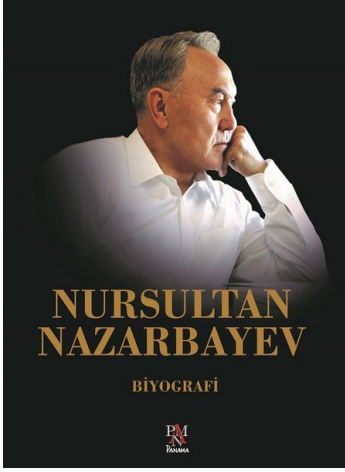
way towards the formation of peace, to get out of the fallacies, the approaches discussed in this research bring out the following results:

1. Approaches among politicians are more common than fallacies.
2. Ensuring the peace in Iraq requires the sharing and building relationships.
3. Mistakes lead to the dispute and the subsequent conflict appears in different forms.
4. The future of political peace requires that Iraq's history has to be rewritten and its black pages to be bleached.

**MAHMUD QASIMBEKOV, NURSULTAN NAZARBAYEV
BİYOGRAFİ, PANAMA YAYINCILIK, ANKARA 2018, 400 S.***

*Mahmud Qasimbekov, Nursultan Nazarbayev Biography, Panama
Publishing, Ankara 2018, 400 pgs.*

Kadir Ertaç ÇELİK**

Prof. Dr. Mahmud Qasimbekov'un yazarlığında hazırlanan ve Türkçeye Aşur Özdemir tarafından çevrilen "Nursultan Nazarbayev Biyografisi" başlıklı eser, Kazakistan'ın Kurucu Cumhurbaşkanı Nursultan Nazarbayev'in hayatını konu almaktadır. Eserde Nazarbayev'in çocukluğundan başlayarak onun hayatı ve bağımsız bir ülkenin lideri olma serüveni anlatılmaktadır. Kitap sadece Nazarbayev'in hayat hikayesinin değil; aynı zamanda Kazakistan Cumhuriyeti'nin bağımsız

bir devlet olarak oluşum sürecinin anlaşılması açısından da oldukça önemli bir kaynaktır.

On iki bölümden oluşan kitabın "Köken" başlıklı ilk bölümünde, Nazarbayev'in soy ağacı ve ailesi incelenmektedir. Yazara göre, 20. yüzyılda Kazak halkının omuzlarına yüklenen büyük sorumluluklar ve geçirilen sarsıcı sınavlar, Nazarbayev'in ailesinde de bütün gerçekliğiyle yaşanmıştır. Bu durumu yazar şu sözlerle özetlemiştir:

"Rusya Çarlığı'nın sömürge siyaseti, Birinci Dünya Savaşı, Kazak ulusunun 1916 yılındaki milli bağımsızlık mücadelesi, 1917 yılındaki Şubat ve Ekim devrimleri, Alaş Orda Hareketi'nin yükselişi ve çöküşü, 1918-1920 yıllarındaki kardeşlerin birbirini katlettiği kanlı iç savaş, Sovyet Hükümeti ve Kazak Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'nin kurulması, Goloşçekin'in uydurduğu

* Geliş Tarihi: 08.05.2019 – Kabul Tarihi: 14.07.2019

** Arş. Gör., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İİBF Uluslararası İlişkiler, e-posta: clkertac@gmail.com, ORCID: 0000-0002-7856-9411.

“Küçük Ekim Devrimi” ve akabinde 1920-1930 yıllarında yaşanan korkunç açlık ve kıtlık, Kazakların kitleler halinde ülke dışına göç etmelerine sebep olan kolektifleştirme politikası ve zorla yerleşik hayata geçirme süreci, Yeni Ekonomik Politikası (NEP) ve bu politikadan çıkış, totaliter rejimin toplu sürgün siyaseti, sürgün halkların Kazakistan topraklarına yerleştirilmeleri, Kazakistan’da Çalışma ve İslah Kampları Baş İdaresi (GULAG) sisteminin bir merkeze bağlı çalışma ve ıslah kampları şebekesi oluşturması, yerli halkın kendi topraklarında siyasi, milli ve medeni, dil haklarının sınırlandırılması... Nursultan Nazarbayev’in dünyaya gelişi öncesinde yaşanan karmaşık ve önemli olaylarla süreçlerin genel görüntüsü işte böyleydi.”

“Ateşle İmtihan” başlığı verilen ikinci bölümde ise Nazarbayev’in gençlik dönemi ve hayata atıldığı ilk yıllar ele alınmaktadır. Bu dönemde geleceğin Kazak lideri, doğup büyüdüğü köyden ayrılarak Orta Kazakistan’daki Temirtaw Metalurji Tesisi’nde ocak ustası olarak çalışmıştır. Söz konusu süreçte Nazarbayev, emeğin önemini ve insana saygıyı öğrenmiştir. Nazarbayev bahse konu olan dönemdeki çalışmasını şöyle anlatmıştır:

“Ocak ustasının işi nedir? Hurdayı parçalamak için ağır küskü ve onu çıkarmak için gereken geniş kürektir. İç taraf ise sıcaklığı 2000 dereceye ulaşan tam bir cehennemdir. Üstelik gaz ve tozudur. Gençlerin olağanüstü bir iş yükü vardı. Metal eritme işi ne şikâyet etmeye ne de dinlenmeye imkân verirdi. Sadece kendine güvenmeliydin. Maharetin yoksa, metal çok çabuk sertleşir ve üst üste kaza olur. O zaman kırılmış aleti almak için asbest iş gömleğiyle doğrudan ateşe girmek zorunda kalırsın. Bir nöbette yarım kova tuzlu su içersin ve o kadar da terle geri çıkar. İşten sonra yarım saat soğuk su altında kendine gelmeye çalışırsın. Çocuklar hep bitkin çıkarlar, kaslar dinlenemez. Bazıları da dayanamaz, işten ayrılır.”

1962 ile 1972 yılları arasındaki dönemde Nazarbayev, toplum bilinci yüksek sorumlu bir bireye dönüşmüştür. İş hayatına dahil olmasıyla birlikte aile kurup çocuk sahibi de olan Nazarbayev; sahip olduğu iş ahlakı, çalışma disiplini ve liderlik özelliklerinden dolayı Karagandi Metalürji Tesisi Parti Komitesi Sekreterliği görevine seçilmiştir. Bundan sonraki aşamada Nazarbayev, Kazakistan'ın yönetimine de uzanacak şekilde hızlı bir yükseliş yaşamıştır. Yazara göre Nazarbayev'in bu yükselişinde, onun sanayi tesislerinde edindiği tecrübeyle beraber Kazakistan Komünist Partisi Merkez Komitesi Birinci Sekreteri Dinmuhammed Kunayev'in ona sempatiyle bakması da etkili olmuştur. Zira ikisi de iş hayatlarına maden işçisi olarak başlayıp yükselmiş ve aynı zamanda Orta Kazakistan'ın sanayi devlerinde çalışıp tecrübe kazanmış isimlerdir.

“Parti Komitesi Sekreteri” başlıklı bölümde ise Nazarbayev'in siyasi kariyeri anlatılmaktadır. 1977 yılının Mart ayında Karagandi Bölgesi Parti Komitesi Sanayi Sekreteri olan ve aynı yılın Aralık ayında da İkinci Sekreter seçilen Nazarbayev, 1979 yılında da Kazakistan Komünist Partisi Merkez Komitesi Sanayi, Ulaştırma ve Haberleşme Sekreteri olarak fiilen ülkenin birinci idarecilerinden biri haline gelmiştir.

Kitabın “Hakikati Söyleme Zamanı” başlıklı dördüncü bölümünde ise 1980'li yılların ikinci yarısı anlatılmaktadır. 22 Mart 1984 tarihinde 43 yaşındaki Nazarbayev, Kazak Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu Başkanı olarak tayin edilerek zamanın Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'ndeki (SSCB) müttefik cumhuriyetlerin en genç başbakanı olmuştur. Bununla birlikte, Prof. Dr. Qasimbekov'a göre, Nazarbayev ile Mihail Gorbaçov arasında bir uyum da vardı. Nitekim ikisi de ülkenin yeniden yapılanması hususunda ortak görüşlere sahipti. Aynı zamanda bu durum, Nazarbayev ile Kunayev'in arasının bozulmasına da sebep olmuştur:

“Nazarbayev ile Kunayev arasındaki anlaşmazlık, biri geçmişi ve diğeri de geleceği simgeleyen “babalar ile çocuklar” gibi nesiller arasındaki klasik muhalefet

örneğine benzemektedir. Bu bağlamda Nazarbayev, Kazakistan'ın duraklama döneminde "korunma altına alınmış bir bölge" olmasına ve ikinci düzeydeki ham madde ülkesi rolünü üstlenmesine itiraz eden yeni nesil liderleri temsil ediyordu."

Beşinci ve altıncı bölümlerde ise Sovyetler Birliği'nin dağılması ve Kazakistan'ın bağımsız devlet olarak uluslararası arenaya çıkmasından önce yaşanan çalkantılı dönem anlatılmaktadır. Bilindiği gibi Nazarbayev, 22 Haziran 1989 tarihinde Kazakistan Komünist Partisi Merkez Komitesi Birinci Sekreteri seçilerek ülkenin yönetimini ele almıştır. Bu noktada Nazarbayev'in gündeminde SSCB'den ayrılma konusunun olmaması oldukça dikkat çekicidir. Nitekim bilge bir lider olan Nazarbayev, böyle bir gelişmenin Kazakistan'ın ekonomisine yıkıcı bir etkisinin olacağını farkındaydı. Bu nedenle Nazarbayev, savunma programları, tek enerji sektörü, nükleer enerji ve uzay sitemleri gibi ortak çalışmayı gerektiren sektörler dışında her cumhuriyetin güçlü bir özerkliğe sahip olacağı "Egemen Devletler Birliği" adında bir federasyon veya konfederasyon şeklinde SSCB'yi yeniden yapılandırmayı önermekteydi. Ayrıca Nazarbayev, özellikle de ülkedeki çeşitli etnik grupların arasındaki uyumun ve işbirliğinin devam etmesinin olası çatışmaları önleyeceğini savunmaktaydı. Bu ilke, daha sonra bağımsız Kazakistan'ın etnik gruplara yönelik hoşgörülü tutumunun da temelini oluşturmuştur.

1991 yılının Aralık ayı hem Nazarbayev hem de Kazakistan için kritik bir ay olmuştur. Zira aynı yılın Ağustos ayında Moskova'da gerçekleşen başarısız darbe girişimi, SSCB'nin dağılma sürecini hızlandırmıştır. Bu çerçevede Nazarbayev de ülkeyi bağımsızlığa hazırlamakla birlikte diğer cumhuriyetlerden farklı olarak bu zorlu süreçte yaşanacak hasarları da asgari seviyeye düşürmeye çalışmıştır. 1 Aralık 1991 tarihinde Kazakistan'ın ilk Cumhurbaşkanı olarak seçilen Nazarbayev, 16 Aralık 1991 tarihinde ülkenin bağımsızlığını ilan etmiştir. Akabinde eski Sovyet Cumhuriyetleri başkanlarını Almatı'ya davet ederek, "Bağımsız Devletler Topluluğu" kurulmasında öncü olan Kazak lider, bu hamlesiyle SSCB'nin dağılma sürecini sağlıklı zemine oturtmuştur.

Kitabın yedinci ve sekizinci bölümlerinde Kazakistan'ın bağımsız bir devlet olarak kurumsallaşma sürecinde Nazarbayev'in yaptığı kritik hamleler tartışılmaktadır. İlk olarak Nazarbayev'in nükleer silahlardan vazgeçmesi kararına değinilmektedir. Mevzubahis karar, ülkenin barışçıl politikasını ortaya koyduğu gibi, Batı'dan yatırımlar gelmesinin de önünü açmıştır. Nazarbayev'in reform anlayışı ise ülke ekonomisinin gelişmesine zemin hazırlamıştır. İleri görüşlülüğe sahip olan Kazak liderin çok-yönlü dış politikası; başta Rusya, Çin ve Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere, küresel ve bölgesel güçlerle dengeli ve tutarlı ilişkilerin tesis edilmesine olanak sağlamıştır.

“Astana Ruhı” başlığı verilen dokuzuncu bölümde ise Kazakistan'ın yeni başkentinin gelişme süreci masaya yatırılmaktadır. Nazarbayev'in başkenti güneyden kuzeye taşıma kararı ülkedeki pek çok sorunun çözülmesine imkân yaratmaktadır. Bu karar, bir yandan ülkenin stratejik hedeflerine hizmet ederken; diğer taraftan da “Yeni Kazakistan”ın ruhuna uygun bir imaj oluşturmaya katkı sağlamıştır. Geline nokta ise Astana şehri ile Nursultan Nazarbayev'in adı özdeşleşmiş ve başkent, Nursultan adını almıştır.

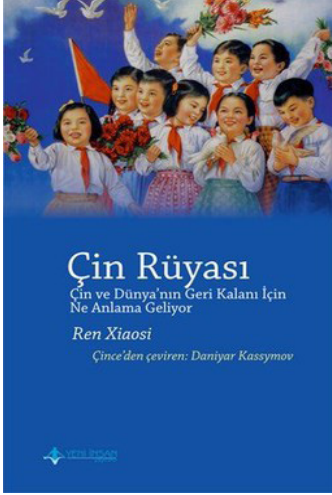
Eserin onuncu ve on birinci bölümlerinde de Kazakistan'ın 2000'li yıllardaki gelişimi ele alınmaktadır. Bu dönemde ülke hem ekonomik olarak gelişmiş hem de uluslararası politikanın önemli bir aktörü haline gelmiştir. Nazarbayev'in dünya barışı ve güvenliği adına sunduğu önerilerini, teker teker gerçekleştirmesiyle birlikte ülke, “barış adası” olarak anılmaya başlamıştır.

Kitabın son bölümü olan “Lider” bölümünde ise Nazarbayev'in Kazakistan ve dünya kamuoyu tarafından bir vizyoner lider olarak tanındığı belirtilmektedir. Nazarbayev'e “Elbaşı” yani “Ulusun Lideri” statüsünün resmen verilmesi de bu durumun açık bir göstergesidir. Böylece Nazarbayev, Kazak tarihindeki en önemli isimlerden biri olmuştur.

REN XIAOSI, ÇİN RÜYASI – ÇİN VE DÜNYANIN GERİ KALANI İÇİN NE ANLAMA GELİYOR?, ÇİNCE DEN ÇEV. DANIYAR KASSYMOV, YENİ İNSAN YAYINLARI, 2017, 128 S.*

Ren Xiaosi, The Chinese Dream - What it Means for China and the Rest of the World, Translated from Chinese by Daniya Kassymov, Yeni İnsan Publishing, 2017, 128 pgs.

Mehmet Akif KOÇ**

Ren Xiaosi'nin 2013 yılında Çince olarak yayımlanan ve 2017 yılında "Çin Rüyası – Çin ve Dünyanın Geri Kalanı İçin Ne Anlama Geliyor?" başlığıyla Türkçeye çevrilen kitabı, son yıllarda uluslararası kamuoyunun gündemini önemli ölçüde meşgul eden Çin'in yükselişi olgusuna açıklama getirmeyi hedeflemektedir.

Türkçe uluslararası ilişkiler literatüründe eksikliği hissedilen, Çin'in küresel ölçekte artan etkisini anlama ve anlamlandırma çabalarına kaydadeğer bir Çin perspektifi sunan

kitap, aynı zamanda Çince'den Türkçeye yapılmış az sayıdaki nitelikli tercüme arasında da yer almaktadır.

Çin Rüyası kitabı, genel olarak devlet öncülüğündeki kapsamlı kalkınma hamlesinin, Çin'in köklü sosyo-kültürel geleneği çerçevesinde, bireysel girişim ve çabalara olan üstünlüğü ve tercih edilirliliğini vurgulayarak, sık sık tam tersi özellikteki 'Amerikan Rüyası'yla mukayeselere de yer vermektedir.

Kitabın Önsöz bölümünde, Çin tarihi üç ana evreye ayrılmaktadır:

i) Qin Hanedanı öncesi dönemde Yüz Düşünce Okuluyla temsil edilen ve ilk Çin İmparatoru olarak kabul edilen Birinci Qin İmparatoru'na (Qin Shi Huang, MÖ 259–210) kadar uzanan ve Çin kültürünün gelişme evresi olan, "Çinli Çin" evresi.

* Geliş Tarihi: 13.03.2019 – Kabul Tarihi: 20.12.2019.

** Doktora Öğrencisi, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi (ASBÜ) Ortadoğu Çalışmaları Doktora Programı, e-posta: akifkoc@hotmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5179-6027>.

ii) Han Hanedanlığı'ndan (MÖ 206 - MS 220), Qing Hanedanlığı'nın sonlarına (1644-1911) kadar Konfüçyüsçülük ile temsil edilen ve Çin'in komşusu olan ülkeleri bile etkisi altına alan Çin kültürünün olgunlaşma dönemi olan, "Aşyalı Çin" evresi.

iii) 19. Yüzyılda Qing Hanedanlığı'nın sonlarında başlayan ve Çin'in kapalı kapılarının, Batılı güçlerin etkili gemileri ve toplarıyla bombalanarak açıldığı, Çin'in dünyanın geri kalanını tanımaya ve onunla birleşmeye zorlandığı "Dünyalı Çin" evresi.

Söz konusu ayırımında, her ne kadar anti-empyrialist bir yaklaşım sergilense ve Çin'in kapılarının dünyaya zorla açıldığı hususu vurgulansa da geline aşamada bundan şikâyet edilmeyip, küreselleşmenin nimetlerinden faydalanma yolunun öncelikle tercih edildiği görülmektedir.

Çin Rüyası'nın belki de en net tanımı, Çin Komünist Partisi (ÇKP) Genel Sekreteri Xi Jinping'in 2012 yılının Kasım ayında ÇKP'nin 18. Kongresi'nde gerçekleştirdiği tarihi nitelikli konuşmada yapılmış ve Jinping, "Çin halkının büyük yenilenmesini gerçekleştirmek, mutlu ve hoşnut insanlar yaratmak." Cümlesiyle durumu ifade etmiştir. Keza, Çin liderinin 2013 senesinin Haziran ayındaki ABD ziyaretinde Amerikan Başkanı Barack Obama'ya söylediği, "barış, gelişme, işbirliğine yönelik kazan-kazan stratejisi, Amerikan Rüyası'yla da dünyanın geri kalanındaki insanların güzel rüyalarıyla da bağlantılıdır" sözleri de iki 'rüya' arasında barışçıl bir uzlaşma zemini kurma çabası olarak yorumlanmalıdır.

Xiaosi, 'Ulusal Yenilenme Hayali mi Hegemonya Arayışı Hayali mi?' başlıklı Birinci Bölümde, ÇKP öncülüğünde ulusal birliği tesis etme hedefine ve ülkede son 40 yılda sağlanan hızlı ilerlemeye özel önem atfetmektedir. Yazar bu bölümde, olumsuz göstergelere de yer vermekte ve ülke içindeki ekonomik gelişmeyi vurgularken; Çin halkının ulusal çaptaki zor sorunlar üzerine görüşlerine vurgu yapmaktadır. Pekin'deki People's Tribune tarafından yürütülen bir çalışmaya göre, bu sorunlar ve ankete katılanların konuya dair yaklaşımı şu şekilde sıralanmaktadır: Tarihsel yolsuzluk kısır döngüsü ve çözümsüzlük (% 100), gelir dağılımındaki

büyük adaletsizlik (% 97,16), alt gelir grubunun konut, sağlık ve eğitim hizmetlerine erişememesi (% 86,75), kamu gücünün para ve güç karşısında ezilmesi (% 82,36), kilit bölgelerde yerel çıkar gruplarının reformlara karşı çıkması (% 78,50), ekonomik kalkınma karşısındaki çevresel sorunlar (% 77,73), istikrarsızlaşan bir toplumda sosyal istikrarın sağlanması (% 73,56), ekonomik büyüme hızının yavaşlama riski (% 72,89), kamu görevlilerinin giderek artan kişisel servetlerinin kamulaştırılması (% 72,36).

Ayrıca birinci bölümde, Batılı güçlerin yükselişinin bugüne kadar istisnasız bir şekilde sömürü ve yağma üzerine geliştiği ısrarla vurgulanmakta; buna karşılık aynı Batılı ülkelerin Çin'in yükselişini kasıtlı bir şekilde tehdit olarak sunduklarına işaret edilmektedir. Yazar bu görüşü çürütmek için, Çin'de yatırım yapan ve başarılı olan çeşitli yabancı ülke vatandaşlarının Çin Rüyası'na dair kanaatlerine de yer vermektedir. Bu çatışmacı yaklaşım, aynı zamanda kitabın temel argümanlarından biri olup, ilerleyen bölümlerde de tekrarlanmaktadır.

Kitabın ikinci bölümü '*Kişisel Rüya mı Ulusal Rüya mı?*' başlığını taşımakta ve bireylerin kişisel zenginleşmesi ve başarısına vurgu yapan '*Amerikan Rüyası*'na karşılık; Çin halkını ulusal iyiliğe hizmet etmek için kişisel fedakârlıklar yapmaya çağırın '*Çin Rüyası*'nın kutsallığına işaret edilmektedir. Bu bağlamda, iki toplum arasındaki derin kültürel farklılıklara ve tarihsel gelişim ayrımına dikkat çekilerek; Amerikalıların bireyciliğinin karşısına, Çinlilerin kolektif ruhu çıkarılmaktadır. Bunu yaparken Xiaosi, bir zamanlar Şanghai'da İngilizlere özel bir parkın girişindeki tabelaya yazılmış olduğunu belirttiği, 'Çinliler ve köpekler giremez!' tabelasını hatırlatmaktadır. Bu yönüyle, sosyalizmin anti-emperyalist boyutuyla milliyetçilik sıklıkla iç içe geçmekte ve bu iki kavram yekdiğerini besleyen bir formasyonla okuyucuya sunulmaktadır. Yazar, Çin Rüyası'nın başarıya ulaştığına kanıt olarak, kişi başına düşen GSYH rakamlarının 1978'deki 250 dolar seviyesinden, 2011 yılında 5432 dolar seviyesine sıçrayışına atıf yapmakta, ancak buna karşılık gelir dağılımındaki artın eşitsizlik olgusuna da dikkat çekmektedir.

Çalışmanın aynı bölümünde dikkat çeken bir başka husus da ÇKP'nin 'kendi hatalarını düzeltmek konusundaki sağduyusuna' yapılan vurgudur. Bu bağlamda, Devrim'in önderi Mao Zedung'un hayatının son döneminde yaptığı hataların, ölümünün ardından haleflerince düzeltildiği ve elde edilen devasa boyuttaki ekonomik gelişmenin bu reformcu tavırla ortaya çıktığı belirtilmektedir. İlk bölümde olduğu gibi ikinci bölümün son kısmında da bireysel görüşlere yer verilmekte; bu sefer, her meslek ve gelir grubundan Çin vatandaşlarının kendi kişisel rüyalarını kolektif Çin Rüyası'yla nasıl harmanlayabildikleri çeşitli örneklerle okuyucuya aktarılmaktadır.

'*Hangi Yolu İzlemeli, Çin'i mi Diğerlerini mi?*' başlıklı üçüncü bölüm, gerek Çinliler gerekse de uluslararası gözlemcilerce 'Çin tarzı sosyalizm' denilen karma sistemin avantajlarına odaklanmaktadır. Bu bölümde yer verilen, dikkat çekici bir istatistik, 5000 yıllık tarihinin büyük bölümünde Çin'in dünyanın önde gelen ulusu olduğu ve M.Ö. 1000 yılından itibaren Çin'in GSYH'sinin her dönemde dünya toplamının beşte birinden fazla olduğu hususudur. Hatta ülkenin, yoksul ve güçsüz Song Hanedanı (960–1279) döneminde bile, dünya GSYH'sinin üçte birinden fazlasına tek başına sahip olarak, yeryüzünün en müreffeh ülkesi konumunda bulunduğu, Britanyalı tarihçi Angus Maddison'un *the World Economy: a Millennial Perspective* başlıklı çalışmasına atıfla belirtilmektedir.

'Çin tarzı sosyalizm' yolunun başlangıcında, 1979'da Xiaoping tarafından konulan nihai hedef; 'ekonomi durgun olmaya devam ederse ve halkın yaşam standardı çok uzun bir süre düşük seviyede kalırsa sosyalizmin inşa edildiğini söyleyemeyiz' sözleriyle aktarılmaktadır. Bu açıdan, Çin tarzı sosyalizmi kurmanın ilk önceliğinin üretici güçleri geliştirmek olduğu hususu vurgulanmaktadır. Bu kapsamda 1978'in ardından önemli bir kilometre taşının da 1992 yılı olduğu ve bu tarihte ÇKP 14. Ulusal Kongresi'nde Jiang Zemin'in devrimci bir dönüşüm olan sosyalist piyasa ekonomisinin kurulması hedefini ortaya koyduğu ve mevzu bahis tarihten itibaren dönüşüm sürecinin ivmelendiği; dolayısıyla sosyalizm ve piyasa ekonomisinin birleşiminin

beklenmedik atılımla gerçekleştiği anlatılmaktadır. Bu çerçevede yazar, bahsi geçen gelişmelerin Çin yolunun en ayırt edici özelliği olduğunu belirtmektedir.

Önceki bölümlerde yer verilen ‘dozunda eleştirilere’ üçüncü bölümde de zaman zaman değinilmekte; bu bağlamda, halkın yaşamı genel olarak iyileşmekle birlikte gelir dağılımındaki uçurumun genişlediği, demokrasi ve hukukun gelişim sürecinin toplumsal gelişim taleplerini tam olarak karşılayamadığı, toplumsal yapı ve örgütlenme biçimlerinde gelişmeler olmakla birlikte toplumsal yönetim ve inşa sürecinin bu değişimlere ayak uydurmakta başarsız olduğu dile getirilmektedir.

Kitabın genel bütünlüğu içinde nispeten az yer verildiği gözlemlenen Çin’in ekonomi odaklı dış politika vizyonuna ilişkin bu bölümde, konuşan Hu Jintao’nun BM’nin kuruluşunun 60. yıldönümü vesilesiyle 2005 yılında düzenlenen Dünya Zirvesi’nde vurguladığı bütün ölkelerin bağımsız olarak kendi toplumsal sistemini ve gelişim yolunu seçmesine saygı duyulması gerektiğine değinilmektedir. Jintao’nun aynı konuşmada temas ettiği; eşitlik ve açıklık ruhuyla uygarlığın çeşitliliğinin korunması, farklı kültürler arasında etkileşim ve değişimin desteklenmesi, farklı uygarlıkların birbirine hoşgöröyle yaklaşması ve birbirini tamamladıkları uyumlu bir dünya kurulması hedefinin, Çin dış politikasının temel esaslarını oluşturduğu kaydedilmektedir.

‘Vatanseverlik mi Milliyetçilik mi?’ başlıklı dördüncü bölümde ise, Jinping’in de kabul ettiği üzere, Çin toplumunun 56 ayrı etnik topluluktan oluştuğu gerçeğine vurgu yapılarak milliyetçiliğin yükselişi büyük ölçüde dışlanmakta, Çin Rüyası’nı gerçekleştirmenin yolunun vatanseverlik temelinde toplumun bedeninin ve ruhunun canlandırılmasından geçtiği açıklıkla ifade edilmektedir. Zaten onlarca ayrı etnik gruptan müteşekkil olup, nüfusu 1,5 milyara yaklaşan bu devasa ölkenin milliyetçi cereyanlara üst seviyeden müsaade etmesinin oluşturacağı merkezkaç kuvvetinin ölkeyi hızlıca paralayabileceği öngörölebilir. Yazar, Çin’deki yurtseverlik ruhunun canlanışına örnek olarak, Türkçeye de çevrilen Kızıl Darı Tarlaları isimli unutulmaz romanın yazarı Mo Yan’ın 2012

yılında Nobel Edebiyat Ödülü'nü alması ve Çinli sporcuların 2008 yılında Pekin'de düzenlenen Olimpiyat Oyunlarını toplam 100 madalyayla lider tamamlamaları gibi dünya çapındaki başarılarla vurgu yapılmaktadır. Benzer bir şekilde, yoluna neredeyse sıfırdan başlayan Lenovo ve Huawei'nin dünya ölçeğinde büyük elektronik devlerine evrilmesi; ülke içinde kademeli olarak gelişen tarım, sanayi, hizmet, ulaştırma, telekomünikasyon vb sektörlerde devasa ölçekteki başarılar, küçük kasabaların on yıllar içinde büyük metropollere ve sanayi şehirlerine dönüşmesi gibi atılımlar, Çin toplumunun yurtseverliğinin başarılı örnekleri olarak nazara verilmektedir.

Xiaosi, 'Rüyanın Gerçekleşmesine Ne Kadar Var?' başlıklı sonuç bölümüne, Jinping'in, ulusal hedeflerinin 2020 yılına kadar 2010 yılı GSYH'sini iki katına çıkarmak olduğunu belirten ifadeleriyle başlamaktadır. Her ne kadar kitap 2013 yılında basılmış olsa da Dünya Bankası istatistiklerine bakıldığında, Çin'in 2010 yılında sahip olduğu 6,1 trilyon dolarlık GSYH'sini, henüz 2017 yılı rakamlarıyla 12,24 trilyon dolara yükselttiği ve Jinping'in koyduğu hedefin şimdiden tutturulduğu görülmektedir. Bu muazzam başarının aynı ivmeyle sürdürülmesi halinde, 2020 yılında 15 trilyon dolar barajının da kolaylıkla geçilebileceğini tahmin edilmektedir.

Tüm bunlara rağmen Xiaosi temkini elden bırakmamakta, söz konusu nominal büyümenin içinin kaliteli bir şekilde doldurulması gerektiği hususuna özellikle dikkat çekmektedir. Xiaosi bu bağlamda, önceki bölümlerde de değindiği, toplam ekonomik hacimde ve büyüme hızında yaşanan artışa rağmen düşük seviyelerde kalan kişi başına milli gelir rakamlarının yanı sıra, bazı yeni göstergelere de temas etmektedir. Ülke içindeki dengesiz bölgesel gelişme, giderek büyüyen köy ile kent arasındaki uçurum, irrasyonel seviyelere ulaşabilen endüstriyel yapının varlığı gibi hususlar, bu kapsamda yer verilen olumsuz faktörler arasındadır. Keza, düşük seviyedeki kişi başına düşen milli gelir rakamlarından dolayı ülke içi tüketim seviyesinin de düşük düzeyde seyretmesi, devasa ekonomik büyümenin sonucu olarak doğal kaynakların aşırı sömürülmesi ve çevreye/ekosisteme verilen büyük zararlar,

eğitim ve sağlık sisteminin bir türlü istenen seviyeye ve kapsayıcı hale getirilememesi gibi hayati hususlar dikkat çekmektedir.

Nihayetinde Xiaosi'nin Çin Rüyası'nın bilhassa ülke içindeki yansımalarına odaklandığı kitabı, son dönemde büyük ilgi çeken, kimi ülkeler tarafından fırsat olarak değerlendirilmesine rağmen; çoğu gelişmiş ülke tarafından tehdit algısına konu olan Çin'in yükselişinin sosyo-ekonomik boyutuna ışık tutan, kıymetli bir çalışma mahiyetindedir. Yazarın, zaman zaman kendi ülkesinin yönetsel ve idari eksikliklerini de vurgulamak suretiyle, ekonomik büyümenin olumsuz yönlerine de yaptığı vurgular kitabı daha ilgi çekici hale getirmektedir. Bununla birlikte, Çin'in yükselişinin dünyanın geri kalanı açısından nasıl bir anlam ifade ettiği hususu, daha geniş bir perspektif ve disiplinler arası yaklaşımla ele alınmak durumundadır.